



**Disputatio excellentium. D. doctor[um] Iohannis Eccij &
Andre[us] Carolostadij q[ui] cepta est Lipsi[ae] XXVII. Iunij.an.
M.D.XIX. ;**

<https://hdl.handle.net/1874/429986>

fle

11 2

ADLECTORUM

1

Disputatio

excellentium. D. doctorū Iohannis Eccij &
Andree Carolostadij q̄ cepta est Lipsie
XXVII. Iunij. AN. M. D. XIX.

1

Disputatio secunda. D. Doctorū Iohānis
Eccij & Andree Carolostadij q̄ cepit
XV. Iulij.

Disputatio eiusdem. D. Iohannis Eccij &
D. Martini Lutheri Augustiniani q̄
cepit. III. Iulij.

AD LECTOREM.

Habes hic, lector quisquis es. Disputationem illā celeberrimā quā Lipsiæ vidimus & audiuimus inter insignes viros. D. Iohannez Eckium, Andreā Carlstadtum & Martinū Lutherū habitam. Erūt fortasse, qui nolent editam: alij vero & damnēt excusam, q̄ cōmuni consilio, partes vtrinq; cōuenisse dicuntur: ne qua via: disputatio eiusmōi disseminaret. Verū in his fermonib⁹ nihil mouearis: lector. Si em̄ serio voluissent oculatum iri hoc pelagus & cahos verborū, non vtrq; permisissent, publico conspectu: a quouis libitum esset, excipi & in literas referri. Nam cum plus triginta exemplaria sint illic excepta & in diuersas orbis ptes emissa, satis palam est, voluisse omnia inuulgari: nisi forte Notariorū (qui ad hoc ipsum seorsim designati erant) exemplaria, his legibus suis subiacere curarint. Nos siquid vtilitatis in ea pio lectori afferre possemus, solliciti fuimus. sunt in ea sane pleraq; talia: quę hucusq; aut non nouimus aut non ausi sumus nosse. Quę si bene cedunt quid veritatis sint allatura, viderint n̄, quog; interest, libertatis certe non nihil paritura sperantur, qua de rebus Ecclesię & christianissimo: audentius & loqui & audire contingere poterat. Quāq; multa quoq; sint in hac fylua: quę extra ppositū dicta sint. noluimus tñ quicq; inminuere. Sed simplici fide, vt dicta & gesta sunt, plene omnia reddere. porro nostrę opis nō ignari nec imemores, neutri partium: quicq; arrogare aut derogare possumus, nec iudicium tentare quo solet vel allici vel retrahi lectoris affectus. Relinquim⁹ aut omnia in omnium & singulorum iudicio quod vt varium futurum non dubitamus, ita vt optimū quodq; preualeat optam⁹, ad laudem dei & comuni rei Christianę incrementum. Vale lector pie: & pie legas quę pie ministrantur a nobis quod facies, si nostrū studium boni consulas.

XXVij die Junij hora scda 1519 2.

Protestatio Carolostadij p respondentē sibi a latere
¶ Dico illd testamur ⁊ vbiq testatū esse volumus nūq̄ ab ecclesia Catholica
ad latū dignū nos velle discedere q̄ si cuiusmodi quid dēpendatur non vedita
opera sed humana iusticia clapsim. Jam nunc pio recantato habere volum⁹
¶ Nec eruditoum iudicio preimus nec publicarum scholarum auctoritati pres
iudicamus. Maneat incolume sū cūq̄ iudicā. dūmō scripturas. nō per ne
bulā. sed ex integro tractat Sacris autem scripturis hūc honorē impēdimus
q̄ nihil sine hīs aut asserere aut recipere volum⁹. in ceteris aut que non liquide
hinc doceri possunt. Solis ecclesia fidei primas damus Nec ab hīs discedim⁹
que in epistola ad D. Eckhū que est. Nisi sanctissimū in Cōto patrē. testatū sus
mus. sed ea nunc quoq̄ p̄uide vt antea testamur.

Protestatio Eckij.

Innocentii auxilium

¶ Protestor: p simplicitate theologica. Sicut hoc omnis ad laudē dei. ecclesie
honorē. antiarū salutē. et ad veritatis dīlucidationē. suscepti Ita nō est anim⁹
mibi quidq̄ dicere vel asserere quod vel sacre scripture vel sancte matris ecclesie
esset aduersū Paratus corrigi ⁊ emēdari. a sede ap̄lica. et ab hīs quoq̄ iudicio
hanc nostrā disceptationem. iuxta cōventionē bert factam. sumus subiectur.
de quo protestor vt sup̄.

Scopus Disputationis. Liberū arbitriū

Cōs. II.

nisi

Eccius

¶ Clariss. doctor q̄ vna sūma p̄tentōis est n̄e pp̄d. 14. vbi vertit materia quā
liberū arbitriū se habeat ad opus bonū ⁊ meritouū ⁊ qui dependet sacre scripte
cedentia ⁊ sequentia Intendo ergo p̄bare illud esse cōuentum sacre scripture
sancti patrib: fidei Ch̄stiane lib: ar: voluntatē humanā hīc causalitatē actiūā
vni p̄ductiā. clātinā. op̄s mentorū Non excludendo grās ⁊ sp̄ale adiutorū
dei. adeo q̄ oppositū sit plane descendere in heresim Manicheorum

¶ p̄ illo. primo adduco textū sacre scripture adductū in defensione p̄clusionone
9. Ecclē. 15. Deus ab initio constituit hominē et reliquit illū in manu consilij sui
adiecit mādata ⁊ p̄cepta. Si volueris mandata consuare Cōseruabūt te ⁊ in
p̄peruū fidem placitā seruare Apposuit tibi aquā et ignem ad quod volueris
porrige manū tuā. Ante hoies vīta ⁊ mors bonū et malū qd̄ plaauerit et dabis
ei Quonā multa sapiā dei ⁊ fortis in potētā vidēs oēs sine intermissione. Sic
sapiens p̄tatem libert ar: nobis expositā et ponderando verbū si volueris agre
tribuit et exponit electionē volitionē a libero ar: elicītā Nec valet q̄ d̄s. D. in
sua defensione respondendo dicit Ne nodū et solutionē siml̄ confūisse et scripto
eurā meo sensui repugnāntē assūp̄sisse: quia sapiens loquat̄ de homie ab initio
cōstituto ⁊ scriptura dicit fecit deus hominē rectū Si rectū. q̄ cū prima gratia
Illa inq̄ euasio non euacuat auctoritatem inductam Quonā eī meminerit
Sapiens hois ab initio constituit t̄i nemo arbitret̄ Sapiemem p̄imū post
tot secula alloquit̄ Adam Si volueris ⁊. Quā sermonem suū ad hominē
tam p̄res ⁊ posteros direxisset Quod verba in calce innuunt vidēs oēs sine
intermissione: debinc Quod b̄ Hiero: ad Demetriadem virg: statim post initū
illud sapientis dictū ad sue tempestatis hoies refert. Addo q̄ Sanctoū p̄m
sententia inter initū liberi ar: eius progressū parū refert. nisi quod ab initio
erat integrum ⁊ illesum. in processu vero peccat̄ macula est vulneratum iuxta
d̄m Ambrosiū de vocatōe gentiū s̄nam et Claudicās factum iuxta Augusti:
ll. 3. Dyponosticon. 3. Pelagi. Qd̄ ap̄tissime Bernhard⁹ de lib: ar: testat̄ mibi
Colū: 8. Arbitriū vtiq̄ ait libertatē Adā tā post peccatū q̄ ante semp̄ tenuit
inconcussam ⁊ in sequenti Colūna. Voluntas sicut in bono. ita etiam in malo

¶ ¶

aque p durat Clarus hoc b: Hiero: l. 3. aduersus Pelag: explicat vbi dicit
ad Critobolū ait hoc est q in principio dixeram in nostra esse positi pāre vel
peccare vel non peccare z vel ad bonum vel ad malum manū extendere Ceteris
berum seruet arbitriū (. limitat in fine.) Sed hoc pro modo et tempore et cō
ditione humane fra gillatit.

Responsio Carolostadij

¶ Auctoritas ecclesiastica. 15. loquit de primo homie et de toto hūano genera
Nam scdm Aposto: per vnum hominē intrauit peccatū in omnes hoies Sicut
ergo peccatū intrauit p vnum hominē ita iustitia fuisse collata toti humano
generi si primus hō sterisset in ea rectitudine qua creatus fuit et liberum fuisse
cuiuslibet extendere manū ad bonum v̄ ad malū prout textus aperte dicit Dicit
ab initio formauit. et fecit hoiem rectū z deinde sequit et reliquit illum in manu
consilij. gratia est agit manū z extēdit. Quādamodū Paul⁹ dicit Quod si qui
sunt filij dei agūtur spī. sancto et Iohānes in sua Canonica dicit. Omnis qui
facit iustitiam ex deo natus est.

¶ Secūdo dicit egregiū d. Doctore tempora distiguere in spī: sancti: quantū
ad veritatem et iusticiā p̄tinet quasi spī: sanctus vno tpe loquat veritatem quā
postea infringat et refero me ad p̄iora dicta. **¶** Ad Bernardū dico q aucto
ritas sua non est ad propositū. quia Conclusio loquitur de libertate a peccato
dictum aut̄ assumptū p d. Doctore loquit de libertate in voluntatib⁹ et q hō
vex sit sunt hec v̄ba Bern. corruit aut̄ de posse nō peccare i nō posse nō peccare
Verba Augustini sunt inducentis hanc auctori: Deus ab initio z. Ipsa est
prima gratia. qua primus homo stare potuisset si seruare mādāta domini vol
uisset Hac ergo p inobedientiā desolatus hō. iudicio iusto factus est serpēt. i.
diabolo (. cui maluit obedire q̄ deo.) captiuus et ideo scriptū est a quo enim
quis supatus est huic et seruus addictus est. z. Petri. z. et iterū Omnis qui
facit peccatū seruus est peccati z. **¶** Ad Hiero: dico. q Hiero: nūq̄ tam rudi
fuit in sacris litteris vt cogitaret saltem hoiem lapsum sine gratia posse cauere
peccatum Immo omnes neruos extendit contra Pelagianos et probat
bona opera. bona merita. non esse in potestate hominis. **¶** Ad Ambrosium
dico Quod Ambrosius l. 1. c. z. dicit q liberū arb: absq̄ gratia seu voluntas
ipsa vaga incerta incōstans est que nihil ex se ipsa facere potest q̄ deo acceptū
est. quādamodū ecclesia etiā tam cecinit sine tuo numine. nihil est in hoie nihil
est innocū. hoc est voluntas absq̄ gratia spī: sancti nihil potest facere q̄ deo
gratum est et acceptum sed quicquid facit illud est nocuum.

Repugnat Eckius solutione replicans

¶ Primo dicit si loquit sapiens de hoie p̄io z per primū hoiem loquit generi
humano habeo intentū cuiusmodi sit natura libe: arb: in nobis. hoc ad primū

¶ Quo ad scdm q spī: san: non habeat diuersas veritates p diuersis tēpibus
huic repugno quo ad monitiōes quo ad p̄cepta et mandata deū p diuersis
tēpibus varia immo pugnātia dedisse p̄cepta. sicut Circūcisionē in veteri lege
statuit necessariā. in tpe gratie clamabat apostolus si circūcidimini Cibus
nihil vobis p̄derit Quale hoc dictum est ad monitiōis. q̄ ad mortuos in nulla
utilitatē sapiens referre potuit sicut nec hoc dicit p̄ceptū Euntes in mōm vni
uersum predicatē z. ad mortuos se extendebat.

¶ Tertio q̄ deinceps clariss: Doctore: p sui defensione adduxit Dicit nihil fas
ctum ad institutū Non est induxi sapientis dictum ad hoc vt libe: arb: possit in
bonum sine gratia que fuit damnatissima Pelagianorū heresis Nam in hac re
sicut Chastianus et fidei ch̄stiane tenax libenter ei subscribo Ceterum hoc erat
propositū nostrū et hoc Sarrū voluebamus vt liberū arb: v̄s nostra rōnalis
actura gratia naturali virtute pductina elicitatiua nō fraudaret Doc est Dō
voluntas non haberet se mere passiuē ad bonum. nec liberū arbitriū esset res

ad hec dixit
Eckius se le
gisse anteq̄
Theognis
nascetur

Peta: here:

de solo titulo post peccatum sed potius cooparetur deo sua gratia adiuvante
 et pro illo est certus sacri evangelij Math: 25. Ubi seruus ille ait dñe Quinq
 talenta tradidisti mihi Ecce alia quinq suplucratu sum Nam si lib: arb: se
 haberet mere passine ad bonum iam seruus ille reddens deo gratiam merito
 factus fuisset se decem accepisse. sed quia quinq acceperat dono a deo quinq
 vero compauerat sua meritis et gratia dei coopante in genere fatet absq sua
 merita iustorū. de. 3. 8. diximus. ¶ Augustinū vel Ambrosiū nō inductos per
 verba se. 5. suplucratū Nam super hec talenta. b. quozq Dila: restat intelligi
 merito iustorū. de. 3. 8. diximus. ¶ Augustinū vel Ambrosiū nō inductos per
 me tanq̄ prefatam auctoritatē in locis allegatis intelligā. p̄ causā libert
 arbi: sed voluit ex mente Bernardi Hiero: August: z Ambrosij vt cōcoris esset
 tam sanctorū patrū sententia libex arb: post peccā non fuisse de solo titulo sed
 remansisse in concessum Quāvis vulneratū scdm Ambrosiū. claudicans scdm
 August:er p̄ modo humane fragilitatis secundū Hieronimū. Placet em̄ etiā
 mihi libex arb: sine gratia nihil posse facere deo vt gratum vel acceptū

Responsio Carolostadij

¶ Ad primū quando d. Docto: dicit se habere intentū per solutionem meam
 Respondeo per verbum nego. ¶ Ad scdm quādo egred: d. Docto: inducit ali
 quas auctoritates quibus intendit pbare q̄ sp̄: sanct: vel veritas sp̄: sancti sit
 variata tpe vt preceptū de Circūcisione zc. Dico aliud esse variari remedia in
 futura p̄ modis aliud veritatē ipsam evanescere q̄ siquidē hodie verū est q̄ va
 lut Circūcisio patrū ergo ista repugnantia est absq̄ iudicio producta.

¶ Ad tertū dico q̄ auctoritas ista non pbat hominē concessa gratia habere
 specialē quādam acriuitatē z naturalē a gratia distinctā Nec obstat auctoritas
 de quinq talentis que scdm conticē habet quādam sp̄tē ppositi dñi Doct. sed
 p̄ medulla verbū serui illi? si bene loquit? est sic intelligit? Nō ego lucrāt? sum
 sed gratia dei mecū Quādmōdū Paulus dicit plus omnib: laboraui Non ego
 sed gratia dei mecū et ita dñt similes auctoritates intelligi. Nam q̄ vno loco
 non dicit ip̄terea non negatur Et dubi: debent desiniri per aperta testimonia
 ergo ea que dominus Docto: induxit pro. 3. dicto non ledunt nos multum.

¶ Postremo quādo dicit lib: arb: non solū titulū habere sed etiam rem Dico
 veram libertatem facit ipse qui vere liber est Christus dominus noster.

¶ Ad quartū dico Quod tā August: q̄ Ambros: dicunt bona merita tota esse
 dei et nō ex pte nostra quāntū ad actiuitatem sed nostra fieri p̄ collationē gr̄e.

Ceckij Contra.

¶ De p̄lo q̄ dixisti per verbum nego et ego quozq̄ possum negare sed nō satissis

¶ Ad scdm q̄ ista solutio non enervat ppositū meū Nec effi (eret disputatiōi
 ego induxi veritatē fieri falsitatē sed admonitiōē illam a sapiente factam non
 mortuis quoz nulla fuisset utilitas Immo constanter volo illam. esse. fuisse. et
 futuram veritatē theologicā qua explicatur quo modo deus reliquerit hoīem
 in manu consilij sui ad bonum et ad malum zc. ¶ Ego tertio dico q̄ ista so
 lutio non bene sonat in auribus meis Nescio quid aliū iudicent dicere cū beatis
 tatione si seruus ille benedixerit quē tamen dñs cōmendat. ait. intra in gaudiū
 domini tui. ¶ Item sua eruditio fatetur auctoritatē inductā bene facere secundū
 conticem sed nō scdm medullā quā expressit ista expositione Ecce alia quinq
 non que ego lucratus sum sed gratia dei mecum Quidquid sit de expositione
 affirmatiua p̄ negatiuā susceptio tñ hanc declaratiōē Quā seruus a dño lauda
 tus ab humilitate Apostoli non dissenserit Ceterū sed et hec medulla meo sup
 pediat insitūto si eī gratia dei cum seruo illo lucrata est. facile dat intelligi
 vt rursū opatio q̄ primū conuincitur ex voculis associatiua qui mecum dispus
 rat disputat operatur vel non.

¶ Secūdo dicit ille Hiero: hoc pacto suam receptā apostolicā. ait em̄ sup illo
 p̄lū ad Corin: 13. Abundanti? zc. dicit. b. Hiero: nec se sine gratia in Luā
 A iij

Sophistica
circūductio

gello laborasse ne cōtra id qd supius dixerat sibi aliquid dare videret Nec grās
sine se vt liberā seruaret arbi: restis est aptissimus. et sacre scripture Incipientis
interpret et gra: laborasse et apostolū. qre lib: arbi: sua nō frustra a cōtuitate.
¶ Ad quartū dixit se Eckius responsurū postero die qm̄ hora tam erat adiecte
Carosta: hac ratiōne se obmisisse auctoritates e sacris non adductas quia se
quenti die locus argumentandi sibi debebat Respondit Eckius nisi respon
deret. se abiturum victum.

C Kyllij. Junij. hora. 7. antemeridiana

¶ Dominus doctor Eckius admittit q̄ Caroloſtadius respondeat.

Responsio Caroloſtadij.

Ecclesiastici

¶ Ad primū respondeo q̄ aduerbū non. 7. lectorē ad prius dicta remitto ceterū
q̄ dñs Eckius de auctoritate Ecclesiast: 15. que est si volueris mandata cōser
uare. Cōseruabunt te. plerāq̄ inculcat. elegans responsio est apud Augusti
de gra et lib: arbi: c. 15. per gratiā (inquit) sit tam magna voluntas vt possit
implere diuina mādata que voluerit Ad hoc est valet q̄ scriptū est Si volu
eris cōseruabis mandata. et. c. 16. deniq̄ ait idem August: ipse idem qui dixit
Si volueris cōseruabis mandata in eodem libro. c. 22. dicit Quis dabit oī
meo Custodiā et sup labia mea signaculū certū Ne forte cadam ab eo 7 signa
mea perdat me Cum ḡ verū sit q̄ dixit si volueris cōseruabis mandata. quare
nam querit oī suo dari custodiā Et paulo inferius idē August: ait si volueris
cōseruabis mandata certum est nos mandata seruare si volumus sed quia
preparat voluntas a dño ab illo petendū est vt velimus. quantū sufficit vt vs
lendo faciamus. certum est nos velle cum volumus sed ille facit vt velim⁹ nos
num de quo dictum est a dño gressus hoīa dirigent 7 viam eius volet Psal: 36
Qui opatur in nobis velle 7 operari pro bona voluntate Phillips: 2. peruideat
ergo diligenter dñs Doctor cum deus inspiret bonum velle bonūq̄ opari Ne
lib: arbi: malis scripturay glossis precipitet et hominib⁹ adhuc rudibus non
in lege chūsti formatis superbie tumorē pro scientia theologica incuciat. Ego
quidē dico Chūstū p̄pterea venisse vt lib: arbi: diabolo mancipatū e saucibus
eius eriperet. ob id nimirū Chūstus qui pctm̄ nō nouit factus est pctm̄ vt nos
efficemur iustitia dei in deo Quōd Paulus dicit. 2. Corin: 5. quoniam in lib: arbi:
nullam iustitiam facere potest nisi Chūstus assumat prius peccata libe: arbi:
et ipsum transferat in regnū lactis vt sit solus Chūst⁹ bonus in bonis. in iustis
ficatis iustus. sanctificatio in sanctificatis et in redemptionis redemptio Ne quis
piam gloriā suam querere audeat qd Paulus. 1. ad Cor. 1. scribit dicens Ex
ipso autē vos estis in Chūsto Jesu qui factus est nobis sapiētia a deo et iustit
tia et sanctifi: 7 redemptio vt velut scriptū est qui gloriatur in dño gloriē
Dierem. 9. hac est vera theologoy scientia nihil scire nisi Chūsti virtutem et
nostram infirmitatē. tunc em̄ recte virtus in infirmitate pficitur Et sola gratia
nobis sufficit. 2. Corin: 2. Postremo auctoritas si volueris non habet vim
hiam sacramenti qd cessauit.

¶ Ad secundū de mutatione veritatū dico q̄ dñs. Doct: diuertitula querit et
me nititur altiorum trahere quo se causamq̄ suam in curculis recōdere et la
tebris tegere queat. satis est dixi q̄ gratia extendit manū consilij nostri ad bo
num Ipse autē nulla auctoritate eadem verba sepius regegit.

¶ Ad tertū quādo egregius dñs. Doc. dicit sibi displicere et auribus suis esse
molestū qd dixi de seruo respōdente Ecce dñe alia quinēq̄ superlucrat⁹ sum 22.
Respondeo nec me ex definito rēdisse qd aures ledat Nec ad p̄positum nostrū
busumēti ambiguitas p̄tinet. vellem tamē q̄ dñs Eckius accuratius loqueret
tū p̄sona displiceret et qd. August: ad Orōsiū c. 9. admonet diligenter aten
deret. quis in sacris literis loquatur q̄ aut obstrept de expositione affirmati
ue per negatiuā Dea nihil refert nisi q̄ illiusmodi obiectiones tractatōib: expo

nobis et parvorum logicalium committant. qd aut voculam istam mecum expendit
 et libero arbitrio operatione adhuc aliquam partem quam gratia non faciat tribuit satis
 notum est intellectibus: dicit Paulus qd misere torqueat auctoritate eius contra ma-
 nifestam diu apostoli intentionem qui omnem actionem quam gratia non efficit ables-
 tialem cum dixit: Non ego sed gratia dei mecum hoc est. non sum ego qui spes-
 cialiter acciuitate et alunt scholasticis sed gratia est que omnem largitur operationem
 Que vires vniuersas administrat que me pellit. me agit. gra est et sum id qd
 sum. et gratia eius in me vacua non fuit hoc est Quidquid operatus sum ros-
 tum hoc prestavit gratia Omnes bonas actiones dei gra mihi concessit. qd claru
 dicit. 2. ad Corin: 4. habemus thesauru istum in vasis fictilibus. hoc est in
 vasis carnis et infirmis habemus quidquid ad gratiam pertinet. perpendat aut
 dicit. Doct: qd diuus Paulus nos vasa gracie vocat et suspiciat qd sequit. (qre
 habeamus thesauru Christi in vasis fictilibus.) ut sublimitas aut sit virtus dei
 et non ex nobis Quid egemus testimonio? cur tristes inuoluntur? cur ambis-
 gusa suspensimur? Quando manifeste scriptura totu qd sublimis est virtuti dei
 non nosse facultati reputat Charitas est sola in nobis. et nobiscu omnia suffert
 omnia credit. Omnia sperat. omnia sustinet Omnia operatur. 1. ad Co: 12 Hoc est
 gratia facit nos patientes credulos et operatores: ipsa facit introitum nostru
 ipsa quoq facit exitum nostru Nunc sententia: accedit qd Joban: baptista hu-
 militer et veraciter dixit. Non potest ho accipere quicquid nisi fuerit ei datum de
 celo Joban: 3. Adhuc tamen dicit meus Echus vult agere et actione spertale
 libero arb: adscubere. quantum ad opa grae pertinet qd dicit: dicit pcur: fore fatent
 homine non posse accipere quicquid nisi fuerit ei datum de celo. Sed eat pductores
 oim bonoru. qd baptista dicit nisi fuerit recte nisi desup concedat Hoc est qd
 eleganter Ambrosius l. 2. c. 9. de vocatioe oim gentiu dicit ipsa est gra inquit
 hoc oim grae medendi atq auxiliandi agit vt in eo que vocat prima sibi recep-
 ritic 2 famula bonoz suoz pparet voluntate Ecce dicit gram efficere voluntate
 receptica. bonoz grae. Et quicquid ad bonu op pertinet qd Jobannes dicebat
 his verbis nemo potest accipere etc.

¶ Secdo dicit qd gra preparat voluntate famula bonoz dei At domini meus
 Ecce facit voluntate regna cu dicit voluntate hie spertale actiuitate 2 natu-
 rale concurrente in bonis meritis. Per ista reo: vltime inductioni ex Die: satis
 fieri q: idē Die: l. 1. aduersus Pelagiu nos columba 12. memorata auctoritate
 Jobanis nemo potest accipere quicquid etc. auxilio dei coaptat 2 plures alias au-
 ctoritates meo proposito congruentes contextit.

¶ Ad quartu placet mihi qd egregio dicit meo oim diuersarius palma tam pgressione in
 vt in dno spero et confido viriliter et strenue pceda bona merita vel opera ex
 offi pte hoc est. tota esse dei. quantum ad actiuitate seu largitione ipso: u spectat
 et nostra ea ratione fieri qd nobis gratis diuina clementia coferunt Et admodu
 mihi gratu est qd egregio dicit meo oim diuersarius palma tam pgressione in
 meam. in mo spi: sancti: sniam pertractus assenti liberi arbitriu seu voluntate
 lapsa: gratia dei nondu erecta atq restaurata nihil facere posse qd deo grati.
 acceptu a tqz coplacitu sit valeat igit dispositioes scholasticę de cogno Nec
 profine coertitiones quas voluntati necdum sanate attribuit Facessat Aristot.
 baru opinionu parens que supra quadringentos annos non sine factura ania: p
 relicto scriptura: candore et spiritu docuerunt Interim salua sit conclusio mea
 xi que est Augusti: de spi et lit: c. 3. Qd libe: arbitriante gratia hand quicquid nisi
 ad peccandu valeat. Sit et. 12. firma Que est Ambrosi: de vocatioe oim genti-
 tium l. 1. c. 2. coluina vltima qd voluntas non directa per diuina factura ania:
 tanto citius propinquat iniquitati. quanto acrius intendit actioi Illud quoq
 pessum eat qd Theologoz vulgus disseminat homine faciendo qd in se est obli-
 cem grae remouere posse. satis est in pclusionione tredecima debilitatum est.

Contra Eckius.

¶ Quia actus noster est disputatio non prelectio domi concepta et ad fastidium dicitur levandum dico ad primum placere mihi dicit Augustini expositione de gratia et libero arbitrio capitibus. c. 15. 16. et 20. Quomodo sanctus pater illis locis libero arbitrii iura sunt illibata scilicet si volueris et illud quod est necessarium non obtineat gratia scilicet dei cooperantem et sua cooperantem ut boni operis actio deo et gratie gratia scilicet principaliter agentibus merito tribuatur. unde christiani homines est et gratia predicare et simul libertati arbitrii preterea defendere ut doctus Augustinus. l. 2. ca. 18. de Baptismo parvulorum docuit et sacer Ambrosius in vestibulo de vocacione omnium gentium admonuit Hieronymus. quocumque li. 3. aduersus Pelagium hoc sibi studium fuisse affirmat ut omnipotentiam dei simul cum libero arbitrio astrueret.

¶ Quod vero secundo omnino doctus me admonet ne hominibus adhuc rudibus tumorem superbie ingeram cum libero arbitrii defensione dicitur debere hoc de me suspicari ita enim liberum arbitrium contra Dantchiteos perfidiam defendo ut gratiam ei velut principalem longe antefera contra vanatos Pelagianos et quos Augustinus. l. 3. hypo. Etiam ad libitum arbitrium velut sefforem ad equum comparat ea que dicta sunt in collaudatione gratie gratanter accipio. utinam deus nobis eam largiarur.

¶ De secundo dico me nihil inculcare toties nisi quod velim libertatis legem per sapientem explicata esse et Ciprianus meminit ad Cornelium papam dicens Christus non increpauit resistentes sed magis querens ad apostolos suos dixit Aliquid et vos vultis abire? Seruant scilicet legem quam homo libertati suae reliquit et in arbitrio constitutus mox sibi appetit vel vitam. Hanc tamen legem voluit per sapientem admonendo esse propositam que utique admonitio ad viuos et posteros non vero preiunctos pertinet.

¶ De tertio quod clarissimus doctus tertio citra modestiam me inculcat quasi misere torquentem apostoli verbum non ego sed gratia dei mecum et velim tribuere specialiter operatione libero arbitrio non faciat gratia Hieronymus plurimum unde hoc sibi in mentem venit quod ad verba apostoli sola Hieronymus. Etiam addiderit et magis miror cum eos pliam besterne disputatis per Notarium habuerit quod mihi imponit. Conuenienter non asseruerim libero arbitrio spalem habere operationem quam non faciat gratia quod non cogitant quidem de quo remitto me ad scripta per Notarios Verum que posterius induxit per opponendo quod respondedo de gratia desuper data Quis hoc igno-

rat? cum pueri non istud Jacobi omne donum optinuit Unde et Ambrosium recipio asseruentem voluntatem esse recepticem bonorum atque famulam sed quod Clarissime doctus mihi ascribit voluisse me facere voluntatem reginam hoc in quibus factis inferioribus exercitricis verum esse voluit ipsam esse in ania sicut reginam in regibus no non ad huc probabo. in compatione vero ad gratiam et ad deum famula est et ancilla postrema quod ad Hieronymus respondet alius eius locum ex li. 1. 5. Pelagius colu- t. 2. euocando vellem dicit doctus respondisset ad verba Hieronymus per me inducta que libero arbitrio suam dant actiuitatem Dare enim instantiam non est soluere sed obiecta oportet diluere.

¶ Carolostadius voluit super hec concludere ex Eckio oppositis et pene concessis sed Eckius argutissime ostendebat horam esse. neque plane concedere Carolostadio. ad Rectores et pulmanos res redit quorum iudicio in illam horam dilatatum est.

Hora tertia Eckius.

¶ Data expositione ad dictum seruit per illud apostoli abundantius laborant omnibus non ego sed gratia dei mecum volo fortius ostendere replicando apostoli loco sensisse et se et gratiam laborasse ultra Hieronymi expositionem hanc aliam Nam sic. b. Bernardus de gratia et libero arbitrio mihi colum. 15. expresse hoc affirmat unde Paulus cuius bona plurima que per ipsum deus fecisset enarraisset

Fonte occur-
rit mihi. dixit
Et Eckius

Martini
Cipula:

Hieronymus:

12. de voc. g:

S.

Non autē ego ait sed gratia dei meū potuit dicere p me sed q; minus erat ma-
 luit dicere meū preiudicium se non esse ministrū p effectum sed et opantis quo-
 dāmodo fortā p cōsensū nihil hīs verbis expressius qd aduersariū solū iudicare
 deberet cum. s. Bern: apostolū hīs verbis se solū opationis non solū ministrū
 facere gratiā z liberū arbitriam esse causam totalem operis me-
 ritoz idem Bern: in eadē colūna locupletissime affirmat. **Tu** ego sequutus
 Bernhards non tribuo opus meritoū p̄m a gratia p̄m a libero arbit: verba
 sententiā sunt ista. **Sic** autē ista cū libero arbitrio opatur vt tñ illud in pilo
 p̄uentat in ceteris comitet. Ad hoc vtiq; p̄ueniētes vt iam sibi coopetur ita tñ
 qd a sola gratia ceptū est pariter ab vtroq; perficiatur vt mixtim nō sigillatim
 Simul non vicissim p̄ singulos p̄fectus opentur. **Hic** sanct: pater non modo
 causalitate vt actiuitate libert: sed et modum eius exponit.

Hoc effectus
 siue receptie
 solam

Quarto clariss: Doctor voluit ex me scire an deberet ex me expectare respō-
 sionem ad inducenda p̄ dñationē suam contra me in hac materia cutassensum
 prebit. **Ram** ob hoc tñ iter arripuit atq; pluribus ipse induxit p̄ter necessita-
 rem iudicat me p̄tiores an oim ordinū z seculares theologos quadragesimo
 anno ita sint ab̄tendū quasi Christus qui pollicitus est se mansurū nobiscū
 ad consumationē seculi sponsam suam dereliquerit. **Hec** ego qui rem tam
 ago theologica Aristotelē in scripto defendendū hoc vnū scio p̄ pbōz et pbāz
 tñm solariū Aristotelē a sumis et doctissimis viris cōmendatū quoz iam spe-
 ctatū est iudiciū. tam candida laus. vt a nullo reprobati possit. **Ut** Cicronem
 Quintilianū Platonē et reliquos facile afferre possem. sed vt p̄fēbar rem iam
 ago theologica p̄biam hoc loco non defensus.

Carolosta: cōdoluit de effectis argumētis **Ecclij.**

Pro offensa
 tōc memorie

Sacre sanctā scripturā non est multas auctoritates memoriter recitare sed
 spiritū introclusum in litis et vñm nostrū Christū querere et gustare. **Insuper**
 auctoritates ex intentione scribentū proferre. **Ob** id frustra obstreptit egregius
 dñs Doctor: q; p̄neditata lectione ad disputationē venerit.

Ad auctoritatē quā dñs Doctor induxit ex Augustino videlicet q; Augustin⁹
 non destruit lib: arbit: facultatē. dico q; gratia facit opari liberum arbitriū nec
 fuit dubium apud me.

Hic peccat
 raro: alias
 cōcludatus

Secundo Ambro: de vocatiōe oim gentiū clarus est q; lib: arb: recepti acti-
 onem suam a gratia. ad auctoritatē Hiero: aduersus Pelagios: dico q; Hiero:
 idem diffuse probat. ad Augustinū li. 3. hypo: cuius auctoritatem induxit q;
 gratia habet se ad lib: arbit: sicut fessor ad equum. **Respondeo** q; dñs Doctor
 obrusio luminib⁹ legit Augustinū et citat cōtra mentē augustini. **Verba** aug:
 sunt hec. **Et** inposuit illū in iumentū suū in adiutoriū videlicet gratie incarnat:
 tionis sue q; sicut scriptū est sic peccata nostra portauit hec Augustin⁹. **Est** ergo
 iumentū in quo portatur. **Raro** dixit Scotum sic Augustinum inducere.

Et legit Au-
 gustini vba

Auctoritas Cipiani nō claudit p̄ actiuitate sp̄noli lib: arbit: sed sunt alie
 auctoritates eiusdē Cipiani que manifeste dicunt q; Christus operatur omnia
 bona opera in libero arbitrio.

Cōtra terciū

Quod dñs Doctor concedit lib: arbit: Non habere sp̄talem actiuitatē in
 bonis opibus libenter assumim⁹ cū gratiaz actione et miramur q; in eodē
 conflictu. in eadem hora sibi tam egregie dissidet et repugnat. **Sed** non caret
 lib: arbit: habeat talem actiuitatem. placet etiam auctoritas Jacobi dicentis
 Omne bonum optimum desursum descendit.

Ad auctoritatē Bernhards cum dicit ad hoc vtiq; p̄ueniētes vt iam sibi des
 in ceptis cooperet ita tñ quod a sola gratia ceptū est pariter ab vtroq; p̄ficiat
 z mixtim non singulatim simul nō vicissim p̄ singulos p̄fectus opentur non

Nota

partim gratia p[ro]p[ri]a lib[er]i: arbit[ri]i: sed totū singula ope indiu[er]suo pagunt.
¶ Sequit[ur] p[ro]mutatio vel declaratio Bern. Totū q[ui]dē hoc. i. lib[er]i: arbit[ri]i: totū sc[ilicet] op[er]a bonum. illa videlicet gratia. facit. Sed ut totū in illo. i. libero arbit[ri]o: sic totū et illa sc[ilicet] gratia fit. Est ergo sensus q[uod] gratia opatur bona opa in lib[er]i: arbit[ri]o: ita gratia habet actuitatē bonorū op[er]ū. Liberū autē Arbit[ri]i: habet susceptiōnē hoc est q[uod] idē Bernbard[us] dicit colū. eodem libro de gratia et lib[er]i: arbit[ri]o: Opus bonū sine duob[us] efficit non potest vno a quo fit. Altero cui vel in quo fit. Ergo Bernbard[us] opera potius efficit in lib[er]i: arbit[ri]o: q[uam] siant actuitate arbit[ri]i. Nam Bernbard[us] cōtinuo subiicit dicens Deus auctor est salutis: liberū arbit[ri]i tantū capax: Nota verbū t[er]m[in]i q[uod] solam capacitatē cōcedit et actuitatē negat. sequit[ur] in Bern[ard]o: dare illam sc[ilicet] salutem nisi deus nec capere valet nisi lib[er]i: arbit[ri]o: Rursus sequit[ur] q[uod] lib[er]i: arbit[ri]o: magis recipit bona opa q[uam] efficit. Immo non facit bona opa.

**Male nobis
qui q[ui]mus
gloriā cū de
b[ea]t[is] q[ui]rere ve
ritate theolo**

¶ Bernbard[us] tres creaturas cōmemorat p[er] quas deus opatur salutē videlicet per creaturā sine ipsa Aliq[ui] p[er] creaturā contra ipsam. aliq[ui] p[er] creaturā cū ipsa p[er] irrationalē creaturā opatur sine ipsa. q[uod] non queat intellectu carens esse vel conscia. p[er] demones et malos opatur quādoq[ue] salutē contra ipsos. per bonos autē opatur ita ut deus cū eis opetur. Qui q[uod] deus vult et agūt pariter et vult lunt Qui est voluntate cōsentiat opus omīno quod p[er] eos deus explicat ipsa cōmunicat. vnde Paul[us] Rōm[an]ū ait sed gratia dei mecum potuit dicere p[er] me sed q[uod] minus erat maluit dicere meū. Presumens se non solum op[er]is minister sed et opantis quodāmodo sotiū p[er] sensum. Nō est sensus Bernbard[us] q[uod] lib[er]i: arbit[ri]o: habet actuitatē aliquam in bono ope. quā deus vel ipsa gratia non facit sed est sensus q[uod] gratia dei inspirat voluntatē bonū p[er] sensum. Et ideo dicit esse minus per me q[uod] de[us] p[er] aliquas creaturas opatur absq[ue] cōsensu creaturaz videlicet q[ui] p[er] irrōnales creaturas vel inuitos malos opat.

**Carol: dicit
Aristo: nihil
cōcludere in
hac facultate**

Contra Eckius.

¶ Quāvis non possum non fieri parit[er]atē doctrine mee quā clariss[im]i Doctor assignatur tū cum bona venia ut eruditior: euadā replico cōtra solutiōes varias. Nam q[uod] Augustinū inducit gratiā facere opari lib[er]i: arbit[ri]o: p[er] hoc fatetur p[ro]positum. Et ipso enim q[uod] gratia facit opari lib[er]i: arbit[ri]o: gratie operatio non est frustratoria. quare et lib[er]i: arbit[ri]o: aliquid operabitur.

¶ Nec Ambro: sententiā facta suo suffragat[ur] iustituro esto lib[er]i: arbit[ri]o: recipiat a gratia. illatio t[er]m[in]i est nulla lib[er]i: arbit[ri]o: ob id non agere cū non modo lib[er]i: arbit[ri]o: sed et alie creature actionē recipiant a deo. ut verissimū sit illud prima causa nō agente nulla causa posterior: agit. ignis calefaciendi facultatē recipit a creatore. sed adhuc calefacit.

Pro tercio

¶ Quod vero ornatissim[us] d[omi]n[us] d. dicit me obtulis luminib[us]: August[us] in speisse optarem ego ut tam acute videret quāmodū ego. Et locū non citatū Doctor: p[ro] se assumit: citatū p[er] se relinquēs. Agit em̄ August[us] in l. p[er] me citato l. 3. Zippo: cōtra Dela: ista. m. Recte namq[ue] arbit[ri]o: compari lib[er]i: arbit[ri]o: sumit[ur] vnde et dicitū est velut tumentū factus sum apud te. Grām vero sessor. Quod symbolū August[us] non p[er]cis verbis sed p[er]fusissime p[er]sequit[ur] vsq[ue] post literā. q. Hoc p[ro]pterea ostendo ne ut eruditissim[us] doctor aut quispiā alius cōtulerit me solū scholasticos legisse et me scholasticū esse alios vero theologos.

Pro quarto

¶ Quod ad Ciprianū r[ati]o dicit amicus n[ost]r[us]. a Cipriano sepiissime scriptū. Christū oia bona opa in nobis opari hāc p[ar]tor angustia quā alias sepe ut plus m[er]iti instātiā opponat q[uam] obiecta diluat. Nam quid alibi senserit Ciprian[us] nō cōtra trauenio sed eius mentē p[er] lib[er]i: arbit[ri]o: facultate in allegato loco sanā esse p[re]tendo.

Pro quinto

¶ Cōgratula[ur] spectatiss[im]i d[omi]n[us] d. q[ui]d in suā descenderi sententiā et lib[er]i: arbit[ri]o: spāles actionē ad bonū nō dederi salua semp[er] hūanitate sua truncati nostra adducit. Id em̄ ingenue fassus sum lib[er]i: arbit[ri]o: nō h[ab]ere spālem actionē quā g[ra]tia nō faciat. sed g[ra]tia et lib[er]i: arbit[ri]o: indiu[er]suo op[er]a bonū p[er]ficiūt iuxta Bern[ard]o: aucto[rit]ate p[er] me inducēt.

¶ Ad quā clariss: d. respondere conatus est longā verborū serie ex Bern: nobis relegens At q: sequētia plus ei opponētis pderunt quā ridentis pemptio dīscere adhuc si libe: arbi: habet se mere passivē ad opus bonum quō. Bern: affirmat gratiā et libe: arbi: mixtim et simul pficere illud. Et illud quoq: scire cupio qd Bern: variat inter opus inceptū et pfiendū si libe: arbi: habet se pure passivē eodē modo se habebit recipiēdo ad inceptiōē sicut in recipiēdo ad pfectiōē.

¶ Simili expectatiōē clariss: d. d. et amic: verba Bern: circūducit de. b. Paulo Cupio scire quicquid alibi Bern: dicat si Paulū reputavit sociū coopantē grē p̄sensum. et quid aliud sit ille p̄sensus nisi libe: arbi: opatio Et q: hoc sit certiss: adduco August: verba que sicut nullo pacto poterūt ex tractatu quarto sup epistola Johannis. vbi sanctus pater tractās verba sacre ipsius anie Omnis qui habet spem hanc in ipso castificat seipsum sicut et ipse castus est. videre quādamodū nō abstitit libe: arbi: ut diceret castificet se ipsum quis te iustificat nisi deus sed de: te nolentē nō iustificat. q: adungis voluntatē deo iustificas te ipsum. castificas te non de te sed de illo qui voluit ut habiteret in te. Tamē q: agis libi aliquid volūtatē ideo et tibi aliquid tributū est. ideo aut tributū est ut dicas sicut Psal: 26. Adiuor: meus es ne delinquas me. si dicitis adiuor: me: es aliquid agis. nam si nihil agis quō ille agit. hec. August. quib: verbis ist: quicquid: actiuitatē nobis tributā restat. et eo ipso q: nos deus adiunxit cō. pbare nititur nos aliquid agere. et pfecto nisi Aug: libe: arbi: legem et facultatē per sapientē expressam vbiq: in suis libris defendere voluisset. mittiss: pater non ita vehemētī ira aduersus Julianū li: 4: ca. 8. excaudissit ut illū diceret mērit quod libe: arbi: facultatē abstulisse August: retulit.

¶ Responsio Carolostadij

¶ Ad primū scdm et tertiu et sextū argumentū dico qd gratia vtiq: dat actiōē libe: arbi: neq: hoc est negatū p me. sed solum hoc qd libe: arbi: habeat spālez et naturalē actiuitatē in bonis opibus. p hoc respōdeo ad longā ofonem quē dñs. d. ex tractatu quarto August: in epla Jobā: assumpsit. fateor: est qd dñs deus est adiuor: libe: arbi: Hoc est ministrat libe: arbi: vires et actiōes.

¶ Ad tertiu. Quod libe: arbi: parat iumento nō est ad ppositū et intentionē Egre: d. d. est em libe: arbi: iumentū ut domet ad opus boni necessariū. ut aut restraret recte gratia dicitur iumentum. quādamodū Initia et exordia nostre cōtentionis habuerunt.

¶ Ad quartum de Cypriano dico qd opponētis est sua dicta firmare et ex: pēdere ut intelligant Dicitū aut Cypri: ambigū est neq: vnq: pcludit qd libe: arbi: habeat quandā spālem actiuitatē et naturalem ut supra.

¶ Ad Bern. d. d. petit ut intelligat quō bonus et iustificat: sit socius opantia gratie. responsū est satis qd ppter p̄sensum quē ipsa grā inspirat arbitrio.

¶ Contra Eckius.

¶ Cum amicus noster clariss: d. d. tandē in meā ptractus sententiam ingenue fatef nūq: se negasse actiuitatē. libe: arbi: a gratia sibi coicata. attamen plura sunt eius scripta et alie plereq: cōstante quib: suspicabar clariss: d. doctor: arbitrari libe: arbi: nullā habere boni opis actiuitatē. primo ppter p̄clusionem suam. 14. qua dicit. dñs Johannes non videns quomodo bonum opus sit totum a deo et cetera.

¶ Deinde qd mea p̄clusio septima clare hoc pponit ista scz errat q lib: arbi: rē. Tertio qd. ik. pf. d. Martinus Zuber cōclu: 7. mihi dīcens ait neq: quid fides neq: quid p̄ritio rē. Et idem B. p. in quadā disputatiōē impressa cōclu: 13. ait libe: arbi: post p̄ctm res ē de solo titulo Et. 14. lib: arbi: post p̄ctm in bonū.

¶ Quarto q clariss: d. d. sepe scriptū reliquit in defensione sua libe: arbi: et vo: luntatē pati et non agere ad opus bonū. sicut patet: b. 4. fac. z. z. c. z. fa. 1. z. f. 1. fac. z. g. 4. et in multis alijs locis quib: clariss: d. dicit voluntatē solū recte

et non agere. tñ si lib: arbi: dat actiuitatē sibi a gratia cōcatam. sum cōtentus
qđ si ab initio disputatōis nostre hoc idem dedisset gratiā scz et libe: arbi: sit
et mixtum opart. has nostras argumentatōes omissemus.

¶ Et qđ dicit. b. August: li. 3. hypo: ferme recte et acutus lumbus allegari nō
facere ad ppositū. forte nō meminist claz. vt hoim labilis ē memoria qđ Aug:
induxi. ppositum meū erat ostendere grām et libe: arbi: esse vnā causam. tota
lem opis meritorij. sed gratiā principālē. lib: arbi: minus principālē. hinc meo
dicto alludit. pcul dubio oim sententia symbolū illud August: qui grāz festos
velut principali. equo libe: arbi velut minus principali assimilat.

¶ Responsio Carolo stadij

¶ Ad primū cum dñs Doctor: p cōclusionē meā. 14. infert qđ liberū arbi: nullā
actiuitatē habeat subserbo sententie sue quantū ad actiuitatē naturalem. sed
quantū ad actiuitatē quā gratia confert dico quod libe: arbi: habet actiuitatē
¶ Sed fortasse dñs doctor: non vult me intelligere neqz Bernhar: qui dicit qđ
totū singla ope iduiduo pagūt Qui iteō actiuitatē vlt actū lib: arbi: attribuit
qđ gratia dei in illo opatur. ita et ego tribuo actiuitatē libe: arbi: nam liberū
arbi: agit qđ agitur sicut cursus non est currentis.

De alijs cōtentus est et non cōtendere de vocabulis sumenti festos vult

¶ In noie. p. et f. et ff. amen.

¶ Non possum satis mirari egregiū. d. doct. arbitrato suo nostra improbare
velle. quādo dicit arbitrar clariss: doctorē arbitrari libe: arbi: nullā habere.
Ecceus forte sibi ipsi diffusus hic. Carolo stadij impellant ne scheda aut libri
beneficio vteret et pea emendans suū versatille et dīpelle ingenij quāsi solus
ingento sibi mereret laudē et victoriā. et disputandi modū Gallicū eū esse dixit
vt libri non in publicū pferent sed memorie tota esset res et cardo in quo ver-
teret cōtrouersia. Carolo sta: sepius humaniter intercessit cui oblatratū est ab
Eckio in media p̄lone. ad p̄ncipes r̄mgatus negotij defertur cesserūt. atqz
coierūt summi quoz iudiciū magz p̄tulit suspitionē qđ veri defensionē Cesserūt
mator: pars in eandē sententiā vt Carolo stadij lib: arbi: beneficio non vteretur
Fuerunt omnes in eandē pedibus sententiā et oratione facta publica a Cesare
P̄suck in talem sententiā. Suediger herr v̄nd Erwidrigen lieben herren es
hat sich itzund zwischen den weidigen hern. Doct: Eckio v̄nd Karo: begehē
ein widerspennung. Nemlich das Doct: Eckius nicht hat wolt nachgebē
Doct: Carolo: aufm puch ader jedell seyn Argument zu lesen v̄nd sich ges
woissen auff gebrauch v̄nd v̄bung ander Antuer: v̄nd gewonheit gesprochen
das nicht gebrauch sey auff buchern zu disputirn Darumb hat doct: Eckio
auff sonderlicher bitt nachgelassen dem doct: Carolo: nach heint aufm zedel
zu p̄nunciren wollen sie aber auff morgen nicht solchem einsp̄uch nachkomē
v̄nd forthyn ir Disputation wie angehabē vollendē seyn wir sein wolt zu fridē
Carolo stadij non cessit iudicio theologoz. deniqz audita oratione. vno oim
cōsensu. relicto loco. impetu facto auditoriū effusissime eruperunt. cōclamarūt
est ab omnib: missam tūstere disputationē. mox vespere inacta est dies Eckio
sequens. primū. quia cōuentus erat celebrū v̄rorū e longinquis aduentantiū
deinde ne tanta res videret tanqz ludibrium

¶ Prima Julij. 1519. hora octaua ante meridiana

In nomine. p. et f. et ff. amen.

¶ Carolo:

¶ Gregius dñs doctor: quedā tria et pugnantia in causa fidei posuisse videt
Ideoz in p̄ntis rogabo d. d. qđ meū. huiusmodi differat. Est aut̄ tria ista
in exordio sue dispu: dixit libe: arbi: aditū gratia habere spectalē et naturale
actiuit: in bono ope. in p̄cessu aut̄ dispu: dixit se nūqz cogitasse libe: arbi: habere
sp̄alem actiuit: quā gratia nō prestiterit Quero igit cū habere actiuit: ex alio nō
sit eam habere ex se. neqz homini p̄pū sed alienū. quō huiusmodi dictū sibi ip̄i

diffidens p̄cordari ne nostra disputatio per inane emicet bec. 18. Junij mane
contra conclusionē. 11.

Responſio Eeckij.

Quam clariffimus dominus doctor et amicus proponit me ſuperioribus diebus
pugnācia & aduerſa poſuiſſe eo q̄ in exordio diſpu: dederi liberarbit: p̄p̄ta naſ
turalē & ſp̄alem actiue reſpectu boni op̄is. et poſteri⁹ affirmant me talia nō
cogitaſſe Reſpondeo et dico neq; ab exordio neq; in proceſſu vnq; me dixiſſe
liberarbit: habere actiue: naturalē reſpectu boni op̄is ſed opponēdo p̄tra. d. d.
aſſumpti pbatur⁹ liberarbit: habere actiue: p̄ductiuā et elicitiuā boni op̄is ad
iutu a gratia de quo me remitto ad acta Florariorum. quare addendo ad
iutorium gratie non naturalē ſed ſup̄naturalē dedi voluntati actiue: a gratia
ſibi cōſecratam in qua ſemētia adhuc p̄ſeuero Q̄s de hinc d. d. dilemma p̄ponit
querēdo h̄ſe actiue: ab alio hoc ſit habere actiuitatē alienā nō p̄p̄tam hoc
mō non ſit agere ex ſe ſed ab alio **R**ideo habere actiuitatē cōſecratam ab alio
est etia; h̄ſe actiue: p̄p̄tam et licet d. d. p̄ dicto ſuo nihil addaxit attamē p̄ ro:
boie ſolutois mee et in p̄ſenti materia adduco teſtimoniū. b. Hieroni: ad de
metradē. virginē Ita ait volens deus creaturā rōnalē volūtarij boni munere
er liberarbit: p̄tē donare vtriuſq; p̄tis poſſit: homini inferendo. p̄p̄tam fecit eius
eſſe q̄s velit vt boni et mali capax: naturalis vtrumq; poſſit. & ad alterutrū de
ſtecere voluntatē. neq; eſſi hō ſpontaneā poterit habere bonū niſi eſſe malum
habere poſſit. vtrūq; voluit opt: creator: nos poſſe hec Hiero: expreſſe teſtat eū
diſſe vtramq; p̄tatem eſſe p̄p̄tam hois q̄re hoc a mō loquendi ſanct: patrū
non diffidet. attamē ex ſup̄abundanti et hoc addam ſolueudū Ita eſſe p̄p̄tam
op̄ationē liberarbit: que actiuitatē includat concurſum vero alterius cauſe nō
excludat. Poſtremo fateor: liberarbit: habere p̄p̄tam et ſp̄alem actiuitatem ad
opus bonū ſed talem quā dat deus et gratia.

Respondit Caroloſtadius.

Judcet mundus.
Secūdo quero ex dño doctore quō eiuſdē op̄is boni poſſunt eſſe due cauſe
quarū vtraq; totum p̄ducit. quēadmodū Bern: p̄ d. adductus dicit ſingula
pagunt totū. In diſtinctio ope. niſi eſſi altera cauſa; tm̄ paſſiue cōcurrat & altera
eſſi actiue vix intelligi p̄t. quō totum opus ab vtroq; ſit totaliter.

Respondit Eeckius.

Quam clariff: d. et amicus ex me petit quō due cauſe ſc; gratia et liberū arbit:
poſſint p̄ducere totum ſingule. Nam aliter intelligi nō poſſit quī vna h̄at ſe
actiue alia paſſi: Reſpondeo q̄s queſtio iſta eſt faciliffima et cuiſlibet pbiam a ſi:
mine ſalutanti obuia. de modo cōcurſus cauſa; in eodem genere. fateor: enim
ingenue. quālibet harū cauſarū p̄ducere totū Sed q̄s d. d. poſtremo aſſump:
ſit. totaliter. nō recipim⁹. Sed Bernhar: eodem loco dicentē q̄s mixtū agāt
et ſimil non viciſſim Nullus eſſi imaginari debet ita pluſū cauſarū p̄curſum
euenire vt vna cauſa p̄tem. alia aliam p̄tem ſicut d. d. in ſua deſenſioe credidit
Reſpondendo p̄poni mee quadragelime. ait eſſi. flagellū parat qua vapulabit
et prim a Scottio ſucco degenerat Et rem temerariā nimis eſſe ſcribit Amb:
in epiſtola ſina: in quadā p̄te actionū bonorū egere deo in quadā vero non. Et
p̄poſitioe triceſima ſc̄da ita cōtra me argumentat Si bonū opus prim eſt. in
tua poteſtate. p̄ illa parte eſt aliquid quare ad iſta reſellēda hoc dixi alienum
eſſe et a pbia & a veritate imaginariōis. qua cauſa p̄taliſa credit. p̄ducere p̄tes
Et q̄s hoc ita ſit roboro ſolutionē meam ex om̄i ſubordinatiōe cauſa; Ignis
calefacit niſi obſtinet ſacra illa ania. Johan: ait om̄ia p̄ deū eſſe facta quare
hoc non difficulter ſed faciliter ab hoie in pbia inſtituto intelligi p̄t in p̄poſi:
tō noſtro hoc de liberarbit: affirmat. b. Bernhar: vt memini.

Respon: Carolo.

Quod .d.d. in certamine theologico se munit armis gentiliū hoc suo more facit sed questionē mee adhuc nō satisfecit. quero ergo vno verbo vel op^o bonū est totū a deo effectiue vel nō totū effectiue a deo? Si primū concordamus bene. si secundū improbabo eius conclusionem.

Eccius

Qum clariss^o. mihi imponit quod in actu theologico me armis munitam gentiliū. dico etsi hoc facerē. armis nō improbatis. arbitror non dīe mihi vicio dari quod illud mihi cōmune esset cū maximis omnīū eratū vris cum ecclesie patrib: cum ipso etiā S. Paulo Aristi miror quōd hoc tempore ausit mihi tale quippiā iponere. dū cautissima tutela theologos quos ipse scholasticos vocat et magnū illud nature miraculū Aristotele deumtem neq; in responsis duarum questionū quidē dedit nisi. Hieronymū. Bernb: et sanctum. Iohannem.

Quod vero ex postulat venerandus .d.d. An op^o meritōū sit totū effectiue a deo agit acta. nō est obscure potuit intelligere deum effectiue producere totū opus meritōū sed nō totaliter. quod ex Chrysostomo de cōpunctōe cordis liquet li. 1. Nam possumus etiā his hereticis occasione dare fidei causa q̄ apli et omnes sancti non ex pposito suo et labore mirabiles facti sunt sed ex gr̄a dei sola. dicent est et quid prohibet oēs fieri tales zc. z consequentes. z contenti sit b. Bernb: vbi sup̄ quod non parim sed mixtim z simul agunt.

Carolo stadius.

Quam dimissa contrarietate quā d. d. rursus necit de totaliter z nō totaliter q̄ntū ad. Aristto: in theologico certamine p̄tinet dicat nobis. Dic: Neq; est mihi (ins quit) cure ē qd Aristoteles sed qd Paul^o doceat li. 1. colū. 9. aduersus pelagū

Secūdo q̄n egre: d. d. fatetur opus bonū esse totum effectiue a deo hoc intendo magis p̄bare q̄ im p̄bare. Probo q̄ hoc dictū p̄ p̄culā qua Bo. ecclesie sta quotannis vtitur. deus a quo bona cūta procedunt largire supplicib: tuis vt cogitemus te inspirante que recta sunt zc. Clarus est textus q̄ bona cūta a deo procedunt z ipse dñs largitur et inspirat rectū cogitariū.

Eccius

Qum obseruand^o d. d. obicit mihi diuū. Diero: allegato loco dicentē non est mihi cure quid. Aristto: sed quid Paul^o dicat quāns hoc loco non sicut perim sicut possem. Aristto: defendendū nec vsus sum hoc actu Aristotele sed nō im p̄batis armis gētiliū me vti posse affirmat et anrū z argētū ab egyptijs velut iniustis possessōib⁹ accipere. quēad; Digenes factū illud applicat vnde magis Paulus curand^o est cū. Diero: q̄ Aristoteles.

Deinde assunt Clariss^o. d. q̄ cōcesserim bonū op^o meritōū esse totū effectiue a deo. et hoc ipse intēdit probare. rogo d. d. meminere quā agat personā eius est nō mea firmare sed improbare. Quare supplicatio ecclesie mihi nō aduersatur sed meā firmat sententiā. Nā bonū a deo largiri asserit z adiuro: ita dei ponit libe: nō excludēdo arbi: Et adiecit quod scholastici essent omnes eius fac sententie. adiecit autē post finē h^o probationis hoc idem docto: theo: quos ipse vocat scholasticos sentire d. Carolo: ad hec.

Carolo stadius.

Dēs capieoli est q̄ lib: arbi: causat substantiā actus. z sanct^o spirit^o modū scot^o autē ita distinguit quātū ad p̄cipalitatē entitatis in bono ope volūtas est causa p̄cipalis. q̄ntū autē p̄tinet ad respectū esse meritōū tūc gr̄a ē p̄cipalis.

Eccius

Quā me dicere opti: theo: quos col: d. d. scholasticos nūcupat. Nō dissentire ab illa Ch̄ana sententiā quin totū op^o bonū sit a deo effectiue p̄ hoc libe: arbi: cōcursum z coopationē nō excludētes obicit mihi clariss^o. duos vnū capieoli mihi nō admodū cognitū. aliterū subtilē illū Johan: scotū in quo etiā diuinus q̄ voluerim sum versat^o. etsi illa nō sit cōtentōis sūma qd iste vel alius docto: sentiat sed qd pro veritate ch̄ana sentire debem⁹ excusabo est opti: illos vros ne malā aliquā notā icurrāt capoli locū nō citauit d. d. attā id cū sensisse idē

bie credo qd sans manudactor: tā plurib: locis aptiff: tutat⁹ est dñi volo tho:
 aqul: magna ecclesie lumen in 12. q. 109. maxime art: 6. in. q. 2. 4. de Veritate
 in elegā in cōtra gētes li. 3. tū alijs locis vbi sanct⁹ pater vbiq: dicitur qd
 cedit liberū arbi: nō posse in bonū opus meritorū nisi supnatura ter a deo et
 gra morā adducens qdā locis. Hiero: et. Aug: cū auctoritatib: dicit a fact⁹
 patrib: cōmemoratis. Ad vero ad Scotū attinet immo ad totā cōmunitē optis
 theologū qui sumas theologicas cōmētati sunt debuit clariff: d. lo. n. videre
 ordinari vbi p̄sentis negocii sūma p̄ eisdē ageret qd nō sit clariff: d. lo. n. sed
 27. 2. 8. scđi vbi reperit tho: Egi: Alber: Durādū et Sabriel et alios qui cōs
 cordi sita post Petrū longebar: asserūt li: arbi: sibi relicū sine spālī z supnatura
 auxilio dei posse quidē in opus malū. sed nō in opus bonū adeo qd interior: in
 spiratio dei omnē bonū volūtatis motū p̄uentat Ad qd Bonaventura et alij
 nobilissimū adducūt dñi: Aug: dictū cuius ego memini in defensione mea qst
 illud sufficit ad totā difficultatē que hinc inde cōtrouertī possēt. dñi em̄ ppōne
 25. Quare ad omnes auctoritates p̄ vtrāq: pte Inducēdas insignis. Aug: reso
 luto sufficit quā qui nō hz facile inter faxū z faxū p̄telitāt. h em̄ c̄ artīs reddere
 singula singulis. Aug: dicitū ē istud de ecclesiasticis dogmatib: c. 21. z repetit illud
 idē libro de spā. In. tā salutis nre deo miserāte habē⁹. vt acquiescam⁹ salutis
 fere inspiratiōi nre potestatis est. vt adipiscamur qd adquirendo admonitiōis
 cupim⁹ dñi muneris est. vt nō labamur in adepto salutis munere nre potes
 tatis est et dñi pariter adiutoriū. **Abt. f. Bonauer:** z alij Aug: qtuor volunt
 fecisse grad⁹ reddēdo singla singulis. quāuis b. Bern: colū. 15. solū triū memis
 nerit p̄mo initiū est dei. scđo acquiescere vel cōsentire inspiratiōi est volūtatis
 Deo gra est solus dei z p̄ illo gradu debet intelligi. b. Bern: cū colū. 1. inq̄t
 deus aucto: est salutis. li. ar. est tm̄ capax. nāz capacitātē ibidē refert Bern: nō
 ad op⁹ bonū sicut induit d. d. sed ad gratiā ad illū. 3. gra: b. Aug: subdit em̄
 nec dare illā nisi deus nec cape nisi li. ar. pōderādo illā scz salutē de qua loquit⁹
 Bern: sic li. arbi. est tm̄ capax. Quare d. d. in sua defensione ob hoc qd dictum
 Aug: laudabile laudant frustra mihi inturia qd sanctas laceratē scripturas
 scđos cōmorderē ecclesiasticos z meā admira⁹ impudentiā qd Aug: adeo ad
 uerfe etem dū tñ nullibi meminerit h⁹ loci Augustini: Ex quib: liq̄dissimū est
 optimos z celestissimos quos scholas: vocat recte gra: ztra pelagi: ad z
 struxisse z li. arbi: nō abstulisse actiuitatē. peto tñ p̄bari a clariff: d. d. vt probet
 ztra scho: vel me li: arbi. se hēre pure passive ad opus bonū meritorum.

Carolo stadium.

Quātū ad scho: quos adducit egred: d. d. z solus intelligit aut salte corrupt.
 nā scōi z capieoli sita apta est qd hoc qd causat li: arbi: in bono opere pprie
 attribuūt li. ar. adeo qd in quibsdā opib: dicit li: arbi: causare substantiā act⁹
 que possit cōtinuari donec deus suā gra: infundat. hoc autē ego intendo im. p̄
 bare qd li: ar. absq: gra: et absq: fide nullū bonū opus facere pōt nec quantū
 ad substantiā opis nec qntū ad motū vel esse meritorū et ne d. d. claba: e ma: z
 nib: meis suis circūtib⁹ anq̄z declarē Aug: z Bern: q̄rū verba adducit et istas
 corumpit. primum quero iterum et peto a d. d. quid illud sit in bono opere
 quod causat cū gratia. hoc em̄ docent scholasticī. doceat et ipsoz patronus.

Deckius.

Scđos illos doctores: Thomā. Bonā: et alios nō modeste mercatores apz
 pellari a clariff: doct: imodice miro: attū mihi im. p̄perat q̄si solus scholasticos
 intelligā doct: et eos corrupā absit. p̄cul ab eccliana modestia h̄mī arrogans
 factātia qm̄ nec omnes intelligo nec hos in quibus verfo: solus scio paratus
 semper ab eruditio:ibus doceri sed ad declaratiōē et expositiōē quā tribuit
 cla: d. d. dictis scđicis et scholasticorū cū li: arbi: dicit esse causāz p̄ncipalē subē
 actus ista qd volūtatis eliciendo illū possēt ztinuare vltz dū: de⁹ infūdar suā gra: z

Wil schuster
briengt er fur

Ecclus. par
tua dñe do: d
ctq:.

Ecclus qd
ergo male pa
trocher mer
cat quibus

hoc nūq̄ memini me in aliquo scholastic: theo: legisse sed gr̄am a deo optimaꝝ
farent in instanti dari et creari et verissimum iudicant nescit tarda molimina
sp̄: sancti gratia. hoc bene verū est si clariss: doct: est ita in scholasticis exercitiis
tatus q̄ inter se fuerūt an gratia eque sicut deus ipse habeat principalitas
tem actiuitatis respectu boni opis vel minus de quo nō omnes cōsentīūt. atq̄
wilbel: Deekam: in dubita: addita quarto gratie actiuitate etiam tribuit et
meam quoq̄ hanc fuisse sn̄am ante septennū. d. d. luculenter ex Chrysopasso
predestinatōis potuit intelligere: si eam tam diligenter legit q̄ impoꝛtune vis
lipendit. sed vtrūq̄ sit de ipsius gratie actiuitate cōsentīūt scholastici lib: arb:
nō posse in opus bonū quo ad substantiā vel relationē nisi sp̄ali auxilio dei.

Postremo q̄ querit. d. d. quid sit illud q̄ bonū opus causat in subā actus
forte d. d. lapsus est lingua voluit querere quid sit illud in subā actus q̄ liberat
causat. Nescio illam questionē prius esse dilutā q̄ natam nō em̄ ita sunt pres
in subā actus sicut in erefoditis sed quēadmodū. b. Bernbr: dicit et deū z libe:
arbit: in diuiduo ope agere Quare adhuc peto pbart p clariss: d. d. libe: arbit: se
habere tm̄ passue ad opus bonū et sit tm̄ capax illius. Sum em̄ paratus sa
cula eius in eam ptem p virili repellere.

SCarolo dixit eos pdicare cū lucro
aniaz ideo mercatores appellasse

Voza quarta continuabitur
Disputatio

Caro: boza quarta in vigilla visitationis. Albaric. 1519.

In nomine Ihesu amen.

Egregius d. d. hodie causam suā mltis munimētis locauit vt redigam eiꝝ
m̄ta auxilia Primo quid sentiedū sit de epistola Hiero: ad Demetriadē virge
dicam Quēadmodū scipius ille thelogoz princeps Erasmus nosfer qui p
Augusti: hec verba scripsit Erudita prius et eloquens epistola sed quā vt
nihil aliud accedat vel st̄ilus palam arguat non esse Hiero: diuus Augusti: nō
nihil suspicari videt ab heretico Pelagiano cōscriptā. q̄ in sint in ea nōnulla
que Pelagiaz dogmata respiciāt. Beda putat esse Iuliani heretici Et ihs factis
le dephendi licet quantū auctoritatis habeat solutio egregij d. d. per b̄ modū
epistolam munita.

Secundo q̄ egred: d. d. citauit Augusti: in li: de Ecclesi: dogmatibus c. 21
Ibi intitū ḡ salutis nostre z. debuit idem egred: d. d. paulo inferius scripta vis
disse videlicet que scribunt in c. 44. vbi hec ponit sententia si quis p nature vlt
gorem Euangelice pdicationi cōsentire posse cōfirmat absq̄ inspiratione sp̄i
sancti heretico fallitur sp̄i Ergo acquiescere vel inspiratiōi vel pdicationi mus
nus est a deo collatū. remitto etiā ad li: p̄mū retracta: ad c. 10. vbi scribit. q̄
Omnes hoies possunt si velint pcepta dei implere. nō existimant noni heretici
et Pelagiani sc̄dm eos esse dictum. vix est em̄ omnino omnes hoies hoc posse si
velint. sed preparat voluntas a domino.

Tertio ad inductionē b. Bern. colū. 15. responsionē. d. refellēdo dico q̄. S.
Bernhar. omnes tres gradus vt. d. vocat deo tribuit z nō. li. ar. Verba eius li
sunt hec. vba sunt nō mea sed apli qui offe qd boni esse p̄t. i. Cogitare: velle
z pficere p bona voluntate attribuit deo. nō suo arbitrio. Si ergo deus nra
hec hoc est. Bonū cogitare: velle z pficere opatur in nobis. p̄mum. p̄fecto
sine nobis sc̄dm nobiscū. i. p cōsensum quē inspirat sp̄i: sanctus v̄p̄aret in
col. p̄cedentur: ihs sequitur qd egred: d. d. plus conat causam suā defendere q̄
bene defendere pl̄ suā causam tuert q̄ fidē amplecti. Nā in causa fidei nō sunt
p̄ferenda arma hereticorum.

Quarto mirū est in auribus meis q̄ bonū opus totum a deo producit sed
nō totaliter et qd hoc sit absonū apud vere theologos in primis assumo auct.
Aug. in li. de bono perse: ca. 13. vbi ait. Nos ergo volumus sed deus opatur
in nobis z velle. Nos ergo opamur sed deus in nobis opatur z opari p bona

Ex libro

Das ist mei
glosa wer sy
zubrechē vilt
d mago thū

Actus: volu
m̄ acti: agi
mus

voluntate (de^o opatur op^o bonū in nobis) rursus hoc nobis expedit et credere
 et dicere hoc est piū hoc verū vt sit humilis et submissa p̄fessio vt detur totū deo.
 Cogitātes credimus cogitātes loquimur cogitātes agimus q̄quid agimus.
 Quod aut̄ attinet ad veritatē viā et verū del cultū non sumus idonei cogitare
 aliquid tanq̄ ex nobismetipsis sed sufficientia n̄ra ex deo est hoc p̄pendat qui
 acrimia libe. ar. in bonis opibus concedit. Nō est enim in potestate nostra
 cor: n̄m et nostre cogitātes. hoc est q̄d ecclesia orat in ista p̄cula deus virtus
 tum cui⁹ est totū q̄d est opt. et. ergo bona opa tota sunt deo. Quod et Cypri.
 sentit in orōne dominica in versis et ne patiaris nos induci intentionem. Et
 epistola. 6. z. li. ad martyres cui⁹ verba sunt. certaminē suo affuit (scz Cypri⁹)
 p̄latōres et assertores sui nominis erexit. corroborauit animauit et semp̄ vincit
 in nobis. Ecce apte dicit q̄d christ⁹ in martyrib⁹ vincit et vicitur auct. Dathel.
 10. Nō vos estis qui loquimini sed spirit⁹ patris v̄ri qui loquit in vobis. q. d.
 Nō vos estis qui vincitis. sed christus in vobis vincit q̄d pulchre. z. paralip.
 20. scribit. Deo dicit d̄s nōstre tūmere ne p̄ueatis banc multitudinē. non est
 enim vestra pugna sed dei. Ecce pugnāt iudei atq̄ scrip. victoria deo reputat
 unde idē. Cypri. in eodē loco col. sequētī sic ait. Qui non sic est vt seruos suos
 spectet em̄ sed ipse lucratur in nobis ipse congregat. ipse in certamine agōnis
 nostri et coronat parit et coronatur. recte ergo. Dauid fassus est. 1. paralip. 29.
 Tua sunt omnia et que de manu tua accepimus dedimus tibi. q. d. nihil tibi
 dare possumus q̄d a te nō accepimus et nihil habemus q̄d nō dedisti. D̄nc̄ sa.
 2. in li. aduerfus pela. li. 1. col. 3. ait et li. z. col. 15. Et vt sciam⁹ de esse bonū
 offe q̄d gerimus ego inquit plantabo eos vt neq̄quā eradicent et ego dabo
 eis cogitationē et sensum vt intelligāt me. si cogitatio et sensus dant a deo vbi
 est libe. arbi tam sup̄ba factatio. Et his inferi q̄d bona opa tota sunt dei sed
 q. d. d. dicit nō totalit̄ ideo facit vt sentiat sibi cū diuerse sententib⁹ h̄c Eccle: z
 scol: nullūq̄ em̄ apud hos legit totū op⁹ esse dei sicut rursus ap̄d illos nō legit
 q̄d bona opa nō sint totalit̄ a deo nisi me fallat oblit. Cōgratulo: ḡ egre: d. d. q̄
 cōclusionē meā. 14. acriter impugnavit et hodie mecū in meā immo ip̄t: sancti
 sententiā descendit dicens q̄d totū opus bonū p̄ductū a deo. hec sunt que tam
 volebā dicere. ex Biblia alia sunt mihi dicenda.

Ego nō cu
 ro predica
 Aristotelis
 verba caros

Nota
 Verbu totū

Verba caros

Scotus et ce
 terificiū fig
 menta ex h̄s
 dem verbis

Eckius dixit
 hic caro: fa
 cere magna
 festa fm ver
 bū. In

Eckius.

¶ Dum clariss^o. Longa verborū serie et plurimū auctoritatū et codicibus lectio
 et Robora solutionū nostrarū repercutit. et simul cōclusionē infringere conat̄
 Dico p̄simū quiduid sit de d̄ni Erasmi iudicio ac venera: Bede qui suspicant̄
 pon⁹ q̄ iudicent. Atq̄ non incōuenientē libū Auctoris allegari solitū p̄ eodem
 citare Ea em̄ industria cōtra me vititur d. d. in defensione sua in li: de Eccle: vt
 optimor dogmatib: presertim cū ea sententiā sanc: p̄ribus sit cōsentiens quē ad
 modū est illa Hiero: p̄ me inducta ita em̄ ait Augst: libro de senect̄is p̄fert q̄
 posse habere fidem sicut posse habere charitatē natura hoim est. parcat tamē
 mihi clariss: d. d. cum bona verba loquar altius est modus disputatorū solutiō
 ones im. pbantiū. Nam et solutio ipsa cū p̄firmatione adiuncta funditus erat
 destruenda si victoria v̄ri sperabat obtinere vult.

¶ Deinde q̄d clariss: d. id agit q̄d solet hoc est obiecta nō diluere. sed p̄ alia vt
 sibi videt repugnantiā infirmare ad ca. 20. August: de Ecclesi: dog: vbi clare
 fatetur acquiescere inspirationi p̄tatis nostre esse Nihil offino dicit sed me res
 mittit ad forum Julij cap. 44. et. 10. retract: vbi tamen inducta afferunt soz
 lutionem in do: so vt em̄ legit d̄o oct. August: inculcat eos qui absc̄p̄ inspirationē
 dei arbitrant se p̄ nature vigorem p̄dicantōne velle acquiescere q̄d remotius a
 nobis est q̄ Scythe ab gadibus. adlect d. d. vt etiā in hec Parerga excurrā
 Aug: nō iudicare interprete sed lectore D̄roz ergo cur ipse Aug: sit interpre
 satius vt fertur.

Non mea
glossa

Tertio deinde loco Bern: assert tanq̄ pposito nostro nō deseruentē de quo
vehementiss: miror: cum nullus hoim sit qui spiret et Bernbar: legat quin videat
eum nobis omib: suffragiis et votis astipulantē. Inquit em̄ Bern: in primo nos
nihil facere vbi nos habemus pure passiuē. nec in vltimo sed in medio hoc est
cōsensu quē dicit deum opari nobiscū. vtiq̄ nobis est aliquid tributū August:
sentētia Nec recipio glossēma charis: doct. qd̄ dicit esse suū. q̄p̄ sam quozq̄ sens
sum esse inspiratū. nulla alioquin esset dīa int̄ primū mediū et vltimū quin de
om̄ia iuxta d. d. sententiā totaliter efficeret et totum Bern: hoc loco inuerrere.

De secūdo principali si non me fallit memoria anteq̄ obseruatis: d. intentū
suū pbare niteret citra modestiā calūniatus est me qd̄ plus agam causam
meam q̄ causā fidei. Et dum eum expectare esse ptem. p̄stunt se iudicē. Per
gamus tamen erit hoc suū ppositū obruere. pollicet ornari: d. pbatum
se opus bonū meritōū et totum et totaliter esse a deo dudū ego petierā vt ex
Ecclesia: p̄sib: ostenderet liberarbi: habere se pure pass: ad opus bonū Nolo
dicere qd̄ querat diuerticula sed illud qd̄ est summa rei non p̄gredit vult ad lucē
sed inducta dispiciamus.

Quam August: in li. de bono p̄senec. 13. inducit. affirmantē volum? sed quid
quid volum? preparat volūtas a dño. q̄ dās opatur in nobis. ponderatur. v.
multū illam p̄culam in nobis sed nescio an t̄m ponderis habeat maxime qd̄
auctoitas ista nihil aliud pbare potest nisi quod opus bonum sit totū a deo
qd̄ et sequentes faciunt. sed qd̄ totaliter fiat a deo nec a pei vnus indicat. sciat
tamē d. d. opationē primo meritōiā esse actionem immanentē nō transcunē
p̄pterea non debet et vident intrū qd̄ deus operatur in nobis velle. nam extra
hoim opatum nihil conferre sic et de Eccle: p̄sib: Deus virtutū cui? est totū
qd̄ est optimū fateor Omne donū optimū defursum est Item de Cypriano et
p̄ eum inductis sentio nam om̄ia bona fateor esse a deo et dico etiā esse tota a
deo sed nō totaliter. qd̄ etiā nobis cooportunū fiat. coadiutories em̄ dei sum?
1. Corin: 3. et Apl'i Euange: dei p̄dicabant deo coooperante Barc. 16. Quare
om̄is sufficientia nostra ex deo est Et vt Apl'us ait quid habes qd̄ non accēs
p̄stite: sed vt docuimus hec dei opationē sp̄alem et signaturālē p̄meritis collaus
dār. libe: t̄i arbi: voluntatē non tollit Unde nescio cui d. doctor Clariss: eccle:
merit cum adhortat eos qui actuitarē libe: arbi: tribuit vt meliora sapiant ob
inductas per Cypri: auctoitates ex. 2. Paralip: 20. hec dicit dñs Nolite t̄s
mere hanc multitudinē rē. Et qd̄ Dauid ait Om̄ia tua sunt dñe rē. Quasi esset
aliquis hō vl' tam hebes vel tā rudis qui ignoieret oim̄ rex creator bona oia
dñe attribui Nam hoc scire debet d. d. optimoz theologoz quos ipse scholast
vocat cōsensum nullā creaturā agere nisi deus vel gñali motione aut sp̄ali fa
ciat eā agere. Adeo qd̄ plus de? facit agēdo mediante creatura quam ageret
seipso Passus est em̄. d. d. et libe: arbi: suam habere actuitarē Quare non ego
in suam sum tractus sententiā sed potius ipse in scholasticoz descendit sententiā
nisi vel hodie p̄bet mihi qd̄ libe: arbi: habeat se pure passiuē nec refert qd̄ dicit
se non legisse in scholasticis. opus bonū esse totū a deo dignet saltem adhuc
legere et auctoitas p̄sib: debitū bonoz non auferre Thomā in locis hodie als
legatis Perrū longobar: antistite illū in distinct: hodie citata cū Thoma ar:
gentoia censi et alijs qua de re niseruditiss: d. d. fortiora attulerit inuicta fiat
scholasticoz ista et libe: arbi: a se non posse in bonum opus. attamē deo co
operante et adiuuante. aliquid em̄ tributū est vt castificet seipsum sicut dicit. b.
Joban: et tandē mereat recipere secundū qd̄ in corpe gessit quēdam modū. b.
August: li. 3. Dypono se retributionē illam p̄mij vel pene ad eū sensim p̄fert.

Caroloostadius.

Egregi? d. d. sept? mihi obiicit qd̄ plōnga ofone vtar et nescit se idē facere
Que cessatū est a quarta ad sextam horā disputa: nam angustia t̄p̄s et puḡ

epi dignitates intercedebat. et disputatiois perpetuas ad discam usqz diem: boam primā. per preconem. denunciata est.

Post festum visitationis marie qd sa baro erat

Carolo stadium

In nomine Ihesu amen.

¶ Quod egred. d. mibi libroꝝ lectione septi⁹ exprobat nihil sperando immo is est vnicus peccatus me⁹ qd hoc studiū meū posteritati innotescat ceterum non curō qd mibi prescripta disputatoꝝ obrendit nam leges disputatoꝝ et nomē argutatoris mibi iniusum est. in Theologia quidē disputare est sensum scrip- turarū elicere. hoc pro primo et secundo.

¶ Tertio Egredi. d. doctor. Solut argumentū assumptum de Ecclesiasticis documentis c. 43. sed ad textum Augustini ex li. i. retractad ductum nihil dicit. vtautem palam fiat omnibus quādo scriptura dicit nos habere potestatem boni operis illam voluntate a deo esse concessam legatur Augusti. i. retract. ca. 22. vbi dicit in potestate quippe hominis est mutare in melius voluntatem sed ea potestas nulla est nisi a deo detur.

¶ Quarto. d. d. respōdendo allegant. Bern: qui dicit cōsensum bonū non esse sine nobis vel ipsum mediū reputari nobis in meli⁹. et p hoc d. d. conat inferre voluntate se habere ad primū tñ passive. ad Scōm autē actiue. ideoqz secundū esse quidē dei totū sed nō totaliter. sed contra. Nam Bern: clare dicit Et si nō ex nobis. nō iam tamē sine nobis. et paulo inferius cauendū ē ne cum bec in- nihiliter intra nos ac nobiscū accidant sentim⁹ aut nostre voluntati attribua- mus que infirma est sed soli gratiē. Sic quero ex d. d. quid intelligat Bern: cum dicit gratia opatur nobiscū et opus bonū non est ex nobis sed ex gratia.

Quid hec respondit Ecckius.

¶ Quidquid sit de excusatioib: clariss. d. d. quas refellere nō est iā institutū mei atqz illud nouū glossema p excellētiā suā allatū qd disputare in theologia sit veritate sacre scrip: exponere nō accipio cū sic disputare nec ab Augustinatū li: 22. pra faustū si me nō fallit memoria. heretici. (inquit.) vincere malūt q̄ dis- putare vbi eis pgressum imperat abnegatū non veritatis theolo: studiū sed qd d. d. imperat primo me nihil dixisse ad locū Augu: ex. i. retrat: c. 10. quē tñ simul absolui cū c. 44. de Ecclesi: dogmatib⁹ nihil audiui eo loco ponderare

¶ Hoc andeo dicere nullū ex August: afferri locū in quo nō simul libe: arbitrasse- rat coopatio. qd vero caput affert. 22. eiusdē libri in prāte qdē hois esse mu- tare voluntate in melius sed nō nisi detur a dō. Fateor: equidē et sepe testatus sum libe: arb: et suā actiuitate in bonū opus accipere a deo. si dat habet ita qz datū z dato vititur tñ in hoc gloriari nō oportet ne illud apli nobis obijctatur prima ad Couin: 4. quid habes qd nō accepisti sed potius agnoscamus cum Dicrem: scio dñe qz nō est in homie via eius nec est viri vt ambulet et dirigat gressus suos. Omnia em̄ illa et deo honorē debitū tribuunt et coopationē mis- nisteriale voluntati nō auferūt et predicta cū li: arb: cōcordāt. b. August: li: 2 de pctōꝝ remissione c. 16.

¶ Ad scōm cum Eruditiss. d. d. Existimat me non assequutū intelligentiā. b. Bern: Bar: ppter subsequēs qd etiā ipsum p̄sensum non ex nobis fieri. b. Bern: affirmat Danc vtiqz. obiectioē d. d. non formasset si scholasticōꝝ traditionē fuisset sequens nam vocula. Ex p̄ncipiū quoddā quasi radicale z principale vnde actio ipsa oritur sed qz voluntas nō agit bonū nisi qz acta. ob hoc ius- tissime b. Bern: negat bonū opus fieri ex nobis. p om̄ia p̄sentēs ap̄lo qz non agamus aliquid ex nobis quasi ex nobis sed ex gratia dei p̄ueniente. qd btūs Ambro: de vocatione genti: fuidit ap̄re declarās ex ipsa sententia ap̄lica qd iusti agunt spū dei. non p̄perea auferri libe: arb: et p hoc arbitro: resolutam Clariss. d. d. dubitat nos quantū inter se inter ista tria. in nobis. qd nō sufficit Ex nobis qd non attingimus. Nobiscum qd nostre potestatis est.

T. 3. 111

Carosta: ad pposita non respondet.

¶ Primum quod doctor dicit diuerticulum est

¶ Secundum dimittamus

¶ Tertium autem quod lib:arb: cooperetur discutiendum est. quo sensu sit accipiendum. Nemo enim tam rudis est qui negat volentes velle et operantes operari sed intellectus generis sensum hoc est scientie ideologicæ. Insuper quod d. d. respondit nobis bona opera dari et quod datis possumus vti tantum accepto quantum habet veritatis.

¶ De Verbis: Causa breuitatis et glossa doctoris supersedeamus. confido autem in domino quod si probatum fuerit operum bonum totum esse vtriusque hoc est dei effectiue et liberi arbitrii susceptiue manifestum erit opus bonum esse totum et totaliter dei actiue. et quod hoc verum sit assumo auctoritatem Augustini ex enchiridion. c. 52. Ubi sic legitur porro si nullus Christianus dicere audebit non misericentia est dei sed voluntas est hominis. ne Apolo aptissime contradicat restat ut propterea recte dictum intelligatur non volentis neque currentis sed misericentia est dei. et totum deo datur qui hominis voluntatem bonam et preparat adiuvandam et adiuuat preparatam. precedit enim bona voluntas hominis. multa dei dona sed non omnia. que autem non precedit ipsa in eis est et ipsa. Volentem preuenit ut velit. Volentem subsequitur ne frustra velit. cur enim admonemur orare pro infirmis nostris vti que volentibus. preuenire nisi ut deus operetur in illis et velle? Item cur admonemur petere ut accipiamus nisi ut ab illo fiat quod volumus a quo factum est ut velimus? Ex his dictis inferitur quod sicut velle deum in nobis efficit Ita et operari ipsum. quod dicitur apostolus etiam indistincte dicit qui operatur et velle et operari.

¶ Secundo inferitur. quod lib:arb: habet bonum opus totum sed susceptiue sicut alia quis recipit munusculum aliquod ab alio quod etiam Augustinus: retracta: c. 23. dicit vtriusque spiritus est quia ipse preparat voluntatem et vtriusque nostrum est. quod non sinit volentibus nobis. Ac per hoc quia neque velle possumus nisi vocemur Et cum post vocationem voluerimus non sufficit voluntas nostra et cursus noster. nisi deus et vires currentibus prebeat et pducatur quo vocatur. ex his patet quod opus bonum nostrum est et quod dei. et quod gratia dat lib:arb: vires alienas quibus operari vnde Cyrillus in Ioban: l. 12. c. 56. sic dicit. Non enim poterit ea facere que deo placeant nisi suppletur induti virtute. Unde ad quendam presbiterorum dicebat quia spiritus in te dicit inuoluet et conuertens in alium virum. 1. regum. 9. hec Cyrillus qui alias auctoritat: hinc pposito coaptat. Grego: quoque in Ezech: Homilia. 9. sic dicit Sed sciendum est quod mala nostra solummodo nostra sunt. bona autem nostra et potentis dei sunt et nostra sunt quod ipse aspirando nos preuenit ut velimus qui adiuuando subsequitur. ne inaniter velimus. Et concludit quod preueniente gratia omnis potentis. dei donum sit meritum nostrum. Ex quibus sequitur quod bonum opus et dei est et nostrum Et ad hoc inducit auctoritatem Ezechielis. qui dicit quod spiritus dicit in me gressus est in me et statuit me supra pedes meos. qui textus clare dicit quod opera dei sunt spiritus sancto reputanda.

¶ Ezechius respondit et dixit se maxime posse respondere.

¶ Dum excellens d. d. dicit a me sibi concessisse bona opera dari a deo. Et inficitas non quod bona opera dari negem sed quod assumit a me concessum de quo nihil est dictum bene adducendo Augustin: ex. 22. capite primi retract: concessi preteritum mihi tantam voluntatem in melius dari a deo sed aliud est dari preteritum boni operis et dari bonum opus quod d. d. docet pro eodem accepit.

¶ Secundo proponendo sententiam suam celebrat d. d. nittitur probare. Bonum opus esse effectiue a deo et receptiue a lib:arb: Dico si intendit d. d. lib:arb: habere tantum receptiue contradicere suo concessio ubi factus est et lib:arb: suam actiue Quod si actiue lib:arb: non excludit nemo ita desipit qui lib:arb: negat se habere receptiue ad bonum opus Maxime loquendo de bona operatione interiori et vulgata est. quod sicut efficiens et finis sepe coincidunt Ita et efficiens et materia

Loquitur de si
de idē Caro

¶ de spū z

In qua sed dispicimus que adduct.

11.

¶ Primo Augusti in 32. c. Enchir: in nullo nobis reluctat. Nam toties tam inculcanti? scđs p̄res quū dicāt totū opus bonū fieri a deo nō p̄ hoc negare libe:arbi: concursū, sed dei et gratie p̄ncipalitatē asserere, quod ipsa verba Augustini adducta liquido cōprobant. Inquit em̄ p̄parat adinuandā et p̄es paratā adiunat. Nam adiutoriū noīe acuitatē libe:arbi:expunit vt tracta s̄ tu. 4. sup̄ epla Johani: tam p̄idem allegata declarat. Si dicit inquit adiutor me? esto aliquid agis si nihil agis, quō ille adiunat Porro qđ apl̄m induxit deum opari in nobis velle et operari, si me non fallit memoria Ap̄tus habet. Qui opatur in nobis velle, sed nobiscum vt Bernhardus dicit.

¶ Qđ scđo loco beatū inducit Augusti: ex. i. retracta: c. 23. qđ bonum opus sit tanq̄ manusculū datū a deo: Dico oportere p̄cedere de qua subiecta materia loquant̄ auctores loquit̄ em̄ ibi Augusti: de fide et charitad que ipsa volūtas indubio habet se tm̄ passivē. Aliud aut̄ est loqui de bono ope. Necq̄ subsequētia negamus, voluntatē non posse in bonū opus nisi vocetur, qđ omnē actionē voluntatis bonā deus sua motione p̄ueniat. Nec hoc negamus quin deus p̄s beat vires, sed si prebet vtq̄ voluntas haberet illas. Quare oramus deum, vt bona opa nostra asp̄irando p̄ueniat et adinuando p̄sequatur.

¶ Ad Sergio: nō dissimili dicim? qui tā sepe in libris Moralū libertatē volūtas gratis tollit. Nihil em̄ a gere possum? qđ deo placeat. Deo nō adinuāte, quī cū grām gratis det, alioquin gratia non esset. iuxta Apl̄m. Opus bonū ab illa p̄cedens optimo iure, donum dicit̄ dei, et meritū nostrū. iuxta illud Augustini ad Sixtū p̄b̄t. cū de? coronat merita n̄ra, nihil aliud coronat q̄ munera sua.

¶ De Cyrillo et quotquot alijs qui adduci possūt nihil est qđ allatū negemus. Non em̄ possunt hoīes facere que placeant deo, nisi induant̄ sup̄ior virtute, sicut dñs Ihesus Ap̄tos admonebat, vt sederent in ciuitate donec induerent virtute et alto. Virtus inq̄ habitus est et gratia, vbi voluntatis est recipere, nacta vero virtute, eius quoq̄ est opari. Et de h̄isdem virtutibus scriptura loquitur apud Ezechie:

Caroloostadius.

¶ Siatiam ago dño doctoi qui hanc cōcedit qđ bona opa sunt dona dei et qđ deus sua dona coronat. Qđ aut̄ mihi repugnantia obijcit ad p̄cedentia et sequentia remitto, et quero quā actiuitatē habeat ferula vel baculus quo pedagogus cedit adolescentulā data responsione, p̄grediemur.

Ceckius:

¶ Querit clariss: d. d. quā habeat actiuitatē ferula vel baculus qua Pedagogus verberat discipulum. N̄ideo cum suo modo offis causa scđa possit dici et instrumentalis, necessariū est diuersa esse genera instrumentorū. Nā aliqñ causa instrumentalis natura seu genuina vt et virtute, aliqñ cōmunicata vt p̄sare, tenuissimus vero instrumenti modus est cū instrumentū solūmodo agit vt dicit̄ rectū, sine hoc fiat per cuiusdā impetus impressionē aut solū virtute lattonis. Quo sic p̄elocuto r̄ideo p̄posite questionī satis captiose baculū habere actiuitatē inquantū a manu ipsi? ingri dirigi. Cui? iprobationē audire pat? sum

Caroloostadius.

¶ Quidquid sit de distinctiōe Egregij. d. docto, hoc dicit Esaias, qđ quācūq̄ modū instrumenta mota nihil possunt dicere suis motorib?, ita nec hō actus sp̄sanco potest sibi quidq̄ arrogare illi? motiōis vel actionis, inō Esaias c. 10. sic inquit. Nunquid gloriabit̄ securis cōtra eum qui secat in ea et exalta bitur terra contra eum a quo trahitur? Et baculus contra eū a quo mouetur. Ergo etiā libe:arbi: qđ comparatur illiusmodi instrumentis, non potest dicere.

Aristoteles
adesit dicit
Carolo:

bonū opus nō est totaliter a deo. qm̄ si hoc dicit gloriatur cōtra dominum

Eckius.

Clariss: d. d. cōtra rāsonē p̄ me datam opponit de dicto Esate. c. 10. Nāq̄ gloriabit securis aduersus eū qui secat. sic de terra tracta. sic de baculo p̄cā sciente. Et quo loco accipiat lib. arbi. non posse dicere qd̄ aliquid agat. qm̄ si voluntas negaret bonū opus esse totaliter a deo. iā gloriaret cōtra dominū. Nō ideo verba ista p̄bere esse symbolica que iuxta traditionem beati Dionysij de mystica theo. cap. 4. nō oimodā recipiūt similitudinē. sed in quadā p̄prietate cōuenientia. Docet ergo nos Esatas nō debere nos gloriarī in bonis opibus. quod nemo nisi insipientissimus negabit. Cum aptus nos instruat. Qui gloriatur in dño gloriat̄. Quare in hunc finē idonea est trī symbolozū securis ferre et baculi coaptatio. verū in rōe instrumenti. diuersa est baculi et liberi arboris comparatio. quū hoc sit instrumentū inanimatū. alterū vero animatū vel ipsa anima. Quā diuersitate. si auderem adducere ex b. Tho. ques. 2. 4. de veritate.

Carolo stadius.

Quid sentendū sit de ista p̄prietate instrumentozū. remitto ad Hieronymū et bono anio. sed opponēdo dico. qd̄ hoc agere qd̄ h3 lib. arbi. actū a gr̄a. est. minus dei. et op⁹ dei. Quod August⁹ apte dicit de spū et lra. ca. 2. p̄reca. Ezechielis. 36. scribit. Ego faciā vt in p̄ceptis meis ambuletis et iudicia mea custodiat̄. et opemī. Et quo apte sequit̄ qd̄ deus facit nos facere et facit nos opari. **Deinde** velle ab egr̄e. d. d. scire quia ecclesiasticozū v̄sp̄ia scripserit. op⁹ bonū esse totū dei. et non totaliter. et nisi me fallat oblitus est vna chimera h̄stricofa. quā dñs d. cōmisse. vt sit incōclusibilis et impertit⁹.

Eckius.

Primo de Augusti cap. 2. de spū et litera nihil est qd̄ dubitē neq̄ de Ezechiele quin deus faciat nos facere qd̄quid fecerimus. Quāto magis facit nos facere bona. quod dudum exposuit deum plus agere cum causa secunda. q̄ agente se sola. quod d. d. clariss: si nostra ex charitate legisset. intelligere potuit. cōclusio. 29. defensionis. Scio est orationes meas esse nullas nisi deus fecerit eas esse aliquid. Quod vero obiicit. Clariss: doctor de h̄stricofa Chimera vbi Ecclesia afficit doctores ita loquunt̄. vt bonum opus sit totum a deo. non aut̄ totū a liter. facit quod Arius obiecit sancto Athanasio coram probo iudice querēs a sc̄to patre vbi in diuinitis libris rep̄retur vocabulū Homonias. Nam ob hoc nouarum vocabulū heretici Christianos appellabāt Homonianos et Zyneticus Vandaloꝝ rex in Africa legē dedit om̄es Homonianos diuersis supplicijs debere occidi. vellē diceret mihi Clariss: d. d. cū nullus sit fidelitū qui hoc nesciat. vnum esse deum in essentia. et trinū in p̄sonis. vbi persone nomē in sa. era rep̄retur scriptura. ita dicere possint de nomine theotokos diu. Joannia damasceni tempoꝝ. Et in theologia eadem laboꝝ amissus penuria. qm̄ plura sunt negotia q̄ vocabula. Quare cum cōstat de re. frustra disputat de nomine et disputatio de nominib⁹. per inane est relinquēda. Ideo quum rem meā et intentionē d. d. clare intellexerit. frustra conatur venari vocabula hoc vult dicere totum opus bonū esse a deo. sed quia non sit sine liberi arboris concursu et actiuitate. ne concursum illum negarem. diu nō fieri totaliter a deo. quod est compendiosū et absolute rem pronunciare. Quare dñs doctor. sententiam non verba improbat.

d. d. Carolo:
gr̄as egit d.
d. ecclesio qd̄
p̄cedit bonū
opus esse do
num dei. hoc
idē. d. d. eckius
us sp̄ se sens
sisse dixit

Samulus vniuersitatis publice edixit. crastina luce seu post ridie hora septima antemeridiana inchoandā disputationē inter d. doctoꝝ Eckiū et Martinū Lutthex etc. **Que** disputatio post hanc sequit̄. volum⁹ eū has duas eorundem cōiungere non sine ratione.

Disputatio Secūda

**d. docto. Eckij et Andree
Caroloſtadij.**

**Caroloſtadius inceptit et adiecit quedam
vt ſclatur que materia habita ſit
precipua inter conflictum.**

**Die Jouis que erat. 14. Julij inceptit Caroloſta: 7 quaſi
prioribus coronidem impoſuit hora fere
Octava poſt finitā diſſertionē
Eckij et Albartini.**

Caroloſta

¶ In alterū diſputatiōis gradū descendam⁹. ſubiſcende ſunt cōcluſi
ones quas d. d. in exordio noſtri certamini prelegit. vt intelligant Judices ho
ſte electi: dñm .d. extranea et impudentia poſuiſſe. nec aliquā vulneraſſe con
cluſionē. et demū iudicent cōcluſiones meas firmas et regulis fidei conſonans
tes. ſunt ergo iſte.

¶ Libet arbitante gratiam per ſpiritū ſanctū inſuſam. nihil valet niſi ad pecc
candum. 22. **¶** Dec. undecima. **¶** Duodecima.

¶ Immo voluntas noſtra que non regitur a dñi voluntate. tanto citius
appropinquat iniquitati. quāto acutius intendit actionē. **¶** Et decima quarta.

¶ Dominus Johannes non videns quomodo bonum opus ſit totū a deo.
et vel opus 7 cetera in qua concluſione non eſt poſitum monſtrum quod almit
doctor. videlicet non Totaliter totum. Beſtat ſati diſputanda tertia decim
ma concluſio. Que eſt. vt d. d. cum ſua maxima ſuorum diſputatorum poteſt
facere quod in ſe eſt id eſt obicem et impedimentum ad gratiam tollere 22.
ego defendam et probabo. quod facere quod in ſe eſt. eſt peccare. maieſtaceret
deo diſplicere. mentiri. ſe lactare 22.

¶ Admonitos velim iudices noſtros. vt ob id ſciant me auctoritates ſanctos
rum ex libris legiſſe. vt intelligant niſi ſecundum me pronunciauerint ſe iudis
caturus contra eccleſiaſticos.

Eckius.

¶ Eckius arbitratur iudices etiam legiſſe eccleſiaſticos docto: ſed aliam ha
biturus intelligentium q̄ d. Carolo: Nam ego eodē adduxi. Beſtat iudis
tibus vter rectius intellexerit.

Caroloſtadius.

**Die. 14. hora ſecunda inceptit
Eckius De obice diſputare.**

Carolosta:
Doige frue:

¶ Quia in primo disputatiōis congressu eo deuenim⁹ qd clariss: d. d. Carol⁹:
pcessit etiā liberū arbi: habere actiuitatē in bonū opus. licet eam non habeat
nisi motū a gratia. ⁊ deo. que tñ sentētia pcordat cū omnib: scholastic⁹ theolog⁹
sicut fuit actū ⁊ ostensum. Ergo necessariū fuit excusare eosdē et meipsum. in
alijs cōclusiōib: factis iacobunde positis ⁊ primo conclusis. dñs Jobānes cū
sua maxima disp: pōt facere. etiā ista cōclusio vt ponitur. vel est falsa. vel falsā
imponit sentētia: scholastic⁹ doctorib: quasi in declaratiōe quid sit. facere qd
in se est aduersatur Ezechiel ⁊ Ambrosio. cōtra hoc sic deduco. lib: arb: sicut
faciendo qd in se est. potest peccare. mentiri ⁊c. ita faciendo qd in se est aduertū
a gratia pōt bñ agere. mereri. peccatū vitare. scdm sacrā scrip: scōs nō bene intel:
si scholastic⁹ hoc dicūt clariss: doctor: eis falsum imponit. vel eos nō bene intel:
legit. Minore pbo p sepe allegatā auctoritatē Augustini Initium salutis nre
deo inspirante habem⁹. vt adquiescamus saluari inspiratione. nre prāns est.
Hodo tunc aliquis facit quod in se est. qñ facit illud quod est in potestate sua.
Subscribit Chrysostr: sup Eplā ad hebreos c. 7. Intueris qz pitus nos a nobis
ipsis oportet mundari. et tunc deus mundat. Ibi scñs Chrysostr: expresse vult
oportere nos prius facere qd in nobis est. tunc deus mundat. in eadē sentētia est
homilia. 84. sup Mattheū. quas obres veheinēter rogo atz obsecro ne bene intel:
cuncta ita deo tribuere. vt oscitandū dormiendūqz vobis putetis. nec rursus
si vigilatis laborib: vris. rem efficit arbitremini. Nā nec desides atz respirans
facere nos vult deus. Ac ideo nōnihil a nobis petit hoc facere quod in se est in
bono ope. Expresse restatus est idē. Bernb: de grā et libe: arbi: Ubi attribuit
consensum libero arb: dicit mediū illud esse meritōsū. Hodo tunc dicit quis
facere qd in se est qd est in sua potestate. Et cōsensus est in potestate ipsius lib:
arbi: Preterea vt oēs sciant quō. d. d. impinent me traserit ad materiā lib: ar:
posui in annotatione mea Reuerendū patrē Marti: qd voluntas sit oīa suōū
actū. hinc sumpsit ansam. ⁊ in materiā lib: arb: ⁊ pdestinatōz impinentiss
me euagatus est. At sine increpatione. saltē cōdigna. bñ dicitā voluntatē dñaz
pbo p Gregoriū Nyssēū de lib: arb: vbi ponit hominē agentē et facientē qd
alias ex supfluo consultaret. si non esset dñs actionū. Ratiocinatur sic quō:
sunt admonitiōes. illa sunt in pōtate nra. sed bonōū operū sunt admonitiōes
quare bona opa sunt in potestate nostra. Iterū liq̄t posse hominē facere bonū
faciendo qd in se est. Semp tñ auxiliū grē nō excludendo. et ita concludit c. 2.
nos esse dominos actionū nostrarū. Sic b. Bernardus de lib: arb: col: 1. dicit
ctē liberū arb: debere conari suo pesse corpi vt pēst lapsū orbi. Imperet singulis
sensibus tam potentē qtenus non sinat regnare peccatū. Ita b. August. 8. l. 1.
de lib: arb: dicit rōnē dñari motib: anime. Cum ergo ego sanctorū pñm imitat⁹
sententiā. dixissem voluntatē esse dominā actūū et in defensione me explicassem
qz voluntas sit dñā actūū. conpando ad act⁹ inferiores. et tñ sit famula cōm
perando ad Cbñm in ea regnantē. adhuc tñ vt videret aliquid mibi impingere
male sentiens semp perfidiam pelagij obijcit. a q̄ semper fuit alienissimus. sed
maximā disputatorū. hic Ezechiel cōtradicentē facit. cum in chrysostrasso cens
tura. 4. numero. 3. expresse me exposuerim. lib. arb. nō remouere obicem vel
impedimentū principaliter ad gratiā sed solū dispositiue. Et qd illa dispositio
sit acquiescere saluari inspiratiōi. si nō animo carpendit legisset inuenisset cens
tura. 3. nūm. 60. qd tñ facere in se bonū semper pcedit diuina motio vt ibi
dem expresse declarat de Ezechiele quē facit nobis aduersari. manifestatum
est eū nobis esse concordantem. aufer cor lapideū ⁊ da cor carneū. qz vt sp dixit.
bona voluntas pparatur a dño et preuenitur. et gratia facit voluntatem bene
agere. tñ requiritur voluntatis acquiescentia seu consentia. Et hoc est facere
qd in se est. Ideo ait deus facite vobis cor nouū. Qm vt Origēna ratiocinat
l. 3. c. 1. de pncipijs in nostre vite cursu a nobis quidē dependendus est labor

als ad grās

2 studiu. atq; industria adhibenda; et infra. Alioquin si nihil operis erpocit
supra vitz videbuntur esse mandata. frustra etiã Paulus culpat q̄dam ce
cidisse a veritate. 2 collaudat eos qui in veritate fidei steterunt.

¶ Deinde dñs Andreas concludit: 15. vigilas et labores nros carpit. vt in chrys
topasso multa de p̄destinatōe agerem. 2 tñ eam inficias auctoritates de p̄de
stinatōe p̄tinere ad opa coronanda. Verissimū est puerbiū. Citius quis carpet
q̄ intelliget. quāuis nō ignoret q̄ sit mibi curia supeller. atq; anim⁹ mens sem⁹
per fuit parus. sicut hodie est a doctōib; emendari ac doceri. vt sic ignorantie
nebulas pellerē. Atq; q̄ inrudite meam taxauerit p̄positionē facile potest
intelligere. cū p̄positōe. 16. arguerē dominū Andrea q; ex hoc qd voluntatē
distem dominā actū. ipse p̄ capillos detorsisset in materiā p̄destinationis.
tūc dñi p̄positōe. 18. neutrā p̄tem hic suscipio defendendā. qd p̄destinatōis
negotiu sit p̄posito imp̄tinens 2 extrariū. Sic cū distem materiā p̄destinatōis
rōis (an scs habeat. rōnē in nobis) esse imp̄tinētē negotio 2 disputationi nre.
ipse accepit vnā palcbrā intelligentiā. et audet mibi imponere q; auctoritates
de p̄dest; negaueri p̄tinere posse ad opa coronanda. par calūntia est in p̄posi:
16. vbi dixit me Bernhardū legisse. Tolle libez arbi; et non est qd saluet legit.
quod p̄ quo. subdens multū calūmose. et satis demonstrat quāto iudicio Ec
clesiasticos p̄uidet facti aut om̄ib; studiosis se suspectā depuratioē Certe deū
optimū: max; p̄cor. ne vnq; intellectū meū tanta cecitate p̄ntiat. vt quidq;
in sanctis p̄ribus dep̄nē. sicuti nō credo hactenus mibi ab aliq; monstratū
et quidquid dicat. d. d. Ego legi quod et lego quod. ita habet Bern: Ira hñt
emūcissimi codices. quos videat. d. doctor: ne ipse dep̄net. quū sit admodum
fluens in Ecclesiasti p̄ribus legendis sicut testat in p̄loquio suo libelli de ius
stis: imp̄. Quare pro charitate fraterna pot; nos deberem; mutuoluarē
2 hortari ad facerimū theologie studiū: q̄ istis scōm̄atibus. aculeat; verbis.
et ridiculose mutem irritare et molestare: hec sunt dicta pro defensione Scho
lasticoꝝ et dictorum meoꝝum.

¶ Carolostadius:

¶ In noie Christi amē. Quāuis multa argumēta p̄ doctorē adducta possunt
dissecari p̄ illud qd scholasticū de facere qd in se est cū Ecclesiasticis sunt incōs
cordabiles: Atq; videamus dicta doctoris per ordinem et breuiter.

¶ Ad primū. Cū dicit me libero arbi; attribuisse actiuitatē: concedo sed vt in
p̄missis: videlicet gratiā. alienā. et ex deo. p̄uenientē.

¶ Ad secundū. Cū opponit mibi me falsum imposuisse scholasticis doctorib;
Respondes hoc mibi false opponi. Et egregiū doct; in conclusi: sua. 38. secūde
adnotationis clare descripsisse quid sit facere qd in se est: cuius verba sunt cū
facere qd in se est probatissimoz theologoꝝ sententia sit: remouere obicem et
imp̄dicentū grē: nō dabo q; qui faciat qd in se sit faciat qd deo displicet 22.

¶ Et quibus verbis clare consequit imp̄dicentū gratie tolli per nos: alioquin
dixisset quū facere qd ex grā est: est tollere imp̄dicentū grē. Et de hac senten
tia videlicet: qd grā tollit mala merita: et malā voluntatē: atq; imp̄dicentū
grē nemo Ecclesiasti dubitat: sed neq; scōm̄ Ecclesiasti: dicimur tūc facere qd in
nobis est qñ opamur ex grā. Nam Augusti: de vera innocentia c. 150. hoc est
scōm̄ nos viuere vel facere qd male factū: verba eius sunt: cum homo scōm̄
se viuat: nō scōm̄ deū: similis est diabolo: q; nec angelo scōm̄ angelū: sed scōm̄
deū viuendū fuit: vt stare in veritate: Ecce clara textus est: qd qui viuūt scōm̄
deū diabolus est similis: et est mendax: Quod etiã Augusti: dicit ad articulos sibi
falso impositos c. 7. De facere qd in se sic dicit Augusti: de vera innocentia ca.
1. 26. Totum bonum qd habemus. ab artifice nostro habemus: sed si hoc in
nobis est quod ipsi fecimus inde damnabimur. Si autē hoc quod deus fecit
inde coronabimur. Ex quo textu sequit qd deus homini facienti quod in se est.

tribuit damnationē. facit autē qđ ex deo est. largit coronā. Et si is fuit doctor
sensus. debuit adiecit sue sententię qđ August: apponere non erubuit. & age-
rem dñationi sue grās. si ita mecū sentiret et mecū loqueret. Idē Aug: de vera
Innoc. 3. 2. 2. Nemo habet de suo nisi peccatū & mendaciū. si quid autē homo
habet veritatis atq; iusticie. ab illo fonte habet. qui est Christus. hoc autē qđ
deo largitore habem⁹. pendet ex dei p̄tātenon ex nostre facultate. qđ Augusti-
clare scripsit de peccatorū meritis. li. 2. c. 5. Scholastici autē dicūt qđ facere qđ
in se est. precedit infusione gratie. si autē aliquis dicit qđ gratia sola tollit impedi-
dimentū grē nō est redarguend⁹ sed amplexand⁹. et p̄ ista r̄sum sit ad. 3. 2. 4.
**¶ De Chysofomo dico qđ caute legendus est. immo si est eius anim⁹ qđ in ista
mundationis sunt ante gratiā in nobis. tunc negand⁹ est. et adherendū nobis
est b̄d August: qui fuit hereticorū examine redditus. p̄batio. immo Egred. d.
Augustina p̄ncipem theologorū posuit.**

**¶ Ad sextū de consensu quē Bern: attribuit libe: arbit: dico qđ idē Bern: exp̄sse
dicit. cōsensum istum esse a deo. similiter et conatū. et per hoc sit responsum ad
nomū etiam. q̄suis dicta Bernardi sint bona. sed non ad p̄positum.**

**¶ Septimo cū egre: d. d. dicit me cum transisse ad materiā libe: arbit: cum ipse
posuerit voluntatē dñam suorū actuū. solutio. nihil mihi de suis cōclusionibus
sed si dñatio sua est grauata. rescribat quā p̄mū poterit.**

**¶ Octavo. qđ Siego: Pysenus ponit hoīem agentē et facientē. nescio si tanta
sit illius auctoritas que possit ceruicem meā premere. etiam si diuerse sentiret.
quippe qđ mihi est incognitus. hoc tñ dixi in sup̄ioribus qđ libe: arbit: actum
agit. hoc est recepta diuina actione agit.**

**¶ Decimo. ad Augustinū de libero arbitrio dico qđ idem Augustinus se lucē
lenter exp̄posuit in posterioribus libris videlicet de peccatorū meritis lib. 2. ubi
dicit qđ libe: arbit: etiā gratia instauratū nullū sus habet in carnis mēbra nisi
qđ membra non ministrat pctō. qđ in homie est. ita etiam in libro retracta:**

**¶ Undecimo. qđ egre: d. d. dicit se in chysofasso suo. nescio qua Centuria.
posuisse qđ libe: arbit: non remouet obiecm p̄ncipaliter. sed ipsa gratia pers
docet a dño doctore quid sit p̄ncipaliter remouere. vel remouere totū obiecm.
Dico qđ hoc est ex gratia p̄ncipaliter. non est nobis attribuendū sed deo.**

¶ Prout pater ex dictis August: ex lib. de vera Innocent: allegatis.

**¶ Duodecimo. cum d. d. dixit diuinam motione p̄cedere dispositionē ad grās.
vereor si ista diuina motio distiguit contra gratiā iustificante impli. egre: d. d.
cum inuētris scholasticis defendere vestitum quo teguntur Delagiant. qui ves-
tiunt in vestimentis outum et inuēsecus sunt lupi rapaces.**

**¶ Tredecimo qđ dicit Ezechielē sibi non aduersari mihi admodū placet si vox
est qđ dicit. vellein e quidē nos in veritate esse concordēs. sed in cōclusionē sua
allegata. non dicit hoc esse ex gratia. videlicet tollere impedimentū gratie. Et
itaq; hoc sentit. apponat istam glossellam. et vel destruat vel firmet suam cō-
clusionē. libenter cū egre: d. d. loquar quēadmodū scripsit loquunt que dicit. Et
anferam dicit deus cor lapideum de carne vestra. non dicit vos auferetis sed
ego auferam Ezech: 36. nec obstat qđ eundē Ezechielē ex alio loco adducit. ubi
scripsit nobis facite vobis cor nouū. Nam qđ scriptura hortatur monet nos
subet atq; p̄cepit nobis. tunc demonstrat quid petere debeamus. & quid sta-
gitandum sit. vt det. p̄pterea oram⁹ fiat voluntas tua. i. fac hoc in nobis qđ
surre exigit. Fac nos parere monitionibus tuis et p̄ceptis.**

**¶ Quarto decimo. quod de Augtino adductum est non recipio et respondeo
quēadmodū ad Chysof: nam Origenes in libro Periarchon multa videtur
tribuere nostre voluntati que Augustinus negat.**

**¶ Quintodecimo. quādo Egre: d. d. dicit me labores & vigilas suas carpisse
qđ auctoritates ad opa p̄tinentes inficiatus sit p̄tinere ad p̄destinationē & a-**

Solutio. nihil ad Institutū presens quod suis circulis et lineis iam arctatum est. iuxta vetera nostra ista.

¶ Ad puerulum cū dicit citius quia carpit q̄ intelligit. Respondeo esse comū in unē morū cuius forte medicina et remedio eget et egredo. d. utinā non haberet in practica. dicit em̄ me inerudite eum taxasse. adhuc subiacet illis est.

¶ Pro ceteris omnibus per iam dicta non resolutis remitto lectoꝝ ad apoloꝝ gram. Egredo. doctoris et meam.

¶ Postremo. q̄ mihi obrundit libellū meū de iustificacione impū. non magna facio. non em̄ eruditiois gratia facit sed fortasse vt ita absumam⁹ tps nrm.

¶ Eckius.

¶ Credo scholasticos pbatissimos viros a sanctis p̄sibus non dissentire. q̄s opponit mihi conclu: 38. nō attendit quō disputacionē sim exorsus. Nam vos luntas pōt facere quod in se est ad malum. et illud potissimū habet ex se. et ita loquitur August: aliud est facere quod in se ad bonum. Et de illo dixi in cōcluz quia verumq̄ est in potestate nostra. et bonum ⁊ malum Ecclesi: 15. tamē malum est plus in potestate. cum bonum sine dei adiutorio facere nō possumus. et q̄ August: c. 150. de vera inno Non dicit simpliciter de vitare secundū nos. sed cōiunctum et non secundū deum. vnde ex causa dicendi dictoꝝ in intelligentia est accipienda. ideo cum loquuntur de meritis debebat conclusionē intelligere de facere quod in se est ad bonum. quod nos p̄duximus ex Augustino

¶ De Chrysostomo habetis quid sentiat et in quo honore habeat non solum scholasticos sed etiam Ecclesiast: patres.

¶ Chrysosto: dicit caute legendum. Nysenum dicit. non posse premere sibi ceruicem. Attamen q̄ forte est dure ceruicis Chrysostomus Augustino non contradicit. quī idem a trinitate de p̄fectione iustit: ibi bec vitq̄ orat. et q̄ August: p̄feret Chrysosto: q̄ fuerit cum hereticis exercitatus. oppono ei Hiero: cōtra Delagiano nobis tribuit initū boni opis et p̄fectionem tribuit deo. in corpore opere vbi Delagiano fregit. quid q̄ ad Hiero: hereticoꝝ malleū dicere vult. multo expressior q̄ sit Chrysostomus: et Bernbardus de gratia et libe: arbit: eandem facit rōnem q̄ sit Chrysostomo: de obseruantia p̄ceptoꝝ.

¶ Ad Bernbardū allegant eum q̄ consensus ille sit a deo. fateor. sed p̄tm.

¶ De conclusio: iussit me referberē. Ego in hunc finem iam disputo. vt illius inuicose scriptiois esset aliquādo finis. vt in defensione et literis ad illustriss: principem et vniuersitatē datis liquet.

¶ Ad Augustus: de libe: arbit: eum non soluit sed dicit q̄ se exposuerit libro de peccatoꝝ remissis: cum August: etiā post illū librum de peccatoꝝ meritis fecerit libꝝ retracta: tamen illud dictum per me allegatū non retractauit. quare ad illud fuerat respondendū.

¶ Deinde petit doceri quid sit principaliter remouere obicem. Dixi q̄ qui non intelligit quid principale et quid accessorū. quid minus p̄ncip: et directiū nes cito quid alias scire possit. P̄ncipale in actionibus q̄s aliud dirigit. vel ei accessit tribuit. aut vt vltio: causa cōcurrit. itaq̄ ḡra principaliter ⁊ cū effectu in tertio gradu ab August: tradito. p̄tm remouet. libe: arbit: in scdo gradu August: ad quoscens dispositiue remouet. q̄s laudat me tam sentire cū Eccles: hoc semp videt in chrysostomo factū sed debet apposuisse glossas. **¶ Si ex charitate** theolo: legissem n̄iam defensionē habuisset gloss: cū textu yclōne. ⁊ ⁊ ad nos. ⁊. Qm̄ libere p̄fiteor nūq̄ fieri aliq̄ bonum opus meritoꝝ sine sp̄ali assistētia diuine gratie et in se die. **¶ Qd** veret me incedere sub vestitu Dela: si dispositio p̄cedens nō sit ḡra iustificās. nihil adduxit. ideo solū me excuso. esse me quā ouicūla et lapos ignorare. hoc n̄ arbitro: esse de mente August: q̄s initium salutis sit gratia. ⁊ gratuita motto iustificans. p̄mū in tertio gradu sine Aug: posito. vbi dat ḡra q̄ est vera charitas. vt prima sit ḡra p̄ueniens sc̄da coopāsa

De Ezechiele semp dicit et scholasticus procedunt. omnia opa bona attribuit deo. qd
habes quod no accipisti: nisi per hoc coopatio libe: arb: a gra adiuu no tollit.
De Dugene. veru est in libro de prin: posuit quedam erronea. ideo. b. Hierony:
eisdem lib: os cribrauit. attm locu allegatum velut catholicu reliquit intactum.
Quare clariss: d. d. videtis mentem meam nunq fuisse alta. qd qd voluerim libe:
tractu. et impulsu. Quare quo ad dignitate gratie contra sm. pbos pella gra
nos. in re nunq dissensim. et per hec volo mentem meam exposita. et doctores
scholasticos defensos in materia de obice.

Carolostadius.

Ad primu quid sentiunt scholasticus remitto lectori ad questiones quibus que
ritur de actiuitate libe: arbitri de attritione et contrit:

Ad secundu et. 14. placet mihi qd et vltimu dictum doctoris fuit. qd libe: ar:
ex se non pot in bonum nisi gra erectu. tractu. et impulsu. pulchra est et vera
sententia et laus deo. Qd dispositio precedens sit gratia iustificas mihi placet.
In scripturis nobis loquitur.

Ad tertiu placet mihi similiter qd facere qd in se est. absolute non habendo
respectu ad deum. sit peccare.

Ad Hieron: dico vt in ptoni disputatide. qd ipse vix hac auctoritate apli ad
Philip: z. deus est qui opatur in nobis velle et opari. modo velle est primu et

Ad Bern: de consensu qd dicit ipsum esse ptim a deo et. dico qd corrupte alle
gatur imo dicit esse totu consensum ad deo. et totu in libero arbitri.

Ad 12. qd principalis remonere obice sit actiuitas libe: arb: no est magis
num inconueniens. si vsus loquendi in scriptura esset receptus.
De alijs consulte bont.

Die veneris Decima quinta Julij mane hora septima.

Scopus.

Iustum peccare in bonis operibus.

Carolostadius.

In noie dñi nostri Ihesu chisti. Secundam conclusionem egregiu. d. d. supbam.
Impiam. blasphemam et hereticam. qñquid manifestis scripturarum auctoritatibus
et Ecclesi: precib: repugnant. demoliturus directo gladio aggrediar. no do
lis. non falsis auctoritatibus assumptionibus. non fallaci impudentia neq: dicit
loquacitate. quedamodum Egred. d. solet. Contra conclusionem eius secundam que
incipit Et si peccata venialia sint quotidiana. iustum tm semp peccare in bono
ope etiam bene mouendo negamus et. Oppono auctoritate Ecclesi: 7. quo
est textus qd is qui bonu facit peccat. Conclusio doctoris aduersat huic aucto
ritati. ergo heretica. respondeat ergo. d. d.

Eckius.

In noie tuo dulcis Ihesu amen. Contra christianissimam conclusionem meam
temerarius pater grauitatis theolo: oblit. et suo capiti innitens adduxit vnu
locum Ecclesi: 7. cui dicit conclusio mea aduersari. Bñdeo tanta veritate conclusio
nem meam esse falsam. vt non possit no suspectus esse de falsitate qui ei ad
uerfet. et textus allegatus non est contra conclusionem. nisi acceptus secundum
falsam intelligentiam. Unde fateor non esse hominem qui faciat bonum quin ralis
homo etiam peccet. sed non tunc peccat semp qñ facit opus bonum. qd nullibi
reperiet. vel in sacris litis. vel in laicis pibus. et qd ille sit sensus script: et illa

fit intelligētia. adduco b. Hierony: lib. 1. cōtra Iovinianū col: 4. Non qđ semis
 per sed aliqđ: peccauerūt. p hoc facit Hier: etiā ibidem qđ hō constitut⁹ in hac
 vita. subiectus est vicijō. Et glossa interline: p loco cōcordante adducit illud
 qđ omēs peccauerunt z egēt glā dei. quare sapiens voluit hominē facientem
 bonū etiam aliqđ peccare. z qđ ille sit verus sensus z catholicus scripture non
 quē extraxit d. Andreas p sua temeritate. adduco et Augu: qui eius cerulcem
 premat li. z. de peccatoz remissi: ca. 20. ex quo conficitur etiā quicqđ in hac vs
 ta esse potuisset. qui virtute ita proficeret. vt ad tantam plenitudinem iusticie
 pueniret. qua nullū omnino haberet peccatum. fuisse tñ eum antea peccatozē
 vñ in istam nouitatē vite conuerteretur. non esse dubitandū. Quare cōcoris est
 sacre scripture et sanctorū p̄m sententia. nullū esse tā iustum qui faciat bonū.
 facere scripturē et sanctorū p̄m sententia. nullū esse tā iustum qui faciat bonū.
 quā aliqđ peccet. vel peccauerit nisi. impōssime dicat z blasphemet sanctum
 Laurentiū peccasse in crastula et sanctū Andream z sanctū Petrū in cruce.
 cum tñ ecclesia canat illud psalmi de S. Laurentio psalm: 7. igne me examina
 sti z non est inuenta in me iniquitas. Quare d. Andreas a peccitate maledi
 centie abstineat. et sicut grauē theologū decet honesta verborū contentione
 veritate hoc pacto querat. vt inuenire possit.

Carolo stadium.

¶ Tum d. d. fatetur non esse hominē qui faciat bonū quin talis peccet. sed
 non tunc peccat semp qđ facit opus bonū. Oppono ei de eadem auctoritate p
 dictū Ambrosij de pñā. qđ scriptura vniuersaliter loquens dicit vñ intelligit ee
 non restringi p capita humana. inō textus allegat⁹ Ecclē: 7. vñ dicit absqđ lra
 mtratiōe non est homo iustus qui bene faciat z non peccet. non dicit qđcūqđ. nō
 dicit postea. sed simpliciter qui bñ faciat z non peccet. ergo dicit intelligi vniuersa z
 liter de quolibet bñ faciente. Nec obstat qđ adductū est p Augu: qm̄ p̄m intel
 ligentia Augustini remitto iudices ad capita p̄cedētia et seqñ: in lib: z. de pec
 catorū meritis. Itē ad caput. 6. de spū z lra. Ad librū de perfectione iust: ex
 quib: facile intelligēt qđ egre d. d. vñ corrupte citat Augu: vel non intelligit. De
 Hiero: video locū allegatū si recte citatus sit. hoc scio Hiero: in libro aduers
 sus Pelagib: absolute hāc auctoritatē assumpsisse. et nōnullas alias coaptasse
 ex quib: inferitur quod hō qđ bñ facit peccat. Utitur etiā auctoritate Davidis
 psal: 114 z. vbi sic legitur et non intres in iudiciū cū seruo tuo qđ nō iustificas
 bitur in conspectu oīa viuēs sine vt habet hebraica veritas. Non fac me veni
 re in iudiciū. qđ dophot scđm aliquos hebreos verbū transitiuū est secundi or
 dinis vel tertij hoc est. non fac me venire in iudicium. qđ non iustificabitur in
 cōspectu z. Ecce clarus est textus qđ David qui habet testimoniū sanctitatē
 non vult venire in iudiciū dñi. ob id quod non iustificatur in cōspectu omīa
 viuens. sed si glossa d. docto: esset vera. sequeretur quod iustus absqđ timore
 z timore vellet ire ad iudiciū dei et posset. vt pote tñ. qđ aliquod bonum opus
 facit et nō peccat. hoc autē qđ sit impudens dictū. quod iusti velint se conspec
 tu dñi p̄sentari iudicandos patet intellectoib: sacrarū literarū.

¶ Deinde qđ d. d. assumpsit de Sancto Laurentio And: et Petro postea dicitur
 qđ de morte sanctorū tractabitur. hoc tñ adijcio quod vox est martyriū proue
 Augu: dicit psal: 115. oīs homo mendax hanc vocem pferūt si non voce salte
 corde sancti martyres. hinc est quod Chrūs ad mortem sturus dixit. dñe si est
 possibile transcat a me calx iste. verum tñ non sicut ego volo sed sicut tu vis.
 defectū illum renitentis nature voluntatis in martyrib⁹ morturis pro Christo
 assumpsit z vt Augu: dicit delectat. ita quod renisum huiusmodi deus non impu
 tet sanctis martyrib⁹ licet habeant. Nec obstat auctoritas psal: non est inuēs
 ta in me iniquitas. qđ tribulatio ignis et p̄secutio extinguit iniquitatem. P̄s
 et iniquitas etiam capti p peccato criminali quod August: dicit psal: 118. Et
 quis vellet posset ita rñdere ad auctoritatem psalmographi. Iustos in vere

bonis opibus peccare simul et pro eodē tpe i et eodem actu quō benefactū
patet p illud **Asaph psal: 79.** Dñe deus exerceat tuū. quousq; trascait sup oīos
serui tui. **Ecce seruus dñi. qui iustus est.** dicit deniq; trascait sup ordē suam. sed
cum oīo iusti opus tam validū et sanctū a Christo multipliciter cōmendatū.
subiicitur dicitur tū. quis audeat dicere in ceteris bonis opibus vel in aliquib;
eorum non esse peccata ppter que trascait dñs? **Acc obstat q; in hebreo habet**
vīq; quod sum peccata. **Os bona. qm tropus est.** et sumus defm bebiatca veritate
scat tram. sicut septuaginta transfulerūt. **Idem Cassianus de velle bonum et**
agere malum hoc citauit ad locum supiorem quendā.

Ceckius.

¶ Cum. d. Andreas solutione meam audisset. confugit ad mendicantiū.
hoc est ad regulā vniuersalē. sicut pbi deficiētes recurrunt ad primā causam
Ambrosiū citans de pnia. q; scrip: sacra vtr loquens vtr sit intelligenda. dico
vex est z me accipere vba vtr ipsi cōsonatoris z loquit de oī iusto. sed q; dicit
relatū ad vltatē suppositoy. vult trasferre ad vltatē tps. sopsista est et sacre
scrip: itelligētā et modū loquēdi nō asseqt. remisit iudices ad libiū de pfectioe
iustit: ad libiū. z. de meritis peccatoroy. dispeam si vel in hīs libris aut in oīib;
opib; **August.** vnq; reptatur. iustum in quolibet opē bono semp peccare. **Os**
dicit me corrupte allegasse. **August.** facit mihi iniuriā. qm nec ipse nec quisq;
alius poterit in hac disput: mihi ostendere vllam auctoritatē. quā non possim
manifestare in ipsis originalib; z ita ad **Aug:** nō rēdit sed remisit ad fox iust.

¶ Porro eum ad Hiero: cepit tpus deliberandi adduxit alium locū **Hierony:**
contra **Pela:** inducēt alias auctoritates. etiam ipsius **Dauid.** qm sanctū
tamē non audentes intrare iudiciū. iuxta illud **psal: 142.** Non intres in iudiciū
cum seruo tuo. Et quibus dicit inferri iustum in offi ope bono peccare. **Dico**
Hiero: nunq; cogitasse. nec apud eum repiri q; iustus in oīi opere bono pecc
cauerit. sed inferri ex dicitis eius per somnia. et q; hoc sit verum. adduco **Hier:**
eodem lib: z. contra **Pela:** vbi dicit. qui cautus est et timidus potest ad tpus
vitare peccata. aperiūssimū testimoniū q; iustus non semp peccet. qui ad tpus
potest vitare peccatū. et cum magnificis verbis **psal:** inducit nō audētē intras
re iudiciū cum deo. videat: nouus ille interpres sacre scrip: eundē **Hierony:** in
ducentē eūdē sanctū **Dauid** li: z. ptra **Jou:** vbi inquit. **Dauid** elecrū scdm cor
dñi. qui fecit omnes voluntates eius. Et qui ausus erat dicere **Judica** me dñe
qm ego in innocentia mea ingressus sum. **Ecce hic Dauid** petiit iudiciū scdm
innocen: suam. **Quare** si vellem sic consistere in modo respōdendi doctōis. scz
dando instantiā iā negotiū esset expeditū. at sensus sacre scrip: que sp: sanc:
efflagitat. est aperiendus et non contit verboy literaliter more iudicio sub
Christiana pelle. sicut calūtose mihi imponit. **conclu: i. inuit.** **Dico** ergo ad
sanctoy pfm sententiā hos duos psalmiste: locos non discordare. **In vno em**
petit vocari ad iudiciū scdm piam iustitiā. de qua dixit **apltus. i.** ad timo: 4:
de reliquo reposita est mihi corona iustitie. quā reddet mihi dñs in illa die ius
tus **Judex.** et de illa pia iustitia puenit pater familias **Mat: 20.** Ire et vos
in vineā meā. et qd iustū fuerit dabo vobis. **Et ad Collofen:** dignos nos fe
cit in ptem sortis scōy. **Ecce pia iustitia. scdm** quā iusti clamant ad domñū.
Judica me dñe. **Alia** est iustitia rigida. scdm quā **Dauid** qm iustus nō vos
luit vocari ad iudiciū. q; scdm istam nō iustificabit in ppectu eius oīs vltas
Et sic August: att. 9. confessionū ea. vlt. **Et** nec laudabilis vita boīm. si remora
speram; aliquid apud te locum inuenit indulgentie. quare adducta nihil faciūt
pro dño **And:** nec offendet mihi aliquē vel **Ecclesiast.** vel **scholasticū** doctōis. qui
vnq; ita intellexerit nisi sit **Ecclesiasticus** **wittenbergensis.** **Porro** de sanctis res
misit se ad punctū quādo tractatur sit de morte et obitu sanctoy. sed tamen

dicit omnes martyres clamare ad deum. Omnis homo mendax nec meminit qd
hoc martyres in martyrio dixerunt: At tamen hoc nihil cofert ad xpositu. qm vt
exponat omnis homo men: i. vanitas et defectibilitas. sicut exponit b. Hieron
pulcherrima istam sententia explicans. vel qd magis accedit bto Augustino
q per mendaciu intelligat per m. dico omnes martyres. omnes sanctos fuisse pec
catores. sed qua psequenta inferitur. q semp peccarut in ope bono: Ad psals
non est inuenta in me iniqu: dixit iniquitate aliqui sumi pro crimine.

¶ De Christo qui orabat ad psem. pater si possibile est. Ubi sensum nature z
voluntatis assum pfit. attulit nobis hic gladiu quo iugulabit assumptu z hoc
est quod ego assumo falsum esse. scd os ob horrore naturalē mortis peccare. et
qd ppter istum horrore minuat eis charitas. vnde veniat pena purgatorij rest
invincibile argumentu ex hoc loco et facto Christi. qd iustus timens morte et
habens voluntate semicoctā moriendi ppterea non peccat. charitas et nō dis
minuit. nullus fir in eo horro: qui sit pena purgatorij. vt plurib9 pbare possz
sed transeo. Postremo adducit suo arbitrato et verbis satis pompatice claz
textum psal: 79. Dñe deus virtutū quousq; trasceris super orationē serui tui?
vellem qd. An: non inuiteret prudentie sue. iuxta consiliū sapientis et verba
sacre scripture accipet secundū sensum que sibi sanct9 efflagitat et que sancti
patres tradiderūt. Quib9 nolle credere ait Boer9 stulticia est. vnde b. Hieron
in eo loco expresse aduersat sensu dñi Andree volens deum non irasci. si iustus
q si vult habere expositionē magis sralem accipiat Castedo nū dicentem q in
isto psal: sicut p: 19 orauerat. pmissione saluatoris. excita potentia tua et vent.
ostēde nobis faciem tuam zc. Fratrum aut dicit q: tardat non dixit deum irasci
sup orōne iusti. q: peccaret in ope bono. sed q: pecca tardabat exhibere. z iras
cetiū ē differre dāda Ideo deū iratū dixit sup orōe sua. et nō ad mentē d. And:

Caroloostadius.

¶ Quā egre: d. Clamator p digressiōes suas mihi subduct tpus ne puenire
queā ad auctoritates magis vigentes. maledicta eius ob tpus angustia non
diluam. sed eius inuiles rñsiones paucis im. pbando attingā. et primo cum
dicit me ad regulā vlem effugere zc. Oppono q non verba Ansto. vel phi sed
Ambrosij regulā assumpsi. et fateor esse vltatē psonaz bene facientiu. qd z
d. d. falsus est. sed nihil dicit de vltate opm. licet textus perinde vlt loquit de
psonis q opibus. opera transtj et de psonis em loquit.

¶ Secundo qñ dicit dispereā si sensus me9 zc. Oppono q ista ppterea dicit.
vt p fas z nefas audiat: aios in suā sniaz trahat z remitto ad locū pri9 allegatū.
¶ Tertio de Hiero: cū mihi ex pbrat qñ deliberato: as petentim. non esset ab s
surdū si in re tam seria et ad salutē tā necessaria meditatisim9 pdtrem in lucē.
qñ qdē hic nō ostērationē capactis memorie et acuti ingenij qrim9. sed veritatē.

¶ Quarto. cū dicit ad psal: Nō intres in iudiciū. Hiero: dicere. q hō pōt vita z
re pctā ad tpus. Trez remitto indices ad libros Hiero: cōtra Pēla: vbi repez
riunt de quib9 pctis loquit Hiero: et quō p gratiam liberamur a peccatis. vel
vitam9 delicta. qm grā est et charitas que opt multitudine peccatoz.

¶ Quinto vū adducit Hiero: J Iouinet auctoritatē psal: Scio q iust9 in s
in innocē: mea ingressus sum. et hāc auctoritatē velut classicū detonat. pūmil
etus sniam firmabo. sed nō sedm xpositū. Et pūmū mro: d. d. tot disputatoz
leges deuorasse. et oblitū sint q dat em instantias. et non soluit.

¶ Ad iudō p iudō auctoritatē qd dicit Job c. 13. si fuero iudicat9 scio q iust9 in s
nemar. vbi Job expresse dicit se inueniri iustū cū iudicabif. sed velie d. d. intel s
ligeret innocentiā Dauidis et iustitiā Job. et tunc recte inferret auctoritatē p
me. Iudica me sedm iustitiā zc. Nam iustitia Job est iudicium. de quo pau s
ia ante dixit. Uex em vias meas in ppectu ei9 arguā z ipse erit saluator: me9.

Non enim veniet in conspectu eius omnis hypocrita scdm hanc iustitiā. qua Job
 iudicat peccata sua. agnoscit. et cōdemnat vult iudicari et iudicand⁹ inueniet
 iustitiam. **¶** Daud dicit. Veritas de fra orta est et iustit de celo p̄spexit. Dum
 ostendit veritas. i. cōfessio peccōy in homine. tunc iustitia iustificans hominem p̄
 spicit de celo. **¶** Ap̄tus dicit si nos iudica: non iudica: a dño. et Johannes in
 canonica si confessi fuerimus peccā nostra. iustus est deus qui relinquit nobis
 peccā. Ergo q̄si homo iudicat peccā sua tunc iustificans deus et misericors: res
 linquit delicta. ita etiam Daud habuit innocentia q̄ peccm suum contra se ip̄
 sult. et q̄ peccata sua nota fecit deo. et secundū istam innocentia vult iudicari
 in sua iusticia. sed que est iustitia? Videat nobis psalmographus. Non relin
 quit dñs populū suum donec iustitia reuertat ad iudicium. hoc est q̄ a dñi po
 pulus dei suas iusticias recto iudicio supponit. non relinquit immo secur⁹ pes
 tit se iudicari a dño. Est ḡ auctoritas p. d. assumpta p me. videlicet q̄ Daud
 petit se iudicari scdm suā iustitiā ppter innocentia gressuū. scdm q̄ dicit psal.
 118. vltas meas anūciauit tibi ⁊ liberaisti me. ḡ iusticie Daudis habuerūt peccā.
¶ Secundo de auctoritate. i. ad Timo. 4. reposita est mihi corō: iusticie. et de
 parabola. ite et vos in vineam meā. et de illa. dignos nos fecit. Opponēdo dico
 q̄ d. d. illas auctoritates causa digressionis assumpsit. Non em̄ querim⁹ quō
 remunerantur bona opa. sed in hoc est negotij cardo quō in bonis optō⁹ sint
 peccā. si quis tñ velit mentē Augusti: videre legat Augusti de gra: et libe: arbitri:
 16. vbi dicit q̄ deus sua munera coronat.

¶ Septimo q̄ d. d. inuenit nouā iustitiā scdm quā dicit. Daudē nolle iudica
 ri causa breuitatis remitto iudices ad librum de p̄fec: iustit: vbi Augusti: satis
 dicit de iusticia.

¶ Ad Aug. 9. cōfessionū. c. finali cum dicit. Si remota misericordia discutias
 delicta. auctoritas Aug: est cōtra allegantē ⁊ est gladi⁹ Solie. q̄ expresse dicit
 delicta sunt in opibus et p̄pterea fiducialiter sperat de dei misericordia. pro vt
 etiam Christus dicit. sanis non est opus medico. sed infirmis et non venit vos
 curare iustos sed peccatores.

¶ Octaua. dicit q̄ nō possum ostendere hec Ecclesiast: qui vnq̄ ita intellexit
 sicut ego. nisi demonstrarem Scholasticū wittenbergen. vellē ego d. doctorē
 abunde respondere nisi peccē vniuersitati Ingelstadeni. q̄ aut̄ sensus meus sit
 approbatus. remitto ad loca allegata. ⁊ ad hūc q̄ Augusti. scripsit de sentē
 tia Jacobi ad Hieronymū.

¶ Nono. cū dicit se non meminisse martyres dicere om̄is homo mendax. dico
 hoc est iudiciū q̄ non legit Augusti: diligenter. psal: 15.

¶ Decimo. q̄ dicit me attulisse gladiū quo vult rage ceruicē meam. q̄ renū
 sum nature et volun: posuerim esse peccm̄. satis demonstrat q̄ non intelligit
 vnde nascant peccā in bonis opibus. Non em̄ oriuntur ex gratia sed ex peccato
 quod est in homine. et dicitur lex membrōy. scdm istam legem dicit Christus.
 spūs promp⁹ est caro aut̄ infirma. ⁊ paul. Ro. 7. Ut deo aut̄ aliā legem in me
 bis meis repugnantē legi mētis mee et captiuantē in lege peccati. que lex pecc
 est in membris meis ppter istam legem dicit Paulus se captiuū duci et eo quo
 non vult. et paulo sup̄ius. Scio em̄ q̄ nō habitat in me. i. in carne mea bonū
 Nam velle adiacet mihi. p̄ficere aut̄ bonū non inuenio. Non em̄ q̄ volo bonū
 hoc facio. Ecce paul: expresse dicit q̄ vult bonum. vult seruare mandata dei.
 vult moui pro Christo vt Augusti: exponit. sed nō inuenit p̄ficere. q̄ renūsus est
 voluntatis qui refragat bono velle. Ex quib⁹ patet q̄ sancti dum bene volūt
 nihilominus male faciunt. hoc est sentiunt priua desideria in natura. que desy
 deria nō auferent̄ donec mortale hoc vestierit nos. post q̄ aut̄ mors abscōp
 ta fuerit in aucterit. tunc erit bonum velle absq̄ p̄uo desyderio. tunc erit ⁊ velle
 et p̄ficere. q̄ p̄ficere tam nō inuenimus. nec aliquis sanctorū inuenit. excepto
 Christo et eius matre.

¶ Ut Augusti.
 exponit.

¶ **Undectmo.** **¶** Respondit auctoritati quousq; trascrisi z. oblecti Hieron. qui dicit. q. conscia delicti timet deū. auctoritas est pro nobis q; cōscia delicti presupponit ipsum delictū. alioquin falsa est conscia. Uideat autē d. d. z. Judis babes electi August: interstantē hunc versiculū sup oratione serui sui. et facilem

¶ Porro non possum non admirari astuctā d. d. qui hic transilūt scopum negorij. Ego quidē causam et discrimē exegi cū oratio sit tam felix z sanctū bonū a Christo egregie cōmendatū. et nihilomin⁹ deus irascat orationi iustoz. cur delicta negem⁹ in similibus opibus. sed vt d. d. intelligat me sequi auctoritatē Ecclesie aduoco Ecclesie preculam vbi dicit. de nostra iusticia non confidim⁹. ergo sila diffidētia nascitur ex malo. ex vitio. verba sunt Ecclesie. vt qui nostrē iusticie fiduciam non habemus. de sunt alta.

¶ **Eodē die hora. z. continuauit Caro: seriē disputatiōis.**

¶ Nam secundū Augu: contra Iulsa: l. 4. c. 3. qđ bonū est. bono displicere nō potest. Idcirco si opa alicuius sancti prioris carent peccato. recte potest de eis bñ fiducia. sed quod hoc sit falsum patet p alias pces ecclesie. vbi dicit deus qui conspiciat quia ex nulla nra accōde p̄fidim⁹. et alibi quia indefinenter peccamus. ergo sancte ecclesie membra semp peccāt qñ bñfaciūt. alioqui falsū esset quod dicit indefinenter peccamus. Et hoc qđ etiā nulla nra accōde p̄fidim⁹. Hoc est qđ esaias. c. 64. dixit. Et qñ pannus menstruate vniuerse iusticie nre. vbi textus clarus est qđ omnes iusticie nre. hoc est oia opa iusticie nre sunt sicut pann⁹ menstruate mulieris. ergo habent immūditā. et notant dicit. vniuersā nostrā iusticie nullam iusticiā excludit. qđ pulchre exponit cassianus de velle bonū et agere malū. hoc est qđ Job dicit. lot⁹ si fuero quasi aquis nris. et suls ferunt velut mundissime manus mee. tamen sordib⁹ intingis me. Job. 9. Aug: eo loc intelligere audem⁹ per sordes nisi delicta. p̄pterea recte dicit idem Job eodem c. 9. Si iustificare me voluero. os meū me p̄demnabit. Si innocētem ostendero. p̄anū me com. pbabit. Ecce Job sanctus. iustus. z patiens qui sue sanctitatis testimonij a deo habuit. dicit. Si me iustificauero p̄demnabit me os meum. vnde dicit paulo infer⁹. Verebar omnia opa mea. sciens qđ non parceres delinquenti. Quid habet timere iustus in bonis opibus si nulla pctā in eis sunt. p̄pterea Paul: ad Gala: 5. dicit Caro cōcupiscit aduersus spm̄. spiritus autē aduersus carnē. hec em̄ sibi inuicē aduersant. August. in lib: byponosticon dicit. Juge bellū est et p̄tinuū inter carnem z spiritū. put sapientis dicit. Jugu grane super omnes filios aede a die exitus eorum vsq; ad diem redditus in m̄sem oim. Clariss: est textus qđ semp spūs contra carnem pugnat et quicumq; spūs bonum opatur. tunc caro relicta iustm̄ qđ inter istam lucram necesse est infir: marī spiritū et d̄bere maculam. vt habet August: contra Iulsa: lib. 3. c. 6. et de verbis Ap̄tī sermone. 3. a. c. d. et sermo: 10. Ergo qñ iustus bona opa facere conatur. non potest implere qđ debet et qđ vult. qđ expresse dicit ap̄tus. vt nō quecūq; vultis illa faciat. qđ non faciendo qđ debent et quod volunt peccāt. Ego rogo dños iudices qđ scdm̄ allegata nostra iudicēt diligenter intentionē auctorū citatorū inspicere dignentur.

¶ **Ceckius.**

¶ Replicādo clariss: doctor: defendit regulā suam v̄lem que est bñ Ambros: sicut eam agnouit et dudū noui. sed eam bene applicatā volebat extendere ad vniuersalitatē operū. quā extensionē nullo sancto doctore. pbatam in operib⁹ non admittō. qñ affirmatiōes circa opera sunt coartate. negationes vero sunt ampliores. alioquin precepta affirmatiua obligarent p̄ semper qđ esset pro pigris iusticia libenter sabatha sanctificātes. Excusauit se qđ bonū esset se venisse meditatū z instructū. non hoc tm̄ pbauit esse v̄t prudentis. sed bonū ē et ibi etiam accipit consiliū in arena.

**¶ De Augustino remisit se ad iudices. sed nullum potuit vñ Augustini. q̄s
de hoc q̄q̄ transeo. Hieronymū p̄ me verissime allegatū remisit ad iudices
qui ita verissime reperent.**

**¶ Demū cum duos locos secundū conticē repugnātes ex David adduxissem;
ostensus qd̄ grammaticus sensus non sufficit ad intelligentiā scripture. trā
seo de ioco. extendit fimbrias clariss̄o. declarando ad longū imp̄tinentē. quā
lis fuit iusticia David. p̄pter quā petierit ingredi iudiciū cū d̄no. sed iudicando
seipm̄ z̄ sua peccata. Sicut allegavit de iusticia Job. de iusticia David z̄ pec
catū meū p̄tra me est semp̄. Et id. veritas oratur de terra. dico q̄s ista decla
ratio in se sit vera. et hoc oēs scholastici doct̄. et predicatores a quadragesimā
annis docuerunt. hominem peccatōrē exercendo in se iusticia p̄ penitentiā qd̄ tūc
deus remittat peccata. In vno ore scholastici et p̄dicatores concinētur. p̄nas
esse p̄rem iusticie vindicatur.**

**¶ Secundo dico quod etiam ista sua declaratione habetur plus contrarium
conclusionis sue. quia admittit David iudicando seipsum. z̄ sic de alijs homi
nibus se iudicantibus esse iustū et ita nō peccat in illo bono ope. q̄ alias p̄one
peccati concurrentis in illo iudicio adhuc non auderet petere. vt̄ deus ingre
deretur iudicium.**

**¶ Tertio q̄ arbitratur facere inducta pro eo. cum est tota declaratione. vbi in
vno loco David petit iudicari secundū iusticiā. adhuc est tremēs coram rigida
iusticia Dixit in conspectu tuo nō iustificabit̄ oīs viuens. hic vniuersalitatē res
gule sue extendat. sed nolo immorari.**

**¶ Deinde cum dixissem de duplici iusticia. quā ego etiā sacra scriptura p̄buit
q̄ scholasticos nō vult admittere. remisit ad Augusti. de perfecti iusticie adduxit
Augusti. apertissime in. 9. Cōfess̄. vbi loquit̄ de iusticia z̄ misericordia. et omni
clariss̄o. d. non suffragat̄ Augustinus ibidē. bene fateretur Augustinus Deum
nō exquirere delicta n̄ra vehementer. sed nec ista sonat quod in bono ope iust.
peccat. Quis ingenue fateor. sepe iustū in bono ope. z̄ merito aliquid peccare
ventiliter. Et in celebrante deuote vñ p̄dicante. aut elemosinā dante. aut for
titer disputante sicut facit clariss̄o. d. d. exortatur quedā mentis elatio. de genere
peccati ventilis. Et ita p̄ticulariter nūq̄ p̄radici d. doctori. Ita em̄ testatur
b. Gregori: moralū opa bona nostra tenuissimi cōtagii iniquitatis maculari
et Guilbel: Parisiē: magnus ille ep̄s et inceptor. sicut testat̄ chronica frat̄
eremitarū mē. dicantū. credit cymices et muscas egyptias inmergere in vi
gentū orationis. z̄ sacrificiū cōtribulati cordis.**

**¶ Porro. dicit clariss̄o doctor. me digressum a peccato boni opis ad hoc quō
bona opa debeant coronari. dico salua sua reuerētia. non fuisse hoc p̄positum
meū sed cum de iusticia fecisset mentionē. ostendi ex sacra script̄. duplicem esse
iusticiā. z̄ scdm̄ piā iusticiā sit retributio meritorū. Quare caput. 16. de gratia z̄
lib: arb: Augustini est imp̄tinent. Preterea. q̄ dixi me nō meminisse in legē
martyrū qd̄ in martyrio etiā clamauerint oīs hō mēdax. opponit̄ mihi Augu
stus qui non est martyr. sed confessor qui dicit̄ martyres dicere. dico ego plus. omne
hominē debere agnoscere. p̄phetiā veritatē. q̄ quis homo mēdax. qd̄ si p̄p̄bes
te credere noluerit aliquid cū suo p̄culo experietur. In psal: 79. dicit̄ me fortiter
transiisse robur sue inductōis. q̄ deus fuerit iratus super oratione. que ita a
Ch̄so cōmendatur. ergo a fortiori sup̄ alijs opib: bonis. fuit sp̄ale de oratione
illa p̄ saluatore mittendo. nec est verū deū in se trāscit. q̄ ab illis passionib: est
immunus. sed q̄ habet se p̄ modū trāscit̄is z̄ hoc fuit sp̄ale rōe dilatōis. Deū
cū dixissem nullū ecclesiasticū vñ scholasticū dedisse hūc sensum: qd̄ in oī bono ope
iust̄i peccauerint. nisi scholasticos wittenb: Dico q̄ indignatus. d. d. minas.**

adlect. que q: sunt ptra publicū saluū cōductū. refero ad dicos et tam me ex
 pmo me fcaffe per illos scholas: wittenbergū. doctorem Andrēā Bodenstein
 de Carlostadio. et patrem Martinū Luthber. Porro qđ de lege membroū
 induit et auxiliū apli imploant. dico. Omnia p aplm adducta me libentis
 sine credere. et ppter bencitatē omitto. q̄ varie istud caput sit expositum per
 Dugēnē Hiero: Augus: Ambro: Damasēnū et sanctū Paulinū. tñ in p̄ficia
 accipio postertorem sententiā Augustini. qui alqñ fuit in sententiā Paulini. z
 sic dico concupiscentiā. illam legem membroū. q̄uis fuerit peccatū añ bap:
 tismū. tñ post bap̄tismū non est peccatum. Ut b. Augus: libro primo de nup:
 tīs z concupiscentiā et maxime secundū Augus: lib: 6. ptra. Julianū. c. 5. In
 sumā dico concupiscentiā infirmitatē illā et malā valetudinē. legē mēbroꝝ legē
 carnis. non esse peccatū nec mortale nec veniale. et post bap̄tismū non origi
 nale. q̄ si etiā sicut glossa interlinea: in loco allegato facit exponendo peccatū
 pro quacumq; concupiscentiā. hoc est sicut Augus: exponit lib. 6. contra Iu
 lia: c. 5. q: fit a peccato. et est pena peccati. qui adducit. vnusquisq; tentatur a
 concupiscentiā sua. abstractus et illectus. deinde concupis: cum cōcepert parit
 peccatum. profecto in his verbis partus s̄ partente discernitur. partens enim
 est cōcupiscentiā. partus peccatum. Sed cōcupiscentiā non parit nisi conce
 perit. nec concipit nisi illexerit. hoc est ad malum perpetrandū voluntati ob
 tinuerit consensum. et per hoc volo esse responsum hīs que adduxit de lucta
 que est inter carnem et spiritū. quam omnes experimur. sed pposito non uentit.
¶ Deinde adduxit Job c. 9. non audentem se iustificare. dico Job loqui scđm
 illam rigidam iustitiam. z sic sapientem. q: nemo scit an amore vel odolig:
 nus sit. sicut Paulus qui nihil sibi erat. conscius et tamen dicit q: in hoc non
 erat iustificatus. vnde bene faciunt iusti q: uerentur omnia opera. Sicut Job
 et sicut b. Grego: ait p̄larum mentū est agnoscere culpam. ubi non est. sed acci
 piat hunc morellum qđ Job. 27. inquit neq; enim reprehendit me cor me
 um. in omni uita mea. quomodo hic se iustificauit? Deinde timebam ne aue
 toitate Exite obmississet vnuerfas iustitias nostras esse sicut sedentis vel vt
 alius textus habet sicut menstruate possem et dare solutionē Hiero: qui maxis
 mus bible Interpres. dicit Prophetā loqui de cōparatione iustitie legis et iustis
 tie Euangelice. tamen do p̄munem. q: verum est cōparando iustitiam nostrā
 ad iustitiam diuinam est iniustitia. q: imperfecta manca et mutila. Sicut cō
 parando lumen creatum ad lumen diuinum est tenebre. z q: hoc sit verum pa
 ter Lucē. 18. nemo bonus nisi vnus deus. assumit b. Augus: de perfect: iust:
 Concordat Chrysost: et alij. Omnia enī compata creati: nec bona sunt. cul
 compata nec sunt. Ergo qđ in vno loco de bonitate. ita alio loco de iustitia
 dicunt accipio. Postremo et ijs pcludamus. cū p̄culas Ecclesie mihi obijcit
 q: fidutiā in opibus nostris non habeamus. et in alia collecta. q: ex nulla no
 stra actione p̄fidimus. Dico cum lectionib: meis hodie. q: per ista uerba
 non aufertur spes. sed presumptio tollitur. q: omnia facientes agnoscere debe
 mus q: sumus serui inuiles. ita indefinenter ecclesia agnoscit suos filios pec
 care. quare pro his rogar. sed ex nullis collectis vel alijs scripturis probatur
 iustum semper in quolibet opere bono. etiam sanctū Laurentium in crastis
 la. peccare. ceterum si quid impremeditatum aut lapsū lingue aut ignoran
 tia. aut humane fragilitatis temeritate fuisset per me dictum vel factum. pes
 et obseruandis. dominis nobilibus. scholasticis. vt in his mihi uentam dent
 et eos ipsos iudices precor. vt nihil suscipiant sinistro aīo a me factitatum.
 paratus doceri et emendari. si alicubi uerum sensum et intelligentiam scrip
 turarū non fuisset assequutus. **Soli deo gloria Amen.**

Caroloſtadius.

¶ **D**um mihi placet pteſtatio egre. d. d. nam et ego pteſtor: et peto. Si autē
 eps breue ſit: et ad ſingula riſſa nequeā opponere. duntaxat ea tangā que egre
 d. d. amſcū meū in meā ſententiā traſſiſſe videntur. Videlicet reſponſio data ad
 ſtatam omnes iuſticie nre et. Ubi egre. d. d. reſpondendo dixit quod omnes
 iuſticie noſtre compate ad iuſticiā diuinam ſunt tenebre et iniuſticia hoc mihi
 placet. et conſequitur ex eo quod iuſtus faciendo iuſticiam ſemper facit iniuſticiam.
 Si ſua iuſticia fuerit collata ad diuinam iuſticiā laus deo. Ceterū cū
 dicit quod ſcib: eccleſie non aufertur ſpes a bonis opib: ſed preſumptio. ſcilicet cū
 eiſ ſententiā accederem. ſi eccleſia ita diceret. qui de bonis operib: nō habem?
 preſumptionē. ſed cum dicat non habemus fiduriā. videtur ſublata etiā ſpes.
¶ **P**oſtremo Rogo d. d. dicat mihi ſi Paulus fuerit baptizatus vel ne. qñ epilaſ
 ad Ro: ſcripſit ſi fuit baptizatus tūc male appellat concupiſcentiā peccatū
 p baptiſimū. cum dicit. Nunc autē iam non ego opor illud. ſed quod habui
 tat in me peccatū. teſtimoniū eſt applicū quod apoſtolus p baptiſimū conſu
 cupiſcentiam in carne ſua vocat peccatū. ergo nemo reſpondendū ſi modum
 loquendi applicū vel fuerit aſſequutus vel imitatus. contra alia ppter volun
 tatem dñorū mihi non licet opponere. Dixi.

Widit Ecki
 us ſit ſit

Eckius.

¶ **D**imiffis duob: qñ hoc ſemper fuit indubitātū apud ſcholaflicos. qđ peſt
 ex me ſate de Paulo dico benebus tria. **P**rimo. quod origenes dicit et iſido
 rus ſib: z. de ſūmo bono volunt aplm loqui de conſuetudine peccandi. quam
 habuit ſub lege. illa impellebat cū ad malū. **S**ecundo. quod origenes reputat
 pbabile et ſanctus Paulinus ad Generū teſtatur apoſtolum non loquuti
 pro ſe ſed in pſona infirmorū. que aliqui ſunt ſententiā b. Auguſtini. **T**er
 tio dico. Eſto quod p peccatū hic intelligat concupiſcentiā. tñ peccatum
 ſibi accipit p pena peccati. Ut ex Auguſtino lib: 6. cōtra Julianū. c. 5. exiſſe
 liquet et in ſuperiorib: diximus. peccatū aliqui accipit p pena peccati. vt qñ pro
 mortuis oramus vt a peccatis ſoluātur ſicut docte tradit Johānes pſcus cor
 mes mirandulanus conſuſione ſi apologie. Ergo concupiſcentiā p baptiſimū
 peccatū dicitur. ſicut ſcriptura aliqđ dicitur eiſ eſſe manus. Quare ſi pceptū
 ſcentiā dicitis peccatum ad modum tam declaratū facile aſſentio ſi autē pceptū
 pro culpa et reatu ſumitis manib: et pedib: diſſentio. Tamē hoc addo. pcorol
 lario. Non ſemper licere vt modū loquendi etiā ſanctorū pſm teneamus: qñ
 etiā vulgariſſimū ſit **D**ariā fuiſſe appellatā mīm chriſti tñ conſeſſū decreuit p
 ſepere vt nō **C**hriſtotochos. ſed **t**heotocos diceret **I**lla cū ſuperiorib: ſubijctio
 maioribus meis paratus emendari.

XPISTOTO
 KOC
 ΘΕΟΤΟΚΟΣ

¶ **C**aroloſtadius dixit
 Et ego ſubijcio.

¶ **F**inita eſt diſputatio. **M. D. xix.**
 xv. Julij que erat dies veneris horam circiter
 ſecundam qua finita magiſter Jo: Langius
 Lembergen. gratias egit oratione cōmendat
 toria. **C**oncluſum eſt cum cantico **T**e deū
 laudamus.

Incipit disputatio 19.

Excell: theolo: Johannis Eckij et

Martini Luttheri august: que

cepta fuit Quarta die Julij

M. D. xix. hora septia.

Protestatio patris M. Luttheri

In nomine dñi AMEN

Protestatione vtriusq; egregij dñi et Andree Carolo: et Johannis Eckij amplector et sequor. hoc vñ addo. q; pro reuerentia summi Pontificis et Romae Ecclesie libens hanc materiã. non necessariã et mire inuidiosã p̄termissem. nisi per p̄ponem egregij d. d. Joannis Eckij in eã p̄tractus fuisset. Doleo etiam eos non adesse quos maxime oportuit. qui cum et privatim et publice toties me crimine hereseos p̄suarunt. nunc cum inisset cognitio cause. se subtraxerit. heretice p̄suaris inquisitores dico. qui fraternã monitione et doctissimã postposuerunt criminationib; suis.

Scopus.

De potestate imo de primatu Romani pontificis Eckij protestatio.

In noie tuo dulcis Ihesu. Anteq; in arenã descendã. Protestor coram vobis illustrissimis. nobilib; magnificis. et excellentiss; dñis. omnia p̄ me dicenda et dicta sap. imis esse subiecta iudicio p̄ime sedis. et dñi in ea sedentis. Deinde quorũlibet aliorũ. quorũ est errantes corrigere. et ad veritatis cognitione reducere. Et q; reuerendus pater in p̄fatione sua quasi se excusando testatur se libenter hanc omisisse materiã. pro summi pontificis reuerentia. nisi per meã p̄tractus fuisset p̄positione. At memnerit reuerendus pater nisi prius ipse in re soluto. ante t̄pã Seruastri negasset Rom. pontifici alijs sup̄iorem. non fuisset necessariũ me tredecimã illã posuisse p̄ponem: et q; in actis coram legato sedis aplice bñi Delagij pontificem Euangelica scripta torisise causatur qui tamẽ maxime oim ad sanctorũ patrũ intentione verba Chulsi accepit. frustra ergo reuerendus pater in me causam torquere nititur cui ipse non semel occasionem p̄stitit. Sed iam ambagib; resect; p̄cipale institutũ deo duce aggrediamur.

Reuerende pater. vestra conclusio tredecimã mee cõtradicens. fatef Romae ecclesiam esse alijs superioie. iuxta frigidissima Romanorũ pontificũ decreta intra quadringentos annos nata. quibus ob stare dicitis textum sacre scripture. et historias approbatas mille et centum annorũ. Cõtra quã sic opponõ Donarchia et vniũ principatus in ecclesia vet est de iure diuino. et a Chro. institutus. quare textus sacre scripture. vel historie approbare et non aduersantur. Quoniam ecclesia illa militans que est velut vñũ corpus. iuxta diu.

Pauli sententiā. est instituta et facta ad imaginem ecclesie triumphantis. in qua est vna monarchia omnib: p ordinem dispositis. vsq; ad vnū caput. scz deū. quare et talis ordo a chro in terris est constitutus. cum fateat Jobānis quin s to. filium non facere quidq; nisi quod viderit patrem facientem. Quare nō de celo est qui capiti subesse recusat. sicut non de celo. sed de lucifero est qui deo non vult subijci. Que omnia latissime confirmari possunt. maxime p sacram illam antiā b. Dionysium Areopagitam lib. de ecclesiastica hierar: vbi ait. Nostra est hierarchia a deo traditis ordinib. sancte disposita sanctis et celestib: hierarchijs conformis est. ita Grego: Nazan: in Topologetico. Sacro. s. mysteria (ait) admittat celestis imaginis celebrari. p que vtrq; in terra celestib: ordinibus associamur. Nam quod monstrum esset ecclesiam esse acephalam? qđ omnes ferme heretici moliti sunt vt sanctus Cyprianus ad rogationum et Puppianū inuit. vt sic debilitato capite errores suos et vitia impune possent mentib: hominū inculcare. Et hec fuit ratio principalis cum alijs annexis. p̄t quam parisiensi felix studiū Johannē Tornacensem damnauit. negantem p̄matū Ecclesie Romane. Sic et error fuit wikleffitū Romanam ecclesiam alijs non esse superiorem de lege Euangelij.

Id est. sine capite.

Martinus Lutherus.

Quando d. d. arguit omnino esse caput ecclesie vniuersale. Optime fact. Et si est aliquis qui puuato pacto conuenit cū dominatione sua ad defendendū contrarium. surgat in mediū. ad me nihil p̄tinet.

Cecilius.

Quia reuerendus pater dicit nihil ad se prinere de contrario illius. qđ interdebam probare de iure diuino esse Monarchiam in eccl: militāte. sicut et triūphante. in quo eū collaudo quod et in hoc dmo Johannē in Apocalypsi consentit. Vidi ciuitatem sanctā nouam des: rē. at propius ad rem accedentes. ita ecclesia militans non fuit sine monarcha. velle audire quis esset iste monarcha alius. aut vnq; fuisset nisi Ro: pontifex. aut q̄ alia prima sedes nisi sedes Petri et eius successorū. iuxta illud beati Cypriani qui in epistola. z. ad Comela Ro: pontificem scribens contra Nouatianos subdole Romā accedentes inquit: Post ista adhuc insup cedo episcopo sibi ab hereticis p̄stituto. nauigare audent. et ad Petri cathedram atq; ecclesiam principalem. vnde sacerdotalis vnitatis exorta est. a schismaticis et profanis lras ferre ne cogitare eos esse posse manos. quorū fides ab Apostolo laudata est. ad quos p̄dicta h̄re non posse accessum. Et Hiero: idem testatur contra Luciferianos. ecclesie salus (ait) in summi sacerdotis dignitate pendet. cui si non exors quedam et ab omnibus. emnens detur potestas. tot in ecclesijs efficiuntur schismata. quot sacerdotes. Et quod ille summus sacerdos sit Romanus. liquet apud eundem beatum Hiero: in duab: epistolis ad damasum papā. cui⁹ ferme singula verba ad in s̄ futurum faciunt. verum breuitatis studio illa signemus. Cum successore p̄t̄ scatoris et discipuli christi loquor. ego nullum p̄mptum sequens nisi Christum beatitudinis tue. i. cathedre Petri p̄sortio. Super illam petram fundatam ecclesiam sc̄to. et infra: Quicūq; tecum non colligit. ille dispergit ex quibus quisq; qđ bonus Christianus facile conijct vnitatem sacerdotalem a Roma: fluere latam. et quod illa sit petra. sicut Hiero: dicit se scire super quam fundata sit ecclesia. vel reuerendus pater assignet alium monarcham ecclesie p̄fectis temporibus.

Non ad Petri scabellū

Martinus Luttber.

Honarchiam ecclesie militantis profus confiteor: eiusq; caput non homi-
 nes sed Christum ipsum. Idq; auctoritate diuina. Prima ad Corin: 15. oportet
 illi regnare. donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius. et paulo
 ante: Deinde finis cum tradiderit regnum deo et patri et euacuauerit omnem
 principatum quod August: lib. 1. de trinit: vl. cap: exponit de regno Christi
 presentis templa. Ita uidelicet quod Christus caput ecclesie per fidem. trans-
 ferens nos qui regnum eius sumus per spem. Sic Martini vltimo Ecce ego
 vobiscum sum vsq; ad consummationem seculi. Item actiu: 9. audivit Paulus
 de celo Sancte Saule quid me persequeris: Tbi iterum Augu: dicit caput loq;
 ecclesiam militantem trudent in triumphante. cum sit regnum fidei. hoc est.
 quod caput nostrum non videmus et tñ habemus iuxta illud psal. 119. illic
 sederunt sedes in iudicio super domum David. multe scz sedes in quibus vnus
 sederit Christus. Sedes videm? nō sessor: vel regem. Proinde ad auctoritates
 Egre: d. d. veniendo. quando asserit in ecclesia militante esse vñ principatum
 diuino iure et a Christo institutū. sua dicit. sed nihil probat. Nam prima et
 auctoritas Pauli nimirum ephesios. 4. que Christum caput ecclesie dicit. pro
 me contra eum valet. cū certissime loquatur tbi de ecclesia militante. et Chris-
 tum appellat eius caput: est etiam eadem sententia contraria huic. 1. Corin: 3.
 Quid est Apollo? quid Cephe: quid Paulus? diuisus est Christus rē: vbi
 non potest fil: fa: quidq; nisi quod vid: patrem fa: neq; de ecclesia militante
 neq; triumph: loquitur. sed omnīū doctorum sententia de equalitate sua cum
 patre. sed q; nihil facit aut possit facere pater quā idē possit et filius. Dm̄tto
 q; dixit non esse de celo qui capiti subesse recusat. Et esse de Lucifero qui deo nō
 vult subijci Quia sicut precedentia male sunt assumpta. ita et hec male illata.
Tertia que est Dionysij nihil contra nos. non enim eadem negamus Hierarchiā
 ecclesiasticā. sed de capite disputamus Honarchie. non Hierarchie.
Quarto. que Gregorij Nazanz: adducitur q; per sacrosancta mysteria soci-
 amur sanctis ordinibus celestibus. a quouis grammatice intelligit nihil sonare.
 neq; de Honarchia neq; de capite.
Iam quod addidit esse monstrū si ecclesia acephala esset fateor. sed hoc ca-
 put neq; ipse dñs doctor alius dare possit q; Christū. quod probō euidenter.
 Quia si suū caput qd Ro: pontificē appellat mouit. vt est homo. iam ecclesia
 est acephala. si autem Christus interim caput est ecclesie. donec alius eligat
 rur. non minus monstrum est Christum cedere vno pontifici. et succedere
 mortuo.
Quinta beati Cypriani Qui hereticos insectatus q; debilitato capite moliti
 sunt errores suos impune hominib; inculare. profus nihil facit ad propositū.
 loquit em̄ non de Roma: capite. sed de quolibet capite cuiusq; episcopatus.
 Et si egre: d. d. voluerit stare auctoritati Cypriani hac hora finem? disputa-
 tionē. ipse em̄ Cornelij pon: nunq; aliter saluat nisi charissimam fratrem. Deinde
 describens episcoporu electiones et cōfirmationes per multas epistolas. ex
 diuinis literis efficacissime probat ad plebem pertinere? vicinos duos episco-
 pos vel tres. quemadmodū et sanctum est in sacratiss: Nice: concilio. Quin-
 idem beatus martyr vt beatus August: allegat lib: 2. ca: 2. de baptismo. sic
 dicit. Neq; enim quisq; nostrum episcopū se esse episcopoz cōstituit. aut ty-
 rannice Episcopus pro licentia libertatis et potestatis sue arbitrium propriū.
 tantq; ab alio iudicari non possit. quo modo nec ipse potest alterum iudicare.
 sed expectamus vniuersū iudicium domini nostri Ihesu Christi.

¶ Quod aut dicit e Romana et Petri cathedra ortā esse sacerdotalē vnitatem libentissime admittit. q̄ntu prinet ad ecclesiam occidentalem. Nam reuera etiā Ro: ecclesia ortā est ex hierosolymitana. hec est matrix pp̄ue omniū ecclesiarū sed nec valet consequentia ex Ro: ecclesia ortā est sacerdotalis vnitatis. q̄ ipsa est caput ⁊ dñā omniū p̄ma. alioquin insuperabiliter cōcluderet hierosolymitanā esse caput ⁊ domnam omnium.

¶ Ultima auctoritas diui Hieronymi nō recte inducit ab egre: d. d. etiam si per omnia esset vera auctoritas. Hiero: q̄ d. d. intendit pbare ecclesie Romane potestatem Monarchicā iure diuino a Christo institutā. hoc verba Hiero: nō hñt: q̄ dicit cui si nō exors quedā ab om̄ib: eminēs def potestas tot in ecclesijs efficient schismata. quot sacerdotes. Detur inquit hoc est. iure humano posset fieri consentientib: ceteris om̄ibus fidelib: nam nec ego hoc nego. si cōsentirent eortus orbis fideles in Ro: vel parientem vel Hagaburgēsi: vel quemcūq; vt esset p̄mus pontifex et summus. hūc p̄pter reuerentia totius ecclesie fidelium sic consentientis. hñdum esse sumū monarchā. hoc aut neq; factū est vnq; neq; sit neq; fiet. cū vsq; ad n̄ra t̄pa greca ecclesia non consensit. neq; tamen sic habita heretica. et hanc esse sententiā diui Hiero: p̄bo ex epistola ad euagriū. vbi dicit. Abicūq; epūs fuerit sine Rome. sine Eugubij sine Constantinopoli sine Regij sine Alexand:ie sine Thanis. eiusdem meriti et eiusdē sacerdotij est.

Martinus
Das sic den
Hiero: nicht
lang verbrät
haben

Potentia diuitiarū. et humilitas paupertatis. vel sublimiorē vel inferiorē est. Ceterū omnes Apostolorū successores sunt. Rectatur hec epistola in decretis non frigidis dist: 93. ca: legitur. Idē sup epistolā ad titum. Idem est ergo p̄sby: qui epūs. et añq; diaboli instinctu stidia in religioē fierēt. et diceret in poplīs ego sum Pauli. ego sum Cephe. cōi p̄sbyteroū cōsilio ecclesie gubernandē postq; vero vnusquisq; eos quos baptizabat suos esse putabat in foro oibe decretū est. vt vnus de p̄sbyteris electus supponeret. et inducta auctoritate scripture dicit in fine. Sicut ergo p̄sbyteri sciūt se ex ecclesie consuetudine et qui sibi p̄positus fuerit esse subiectos. ita episcopi nouerint se magis consuetudine q̄ dispositionis dominice veritate p̄sbyteris esse maiores. Ideo qd̄ d. d. adaldr̄ a Hiero: Intellectum esse summū pontificē Ro: dū dicit. cū successore piscatoris et discipuli Christi loquor. ⁊ beatus dicit. i. cathedre Petri p̄sotus. sup illā Petrā fundatā ecclesiam scio. nihil facit. nō sequitur confortio: hinc ecclesie. ⁊ hec est sola p̄ma. Nec sequit̄ est fundata supra Petrā. ergo sola est fundata.

¶ Accedit ad hoc decretū concilij affricani dist: 99. cap: p̄ime. P̄ime inq; ses dis episcopus non appelletur p̄nceps sacerdotū. aut summus sacerdos aut aliquid hñt. sed tñ p̄ime sedis epūs. vniuersalis autē pontifex nec Romanus appellat. quare si diuino iure staret monarchia Ro: pontificis. hec oīa essent heretica. qd̄ est temerariū asserere. et in fine audiamus ipsum dominū qui luce 22. dicit. facta est aut cōtentio dist: quis eorū videretur esse maior. Dixit autē eis. Reges gentiū dñant earum. et qui potestate hñt super eos bñfici vocant vos aut non sic. sed qui maior est vestrū fiat sicut minor.

Eckius.

¶ Reuerendus d. pater factis instructus descendit in arenam. materiam suā bñs bono ordine contextam in libello im̄p̄so. et p̄ eum composito. quare illa striditōnationes vs̄e. magnificentie et dominatōdes. veniā dabunt Eckio multo tam t̄pe alijs negotijs occupato. si non tam rotunde et accurate euestigio tāa ta cumulare poterit. q̄ntū Reuerendus pater tam cōgessit. Venit tñ disputa turus non librum editurus. verum quid reuerendus pater dixerit per ordi nem dist: claudam.

¶ Primo omniū. caput esse ecclesie Christum pbare intendit. quod tñ fuerat superuacaneū. cum nullus hoc negare p̄sumat. nisi qui anticristus sit. miror tñ vehementer. quod hoc non p̄pendit. sicut pollicei in actis cōiā legato sedus

Apostolice posse se prestare quendam iuristat theologum, plura esse posse capita
 subordinata. in quo mystici capitis ratio aut symbolici a rōe capitis naturalis
 deficit. quare p̄ter caput Christi, et aliud oportere queri caput in ecclesia scilicet
 est Christus? Neq̄ ei suffragat q̄ Ap̄lm inducit prima ad corinthios 3. diuisus
 est Christus? Nam et si Paulus ibi Perit meminere, non tñ s̄m dixit beatus
 Dico. lib. 1. s̄ iouini mihi colū. 18. vnus eligitur, loquitur de Petro, vt capite
 constituto scismatis tollatur occasio. Clare appellat Petri caput in ecclesia
 esse constitutū, sed hec missa factinus, solutiones ad nostra inducta repulsit.
 ¶ Primo cū responder ad illud Iohannis 5. neq̄ em̄ filius potest facere quid
 q̄ nisi que viderit patre facientem, dixit sc̄dm sanctos patres exprimi hic eq̄
 fare patris et filij, verū legat attentius queso reuerens pater beatus et inadu
 labilem patrem Bernardū lib. 3. de consideratiōe ad eugenū. Ubi de forma
 ecclesie loq̄ns, et eam esse de iure diuino probans n̄iaz rationē formauit mihi
 colū. 7. nec vilem reputās formā hanc q̄ in terra est, exemplar habet in celo.
 Neq̄ em̄ filius potest facere quidq̄ nisi que viderit patrem facientem. p̄sertim
 cum ei sub Ioh̄i nomine dictū sit. Uide omnia factas secundū exemplar quod
 tibi in monte monstratū est, viderat hoc qui dicebar vidi ciuitatē sanctam 22.
 Ego em̄ p̄ter similitudinē dictū reor quod sicut illic seraphin et Cherubin, et
 ceteri qui vsq̄ ad angelos 7 archan: ordinantur sub vno capite deo, ita hic q̄q̄
 sub vno summo Pontifice primates vel patriarche Archiep̄scopi, ep̄scopi,
 presbyteri, vel abbates et reliqui in hunc modū, tunc subdit Bernba: Non est
 parupendendū q̄ et deum habeat auctore et de celo ducit originem. Quis tā
 non intelligat hanc ecclesiasticā hierarchiā sc̄dm Bern: a Christo institutā, et
 velut deus caput est in celo, ita summus pontifex caput sit in mltitūe ecclesie?
 ¶ Rurūq̄ Christi excludendo, cui? se fatetur vicariū. Sed ad rattunculā ple
 sam quā idurit, ecclesiā manere a cephalā papa mortuo nisi ridicule dicerem?
 Christi cedere pape vno et succedere pape mortuo, Videlicet proius ratiū
 cula que in re tam sc̄ta inter tot prestantes viros, vix est digna enarrari, cum
 ab initio dixerim caput sicut symboliū a veri capitis naturalis ratione in aliis
 quib? cōuenientis deficere, neq̄ Christus cuius regnū manet in eternū, et cui?
 sempiternū est sacerdotiū cedit pape vel succedit, cum ei sit data om̄s potestas
 in celo et in terra. Hattbei vlti: Et defuncto papa modo eorum Cardinalis
 sicut defuncto ep̄scopo cap̄lm iura illa teneat, vsq̄ quo nouus pontifex delis
 ep̄scopo non de Romano Pontifice plurimū miror cū intelligentia dictorū ex
 causis dicendi sit accipienda, et Cyprianū locis per me adductis eos increpet
 uerendus pater me non nudis verbis satiari, vt sophistas pascere solemus,
 que ex Cypriano pro se afferi opponendo arbitror cumulatius efficiet. Nam
 q̄ Cyprianus Cornelium fratrem appellat et apostolos fratres fuisse nemo
 nescit, attamen Petrus sicut et eius successor Cornelius caput fuit apostolorū
 apex et vertex, iuxta beati Dionysij ca: 3. vel. 7. de diuis: nominib? sententiam,
 De electione et concilio Niceno et a Cypriano conscripta, nec p̄mouent nec
 impediunt negotiū, et multo minus Augusti lib: 2. ca. 2. de baptis: paruulorū
 debebat adduci post Cyprianum, Nam Augusti: arrogantia et temeritatem
 eorum qui per ambitionē et superbiam ad ecclesiasticas prelaturas se ingerūt
 reprehendit, q̄ non debeant se constituere nec alios cogere ad se constituendū.
 ¶ Tertio aliam Cypriani sententiam ex. 2. Ep̄stola ad Cornelium dilaturus
 respondit, Unitatē quidem sacerdotalem in occidentali ecclesia a Romana ex
 oritam, non in orientali, obricit, hic Reuerendus pater q̄s Cyprianus p̄ces
 denter Romanam ecclesiam appellauit Petri cathedram atq̄ ecclesiam p̄s.

episcopalem **S**ed quid sua solutio possit medullā verborū inspicienti est manifesta
 ritium Nam Reuerendus pater more grāmatico ortum vnitatis sacerdotialis
 intelligit quo ad auspiciū et initium . cum profecto Cyprianus voluerit explere
 care ortum cōmissionis . subordinatiōis seu influxus . vt ab vno Petro . velut
 a capite . in ceteros omnes iurisdicctio sit derivata . alioquin non dabit vnum
 sacerdotem nec hierosolymis . Taceo q̄ cum non releuat glossula adiecta de
 occidentali ecclesia . cum beatus Hieronymus ab initio sue epistole ob id eius
 orientalem ecclesiam ex oriente scribens schismaticā dicat . que indiffusam domi
 tunicam et desuper contextam minutati per frustra discepsit . Chusti vineam
 inquit vulpes exterminant . denotans sc̄z Hierony: q̄ sponsa in canticis cōque
 rebatur . capite nobis vulpeculas que demollunt vineam . Taceat ergo que
 so Reuerend⁹ pater et nobis non insultet cum grecis et orientallibus qui a Ro:
 deficientes ecclesia . a fide quoq̄ Chustiana facti sunt exules . Consecratum
 est quo pacto accipienda sit illatio . Est radix ergo domina . Non enim de ra:
 dice loquimur in hū . vel tempus . sed de radice influxus et principalitatis .
¶ Quarto loco nititur reuerendus pater se enoluerē ex verbis Hierony: et illa
 vitare . Nam summo sacerdoti tribuit quidem et dari summā dignitatem . sed
 hoc fiat iure humano . Sed cur tunc beatus Hieronymus Damasum piscas
 tous appellat successorem et cathedre Petri vult associari? Illud dnum eis
 tans Matthei . 16 . super illam petram fundatā ecclesiam sc̄do . Quia reliquis
 ecclesijs appropriari non potest . vt Bernhardus ratioctnatur et prob̄ dolo:
 cum summa Chustianorū iniuria sumus experti portas inferorum p̄naluisse .
 ecclesie hierosolymitane . Antiochene Alexandrine . addo quoq̄ Soenice . q̄
 tamen de ecclesia que fundata est supra petram veritas incorrupta Chusti nō
 patitur . Sed verissimū est in hīs que sunt fides . quod Hieronymus in eadem
 epistola affirmat . Ubicumq̄ fuerit corpus tibi congregabunt et a quile . pro:
 Nitigato a mala sobole patrimonio . apud vos solos incorrupta patrum om̄ino
 feratur auctoritate . Et hoc in principali adhuc euidenter probantissimū non
 iure humano p̄matū obtinere ecclesiā Ro: sed diuino . Desat tamē d̄uere
 que venerandus pater pro se ex Hierony: adduxit . Primo ad Enagrium vbi
 episcopum Rome et Egubij Constantinopoli et Regij eiusdem meriti dicit
 sacerdotij . hoc sentimus anteq̄ Theognis nasceretur . neq̄ papaus est ordo
 ultra Episcopatū . Nam sic et alio loco equales dicit fuisse apostolos . Vbi tas
 men p̄matum sancto Petro nō abstulit . Sed q̄ reuerendus pater tantop̄s
 re a me effragitabat ne d̄uerticula quererem quod nunq̄ facere sum solutus .
 ipsum canonem legitmus adducens . 93 . dist: me ad hoc dicit pro cardū q̄ p̄s
 Canoniste et Theologi an Episcopatus ordo sit proprio caractere insignis
 sacerdotio additus . de quo in presentia velut imprinente nihil decerno . Hoc
 tamen dico apparere mihi saluo semper melior iudicio . nō talem fuisse in p̄s
 mitina ecclesia confusione . vt Episcopus a sacerdote non separaret . cū duodec
 cim Apostoli septuaginta duos excedant discipulos . In cuius rei restim om̄iū
 beatum assero Dionysium Hieronymo antiquiorē et primitiue ecclesie hierar:
 cham . qui lib: de ecclesie hierach: inter sacros ordines episcopatum ponit . et
 supremum hierarchiam . et quo pacto is debeat cōsecrari . cui assensit episcos
 pos ab ipso ecclesie hmo cōmune sacerdotij excelluisse opinor .
¶ Tertio . adduxit canonem concilij Africani . 99 . dist: can: . Vbi concellum
 prohibet nec Romanum pontificem debere dici vniuersalē . et q̄ Chustius hoc
 probauerit lice . 22 . Reges gen: 22 . Respondeo verum esse fastuosum vniuers:
 salis episcopi nomen fuisse prohibētū . non q̄ Romanus pontifex vnq̄ a vero
 Chustiano habitus sit non p̄matum et summus pontifex . sed quod episcopus
 peculiariter . Romane ecclesie non sit proprius cuiusq̄ ecclesie episcopus . sed

primus. & alioquin debitus honor Episcopis inferioribus non tribueret. **Ue**
rum nihil criminis inest. si quispiam Roma: pontifice vniuersalem dixerit pro
pimo. rectus vero dicitur non episcopus vniuersalis. sed vniuersalis ecclesie
sive episcopus. veluti est Christus vicarius. **Q**uod dominus ambitiosam redarguit
apostolorum contentionem. qualis inter seculares queritur. hoc punit ecclesie
Roma: non auferit. sed quod beatus Gregorius primus fecit. et agnouit se ideo
Ecclesie catholice prelatum. vt seruum seruorum se esse agnosceret. in qua re se
quentes Pontifices non conuulsi lacessere. sed orationibus. vt tales stant. a
deo impetrare studeamus.

Hora Secunda pomeri
diana Quarta die
Iulij 1519.

Martinus Lutherus.

Quam responsionem meam qua ex auctoritate Pauli prima ad Corintha
ostendit ab apostolo prohiberi ne fideles sibi arrogarent vt Cephe. vel Paulus
lum. vel Apollo. ad istum modum confutauit. d. d. egregius qd est Paulus ibi
dem Petri meminert. non tamen falso Hieronymus contra Iovinianum dicit. Unus
eligitur qd capite constituto occasio sebisimatis tollatur clare appellat Petrum
caput in Ecclesia constitutum. adiecit. sed hec missa faciamus. Respondeo non
patis: propter minorem auctoritatem inductam me duelli a maiore. Nec tantus
est Hieronymus vt propter eum Paulum deseram. Non ergo Paulus solum
meminit sibi Petri. sicut conatur extenuare ista confutatio. sed cum plena au
ctoutate docet et prohibet. ne quis dicat se esse Petri. Unde et idem capitulum
concludit. Omnia vtra sine Paulus. sine Cephe. sine mors sine vstra. Vos autem
Christi. Christus autem dei. Stat ergo ista responsio mea adhuc inuicta et nihil
robustius confutata fuerit. oppono eam omnibus preteritis et futuris argu
mentis. d. d. docet: Verbum enim dei super omnia verba hominum est.

Quod Hieronymum autem dico qd et ego missa facio ea. cum sit ambiguis
locus. vt bene sensit dñs Doctor. Secundam responsionem meam ad auctoritatem
Johannis. vbi dixit Christum loqui de equalitate potentie paterne. iussit me. d.
Doctor attentius legere beatum Bernhardum qui hanc auctoritatem inducit pro
ecclesia militante sicut auditum est. Respondeo. Diuum Bernhardum venero: et
eius sententiam non contemno. sed in cõentione accipiendus est sensus genus
nus et propius scripture. qui stare in acie possit. a quo sancti patres nonnulli
locupletande orationis gratia digrediantur et sine culpa. Nunc autem ex pres
cedenti et sequenti textu clarum sit Christum loqui de equali omnipotentia
sua cum patre. Propterea persequebantur Iudei Ihesum. quia faciebat hec in
sabbato ergo magis querebant eum Iudei interficere quia non solum solues
bat sabbatum. sed et patrem suum dicebat deum equalem se faciens deo.
Respondit itaqz Ihesus et dixit eis. Amen amen dico vobis. non potest filius
a se facere quicquam nisi quod viderit patrem facientem. et sic clare patet quod
Bernhardus alio sensu tractat hoc verbum Christi.

¶ Ad tertiam, videlicet plebeā vt dixit et ridiculā ratiunculā, quā dixi, etiā sine papa ecclesiā habere caput suum, opposuit, q̄ nō esset digna enarrari cōtra tantis vltis et in re tam seria. Rīdeo, sit plebeia et ridicula, modo sit in lucta: Nec dum video eam cōfutatam, non em̄ intelligo si ecclesia ad tres vel quattuor menses nō est acephala mortuo Papa, modo sint alij episcopi, quō etiā non sit acephala cum nullus sit Papa Nam qd̄, adduxit de Cardinalibus penes quos sit vis eligendi rē, Rīssionem meam confortat, cum hinc ses quaf̄ eo tpe quo nondū erant Cardinales vt tpe Die: non potuisse esse papā.

¶ Ad quartā Cyprianū auctoritatē vbi dixi eum loqui de quolibet Pontifice contra Romanos. Rīdeo, mea non refert nec eam eplam in memoria habeo, hoc autē scio q̄ dicitur Cyprian⁹ p̄ multas epl̄as in hoc totus est, vt asserat cuiuslibet ecclesie suū caput et suū Episcopū, p̄ suffragiū plebis et iudicium vicinorū episcoporū ordinari. Ideoq̄ si est vt d. d. allegat cōtra Romanos de Cornelio dico, certum est eum loquūtū de capite Romane ecclesie, non vniuersalis ecclesie. Item et illud cōfutat q̄ Cyprianus Conciliū semp̄ cōpellat fratrem nūq̄ autē dominū, vt nunc episcopi faciunt ponentes relatum sine cōrelatiuo. Obiecit q̄ et Petrus ap̄t̄os habuerit fratres et tñ caput et verus rex ap̄t̄omm fuerit, iuxta Dionysiu. Rīdeo si poterit egred̄ d. d. probare q̄ Petrus vnq̄ vnū ap̄t̄oz ordinauerit, immo vnū ex septuaginta discipulis, aut vllū illorum vnq̄ miserit, cedo diffisa r̄ volo esse victus, si autē ego pbauero, qd̄ ne omnes quidem ap̄t̄i potuerint vnū ap̄t̄oz mittere vel ordinare, rogo concedat mihi Petro nihil fuisse potestatis sup̄ ceteros ap̄t̄os, Quo sequit̄ multo minus potestatis esse episcopo successori Petro super episcopos successores ceteroz ap̄t̄orum. Nūc autē clariss̄ text⁹ est Actū primo, q̄ Matthias ap̄t̄us, ab vniuerso ceteri apostolorum et discipulorum ordinari non potuit, sed de celo, sicut et ceteri omnes electus et ordinatus est a Christo ita et capl. 13. Saulus et Barnabas segregante sp̄ritu sancto assumpti sint in opus. Error ergo est ap̄t̄issimus q̄ Petrus habuerit potestatem super apostolos. Hoc sane fateor ap̄t̄i Petrum fuisse primū in numero ap̄t̄oz et ei deberi honora prerogatiuā sed non potestatis, equaliter electi sunt et equalē potestate acciperunt, ita et de Romano pontifice sentio qd̄ honora prerogatiua, ceteris deo beati asserit salua cuiusq̄ equali potestate et non sicut Pelagius in frigidissimo suo decreto infert, vbi maior auctoritas, ibi maior potestas et manet ceteros obsequendi necessitas.

¶ Ad quintā, vbi electionē episcopi ex Cypriano et Niceno cōcilio attuli egred̄ d. d. satis Bherotice contempsit dicens q̄ nec pmoneat nec impediāt negotiū sed p̄ hoc non dissoluit mea responsio, stat ergo adhuc decretū Nicenū, aut si non stat et contra ipsū diuinū statuerūt, non catholice concilium, sed diabolice conciliabulū appellandū erit, sic cum putaret August⁹ non fuisse inducendū, et pulcherrima glossa sua Cyprianū p̄ Augustinū adductū ita interpretar⁹ est, q̄ Cyprianus ambitionē et sup̄biam eorum resp̄nderet qui seip̄os ingereret anteq̄ vocarent, sicut Aaron, Hoc mera fiducia dixit, ceterū textus satis clarus est, q̄ nullus episcopus qui iam sit episcopus se cōstituere debeat alio episcopoz episcopū. Stat ergo adhuc mea responsio.

¶ Ad sextam Grauit̄ me resp̄ndit idem egred̄ d. d. q̄ in altera auctoritate Cyprianū obtulerit hoc vocabulū, Principale ecclesiam, deinde velut gr̄mas cōciliū me nasosuspendit, q̄ dixit om̄tam esse vnitatē sacerdotale ex Petri sede. Ideo nouns dialecticus vel ph̄s potius ortum hunc interpretat, cōmissio subordinatiōis, seu infirmitas, alioquin inquit, nec ex Hierosolymis dabit vniuersi sacerdotē. Rīdeo siue docuerim siue locutus fuerim hoc vocabulū principale dicitur, nec em̄ pōt̄ principale vocari respectu ouctalis ecclesie, vt satis dicitur.

In li. de
diuinois:

¶ Deinde cōmentū suū de ortu influxus, eadem facilitate cōtemno qua ipse finxit & non est difficile mihi dare vnum sacerdotem ex Hierosolymis, sed ipsum Christū, a quo incepti, et hinc orta & profecta est ecclesia, iuxta illud Isaac, z. de Hiero: orientalem ecclesiā fuisse schismaticā, et indiscissam dñi tunicā minuta solum discepente. Refecto sane quid velit, nec est potest dicere quod tota orientalis ecclesia et semp fuerit schismatica. Hinc nec negare potest, quod et latina ecclesia sua habuit aliquā schismata, et tñ mansit ecclesia. Proin nihil est quod subeat me tacere et non insultare p̄ Grecā ecclesiam, q̄ deficientes a Ro: ecclesiā faciunt et a fide Christi ecules, ego potius rogo d. d. Eckium, vt p̄ Ecclesiā modestia, quam iactat, parcat tot milibus sancto:ū, cum vsq; ad nostra tempora durarit ecclesia greca, et sine dubio vsq; hodie durat & durabit Non est Christus accepit mediū terre Romane, sed omnes fines terre in possessio: nem et hereditatem a patre psalmo. z.

¶ Ad septimā quod ex Hiero: de sumo sacerdote opposuit, meā responsionē dicit esse enationē, ideo confirmaturus dicitur suū adiecit, Cur beatus Hiero: Damascum piscatoris successorem dicat, et cathedre Petri vult associari: illud dicitur citās, Matth: 16. Sup illā petrā fundatā ecclesiam scio, qd̄ ita reliquis ecclesijs appropiari non pot̄, et desit complorant hierosolymitanē, Antiochene Alexandrine, iandē et Soemice casum, z q̄ eodē Hiero: teste apud solos Romanos in corrupta patrū seruares auctoritas, Respondeo et rogo d. d. Egrediū velit dicta prim allegare secundā conscientiā, ne pro theologis videamur esse sophiste nam summiū sacerdotem eo loci Hieronymus appellat episcopum quēlibet etiam, vt qui de numero reliquo:ū sacerdotum sit eleuatus, ideo nihil pertinet proprie ad Ro: pontificem De illa auctoritate Matth: 16, nō appropiat Ro: ecclesie tñ qd̄ expresse indicant verba Christi cū dicit, Ecclesiā meā, que: cumq; ergo est ecclesia, est edificata supra petrā et non solum Romana, Aut si non cōuenit ceteris ecclesijs hoc verbum, Romana ecclesia erit sola, et p̄consequens non prima. Quare vntas ecclesie non ab vntate primatus Romane, sed longe melius iuxta apostolū Ephe: 4, ab vntate fidel, baptismatis, domi, pendet, sicut et frequēter Cyprianus in epistolis suis sentit, Nec mansit apud Roma: solos in corrupta patrū auctoritas, nisi forte eo tpe quo scripsit Hiero: immo tradit hystorie Liberū Roma: pontificem cessisse Arriantis, et illud Hiero: in vntis illust: scribit Qd̄ Achaicus cesariensis episcopus Arriani Eusebij Arriani discipulus auctoritate constantij, impatoris ordinauit felicem in Romanum pontificem.

consensisse

¶ Octauo, confutans auctoritatē Hiero: me inductā ad Euagrū, Dicit se scuisse omnes eiusdē merit, eiusdemq; sacerdotij omnes episcopos fuisse & esse, sed papatū esse ordinem vltra Episcopatū, sed non entit responsionē meā, q̄ Hiero: sublimitatē & inferioritatē episcopoz non iuri diuino, sed cōsuetudini et potētie diuicax tribuit, Ideo adhuc maneo cum Hieronymo.

¶ Ad nonū, Sup canonē, 99, dist, dicit sibi non apparere in ecclesia primitiua fuisse talem diuisionē, vt epūs a sacerdote non separet, Hic ideo, Quid hoc ad me pugnet cum Hiero: et canonibz, q̄ aut Dionysū inducti inter sacros ordines Episcopatū recensere, miro: q̄ non etiam inducti ex eodem auctore Romane ecclesie monarchiā, cum habeat tantū momentū ad Hierarchyā, vt sine hac sit militando triūphantis ecclesie consistere non posset, Decuit aut̄ p̄fessorem scribēde hierarchye argumento suscepto p̄sertim in p̄stantiore eius parte satis facere, At Dionysius vsq; ad episcopū solum deduct.

¶ Ad decimā ad Canonē, 99, dist, vbi respondit p̄bitum fuisse ne Ro: pontificem vniuersalis ecclesie episcopus appellaret, cōfutat in hūc modū, Non q̄ Ro: pontifex non sit primus et summus, sed q̄ episcopus peculiariter Roma: ecclesie

non sit proprius cuiuslibet ecclesie ep̄s. Respondeo, quasi vlli mortaliū possit
tam stultus incidere affectus, vt vna p̄sona velit omnibus ecclesijs et singulis
p̄sere, vt tantā infantā necesse fuerit p̄hibere. Tū relinquas hāc cōsultationem
reclonē dedit, sed non ep̄iscopū vniuersalē, sed vniuersalis ecclesie ep̄iscopū est
Roma: pontificē dicendū. Nisi p̄cerem et ego suspenderē et hanc solutōnem, sed
iudicent Iudices et auditores.

¶ Ultimo ad auctoritatē Christi vbi dixit, vos autē non sic, dixit ambitionem
fuisse redargutā, sed non p̄matum, Respondeo hec est petitiō principij, quasi
tam obtinuerit esse scz principatū. Deinde clarius est textus q̄ non tm̄ ambitō
onē, sed ipsam maioritatē sup̄ ceteros prohibuit.

Ceckius.

¶ Ad defensiones solutōnū a reuerendo patre datarū. Dico de primo. Non
inrepassē Paulū eos qui dixerant se esse Petri q̄ habuissent intentionē prin-
cipatus ap̄t̄oz, sed quia singularitatē asp̄ciebant p̄sonaz. Quod verba ipsa
clare indicāt diuisionis et schismatis. Et quanq̄ merito Paulū p̄ferat Hiero-
pie tamē credendū est Hiero: eo loco sententiā Pauli bene intellexisse. Nec lo-
cus est ambiguus ob id caput in ecclesia cōstitutū, vt schismatis tollerēt oc-
casio. Qd̄ grāmāto satisfecit lectori quā disciplinā precipuā p̄c alijs p̄ribus
p̄bie, theologe subseruientē dixit in disputatione quadā reuerendus pater.

¶ Secundo Nemo negauit Christū Joban: s. equalitatē cū patre affirmasse
nisi Arianos, neq̄ alio sensu inducit Bernhar: Sed q̄ reuerendus pater ar-
bitrat̄ sanctos patres sanctā induxisse scripturā inculcandē ofons gratia
respuimus qm̄ talem ostentationē de eis suspicari non licet.

¶ De tertio, de papa mortuo tunc ecclesiā esse acephalan Dico nunq̄ negatū
Christū esse caput ecclesie iuxta etiā glossam Cant̄, s. caput eius aurū optimū
Glossa caput, i. Christus Papa vero est eius vicarius, In cōsistorio autē ep̄s
et vicarius computant̄ p̄ vna p̄sona, vnde appellare a vicario ad ep̄m nō licet.

¶ De Cardinalib⁹ vero dixit q̄ nūc, hoc est iuxta ecclesiā iam institutā, electio
ad cardinales venerit Nicolaus quodā pontifice ordinante, in tpe Hiero: fuisse
Cardinales credo, nisi Hierony: non fuerit p̄sbyter cardinalis.

¶ Quarto de Cypriano, Certe fieri nō potest vt sancti martyris verba in Ro-
mane diocesis angustias coarctet. Quia ep̄m maxim ex Numidia q̄ regio est
Africe vltra Atlantē, vt Ptoloz: et Strabo auctores sunt ad Romā aduentū
non Cypriani mentē. Nam si sanctoz ep̄iscopoz ep̄stolas legerimus, inueni-
emus clare ea tempore vstratores fuisse conscriptiones illas laudabiles et
magnificas q̄ modo fiat Romano Pontifici, vt de Ambrosio, Augustino
Basilio ceterisq̄ liquet patribus. Nam mutuo se vocant beatissimus, sanctis-
simus, deo amabiliss: et. Ad ad iunctū, Causatur q̄ querā diuerticula et ad rē
non p̄tinentia, cum bona vinea libenter dicerem, Turpe est doctori et. petre a
me vt p̄bem Petrū ordinasse aliquē apostolū, sed hoc ad institutū nostrū est
imp̄tinentis. Non est querim⁹ quis vnū aut alterū ordinant, sed quis p̄matū
sup̄ alios a dño Ihesu accepit. Subsequēs om̄ino resp̄no, cū huiusmodi fecit
illationē Petrus nullum potuit ordinare apostolū, quare nec successo: Petri
successo: alterius potuit ordinare, vt sup̄ eo habere potestātē. Nā assumptū
est verū, illatū est manifeste falsum, cum summ⁹ pontifex modo potestātē ba-
beat et ordinet alios ep̄s. Terū ratio enodandi, nodū erit ista, q̄ apostoloz
officiū fundamentū ecclesie, plus dicit̄ q̄ esse ep̄iscopū. Quare Leo decimus
successo: est Petri apostoli, non ap̄tus. Sed q̄ faretur Petri bene fuisse p̄ma-
mū apostolū numero et honore p̄rogatus et non potestatis, illud non factū
factū instituto, Primo q̄ Evangeliste numex apostoloz non equaliter inceperū
runt, sicut Chylosom⁹ sup̄ Martheo auorat et glossa videatur Marthe, id

Martin⁹
dixit non
fuisse Cardi:

D. Martin⁹
dixit citra
Atlantem

Deinde quod de potestate et honore prerogativa variat. expresse est contra sanctum martyrem Cyprianum, qui in tractatu de simplici: prelatoꝝ contra Romanam loquens de diaboli astucta. increpat eos qui velut iusticie ministri asserunt noctem pro die. interitum pro salute. desperationem sub obtutu spei pſciam sub pſectu fidei. et infra et quis apostolis omnibus post resurrectionem suam pretribuat potestate et dicat. Sicut me misit pater etc. tamen vt unitate manifesta: unitatis eiusdem originem ab vno incipientem. auctoritate sua disposuit. hoc erant vtrique et ceteri discipuli quod Petrus. pari consortio predicti et honore et potestatis. hoc ponderandum. Sed exordium ab unitate pſificat vt ecclesia vna esse monstrat. et infra. Hanc unitatem qui non tenet legem dei non tenet. non tenet pſis et filij fidem. vitam non tenet et salutem. Nec notatum dignissimum: Cyprianus verba. qui inter prerogativa honoris et potestatis apostolos non variat.

Ad quem de electione. Dico vt prius. nichil nos disputare de modo eligendi. sed de qualitate aut potius quantitate ipsius electi. quare concilium Nicenum non fuit conciliabile. Sed que factum et conuersationem respiciunt pro ipſis. personarum et locorum. qualitate mutari possunt vt in multis canonibus videmus.

Ad sextum quod obseruandum. d. d. v. v. dialecticum opponit me sinxisse distinctionem de duplici oru. iam audistimus Cyprianum et loquitur p Eccle. cui non tam super petri ingenium vt noua fingat. sed vetera sanctorum dicta pro virili explanat. Dum vero omni dat michi sacerdotem Christum primo Cyprianus attentionem non assequitur nec Hiero: quoniam Petrus primum apostolorum consentium voluit. vnde reliquos sacrosacerdotum potestas desinat Non quidem interius pferendo quod Christi est velut cepit. sed potestate Ecclesiasticam commutando.

Primo. quod desiderat Ecclesiam modestiam Grecos et orientales pro damnantibus iudicant. Videat Grecos longo tpe non solum fuisse schismaticos. sed hereticissimos. vt tot errorum cumulus et pſicorum obstinatio testatur Clementis: de sim: rimet de spu sancto de confessione. de trium Evangelistarum falsitate. et innumeris alijs. quibus sepe fictam fecerint Roma: ecclesie obedientiam. vt in concilio Florentino Eugenij quarti tempore factum est. Quare si pauci Christiani apud nos multorum sententia. saluari debent. quanto magis paucissimi aut nulli in Turcia saluantur? nisi Religiosi alique et eis adherentes qui Romanam tenent obedientiam.

De octauo. Rogat reuerendum pater vt auctores alleges secundum pſciam. in quo nihil hesitet. Vellem quod eos adducere possem etiam secundum scientiam. At Hiero: agnosceret Damasum velatum summum pontificem. nulli potest esse dubium. Sic quoque ecclesia vltimam esse fundatam supra petram nemo ambigat. Sed petra illum esse Petrum et eius successores alio tempore probabo.

Sugillat tamen non nihil Hieronymus: cum dixisset apud vos solos incorrupta prima omnino seruat auctoritas. Quasi et Romani pontifices non fuerint sine neuo. Si ad tempus Hiero: refert. Libertus et Anastasius eum preceperunt. Hoc dico quod merito in mensuris fidelium est admirandum nullum Romanorum pontificum cuius malum vel errantem desinitisse iudicialiter et ex constituto. quod vnicuique meminerim quod est in fidei Christiane mandata quibus facto ipso sepe errauerint. imo talia iudicia et ratione. facere attemptarunt. Ubi diuino quoque correpti sunt iudicio. vt de Leone Arriano aduersante Hilario. vt de Anastasio canon: Anastasius. zo. dist.

Ad nonum. de canone legitur. 93. dist: forte reuerendum pater me non intellexit. Numquam venit michi in mentem papatum esse ordinem ultra episcopatus. sed dignitatem. Quod vero dicit michi bellum esse cum Hiero: et canonibus: dist: quid sentiam? prefero hoc loco Dionysij auctoritatem velut sententiam. At cum rhetorice reuerens: pater de Diosnyſo. Cur non monarchiam ecclesie desisisti. in mo: ultra episcopatum non pgressus. facile est quod dicam. Dionysius enim sacramenta ecclesie pſringit. papatum autem cum ordinem esse negauerit. episcopatus inter ordines omnium pſensu summum obtinebit locum.

¶ Decimo. qđ nemiñ tam insanū existimat qui crediderit aliquem esse episcopū p̄ propriū singulis ecclesijs. quid est quod ego quaero. nisi quod stultorum et qui singularitati student. infinitus est numerus. legat Reuerendus pater Alpbelmū de Ocken in dialogo. et inueniet homines quosq̄ illius fuisse insatiate. Qđ vero suspendere vult solutionem n̄iam de eo qđ dicit Papam vniuersalis ecclesie pontificem melius q̄ vniuersalem episcopū. sect hoc diu Berno: auctoritate et summoꝝ pontificū consuetudine ait em̄ Fern. lib. 2. de p̄dica: ad Euge: col. 7. Rempe signū singularis pontificij Petri et. infra ita cū q̄sq̄ ceteroꝝ suā h̄z ecclesiā tibi vna cōmissa est. grandissima nauis. facta ex omibꝫ ipsa vniuersalis ecclesia toto orbe diffusa.

¶ Ad decimū. verbo Christi nō satis factū luce. 22. quasi sit cōmentū meum at non sine auctore loquor: adduco et Richardū Amarcanū lib. 7. c. 3. de quesi: tionibꝫ Armenioꝝ. locū istū ita intelligentem. beati Leonis auctoritate. Et qđ hoc sit verū. verba indicant et qui maior est inter vos et. Ergo supponebat Christus aliquem esse maiore. quis aut̄ esset maior: nō tunc indicauit. sed post quersus confirmaret fratres suos. vbi maiortate eius declarauit.

Martinus Lutherus mane hora. 7. die Martis que erat. 5. Julij.

¶ Confutatur respōsiō. egre: d. d. in causa ad illud. 1. Co. 3. Quid est Paulus: quid est Cephe: dixit ibi non esse intentā principalitatem sed singularitatem persone. idq̄ indicari p̄ verba schismatis. Respondeo me plus mouet ipse textus Pauli q̄ tam violenta et extorta distinctio. que nulli profus nictur auctoritati. cum tñ velit et diuino iure arguere. clarū est aut̄ contentionē eorū fuisse de p̄stantia vel principalitate p̄sonarū. qđ indicat ipsa confutatio Pauli p̄ ras pinofas et comparationes vrgens et dicens. quid est Cephe: quid Paulus: et nistri p̄ quos credidistis. Itaq̄ qui plantat et qui rigat vnum sunt. Neq̄ qui plantat est aliquid neq̄ qui rigat est aliquid. sed q̄ incrementū dat deꝫ. in quo manifeste detrahit personam. i. occasionē schismatis. Quomō et ad Salatas 2. cum titulo p̄stantie Petri et alioꝝ apostoloꝝ Salate essent seducti. audet et dicit qui videbantur quales aliqui fuerint id est. q̄ magni. nubi mea refert. Deus em̄ personā hominis nō accipit. quasi diceret. siue Petrus vel quicūq̄ ap̄plūs p̄mitus vel vltimus sit. nihil ad rē. Uellē q̄ egre: d. d. scripturas rectius legeret aut̄ sic allegaret. Stat ergo qđ p̄matus iste seu p̄sona nihil p̄tineat ad ecclesiā de iure diuino saltem. trāseo illud qđ Hieronymū dicit Pauli sentētia intellectisse. Itē et illud qđ concessit Jobānis. 5. Itē et illud de plebea ratiuncula transeo. q̄ non est confutata. Qđ de episcopo et vicario in consistorio addunt. nihil ad rem est. Dea ratio hoc voluit. si ecclesia nō est acephala mortuo papa nec acephala nullo papa. transeo illud de Cardinalibꝫ q̄ omibꝫ motum q̄ cepersit. Transeo et illud de Cypriano. q̄ ex p̄rita saluta d. d. dicit nescio que de numidia vltra Atlantē. que non est in rerū natura. Et illud quod Corneilius frater appellatur a Damaso transeo. q̄ non confutatum est. licet dicitur sit qđ honestiss: titulus se honorauerit. vt beatiss: sanctiss: appellādo. Nā et hoc ego dico. Non aut̄ soli Romano pontifici. sicut hodie sic scribebatur. hoc em̄ p̄bandū erat. Transeo et illud qđ dixerit imp̄trens esse ad institutū. an Petri apostolū aut̄ quē ordinaret Quia hic vnicus neruus est et inuictꝫ p̄ra d. Eclia ideo nō inconsulte transit ne irrecupabiliter imp̄ngat. Item admisso qđ Martire Cypri: adduxit de honore et potestate equali apostoloꝝ. et accipio tanq̄ gratiā tibi factā a d. d. Simili cura qđ transit a Areno concilio et a Cypriano descriptā ecclesiā episcopoꝝ. placet quia nō p̄t̄ confutari. Qđ aut̄ repetit de distinctione ortus sacerdotalis. vnde patet qđ intentio Cypriani sit

25.

de deservu potestatis sacerdotalis. qz nihil dixit nisi sua verba. apud me nihil
concludit. Illud quoqz magis attendendum qd grecos hereticissimos ausus
est appellare satis modeste. cū in vntuerſa ecclesia nulla ps dederit plures ex
cellentiores scriptores q̄ greca. Nā qd toties mibi submouens Bohemiam
ob pperat. aliasq̄ calūnias intertext. ad sophistas relego. indigno: a sunt q̄
Wartop. 6. Sup hanc petrā rē. Videamus. Abi dico. aut petra fcat hoc lo
co potestātē vel fidem (confido em̄ dñm d. nūq̄ satisfactorū sue pmissioni qd
petra fcat Papam seu successorē Petri) si potestātē. sup hanc petra edifis
dabo claves reg: ce: l. potestātē. nisi dixeris potestātē potestati traditā. Deide
si oīno potestātē fcat. eadem erit oīm ecclesiarū. qz dicit sup hanc petra edifis
ecclesia meā. nō Romanā tm̄. Aut fcat fidē (qd verū est) iterū eadē est fides
oīm ecclesiarū. Ita patet qd hoc solū p̄nomē meā cōmunē facit petrā. quiddā
fcat p petrā. Ideo frigidissime inducūt hanc auctoritatē decreta Pontificū
p singularitate p̄ncipatus. que tm̄ constans defendūt cōmunitatē Petri. Et
sic cōcordat cū apostolo ad Ephe. vna fides. vnū baptis: vnū dñs. Ad em̄ vt
b. Hiero: ait ad euagriū alia fides Ro: ecclesie. alia Britāne et totius orbis
ita nec alius Christus. nec alia petra q̄ si eadem fides et idē dñs. r idē bap
tisma oīm ecclesiarū sequit̄ q̄ etiā eadē omnia reliqua que ad fidē r ad bap
tisma r ad Christum sequuntur.

¶ Ultimo ex Richardo amarcano interpretatus est verbū Christi de ambitōe
nō de maioutate. qz inquit p̄supponebat Christus esse vnū inter eos maiorem
licet nō indicaret quis esset. Respondeo quidquid sit de amarcano. sualet cla
rissimus textus obscuro autō. qz scribitur qd cōtentio facta sit inter eos quis
eorū videretur esse maior. r Christus. qui vult inter vos esse maior. satis indicat
nullū suppositū fuisse. esse maiore. r ex cōsequentia textus patet. qz noluit vllū
esse maiore rē. Qd autē p cōfirmatōe sua induxit illud Luce. Rogant p te Pe
tre. r tu confirma. pro me valet. quia fratres Petri Petro confirmandos pie
cipit. non maioutatem.

Ceckius.

¶ De apostolis quod attulit Reuerendus pater vt semel dicam. ex Cypriano
audimus r Hieronymo qd r sanct⁹ martyr r Papa Anacletus testat cano
ne in nouo dist: 21. Equales fuisse eos in apostolatu qd nemo negat. At equa
litas illa apostolatus nō p̄iudicat p̄matū r p̄ncipatū. nisi impudenter dis
catur sanctū Martyrē Anacletū in eodem decreto sibi cōtradixisse. Quod vero
tm̄ ponderis r p̄sidij locat in ordinatōe apostolorū. scio qd Paulus ingenue
scripsit postq̄ ascenderit Hierosolymā nihil se recepisse ab ijs qui videbantur
aliquid esse. verū si neruus iste tam inuincibiliter Ecclā ligare debet. vtatur eo
cum copiam opponendi habuerit. Sed quod gratiam sibi factam ait ex Cy
priano. apostolos part consortio p̄ditos honois et potestatis. si istam appels
lat gratiam solutiones suas interimere. paratus sum sepe ei talem gratiā ex
hibere. Nam distinxerat reuerendus pater Petrū fuisse p̄iorem p̄rogatiua
bonois non potestatis Cyprianus in vtroqz eos equiparat.

¶ De numidia quam ait esse inter Mauritaniam r quod attulit negotium est
imprimens et dñi Cosmographicū negotiū non agens. non omnū etiam mes
sim. hoc scio Mauritaniam Turanicam et cesariensem ab Atlante vergere
vltiqz ad mare. neqz Atlantē pont terminū affricę. sed affricam p magna sui pre
ditudine ad plures gradus. sufficiat venientes ad Comelium ex numidia non
fuisse de dioecesi Romana. sed primam adijisse ecclesiam. Ob id inuicta stat ad
huc Cyprianū illa sententia nondum soluta. De influxu miro: q̄ affert verba
mea fuisse. cum Cyprianum contra nouatianum adduxerim. ad quem reuerē
sus pater nihil respondit. De grecis fateor: eos olim fuisse Christianissimos.

z doctiff: cū Romanā eccle: primā appellabāt sedē. sed supbia elati et insidiosa
infecit ab obedientia Romane sedis se subtrahentes in pessimos inciderunt
errores et simul fidem cū impio pdidere. Quod vero diuina me nō exhibiturū
pollitica et argumentū fecit ex Math: 16. c. **P**et: venerandū patrē sophistis
tam infestū et tñ. sophistarū cautelis pulchre vitur. Et cum sit respondens se
ad ptem opponentis transfert. Quare nihil tam respondeo. sed quod petis p
me pbari probabo. ne semp tēpus deliberandū ad ptes suas veniat. postremo
obscurū doctore Richardū Amaranū reſcit illius oblitus q̄ Richardū dñi
id facere beati Leonis auctoritate. **P**orro id ex ista non eulneſt. quod petis con
tentione inter discipulos factam Christus merito respicendū. Quare et verba
Christi sic sunt accipienda vt p̄tentionē repugnant. primatū non auferant. **E**t
textū posterius inductū credit reuerendus pater facere pro se. q̄ Christi⁹ apos
tolos vocauerit fratres ⁊ ita eū nō fecerit maiorē. At si verba textus pondera
ret. vt̄ alias facere solet tam videret Petrum alijs apostolis superiorē. cum
maior sit p̄firmans cōfirmato hoc de solutionib: dictū. vento gradū principale
q̄d petis. probaturus primatū ecclesie Romane esse de iure diuino et p̄tentione
Christi. ita q̄d Petrus fuerit monarcha ecclesie a Christo institutus cū suis
successorib: p̄ quo repero rationē Bernhards inductā et non dū solurā. Repeto
dictū Cypriani pariformiter. et tercio probō p̄ illa verba Christi Math: 16.
Tu es Petrus et sup̄ hanc petrā edificā eccle: meā. **U**bi glossa ordinaria. specta
liter illam potestatem Petro concessit vt ad vnitatē nos inuitaret. ideo est cum
p̄ncipē Apostolorū constituit. vt ecclesia vnū p̄ncipalē Christi haberet vica
rium. ad quē diuersa membra recurrerēt. si forte inter se dissentirēt. q̄d si diuer
sa capta essent vinculū vnitatis rumpetur. ita beatus Augustinus in epistola p̄ra
donas exposuit. Tu es Petr⁹. ⁊ sup̄ hanc petrā. id est. Petrus edificā ecclesia
meā. Et quōs idem Augustinus alibi exposuerit sup̄ hanc petrā. 1. Christum ad
mentē apostoli. petra autē erat Christus. tñ in libro retracta: expositionis sue
p̄ime eū nō penituit. ita ⁊ beatus Hiero: libro primo ⁊ Pelagius: mihi colū. 5.
ait quid Platoni ⁊ Petro. vt ille eū p̄ncipis philosophorū. ita et hic Apō
minū nec vlla tempestate cōcutitur. ita beatus Ambrosius sermo: 47. Petrus
dicit fuisse petrā. hinc quoq; sententię Chrysostomus astipulat ab initio eius
dem capitis. **Q**uid igitur Petrus inquit omniū apostolorū os vertex totius
confortij. et infra. Sublimior: a ipsum sage fecit et ecclesie future pastorem cō
stituit et post hūc vniuerso orbi terrarū Christus p̄posuit. Fatetur hoc sanct⁹
martyr Cyprianus ad Cornelij papam dicens. Petr⁹ sup̄ quē edificata fue
rat ab eodem dño ecclesia. Unus pro omib: loquens. et ecclesie voce respōda
at. **D**ñe ad quē ibimus ⁊ c. propterea sanctus Leo: 24. q. 1. cum barissimus.
ingenue fatetur Petrū apostolū accepisse primatū ecclesie a dño. Ita omnes
consentiant sancti Petrū a Christo primatū totius ecclesie obtinuisse. Inno
res p̄tereo. Sedā Bernhards et similes. loquat. **S**. papa et martyr Anacle
qui nō a quadringētis annis frigidiss: decreta cōposuit. sed a mille ⁊ quadringē
annis ita intonat. sacrosancta Romana et apostolica ecclesia nō ab apostolis
sed ab ipso dño et saluatore nro primatū obtinuit. **S**icut beato Petro apos
tolo dixit. Tu es Petrus et sup̄ hanc petrā. et infra. hec autē aptica sedes ca
put et cardorū p̄fatur est. a dño et non ab alijs constituta est. **T**ransferibatur
hec verba can. sacrosancta. 22. dist: ita sanctus Marcellus. 4. an̄ Syluestri
can. Rogamus. 24. q. 1. scribit Episcops Antiochenis licet p̄ma sedes fue
rit apud Antiochiā. postertus dño iubente Romā translata est. **S**ic beatus
Iulius. 3. q. 6. can: beatus Petrus a Christo testatur ecclesiam Romē p̄
matū et esse caput aliarū ecclesiarum. **S**ic Pelagius papa non a quadringē
tis annis. sed a nongentis et .28. sanctorū patrū sequentis sententiā. verba

Tuisti et super hanc petram etc. eodem modo accepit. hinc inter damnatos
 et pestiferos errores Johannis wicleff damnatus est et ille. Non est de neces-
 sitate salutis credere Ro: ecclesiam esse supremam inter alias. Sic inter pestiferos
 tes Johannis Huius errores ille quoque connumeratur Petrus non est nec fuit ca-
 put Ro: ecclesie sancte catholice. Et alius non est scintilla apparette quod oportet
 esse unum caput in spiritualibus regens ecclesiam quod semper in militante ecclesia
 coheretur. Et ista papalis dignitas a Cesare inoleuit. Et Pape prefectio et
 institutio a Cesare emanauit. Ita Bonifacius. s. heresim condemnans Lugduni
 nensium contra errorem eorum decernit esse de necessitate salutis omnem humanam
 creaturam subesse Ro: pon: Ut super hoc habet decretalis vnica sancta. Johanes
 quocumque. z. heresim Darilij paduani condemnans hunc quoque reprobaui. b.
 Petrum apostolum non plus fuisse caput ecclesie quam alios apostolos. Ita longa
 serie incipendo a primitiua ecclesia semper in processu fuit apud bonos christianos
 ecclesia Romana primatum obtinuisse a Christo non iure humano et populis
 cogens. Fateor quod Bohemi in suorum errorum pertinaci defensione illa commemorant
 et his armis virulentis se defendunt. ut est videre in eorum oblatioe facta in con-
 silio Basiliensi. et in alia disputatioe facta coram rege et optimatibus regni inter
 Augustum et illam iniquitatis ministrum Johannem Boekenzenam. unde veniam precor
 a venerando patre si Bohemis (non loquor de Christianis sed schismaticis)
 sum infestus tanquam ecclesie inimicus et quod eorum primum memor sum disputatioe
 quam et conclusio ipsa et ea que per allata sunt primatum ecclesie iure humano
 constitutum meo paruo et exili iudicio plurimum fauent erroribus eorum. et ut fama est
 de hoc plurimum gratulantur. hec modo in presentia afferre libet audisturus reuer-
 si patri et sententiam et allegatorum solutionem.

¶ Martinus Lutherus.

Primum diluam contumeliam Quod me egredior. d. insimulat Bohemice factioem
 studium. et plane patronum. parcat et deos. plerum in tanta corona tantorum
 viros. namque nihil placuit nec in eternum placebit quodcumque schisma/impij facit Ro:
 bemi quod se auctoritate propria separet a nostra unitate. etiam si ius diuinum pro eis staret.
 cum supremum ius diuinum sit charitas et veritas spiritus. hoc ego quesui solus et rogo
 quilibet boni Christiani dignetur christiana charitate proferre. an non sit
 longe impudentissimum iniquitatis tot milia martyrum et sanctorum. pro annos mille et
 quadringentis in greca ecclesia habitos extra ecclesiam eijcere. et nunc demum etiam
 regnantes in celo velle de turbare. Nam si etiam insulant omnes adulatores
 Roma: pontificis negare non possunt ecclesiam Christi fuisse. et 20. annos fuisse
 data coronata pro multam orbis terrarum preem. antequam Roma: ecclesia fieret ex
 Petro. vt clarissime patet ex epistola ad Gala: vbi scribit Paulus se post tres
 annos venisse ad Petrum. deinde post quatuordecim annos iterum ascendisse
 ad Petrum. qui si coherantur. inuententur ferme decem et octo anni post ascensionem
 nem Christi. quoniam Petrus adhuc erat Hierosolymis. vt taceam annos quibus sedite
 Antiochie. vt non possit dici Ro: ecclesiam esse primam et caput iure diuino
 Jam illud magis virget quod greca ecclesia vsque ad nostra tempora nunquam accepit
 episcopos suos confirmatos ex Roma: Ideo si fuisset ius diuinum per tantum
 regis omnes episcopi Alexandrie Constantinopolis aliquot sanctissimi. vt Sires
 Nazaret ceteri quam plurimi essent damnati. heretici. et Bohemici. Qua blas-
 phemia nihil potest detestabilius dici.

¶ Ad argumenta solutionum.

¶ Quod egredior. d. dicit equalitas aplatibus non iudicat primatum. et adducit scripturam
 mari Anacleti dicit: 21. Can: in Roma testis dico breuiter hoc est vnum de scripturis
 decretis quod ipugno. nec vllius mihi persuadebit hoc decretum esse hereticum pon: et mar:

¶ Ad Secundum.

¶ Non posui vnum in ordinatioe apostolorum de quo in opponendo videbimus.

Tertio q̄ Cyprianū induxit equiparantē apostolos tam in honore q̄ in potestate. cum ego dixissem beatū Petrū honore fuisse priorem. libentissime admitto et si opus est libenter errare volo. modo. d. d. obtineat hoc pro veritate. et dicat postea. vbi postea maneat principat⁹.

Dico tamen q̄ equalis est honor apostolorū ad alios. verum inter se merito Petro primū locū dederūt. vnusquisq̄ est apostolorū in sua sorte. et sicut vnusquisq̄ episcopus in sua diocesi equalē habet honorē.

Quod exprobat me nihil respondisse ad Cyprianū. quesiunt epistolā et non inuenit. Tamē satis responsum est ex precedentib⁹ q̄ Cyprianus cuiuslibet ecclesie tribuit suū caput p̄ multas epistolas. Vñ qui fuerunt ex Flacidia nō pbant ius diuinū esse sed factum ostendūt. sicut in simili Zacharius de facto cōstituit foelicem Roma: pont: q̄ dictum est heri. Immo Epiphani⁹ ep̄s Cypri deo posuit maiorē ep̄m Constantinopolitanū scz Johan: Chrysostr⁹ est in tribu par: bist: Non tamen ex facto isto factum est ius et multa alia exempla.

Satis mirō d. egre. d. instituisse pbare ius diuinū et vsq̄ hodie vnam quiddam syllabā scripture inducit. sed isti dicunt et facta patrū. eademq̄ sibi ipsi res ab obediētia Roma: ecclesie factam cum impio potuisse. (pugnātia eadem auctoritate Eccliana. preualuisse aduersus eos portas inferi. sic tractās scripturas. vt intelligat p̄ preualentiā inferoz terrene vite vel rerum amissionē. bellissima glossa cerre. quasi non poterit fides manere amisso impio. et ita licet dicat diuina q̄ nulli sint Chibstant in grecia q̄ nullū impium. Eadem ratio dicet et martyres ab inferis esse superatos.

Exprobat etiam dicens q̄ ex rudente factus sum opponens. gratus accipio monitionē. At hoc ideo fecerim vt tpus haberē deliberandi. Non fuit tanta Eccliana fulmina. (vt et ego quid gloriē.) vt necessaria sit mihi deliberatio. Illud etiam q̄ Richardus amar: non sua sed Leontis auctoritate verbū Ecclia tractauerit. parum mouet. Ostendat ipse ex ipso textu. hoc est iure diuino proposituū et ero contentus.

Ad vltimū vbi sic rōcinatur confirmans est maior: cōfirmato. ergo Petrus maior: apostolis. forte q̄ ex Aristotele putet agens suo passo esse prestantius. Sed argutabor et ego plane Aristotelice. Confirmās est bene maior: p̄ se. sed per accidens bene minor. nisi fortassis cōfirmationē hie intelligat sacra mentū cōfirmationis. q̄ non credo. Alioquin non rarum est supiorem p̄ inferiorem adhortari consolari. cōfirmari. hoc ad confutationes eius. Ad principale.

Ad principale accedens pbant Petrū esse monarchā iure diuino. hoc est auctoritate Bernhar: supius inducta. Cyprian⁹ Hiero: Ambro: Chrysostr⁹ Augustini. Deinde oīm sanctorū consensu. Item multis decretis et decretalibus diuerzorū pontificū. Vñ deo d. d. Eckius voluit iure diuino probare. et mox sibi oblitus incidit in auctoritates patrū. quas p̄ maiore parte iam tractauimus. et vidimus eos in diuersis locis diuersa aliqñ sensisse. et multo plures et septius pro me q̄ pro d. d. Eekio.

Secundo videamus tamen per ordinem.

Prima Bernhar: supius satis est dissoluta. q̄ videlicet non pbat. sed si ad det tantūmodo. eo q̄ n̄ statur in alieno sensu scripture. vt ipsemet. d. concessit doct. Similiter et Cyprian⁹ auctoritas de p̄ncipalitate et de oru sa cerdotalis vnitatis satis visa est.

Tertio pbant p̄ illa verba. Tu es petrus et sup hanc petrā zc. Que Aug: sic exposuerit. Sup hanc petrā. i. Petrū. et hanc non retractauerit. Vñ deo ad ad me? Si vult pugnare contra me. conciliet ipse primū dicta cōtraria. Certū ideo plus pro me q̄ contra me facit.

Sepe n. miles
confirmat et
confortat rege
maximu. sed
neq̄m p̄ hoc
essint suus
superior.

nisi quod sit probatum, vel per scripturam vel per manifestam revelationem,
 ut Serlon etiam et si recentior in multis locis asserit, et diuus Augustinus
 quos pro singulari canone obseruat dicens ad diuum Hieronymum: Ego solus et
 bus didici hunc honorem deferre qui Canonici appellant, ceteros aut ita lego, et
 quatuorlibet doctrina sanctitatem prepolleant, non ideo verum existimem quod illi sic
 senserint, sed si ex libris canonicis vel probabili ratione mihi persuadere poterunt,
 Quinetiam ipsi Iuriste de quibus minus videret in casu significatis de electis statuerint
 rine prevalere vultus piamati hominis sententiam tam pontifici Roma: quam Ecclesie
 et ecclesie, si meliore auctoritate nixus fuerit, vel ratione. Ideo nihil est quod v. egre-
 d. volens per iure diuino contra me arguere dimisso iure diuino, arguit contra
 me ex collectaneis hereticis piamatis inquisito. Proinde ista propositio Joban-
 nis papalis dignitas a Cesare inoleuit, si est falsa, eradatur Platyna in
 vltima Benedicti secundi, vbi scribit Constantinum, 4. Imperatorem Grecorum sanctum
 pontifici Roma: esse vicarium Christi generalem, quam nec sic fit obseruatum a
 Ecclesie Roma: esse vicarium Christi generalem, quam nec sic fit obseruatum a
 .c. annorum, tantum ego vigeo eum per Orientalem ecclesiam, meliorem partem
 vniuersalis ecclesie, et mille quadringentorum annorum. Illi sunt heretici quia
 Romanum pontificem non agnouerunt, hereticum accusabo aduersarium qui tot sanctos
 per vniuersalem ecclesiam celebratos audeat asserere damnatos, per eadem dico ad
 Bonifacium, 8. qui qualis pontifex fuerit et qua fide eius gesta recipienda, satis
 probant historie. Proinde concludo et rogo, d. d. velle Roma: pontifices conces-
 dere fuisse homines et non constituisse deos, presertim quoties iudicauerunt in causa
 christiana, deinde non per scripturas, sed per indocilis adularios, quando diuus Grego-
 rius multis epistolis et si Roma: pontifex reiecit a se piamatum totius orbis,
 allegans ad hoc predecessorem suum Pelagium dicens inter cetera, quod veneranda
 Synodus, Calcedonensis, obtulit hunc piamatum honorem Roma: pontifici,
 et nullus tam ausus est acceptare. Si ergo ego erro, errat mecum Gregorius
 primus, cum suis predecessoribus, et damnabiliter peccauerunt quod oblatum piamatum
 non assumpserunt, per hec volo probatum quod ex decretis damnationibus, appo-
 sitionibus recentioribus ecclesie Roma: nihil contra me agitur, cum sint suspes-
 tissima omnia, et antique veritati et consuetudini per omnia contraria, nihil opus
 minus tum pro reuerentia et vitando schismate, libentissime tolero et tolerans
 da persuadeo, modo non tamen iure diuino tot sanctos precedentes damnem, hec
 habui que dicerem de articulis.

Ecclusus.

Quod reuerendus pater honorem suum excusaturus negat se Bohemorum patris
 num, si facta verbis responderent magnificarem eum. Et vltima piamatis non
 concordant, cum pestilentissimos Hussitarum errores non Christianissimos, at de his posterius.

Conditionem tamen illam odio, quod schismatici Bohemi et picardi tanquam deum
 acceptare possent si pro eis starent ius diuinum, Grecos laudatissimos et san-
 ctos martyres semper laudant, at reuerendus pater, artis coquinare minus
 instructus, commisit et sanctos grecos cum schismaticis et hereticis, ut furo
 sanctitatis patrum, hereticorum tucatur piamatum. Quoniam mille et quadringentis
 gentos simul inculcat annos.

De Martino protestabatur dicens.

Protestor coram vobis omnibus et publice quod v. d. d. hoc mendaciter et
 impudenter de me loquitur. Et Ecclusus protestatur se velle probare scriptis
 et dictis, in quibus longo tempore maior grecorum pars et ecclesie fuit heretica et
 schismatica, sed non est conuentio lucis ad Beliam et schismaticorum ad sanctos
 martyres et confessores.

De ecclesia ante Romanam viginti annos existente dicam quam reuerendus

Et dicitur hic persequitur.

pater mibi pponit. non moueri. q episcopi greci a Roma pontifice non fue-
runt confirmati. nam 2 plebani seu parochiani sacerdotes a papa iam non con-
firmant. sed extreme esset dementie. dicere ob hoc summū pontificē non habere
papatum super plebetanos sacerdotes.

De frigidis: Anacliti decreto dicam infero alia quoq; decreta defensorus.
de Namida reuerend? pater dixit esse factum non ius quod est preter Typu
am sententia. qui eos in cusat velut schismaticos qui audiat ad cathedra Pet-
ri. et principalē ecclesia vnde vnitas orta est accedere. Qd Epiphani? Cypri?
Joban? Cypriostomū episcopū supio:em ab episcopatu expulerit. viderit ipse
hoc inq; factum non iustum fuisse censeo.

Preterea q in me cauillos torquet. quasi non idonee sacras literas tractans
tem. qui ob amissionem rerum spaliū et diuitiarū dixerim aduersus grecos
papas inferi preualuisse. Nunq; cogitatū mibi imponit. nam hereses. schis-
mata. errores cōtra Grecoꝝ ecclesiam inualuisse dixi. Verum est q et imperij
amissio cum magno Christianitatis pudore subsequuta est.

Deinde q gloriā reuerendus pater se iure diuino loqui luce. z. z. ego ob
scurum virum afferam Richardum Armacanū etiā Leonis auctoritate fretū.
dicat et me eundem credere Euangelij scripturā et ius diuinum Et reuerend?
pater suo iuris intellectu. me respuit antiquoꝝ sequentē intelligentiam. In
dubitātū est et Arrium (pater maior me est) hereticū et Athanasium habuisse
euangelij. Verum Arrius erronee. Athanasius vt spūs sanctus efflagitabat
intellect. De adsecta confirmatione non refert. cum quisq; prudens intelligat
eum. qui auctoritate supioꝝ sibi concessa alios cōfirmat prestare in hoc cons-
firmatos. de per se et per accidens. nescio quo ptineant. hoc pro pismo.

Assumpturus reuerendus pater argumenta mea contra principalē intenti-
onem. exprobat mibi immodice institutū meum fuisse probare iure diuino ecc-
clesiam Roma: esse alijs prelatam. et tamen solum in dicta patrum et sanctoꝝ
inciderim. quasi amphoram facturus vreoolum accipiam. Parcat mibi reue-
rendus pater. si intentionē meam noluerit vel non potuerit assequi Nam hoc
fore de iure diuino satis fit. dum tot sancti patres de iure diuino esse dixerunt.
Zicet ius diuinū nō obtulerim? Matth. 16. Super hanc petram vbi aucto-
ritates sanctorū patrum induit.

De Bernhardo. cuius auctoritas et simul ratio est innunciabilis nescio quō
reuerendus pater sui oblitus dixerit me admississe Bernhardum alio sensu lo-
quurū. q nullis armis possit deuincere. seruatō enim vero 2 genuino scripture
sensu. equalitatis filij ad patrem optime procedit sancti Bernhards ratio.

De Augustino et alijs qui Petrum dixit esse petram tanq; contraria dicens
tem insinuar se non recipere. Contra quem ego dico quomodo audeat tam
sanctum. tam doctum patrem credere sensisse contraria in eodem libro. in eos-
dem capite. in vtriusq; sententie collatione libro. i. retract. ca: 21. Sed quam
modeste et humiliter reuerendus pater Augustinianus respondit. aliorum
sit iudicium. cum vnus se promiserit tot sanctis patribus se oppositurū. Hoc
est. verum Bobemicū plus velle intelligere sacram scripturā q; summū pontifis
scis. concilia. doctores et vniuersitates in magno vigore existentes. cum tamē
deus tot sanctis et martyribus occultasset vsq; ad aduentum reuerendū pa-
tris. Neq; eum est quippiam beati Pauli inductio. q; eius dicta sanctis pa-
tribus et doctoribus minime aduersentur. Est Christus petra. est fundamen-
tum. est lapis angularis. est caput ecclesie indubitātū.

Porro illa non debere attribui vicario contra sanctorum patrum et
martyrum attestatōnem non est acceptandū. Bactunculam adiecit etiam
super iū vulgari sermone disseminatam. Si super petram quomodo super

Nisi forte ad
currū Caro:

Petrus ecclesia edificari potuit qui ad vultus ancillule vocem Christi et fidem
Christianam abnegaret parcat mihi reuerendus pater cum pbiam verbum
telicā cōtemnat et grāmaticā tantifaciat Cur hic lynces suis oculis verbum
Edificabo futurū tēis non p̄spect. non enim sponso p̄fite vbi filij lerabantur
opus erat vicario. Neq̄ tunc Christus ei potestatem dedit clatum. sed potius
promissit Ante ergo clatum et potestatis dationem ab ostiaria interpellatus
fuit sanctus Petrus. quod et Ambrosius et dehinc Siegorius testatur.

Vertex

¶ Ad Chrysof. r̄didit Petrum sup̄iore fuisse honore. nam et Paulus plures.
pauerit ecclesias. quasi reuerendus pater non plus p̄dicauerit q̄ iam summo
pontifex. et ob hoc nō sit dicendus maior pastor q̄ papa. Sic nimis subilliter
se torquet in dicitōe. vertex. quasi Chrysof. nō primatū voluit intelligere sed
quis hoc feret cum symbolicū sit. et vertex pro summitate in tali translatione e
methaphora vsurpetur? Sic et os apostolorū dicitur. q̄ sepe p̄ omnib. ap̄to
fuerit loquutus. q̄ et beatus Chrysof. ponderat.

¶ De decretis dicit illa esse frigidiss. decreta de quo plurimū m̄troz. cum in di
sputatione sua posuerit Ro: ecclesiā esse om̄ib. alijs sup̄iore. pbatur ex frigid
diff. Ro: p̄fificū decretis intra. cccc. ānos nat̄. Et ego ei multū vetustiora ad
dixerim an̄q̄ incepte refrigerere Charitas multorū. Subterfugū suū non
accipio. quō negat cōstructionē illā esse Anacleti. nam sic oim̄ p̄llorū et sum
morū ponti: decreta mihi sigillatim eluderent. et sic tota facultas surdica fals
sitatis insinuat quāsi falsis fundamentis sit innixa. in lectionib. de cōsenti
Judicij et similib. Et sic iura eorū pontificia erūt de nigra faba. nisi cōsentia
totius Christianitatis fuerit app̄bata. Unde nullo pacto recipienda est ven
rendi patris sententia. cū omnīū summorū pon: decreta et cōciliorū in plurib.
locis reperiantur et vt est audax hominū genus dudū fuissent reperi. qui simi
illam Anacleti leonina pelle incedentē dirpussent. Nisi ergo ostenderit in ois
gitalib. illa non h̄i. fidem et non adhibeo.

¶ Postremo de Bohemis dixit. certe non sine Christianorū doctorum contus
mela. plures esse criminatores Bohemorum. vbi sint qui ex charitate et bono
zelo p̄tra eos scribant et eos exhortentur. ibi exerceat ingenij et memoriā. quā
sordo narrare fabulam. at Christianus negare non debet plurimos optimo
zelo motos. p̄tra Bohemos scripsisse. quales fuerūt p̄res in constantiensis cō
cilio deputati. qualis fuit doctor respondens Bohemis in cōcilio herbipoliti.
qualis Bagulus. qualis optime p̄bitatis et doctrine Iohānes Capistranus
dicit Francisci sacerdos om̄ib. fidelib. notissimus. Nicolaus Cusanus germanorū
doctiss. cū plurib. alijs vt obijcit mihi reuerendus pater inquisitorib. preter.
Quare non defuerunt Bohemis qui bona scriberent. sed ipsi defuerunt qui in
heresi obstinati bona nō sequerentur.

¶ De grecis sanctis diximus sepius. sed hoc horrendū omnib. Christi fidelib.
esse arbitro: q̄ reuerendus pater cōtra tam sanctū et laudabile Constantiense
conciliū tanto consensu totius Christianitatis congregatū. non veretur dicere
articulos aliquos hussiticos et wilefficos fuisse Christi fuisse: et euangelicos.

Protestat
Martinus.

¶ Non est verū q̄ contra constantiense conciliū loquutus sim.
¶ Ectus p̄tra offert se probaturū ex dictis et scriptis. quos non possit ensera
falso ecclesiā damnare. sicut pessime sonat. Inique esse damnatum articū illū
hussiticū de necessitate salutis Ro: ecclesiam esse alijs sup̄iore de quo quidem
dicto Bohemū nō immerito exultant. et hoc oisib. suis apud deum postulantes
runt. verū magna ecclesie iactura. Quod (sicut b. Augustus ibi r̄doctinat) si
vllum mendatū ad sacras scripturas fuerit admissum. tota erit de veritate su
specta. ita et damnati hussite reuerendi patris fuit patrocinito procul dubio
(Mendacū est impudentissimū) dicitur sunt. Si cōsiliū errant in his duobus
articulis Christianissimis ita eius apud nos in alijs articulis vacillabit auct

Bar: Zuff:
protestatur

fortis. Unde in re pitis cōdemnata nolo plura verba prodigere. ad quid cogendus sit Christianus aut admittendus. hoc dico auctoritate concilij vel Ro: pontificis fieri vt sententia sine suspitione heresis defendi non possit. que alioquin cetera fidei lesionem impune posset defendi. In promptu est exemplū An essentia in diuina generet. quam sententiam Richardus an: plexus lib: de trinitate minime inculpatur. ar decisione per concilium facta. nullus iam sine heresia suspitione essentiam diceret generare credo in capitulo: damnamus de summa trinitate.

¶ Ad Augustinum de legendis canonicis scripturis inductum nihil moueor quoniam conciliorū et summoū ponti: decreta. non excludit quid domini meliure consulti in. c. Significasti de elec: ponderent. tam non memini. At sue proficinas memores velut iusticie cultores non dabunt. vt arbitror. leges pontis pessundari. Quod vero platynam adducit quasi ille plus sit q̄ summus ponti: vel August: vel Cypri: qui in vita Benedicti secundi renaret Constantinum. 4. in xisse Romane ecclesie debent primatum. Legat queso reuerendus pater que domini iure consulti annotant in c. ecclesie S. Marie de constituz: quid quantum et quomō valeant secularium constituta in ecclesiasticis rebz. et videbit quo sensu verba platyne (ne dicam Ro: imperatoris de ecclesijs et hereticis) debent accepti.

¶ Ultimo loco pponit me vigerere bohemos grecos. fateor schismaticos. Naz sanctos patres grecos canonizatos non damno. sicuti Gigantes volebant in fabulis Iouē e celo pelleri. Sed tunc vere occurrit nobis reuerendus pater quādo dabit Sēcū inobedientē et rebellē ecclesie Romane qui sic canonizat. s quis est hic et nō laudabim⁹ eū? frustra ergo assumpsit se tolerare monarchiā. quasi non esset de iure diuino. sed quādā tolerantia populū et consensu fidelū inducta. Ad per maxime liquet ex Gregorio inducto qui primatū inter fideles sibi oblatum reiecit. At sensum sequat reuerend⁹ pater non verborū contem. litate sua supbia patris arche Constantinopolitani infringeret. q̄ q: insipite elationis aut supbie de eo haberet. Unde etiā Seruū seruoꝝ se primus scripsit q̄ q̄ hoc sit verum. si tam diligens est reuerendus pater Gregorij lector. posuit in eiusdē epistola legere (sicut transponit in decret: Cano: z. q. 6. de cetero) vbi potestatis sue memor humillimus pater diuitiaz et glorie cōtempo: scribit. alios episcopos preter q̄ Romanū in ptem vocatos sollicitudinis. non in plenitudine potestatis. Nemo est qui hic dubitare possit quin reliquis episcopis prem. Romano vero pontifici plenitudine ex grāmatico sensu dare velit. Quid rogo reuerendus pater ea que dicta sunt vel p alios v̄ per me. nō semp̄ vult reijcere in adulatoꝝ studiū. quippe adulari nō didici. adulari etiā nescio.

C Sexta die Julij hora septima mane

C Martinus exorsus est.

¶ Postq̄ bert egre d. non partis sed iudicis officium vsurpans. contra cōsuetudinis pactum et voluntate illustris: prin: Georgij patroni nostri. me todes defuit et proclamauit hereticū. cum sui officij fuisset solum ad ducta ratiō nibus et auctoritatibz. iudicibus relinquere essem hereticus nec ne. In quo si non est violata publica fides viderint h̄ quorum interest.

¶ Ad causam primū obiect q̄ errores Nūb pestilentiss: vocauerim Christianis inimicos. de quo testor: meam innocentia. Nec hoc poterit vnq̄ probare. et ex postulo vt assignet eosdem articulos quos pestilentiss: vocauerim Christianis inimicos aut vocem suam reuocet.

¶ Secundo criminatur qd̄ cōmiserim sanctos grecos cū schismaticis. quā
aliud faceret qui non haberet quod diceret cum certissimū sit tpe nouissime
vastate Constantinopolis fuisse integerrimos christianos in grecia. postea in
Italia receptos. atq; etiam si hoc non vrgeret adhuc stat q; vsq; ad conciliū
Nicensē saltem fuerint integri christiani p̄ totum orientem non subiecti Ro:
pōt: vt clarissime testatur decretū eiusdem cōcilij Nicensē dicentis libro. bisse:
ecclesiastice. Et vt apud Alexandriā vel in vrbe Roma vetusta consuetudo cōs:
seruetur. vt ille egypti. hoc suburbanarū ecclesiarū sollicitudine gerat. Idem
ibidem. et vt episcopo Hierosolymorū antiquitus tradita honorū prerogatiua
seruetur. Quod si nec ista facta sunt qd̄ tñ adhuc concludit quod egre. d. satis
callide tacuit quod ecclesia Christi. 20. annos admiuus fuit a nō Ro: ecclesia
nasceret. Ideo ridicula est eius confutatio quod fingit me misere sanctos
cū schismaticis. cum suos schismaticos assignare non possit.

¶ Tertio. cum confutasset rationem meā q; scz non confirmarentur episcopi
grecie a Ro: pōt: Dixit hoc nihil esse cum nec plebanū passim confirmarentur a
Ro: pōt: Quis non videt hec p̄dendi tempis gratta dicta: cum plebanū sū ab
episcopis ordinent simul hec oia remitto ad prius dicta de Hiero: ad euagriū
Eadem causa et illud toties reperijt de Numidia. cū illi scribantur ventis ad
Romā nō vocati. et accusentur qd̄ venerint. et adhuc d. d. ius q; hoc factū Ro:
Pōt: diuinū tribuit. Sed et illud qd̄ Epiphanius Cyprius Joān: Chryso:
deposuit. non pro iure sed facto acceptū. Et sic vult confutasse. cum ille egerit
secundū statutū Nicensē concilij et auctoritatē Cypriani de ordinandis episcopis
citra auctoritatem Ro: pontificis. Stat ergo adhuc inuicte q; Ro: Pōt:
aut nō est iure diuino formatus. aut totius orientalis ecclesie sanctos esse me:
ternū damnatos. illud pretereo q; p̄ualentia portari. inferi inter: pratur inuas:
lentia heresum. quod non curo. nihilominus non ostendit grecos fuisse heres:
ticos. cum vulgarū sit etiā per sara grecos nō haberi pro hereticis. Transeo et
illud Leonis et Amaran. vbi dicit se sequi intelligentiā antiquorū. accipiendo
numerū p̄ numero scz vnus Leonis singularis Item de confirmatione fratru
Petro cōmissa nihil dicam. satis dictū est. quū nihil prober nec adhuc confu:
tatum sit.

¶ Ad rem principale dicit se non tenuisse ius diuinū q; illud Barthel. 16. Tu
es Petrus. cū sententijs patrū sit sequutus. p̄sertim Ambrosij et Augustini qui
dixerint Petrū esse petram. ausus etiam hoc addere quod Augustin retracta:
tauerit. ego postea consulens librū retracta: inuenio Inū. vere em̄ retracta:
et dicit Petrū non esse petrā. sed confessum esse petram. Idem hoc dicit in ho:
milia quā omnes sacerdotes orant in die Petri Pauli. Vbi dicit super petram
non sup te sed sup petrā quā confessus es. idem inuenio in Ambrosio quā
et ipse variet. ad hoc est simul aurea illa glossa vt gloriatur sup capitulū ita
dominus dicens. Et super hanc petram r̄t. p̄ hanc dictionē nō credo domini
aliud de monstrasse q; hec verba. que Petrus respondit domino cum dixit Tu
es Christus filius dei vsq; q; sup illo articulo fidei fundata est ecclesia. Ergo
super seipso fundauit Christus ecclesiam. Nihil est ergo qd̄ gloriatur egre. d.
d. dicta patrū a se stare. cum multo fortius inueniant a me stare. poterat ergo
parcere lingue sue et q; nō nostris q; rethorico boatu exclamauit me velle vni:
esse doctorem omnibus. plus velle intelligere scripturā q; doctores. vniuersa
ritas reuelata esset. hoc em̄ non fuit disputare sed inuidiā mouere. Quod vero
ridet meā ratiunculam vbi dixi lapsam esse ecclesiam negante Petro. si super
eum esset edificata. adducens grāmaticē verbum futuri temporis edificabo.
quasi post mortem edificata sit ecclesia super Petrum. Transeo quod quisq;

facile videat quid valeat. nihilominus tñ etiam post spiritũsanctum missum
 granissimo scandalo fides cecidit Petrus. Salat: z. cum quadam fuerit a
 Paulo in quo permansit integra fides z. confessio. in Petro quidem fides sed
 simulatio aduersus veritatem euāgelij. Admitto tamen q. egre. d. d. hac aues
 potare p. p. p. nunc seipsum excludit ab ea. vt sic nihil iuris diuini relin-
 quatur ei. Nam si promissio tñ facta est; eundũ est ad locum vbi exhibita p.
 missio est. et inuenietur illud Iohannis vlti: vbi non dicit. Petre accipe spiritũ
 sanctum. sed equaliter omnibus accipite spiritũsanctũ. quorũ remiseritis z.
 transeo et illud de Chrysostomo. vbi Petrũ honore superiore fuisse dixit. d. d.
 confutaturus opposuit. cum Paulus plus predicauit q̄ Petrus plus etiam
 habebit honoris. quasi ego de multitudine laboris ac non potius de p̄missi-
 fate ordinis disperim. Transeo de vertice z. symbolico suo capite. que sunt mera
 verba.

¶ De decretis. miratur me dicere frigidiss: decreta et intra. cccc. annos nata.
 de. cccc. annis suspēdo. postea dicitur. Nam non fuit opus vt docerer añ
 mille et ducentos immo cccc annos fuisse decreta. immo fuisse et contentiones
 de p̄missi. Dicitur interm ipse d. d. q. auctoritate Dathet intelligit p̄missi
 sionis verbum esse nō exhibitionis. cum tñ decreta ipsa sup idem verbum tan-
 q̄ exhibitionis penitus n̄stantur. Necessarie ergo est aut decreta imp̄p̄te
 tractare etiam auctore d. doctore. aut ipsum errare.

¶ Quod vero non accepit negatum a me decretum Anacleti. z. que de sigillat̄
 decretis ibi ludite transeo nondũ em̄ confutauit qd̄ idem decretum. Cepham
 interpretatur caput. que inficta tanto pontifici non est tribuenda. presertim
 eo tempore vbi flomerunt lingue. et iudeorum habebatur copia. Sed hoc cōs-
 stat libũ decretorũ nõdum esse approbatum.

¶ Illud etiam graniter infectatus est; q. dixi plures esse criminatores. Bohes
 morũ q̄ instructores. vltimam mendaciũ fuisse locutus. Video quide multa
 dixi et scribi contra eos sed satis infelicit̄ q. non nominent̄ fraterno nomine.
 q. tamen Paulus Salatas lapsos in pfidiam iudeorũ non dedignat. Credo
 ego Bohemus esse homies et blandis sermonib⁹ et cōcessionib⁹ posse attras-
 bi qui criminatioib⁹ et op̄p̄brijs heretici nõs. magis indurantis non est ergo
 quod excusetur non esse narrandam fabulam sardo. cum precipiente Paulo
 instandũ sit importune oppoſtune.

¶ De Bredis sanctis septus diximus. Illud aut̄ tra-ctandũ est quod ad cons-
 citandã mulctam multũ olenant. horendũ esse omnibus Ch̄risti fidelibus q̄
 cōtra tam sanctũ et laudabile Cōstanciense conciliũ. non veretur dicere aliquot
 articulos Duf fuisse Ch̄ristianissiet Euangelicos. quos non possit vniuersa
 lia ecclesia damnare. Respondeo inter articulos Duf est et ille. Vniuersa san-
 ctia vniuersalis ecclesia que est predestinatioz vniuersitas. Item alius. Vniuersa
 salis sancta ecclesia que est predestinatioz vniuersitas. Item alius. Vniuersa
 natoz. hĩ duo non sunt Duf sed Augustini super Iohannẽ ad verbũ prope.
 et repetunt per magistrũ. 4. sententiarũ de sacra: Euch: Tertius est. Due natus
 re diuinitas et humanitas sunt vnus Ch̄ristus. hos articulos credo confite-
 rum est; q. sunt vel virtuosa vel viciosa. q. si homo est viciosa et agit quid q̄
 tunc agit viciose. et si est virtuosus et agit quid q̄. tunc agit virtuose z.
 d. d. Carolosta: ita vt egre. d. d. Iohannes Ecclesus coactus sit Scotum et
 Scotistas. Capreolũ et Thomistas cum vniuersis sue factionis doctoribus
 celeberrimis repudiare et ei consentire.

auditor
 mentes
 abue-
 nduit.
 a me.

Proinde que heri in me euomuit/ qd essem patronus Bohemoy. Bereticus per
 silentissimè si qua similia. refero in sinum eius. hic sentit cū Jobāne Zup. que
 quid pro se dixerit. p me cōtra eius criminationes dictū est. Illud addo qd recte
 dicitur Chyristianus: 2 Euangelticos preferim illum. Due nature zc. Quare debuit
 mihi hoc ad mittre egred. d. qd pro reuerentia concilij Constanti: crederet inter
 et simples articulos non fuisse ibi damnatos. sed ab aliquo impostore inter
 eos. Verū contra hec cum ipsum met Conciliū dicat aliquos esse hereticos.
 aliquos erroneos. aliquos blasphemos. aliq̄s temerarios. aliquos seductos.
 aliquos p̄tarū aurium offensiuos. Debuit prius egred. d. pro sua prudentia
 quēlibet in suam ordinē redigere. et non contra determinationē concilij omnes
 in unum sum hereticos damnare. quos conciliū vix temerarios esse voluit. Nā
 potest et ipsa parissima veritas temeritatis. scandali. seductis. offensiuos au
 rium accusari. sicut Christo contigit. Nec ideo falsus est articulus. nullo min⁹
 hereticus. qd temerari⁹ vel offensiuus et sic patet/ qd nimis p̄cipitanter et longe
 ultra modestā Ecclesiam hereticus accusatus sum. quē foueratis vix offensiuū
 poterit pbare. immo cū ad eum non p̄tineat proius de articulo istis iudicare
 qui erronei. qui heretici. qui temerarij. clarum patet/ qd inique z temere me her
 reticū et pessimo homine accusat.

Proinde non esse de necessitate salutis Roma: ecclesiam esse sup̄iorem aliā
 nondū conuincit esse articulus hereticus. etiam si inter hereticos numeret. Qd
 aut rōcinatur Augustini exemplo. Si vllum mendacū in cōsilio admiratur
 vacillabit vniuersa auctoritas cōcilij. Infelix similitudo est. Augusti: de scrip
 turis diuinis rōcinatur/ que est verbū dei infallibile. conciliū vero creatura istius
 verbi. ideo infirma verbo dei sit per hanc cōmparationē. cum p̄cessum sit. Conci
 liū posse errare. vt notat Panormitanus in cap: significasti Transeo illud de
 essentie diuine generatiōe: qd nihil ad propositum.

Ad Augustinū qui excepta scriptura. oīm scripta cum iudicio subet legere.
 Dicit egred. d. non esse exclusa p̄ eum decreta Ro: pontificis et cōciliorū. hoc
 dicitur sed non pbatur. quā solutionē meam confirmo auctoritate Pauli ad
 Thessalo: Omnia pbate quod bonū est tenete. Ro: pontifex cōcilia sunt boies
 ergo pbandi sunt et sic tenendi. nec extinguit ab hac regula apostolica. Qd p̄
 me adductū capitulū significasti dicit se nō meminisse z dicit Iuristas monere.
 vt non pessundant leges pontificias. qd et ipsum valet ad concitandā iudiciā
 mihi. Nec p̄ hoc pessundant leges pontificie. si ista preferant leges diuine. qd
 cum faciunt dñi Iuriste/ pessime faciunt iheologi. qui in hac re etiam resistit
 oprims Iuriste. Platynā p̄ me allegatū dicit non esse plus q̄ Ro: pontifex
 gustinū Cypri: quasi p̄ Augusti et Cypri aut summū pontifem pbaturit p̄
 matū. qui toties iure diuino se pbaturū p̄misit. nec nisi decreta sigillatissima ex
 hibuit. et aliquot p̄m false intellectas auctoritates. Platyne nihil tribuo. sed
 historie que est mater veritatis quam scribit Platyna.

faciant

Quod de constitutionib⁹ dicit transeo.
Tandē fateatur grecos sanctos non esse damnatos. sed solum schismaticos.
 hoc nihil est ad propositum. neq̄ ego em̄ vnq̄ respondi de schismaticis grecis.
 sed de sanctis presertim Aient concilij. sicut nec credo ipsum sentire de schis
 maticis latinis quando de Roma: ecclesia loquitur.

Stego: iū a me inductū dicit esse sequendū scdm sensum non scdm costicem
 verborū. et sic factis est cōfirata mea responsio. sufficiunt em̄ sola verba Ecclē
 ana. Quod aut induct. z. q. 6. ca: de cetero. Ubi scribit idem Sego: qd alios
 ep̄iscopos preter q̄ Romanū in p̄tem vocatos sollicitudinis nō in plenitudine
 potestatis. Debuit d. d. ostendere qd omnes ep̄os intellexerit p̄ orbem et nō solum
 occidentalis ecclesie ep̄os. qd si q̄ maxime faceret nō ideo pbatur ex in re vi
 uo. Sego: bō est. eo que min⁹ pbatur: quo multo in plurib⁹ locis diuersimod

sentit. vt magis sit mihi sus dicendi d. doctor: vt ipse sensum et non contenta
in suis adductis sequatur: aut primū eundem sibi concesser.

¶ **Ultimū** quādo ego contra egreg: d. d. induxi Paulū. i. Corint: 3. q. fundamē
tum aliud nemo ponere potest preter id quod positū est. qd est Ihesus Chris
tus. dixit etiā tribuendū vicario Christi. ergo oportet sic dicere. Nemo aliud
fundamētū ponere potest preter id qd positū est. quod est Roma: pontifex et
sic resistentū erit evidentiss: auctoritati Pauli. aut reuocandū qd hec est de sine
tribūda vicario Christi. Similiter illud Gala: 2. vbi dixit Paulus qui vides
banū (.loquit de Petro. Jacobo et Johā:) quales aliquādo fuerint nihil mea
refert. Deus est psonam hoīs non accepit. Ibi Paulus evidentiss: dicit Petri
magnitudinē et qualitātē nihil referre. nec eam accipi a deo. Si autē est de iure
diuino certissimū est Paulū hic mentiri. nam qd ius diuinū est. omnino accipit
a deo et nullū refert. Ideo qd ista auctoritas Pauli cogit primatū vni⁹ hoīs
Episcopi non esse de iure diuino et ideo reuocandū qd d. d. dixit de iure diuino.
cum apparenter contradicit apostolo hic. sic dico qd nisi d. d. egregius suam
sententiam mutare tanq̄ evidentissime p̄trariam Paulo. non sum eum habis
turus pro catholico. Nec satis sint de mea responsiōe ad obiecta. d. d. Johā:
Ecce super p̄positione tercia decima de potestate et primatu Sum̄ pontifex
relinquo iudicio Iudicum et omnium lectorum.

¶ Eccius.

¶ **Cum** reuerend⁹ pater mihi impropere q̄ iudicis occupauerim officium: mihi
ad rem suam disputator. neq̄ hereticum dixit. sed dicta sua hereticis et maxime
Bobenis fauere et patrocinari. potissimū cum illud horrendū dicere auderet
aliquos articulos Johannis Nub p̄ conciliū sacrū Cōstantiense reprobatos
esse Christianissimos et Euangelicos. Ad rem potius descendam⁹. Duos vers
p̄tulit huiusmodi articulos hodie aliquos addidit. de quibus infra.

¶ **Quod** vero ad grecos attinet mirum quo studio reuerendus pater eos des
fendit: quos fuisse bonos asserit etiā in excidio Cōstantinopolitano: qui deinde
in Italiā venerunt. oportere me ostendere et nominare qui fuerint greci schis
matici et heretici. Atro: qd reuerendus pater in sua epistola obiicit mihi hystos
maticus fuit Restorius. non Hacedonius. Eutiches. Achacius. Johannes
Cōstantinopolitanus et longo tempore in schismate p̄seuerantes sub Eugenio
.4. in concilio Florentino obedientiā fecerunt ecclesie. Quis pro pertinacia per
fidia statim ad vomitū redierint. Alioquin si greci non fuissent schismatici et
heretici non haberem⁹ decisionē de summa fide catholica contra grecos. vel
forte reuerend⁹ pater ignorat Thomā edidisse librum de erroribus grecorum.
Ad id qd induxit iam septus ecclesiā orientalem non fuisse subiectā Ro: pontifi
fici. et Epiphanū Cyprii repulisse sanctū Chrysostō: ab episcopatu qd bene
factū dicit reuerend⁹ pater auctoritate Riceni concilij et Cypriani. sed cecidit
in foueā quam fecit. qm̄. s. Chrysostō: odio impatricis fuit detectus et heretic⁹
Arianus substitutus. Quē summ⁹ pon: Julius mandauit recedere et Johā:
nem Chrysostō: restituit. Quod vni factū non esset Julius papa Johā:
nem Chrysostō: restituit. Quod vni factū non esset Julius papa Johā:
Episcopos hereticos p̄cessit. Ut non semel sed decies grecos ab obedientia
Roma: ecclesie recessisse hysto: te tradant. Est nunc Reuerendus pater et dica
Roma: pontificē de ecclesijs orientalib⁹ non disposuisse. vel iustificet tam san
cti patris Chrysostō: repulsam.

¶ **Terrio** de Ricena Synodo quā ex historia Scholastica lib: 10. adduxit. si
ista est cōstitutio quā in sua voluit conclusionē. bona est in se. sed ad propo
sum frigida. Jam Synodus nullo etiam eo tpe legitima arbitrabatur que
non foret auctoritate Roma: pontificis congregata. Ita Leo. Ita Marcellus.

Ita Julius. sancti non frigidi pape sanxerūt. circa idem temp⁹ videntes. Con-
 stituciones eorū leguntur dist. 19. can. Synodū et sequētib: **Unde** q^o Patriarche
 hierosolymitano prerogatiua honoris dederūt. sed non primatū totius sedem
 sic hoc debebat pbare dñs pater. **Sexta** autē Synodus expresse pūmā sedem
 dat Roma: ecclesie que transfumitur. z. dist. Quod et Leo papa cōtra Jm
 paratoie Michaelē. et beatus Gregorius contra Johannē Constantinopolis
 tanū z Hauricū impatorem obtinuit. **Unde** hoc loco id quoq^o excusū. cum
 Siego: quem ita inductū vt primatū reiecerit. quod constat esse falsissimū. cum
 Platyne tm̄ tribuat. qui sic de Siego: sancto scribit. **Preterea** vero cū Joānes
 Constant: episcopus habita grecorū synodo seipsum lcomentū. i. vniuersalem
 patriarchā creasset. monuisset Gregoriū Hauricū. vt Joāni obtparet. r̄dicit
 homo cōstantis ingenij et fides. potestate ligandi atq^o soluendi Petro traditā
 etusq^o successorib: non episcopis Constantinopolitanis: Proinde desineret s̄rā
 dei in se conitare. **Et** quo constat Siego: sine dubio sanctum et humile pa-
 trem primatū non solum nō reiecisse: sed etiā asseruisse contra impatorem z cōs-
 tantinopolitanū. **Unde** ego nolo tam sancto patri imponere qd reuerendus
 pater vt sui minime constans cōtraria et pugnātia dixerit Siego:us. sed vni-
 uersalē se esse episcopū negauit ad sensum datum in p̄iori disputatōe. et tamē
 primatū obtinuit. **Ad** autē semp̄ iste fuerit mos etiam tpe concilij Niceni ob-
 seruatus liquet ex epistola. 9. z. Augustini z coepiscopoz ad innocentiū pūmū.
 vbi inquit. Quia te dñs gratie sue p̄cipuo munere in sede apostolica collo-
 cauit talemq^o nostris temporib: p̄stitit magnis piculis infirmozū membrorū
 Christi pastoralē diligentā quēsumus adhibere digneris. **R̄spondet** papa in epi-
 stola sequenti. Diligenter ḡet congrue apostolici honoris consultis fastidit
 honoris inq^o illius qm̄ p̄ter illa que sunt extrinseca: sollicitudo manet om̄i
 ecclesiarū super anxijs rebus: que sit tenenda sententia antique scz regule fors
 eundē de om̄ibus ecclesijs. et q^o tunc non incepit. sed sit forma antique solliciti-
 nam sequunt. quid expressius dicit possit tpe Augustini papā habuisse solliciti-
Deinde venit reuerendus pater cum suo Hercule hoc esse rōnellā viginti ann
 norū. **Abi** ecclesia fuerit ante Roma: Respondeo. verum esse Christi in Euang
 gelio non expresse Romanā ecclesiam. sed Petrū principem apostolorū cōs-
 titutū. **Unde** q^o Petrus cuius erat p̄ncipatus subente dño transiitū sedem
 ab Antiochia ad Romā: Quare tunc non iure humano. sed iussu dei facta est
 prima. iure pius a beato Petro habito vt testatur Barcellus sanctus mar-
 tyr et papa ca: Rogat: 2. 4. q. 1. **Et** cet prima sedes in Antiochia fuerit. Postea
 subente dño Romam translata est. **Quis** em̄ ita desipit vt primatū veli loco
 affigere. sed hec est sanctorū patrū sententia q^o iure diuino Petrus constitutus
 sit Christi vicarius. et omnes successores quales sunt Roma: pontifices. **Ubi**
 locorum fuerit. sunt vicarij Christi. Roma: rex vel impator nō est vel ob hoc
 Rome. ita videt sensisse b̄s Augustinus contra Dantheos. **Palam** est in
 quit q^o in re dubia ad certitudinē fides valeat auctoritas ecclesie catholice que
 ab ip̄is fundatissimis apostolorū sedibus vsq^o ad hodiernā diem succedentiū
 s̄bmet et episcopoz serie et populi consensu firmatur. **Quare** in epistolis ca-
 talogū refert beatus August: Roma: pontificū. hec de preambulis.

Nunc ad principale.

Responsum reuerendus pater inductis p̄ me. dist em̄ Petrum iure diuino
 ecerit apostolis p̄latū. **Hattbei.** 16. Allegauit Hierony: Bernb: Leonem et
 Cypria: ad quos nihil r̄dicit. quāuis manu sua in suo libro fateatur beatum
 Cyprianū sensisse ecclesiam fundatā supra petram. sed ausus fuit adire q^o b.
 Cypri: ibi fallatur. **Ad** August: n̄sus est r̄dere. nam de Cypriano est in d̄b
 fatum qui alia epistola ad Corne: 8. Roma: ecclesiam vocat matricem et radicē
 altarum. **Impingit** m̄b̄iq^o dictū citauerim ab August: retractatū. **lectoris**

indicia obsecrare nequis reuerend⁹ pater. nam adeo eum sue p^roris sententia non penitet. vt etiam pro firmamento b^rmi Ambrosii introducat. sed q^d ab inis no induit testatur August: se per petra etiam exposuisse Christi neutra terra s etans sententia. neutram etiam pre eligendo subdit harum aut sententia x que sit pbabilio: eligat lector. August: diffinire non auidt et reuerend⁹ pater vna sententia vult reuerere tot sanctis patrib: acceptata. et eum suo arbitrio accep^tare Unde Augustinu non admittit in .9. capite dⁱstasse contraria vel aduerfa sed diuersa. Qm ambas amplectat sententias qm petra est Christus. et petr⁹ fuit petra Quare maneo cu Ambro: Hiero: Cypri: Bernb: et alijs sacris consilijs ac decretis.

Secundo. Cum ab ostiaria sumpsisset argumentu reuerend⁹ pater meam sententia debellatur. iussi eum vt gramatica ratione verba Christi mel⁹ p^o d^ereret. omniu em cōsensu Hartb: 16. super hanc petram edifi: et tibi dabo rē. Christus promissit Petro. non tunc dedit. sed dmittens S^gmatica sua quā dicit tunc plus valere reliquis p^ribus phic. opponit quare tunc decreta sum: dent it in illo loco Hartb. 16. et ipse me fundarim a qua iam recedo. N^oideo. Quia Christus est via veritas et vita. ideo Indubitate credendū est eum prestis sisse Petro q^d fuerat pollicitus. Quare decreta recte argumentant ab illo loco vbi Christus pmisit. sed primo post resurrectionē prestis. Sed tacite obicit Christus non solū Petro. sed o^mnib: apostolis hoc prestisisse dicendo. Accipite spiritū sanctū quoz remittet. Noluit reuerend⁹ pater exprimere vbi pmisissim: p^rncipatū Petro dederit. nam in hoc cōueniūt doctores in cena Christi discis pulos fecisse sacerdotes dando eis potestatem supra corp⁹ Christi verum dics. hoc facite in m: Lu: 20. et deinde in die Resur: dedisse potestatem supra corpus mysticū Accipite spiritū sanctū. Sed p^rncipatū et prelaturā totius ecclesie pro: m^ostrat Petro. pace oues meas Johan: vlti hinc Grego: Chysofost: et alij sancti cōp^rvertit: collegij. vnde et negatione delecta pmittit prelationē fratru et Hos nulla. 8. de peniten: Sed eadem nocte Petrus lapsus est et resurrexit. post illū tam graue casum rursum eum ad priorē gradū duxit penitentia. et ei p totum orbem terrarū ecclesie presidentiā tradidit. Sic glossa. 1. Petri. 5. pascite qui in vobis est ait. sicut d^ona soli Petro totius gregis curā habere cōmisit rē. quare p^ribus pmisissim: Christus tunc prestis. Sicut et b. Grego: sentit. Cura tot⁹ ecclesie et p^rncipat⁹ Petro cōmisit. sed pascite oues meas. Q^d si coram non mōstrassem vbi Christus dedit. veritas tū mentiri non poterit. et multa sunt facta que non sunt scripta. vt eleganter docet Alex: 3. cap: cū marthe rē. Sed iterū opponit reuerē: p^r q^d post spūs sancti: missionē adhuc Petr⁹ peccauit. et facti magnificauit petm Petri sicut scribitur ad Gala. 2. Quāuis dissensio fuerit primo inter apostolos Petrum et Paulū deinde inter ecclesie doctores Hiero: et Augustinu. tunc non possum in hanc adduci sententia. vt aliquis de sacrificatis in vtero etiā nō admittit. At illud p^rer institutu. dato tū et minie capso q^d s. Petr⁹ in simulatōe sua peccasset mortalit. adhuc mansisset petra 2. Nullus est dⁱs cūctis. nullus p^ratus. null⁹ episcop⁹ in pctō mortali q^d sum s mū faceret Christiane religionis incertitudinem.

Quarto. de decretis apud eū frigidis: hoc dico. toties in ecclⁱa sumoz pon: p^rnticas in materia fidei receptas. et q^d plus est. olim Roma: pon: epm nō cōfirmabat nisi mitteret scbedā. prestatiōis fidei. in qua p^rstebatur se credere euangelia. quatuor. Concilia. Synodos legitimas et decreta summorum pontifkoz eam rem Johannes papa Silibrechtū Colonien: episcopū noluit confirmare. q^d hāc fidei scbedā nō p^rfecte obtulisset. vt legim⁹ can: op^ratiū. 2. o. d. d.

Quod vero Anacleti decretū refert. diximus hęc quę auctoritate id faciat vť
 quę proba: Nam cum originalia sint p̄ manib⁹ nullus adhuc dixit Anacleti de-
 cretum. s. martyris Anacleti non esse. Sed Nicola: Cusanus Germanorū do-
 ctiss: qui fateretur se concordantiā fidei scripsisse ex originalibus illud Anacleti ali-
 legat. Fucum addidit reuerendus pater qz in tam. s. martyre non sit talis in-
 scitia vt exponat Cepham. s. caput. quasi ad sanctitatē vite tanta requiratur
 scientia. Dicamus tamen vnum. qz Cephe aut Cephas debet esse Syriaci et
 bebrici quoqz familiare. valens tantū sicut Petrus vel solidū. vt Eras: post
 Hieronym: refert. addamus hoc et singulare qđ Cusanus Chaldaice et bebrice
 doctus in libris Excitationū testatur Petrus etiam valere tam sicut caput vo-
 mus. Quare nō tanta infelicitia laborauit Anacletus si Cepham pro capite in-
 terpretatur. Sed vtrūqz sit. nō video quo fucō possit negare alia decreta san-
 ctōrum martyrum et confessorū. vt Clementis 20: dist: Barcelli. Iulij. Pelagij
 Nicola: Agathonis. Simonis. Uiglij. Benedicti 22. Quare tantis patrib⁹
 et sacro concilio malo condescendere.

Ad Scripos.

Et omniū iustissime audiat qz reuerendus pater contra Illustriss: principis
 iustiam quo intacta manere voluit Illustriss: princeps a factis concilijs dehis.
 reuerendus tamen pater in hęcerna obdurat sententia. 2 quatuor: propoluit
 articulos inter Hussiticos p̄demnatos. quos reputat ipse catholicos. et Euan-
 gelicos. pulchre certe Bohemis patrocinat. Pro concilio tamē reuerentia vo-
 luit ab impostore aliq̄ additos. Primo omnium egregius doctor et nobilis Hier-
 ony: de Croatica qui acta concilij curauit impūsi. transiit fecit sub for-
 ma authentica. et cum res ita manifeste acta sit Constantie Hussite tamē
 non relicerunt articulos aliquos esse subditicos. Neqz potuit suspicari res
 reuerendus pater quod hęc assumptas adulato: is pernicie in Roma: pontis
 fidei factum Cum Johānes Hus anno. 15. fuerit combustus Hiero: collega
 suus anno. 16. Hartino. s. primū electo anno. 17. ipso die Hartini quare san-
 cti patres et viri inadulabiles ex omnib: nationibus principalib⁹ ad hoc depu-
 tati. articulos illos discussit. et sacro sancta Synodus eos damnauit repro-
 bauit et auctoriē cōbussit. Ideoqz a quolibet bono Christiano pro p̄demnatis
 et reprobatis habendi sunt. nec imponat mihi reuerendus pater qz velim de illis
 articulis iudicare. quia iam iudicati sunt. Non releuat qz cum Synodus mes
 misit aliquos esse hereticos. alios temera: seditio: et piarū aurium offensiuos.
 qm̄ in quēcūqz ordinem redegerit illos arti: non possunt dici Christianiss: et
 Euange: et huius non assumpti hunc laborē defendendi totam synodum in
 articuloꝝ p̄demnatione. docamus tamen aliquid et breuib⁹.

Articulū primū iudicat Catholicū et esse Augustini c. 6. super Johāne. dico
 forte reuerendus pater benigniter interpretat articulo. sed qz res non sermō
 sed sermo rei est subiectus. non fuerunt stulti concilij definitores. Verum est
 vnam sanctā et vřem esse ecclesiā. sed qz sit tantū vna: sicut est vnus numerus
 p̄destina: ad Hussiticā intelligentiā est hereticissimū. quo ipse voluit existē
 in pctō mortali velut amissa fide non esse in ecclesia. cū tamen regnū celoꝝ et a
 Christo comperit decem virginib⁹: Ubi quinqz erant prudentes quinqz vero
 fatue. cum reliquis pabolis eidem p̄posito deseruentib⁹: Neqz August: tract:
 26. sup. Johāne facit totam ad Hussiticū p̄positum cōmunionē Eucharistie
 cōmendans. de quo lectoris desiderio iudicū. Ita de alio dicit articulo. Que
 nature diuina et humana vnus est Christus. nihil p hoc adduxit nisi qz sit de
 fide. in Athana: aliter legitur. Deus et hō vnus est Chrūs. nō deitas et huma-
 nitas. In alio arti: diuisio immediata operū 2c. quā ipse mire in me reorquet.
 et quasi a me index citatus suum collegā exclamauit trispassisse. De quo vos
 om̄es qui interfuistis potestis dare testimoniū qđ verissime dixit reuerendus

Ano 1915
 In Julio.
 In Balo.
 An. 1910

pater. et encomiū prius ceceſſe ante victoriā wittenberge. ſam aliud etiam q̄
 perdita victoria. Ad rem ¶ Articulū illū nūq̄ reputabo Chriſtianū et ob hoc
 Siego: Artm: z 8. diſt. z. repulſi. neq̄ actum fuit inter nos an poſſit dari opus
 indifferens. vel an omis vita infidelū ſit pctm. vel ſimilia que hunc reſpiciunt
 articulū. Unde q̄ palliando errores Duſiricos innuit aliquido ſiniſtre verba
 intelligi. ſicut dñs Chſo euenerit. que rogo comparo lucis ad Seliā. Joann:
 Duf in hoc compar Chriſto non paſſus quo ad veritatis ſugillationē in pre
 admiſſam me compare ſacra conſilia ſacris ſcripturis. In quib: vtiſq̄ eſt in s
 dubitata et inſalubilis veritas. Nullum eſt Chriſtianū mouere debet. et q̄ dñs
 et Conſilia eſſe hōtes et ita creaturas et ſic peccare poſſe. nam ſerrant. vt fuit
 Conſiliū Epeſtinū a Leone credo papa damnatū vt Arimoneſe. a quiſ granēs
 ſe. tunc non ſunt Conſilia ſed cōſiliabula. Unde potius hoc cōſtantiffima fide
 tenere debemus quidquid concilia legitime congregata in his que ſunt fidel
 determinauerunt et diſſinuerunt eſſe certiffimū. Sic eſt Chriſtus manet nos
 dicam vltz ad cōſummationē ſeculi. Et ſi duo congregati in noīe meo. p̄s
 ranidū eſt q̄ hōtes ſunt in conſilio et ita errare poſſunt. nam et ſi vt homines
 defectibiles ſint. verū in conſiliū legitime congregatū. non humano ſenſu. ſed
 ſpū diuino. vt ſat pbata ſint que conciliū pbant. et non ſunt p̄ cutuſq̄ ſingu
 ſaritate vel captiuitate vltius diſcutienda. ſed captiuare debem⁹ intellectū
 in obſequium fidei. Quare miror q̄ textū negaturus Siculum comentatorē
 admittit Panormitanū.

¶ Sic quod poſtremo adduxit ex verbis apoſtoli patet. de fundamēto ſemp
 dixi hoc eſſe de oīm catholicorū ſententiā Chriſtū eſſe caput eccleſie. ille eſt eſt
 principalis dñs: Sed q̄ Petrū conſtituit vicarium. et poteſtatē ei ſuper tota
 eccleſia conſtituit. vbi. ſ. Leo can: ita dñs. z. diſt: reſtat. Et miror plurimū q̄
 relicto textu ſancti Leo reuerend⁹ pater arripit ſibi vnam gloſſam textu Iſiam
 Immo tñ conſert Chriſto aſcendenti ad celos vt loco ſui ſiſtueret hic vica
 rium caput. ad quod eſſet reſcurſus in dubijs. et alijs caſibus emergentib⁹ ne
 tota Chriſti eccleſia eſſet omni cōſulium chaos Anaxagoricū. Iſtam ſententiā
 ſtam tota tenet eccleſia. ſicut eſt in reſponſo quo eccleſia de ſancto Petro
 viſtur Tu es Paſtor ouium princeps apoſtolorū. Tibi tradiſit deus omnia
 regna mundi. ita oramus in eccleſia. Immo diuinus Franciſcus ſigillis ſig
 matū approbatus fratres ſuos et totum orbem terrarū docuit obediri ſuſmo
 Pontifici. et in regula hoc precepit. Ideo de eo canit eccleſia Franciſcus ca
 tholicus et totus apoſtolicus. tenere fidem Roma: eccleſie docuit. Ita vltis
 mi ſummi pontifices ita ſacra concilia diſſinuerūt. que breuitatis ſtudio non
 adduco. Plurime quoq̄ ſanctorū patrū ſententię idem ſonant et approbant.
 Que omnia ſuo tpe cum videro reuerendi patris tractatū ſuper hoc negotio.
 adducere non negligam. Si tamē primatus Roma: pontificis tñ ſari iuntriſ
 humano et eleuatur conſenſu populū. vnde tunc reuerendi patris mendicitatē
 p̄uilegiū? vnde iſte religionis habitus? vnde poteſtas ꝑfeſſiones audiēdi p̄s
 dicandi cum alijs ſanctis p̄uilegijs quibus a ſede apoſtolica obſcuriunt.
 epiſcopo. Archiepiſcopo z curatis frequenter ꝑdicentibus? Aut tamē vt fili
 obediente Ro: pontifici audiūt et in eo Chriſm. vt ſic ꝑ patiente bonū vitam
 adipiſcant eternā. Nec breuia voluit addicere in p̄ſi diſputatiō negotio. quā
 tum tempus dedit plura alioquin allaturus niſi ſatiſdium me abſterreter et
 illuſtriſ: Principis iuſſus.

¶ Uſar: Luttherus.

¶ Quo mihi incumbunt agenda. Primū reſpondendū conſtatationibus egre:
 ſ. d. Secundo pro cōuentionis pacto opponendū eidem. Et quia ſam triduo
 reſpondi tempuſque conſumptum eſt. vt nec vnum poſſim explere. Dico
 breuiter.

Quod omnia inducenda p̄ egre id. d. copiosissime quidē sunt dicta. sed profusius
 nihil ad scopū. cum iam per tres dies pmiserit diuinitate acturū se contra me.
 nec adhuc audita est vna auctoritas diuini iuris preter illam *Barth. 16. Quā*
offices auduitm? q̄ varie tractet a sanctis patribus: et q̄ maior pars. corūq̄ sa-
 nis: sententia pro me stet. Unum ipse locum Augusti: et alterū Ambrosii p̄ se
 adduxit. cetera omnia fuerunt vocabula Pelagii. Anacleti. eorum qui in tra-
 mana conscripserūt. Cyprianus vero fere totus mecum sentit: quod cōmū-
 tudicio prudentis lectoris. Similiter et clariss: text: Hiero: ad Enagium et sup
 Zimm. Deinde Grego: in registro p̄ sentas ferme epistolas. Post hec historik
 allegauit. Nestorū et ceteros. non erant illi ecclesie orientalis. possum et ego
 latinam ecclesiā sic deserere p̄ pelagios. Hanc theos. Iouinianos. Atgila-
 stanos Helipectas: et similia monstra. sed absit vt p̄fer paucos malos et schis-
 maticos totam aliquā ecclesiā schismatice appellent. Cetera non porero p̄ se
 qui Et refero mihi precipue ait: Iohannis Duf michi obiectos et inter eos
 nouissimū de humanis actibus ad calamū et papyrū et cetera omnia que ha-
 bebā opponere. vt que hic facere non possim exclusus sp̄a ch̄s p̄stem p̄ scrip-
 turā. voloq̄ in hoc cedere et obeduisse Illustris: p̄ncipi studiox patroni des-
 micus: iussis de q̄ vos dños Rotarios requiro et auditores in testimoniū voco.

Die septima Julij anno. 1519. mane
 hora septima. Eccius.

Quia reuerend⁹ pater hert hōiā habuisset r̄ndenti ad nostra vt sic illustris:
 p̄ncipis iussa fuisset? executi vbi r̄ndendo plurimū p̄ verbum transeat ap-
 pellauit ad calamū. tamē deliberatōe habita. proposuit se iam plenus respō-
 surū. Cui ego non dissensi p̄ veritatis amore et elucidatōe. Admiror: quōd re-
 uerend⁹ pater magno boatu audeat corā tot docis vris intonare. q̄ dixerim
 me p̄baturum de iure diuino Monarchiā et primatum in ecclesia. cum tamen
 solum allegauerim dicta s. patrum. decreta pontificū. cum tamen adduxerim
 et ius diuinū *Barth: 16. de promisside edificationis supra petram.* q̄ *Chulius*
sp̄aliter rogauit p̄ fide Perri. q̄ sp̄aliter ei pmisit vt cōfirmaret fratres. q̄ sp̄a
liter ei cōmisit in p̄sentia Iohannis et Jacobi vt pasceret oues trib⁹ vicibus.
 et hoc ius diuinū ita esse intelligendū. tunc adduxi sanctos patres. sumos ponti-
 ces et martyres. consensum concilio: et omnū vniuersitatū. quare ex iure diuino
 p̄batum est esse primatū in ecclesia dei nisi q̄ reuerend⁹ pater intelligentiā suā
 p̄ponit intellectui tot sanctorū patrum. summox pontificū. et sacri consiliū. cum
 laudabile Cōstantiensē consiliū talem articulū inter pestilentes Iohan: Duf
 dānauerit. Ad qd̄ reue: pater siter. si vult afferre meliora p̄ veritatis elucidatōe
 qd̄ hert peruisset fecisse iuxta illustris: p̄ncipi iussum. sum paratus audire. co-
 pacto q̄ dum fungit officio r̄ndentis. iam in fine actus nō transferat se callide
 ad p̄sonā opponentis. sed quecumq̄ oppositurus sit cōtra istam ineluctabilem
 veritatē. paratus sum his adductis r̄ndere et ea diluere. de quo p̄testo.

Bartinus.

Qum hert statutū esset nōie illustris: p̄ncipi: p̄fōnti nostri vt materia ista cons-
 summaret eo die. et egred. d. maiorē p̄tē t̄pis sine necessitate et odioso q̄ dece-
 bat hoc splendidū auditōiū. cōsumpserit m̄t̄. p̄ triduanā r̄fōne vnica fuit
 reliqua hōiula. qua tante saragint sue r̄fiderem simul et opponere. P̄lo cute
 postea gratuito affectu eidē illustris: p̄ncipi n̄fo. vt copia daret m̄l̄ et r̄fides
 et et opponēt. de quo gr̄as ago illustrissime gr̄e sue q̄ maximas. Ideoq̄ ad
 p̄positū veniendo anteq̄ reprā besternā r̄fōnem p̄f̄nuem. p̄imo hanc mat̄

inā nebula d. d. Ecclij dispellā. Ubi more suo satis ostose et semp obijct hūi
sitas pūitates. nō obitante q̄ foctes me expurgauerim. Ideoq̄ pauli p̄fabor
Germanice q̄ intelligam me pessime audire apud vulgum.

¶ Declara bar autē se non impugnare nec Ch̄siane a quōq̄ impugnari posse
primatū et obedientiā Ro: ecclie. vix eo p̄fractū esse vt declarare se oporteat.
Eū primatū nō esse de iure diuino. sicut neq̄ impatoriā p̄tatem apud Germa
nos impbari posse. q̄uis in sacra scriptura non fundatā. q̄uis d. Ecclius dixit
verum esse eam esse p̄roner hūan primatus Eccl: Ro: sit de iure diuino qd̄ im
pbar cōstat esse hūsticū. et articulū a Cōstantiensi cōcilio p̄demnatū. esseq̄
dolendū si Ch̄ustianoz corda tam frigida essent vt nemo hoc defenderet. post
hoc cepit d. Barlatine prosequi.

¶ Quod ergo inducit hanc auctoritatē Matth. 16. cōtendens ibi primatū pro
missum esse. satis respōsum est in precedentib⁹. q. d. egregi. d. vix duos auctores
habet et eosdem ambiguum in suam sententiā. cum tamen maior pars statuat
Petrū ibi fuisse p̄sonā oīm apostolorū et fidelīū. qd̄ et ipse text⁹ p̄na sua viger.
dū Ch̄sus interrogat omnes et nō solū Petrū dicit. Vos autē quē me esse dicit.
er ibi Petr⁹ os ap̄loꝝ vt Ch̄ysost⁹ ait ⁊ p̄sona ap̄loꝝ. vt Hiero: ⁊ Dige: dicit
et Beda et August⁹ ⁊ Ambrosi⁹ responder p̄ omnibus. Ideo dixit nihil p̄bart ex
hac auctoritate de primatu. Item q̄ textus ipse non dicit sic. Tu es petrus et
sup te. sed sup hanc petrā manifeste indicās petrā aliam a qua Petr⁹ dicit⁹ sit.
Proinde cū sint vulgata iura et ipsi Roma: pontifices resistent interpretatiōem
scripturę magis valere apud doctores q̄ apud se ipsos. in causis vero descen
sibus articulo illo Hūstic⁹ dixi satis heri q̄ nondū p̄batū est (dedit scilicet
cum esse hereticū. hoc p̄ responsione matutina. Bedeundo ad besternā quādo
egregi. d. scdo loco opposuit depositiōem Ch̄ysostomi ideo factam illegitū
me. q̄ odio impatritiā facta sit. nego consequentiā. nō ideo potestas ordinādi
et deponendi per sacrum Nicenū conciliū statuta fuit illegitima. q̄ causa fore
habuit malum vsuū. Nam in eadem etiam historiā scribit⁹ q̄ Roma: pontifi
cator martyr voluit hie episcopos excomunicare. at illi rursus tanq̄ supio
res mandauerunt silentium et vt ecclesiam non perturbaret insurrant. libro 5.
Ecclesiastice histo: Sed et Dyreneus Lugdunens̄ Gallie episcopus eundem
Roma: episcopum coeruit. et erant tunc temporis in Grecia Epiphantus ces
lebrissime laudatus a Hierony: Grego: Nazan: Basilius Ch̄ristianissimi viri.
non tamen sub Roma: pontifice vnq̄ fuerunt. sed iuxta Niceni conciliū statu
ta ab episcopis prouinciarum ordinābantur. Quod vero. egregi. d. d. inducit
Iulium primū excomunicasse Arcadium Imperatorem nihil facit ad rem.
nam et Bonifacius octa: ausus est et regem Francoꝝ velle e sede eijcere. non
doq̄ tentauerunt. Nec mirum est sanctos istos viros ambitionis tentatione
operatos fuisse. quando plus quā semel sanctiss̄i: apostoli etiam p̄ntē Ch̄usto
laborauerūt eadem. Quod dicit episcopo Hierosoly: datam honore p̄roꝝ
gatiā recte dicit. sed non probat primatum Roma: pontificis saltem iure di
uino esse. Etiam ibi optime dicit egregi. d. d. q̄ sexta Synodus dedit Roma:
ecclesie primatum. non autē precedentes Synodi hoc est enim quod voluit. q̄
synodici status et humano iure consensu fidelium Ch̄usti. cui non licet res
sistere datus sit iste primatus. Quod et diuus Gregorius in registro in hec
verba dixit. Scitis q̄ veneranda synodus Calcedones̄ hūc apostolice sedis
obtulit primatum et tamen nullus p̄decessorū meorum vnq̄ p̄sūperit ac
ceptare. Proinde nihil facit quod egregi. d. d. dicit Gregori: non reiecit p̄s
matum sed afferuisse. Legat plus lector epistolas Grego: et inueniet Grego:
prohibuisse primatum et icomentum pontificatū non vendicasse. vt ex supia
relatis dicit⁹. satis probauimus.

¶ Ad auctoritatem Augusti ad Innocentium Roma: pontifex et beatus ad illum
Respondet legat lector virtusq; verba et iudicet an ne egre: d. d. nouas signi-
ficationes vocabulis imposuit.

¶ De. 22. annis ecclesie ante Romanam dixit cum Petro fuisse translatum prima-
tum ad Romam. forte volens hoc puerbium. vbi papa ibi Roma. Respondet
pbandus erat primatus/qui transferret non translatio quam libens concedo.

¶ Inducit etiam auctoritate Augusti contra Damianum quoniam suspicor esse. z. lib: o
doctrinae Christiane c. 8. q. in re dubia ad certitudinem fidei valeat auctoritas
ecclesie catholice/que ab ipsis Apostolorum sedibus succedentium sibi met et epulco-
porum serie et populi consensu firmat. Nihil de Roma ecclesia loquimur. sed vni-
uersaliter pro me facit contra d. doctorem. Quia successores dixerunt sibi sedem
apostolicam sibi met et consensu populi describit Augustus: non autem confirma-
tionem altarum sedem per vnam sedem. Hunc ad rem ipsam.

¶ De auctoritate Matth: 16. Tu es Petrus et ad inductos auctores dicit me
non respondisse. quod comistro vobis auditoribus et lectoribus? an verum sit. Augu-
stinus retractat: relinquente electione lectori super duabus sententiis eiusdem aucto-
ritatis opposuit dicens se ambas amplecti sententias. quod mihi placet et sic
nihil contra me probat.

¶ Secunda auctoritas diuini iuris a dictione sua inducta. est hec. Pascere oues
meas Johannis vlt: et gaudeo tandem post tres dies aliquando audiri etiam
auctoritate diuini iuris quo firmissime nrae eius sententia. s. videamus et ipas.

¶ Primum ista auctoritas videtur intelligi dupliciter. Uno per verbum diligere
id quod est sibi ipsi fidere et quiduis licere. et per verbum Pascere idem quod prima-
tum esse et regnare. et sic erit sensus. Petre si diligeris me. i. si tua queris et omnia
feceris que adulatoribus tuis placent. Pascere oues meas. i. esto primus et omnia
dim. hunc sensum non habeo in meo codice. Alio modo si diligeris me. i. abne-
gas te ipsum. si non sis animam tuam pro me. si etiam omnem dignitatem respectu
et nihil nisi me dilexeris. vt egregie exponit Augustinus in eodem loco. Pascere oues
meas. i. doce. predica verbum. exhortare. dia. bono exemplo pascere. nam ver-
bum curare hoc loco non simpliciter regere et pascere fecit. sed suauiter et mol-
liter curare. et officia facere ne quid desit ouibus: et hunc sensum credo esse Euan-
gelicam. Proinde rogo d. d. Ecce: vt mecum roget dominum Ihesum Christianum
quo velit inspirare non solum summo sed etiam omnibus pontificibus: vt hec verba
suis lacrymis sit excepturus talem virum. qui secundum hec verba se gerere vellet.

¶ Proinde si egre. d. d. textum diligenter inspiciat. non sibi dicitur et primo
legium vt putatur. sed preceptum imponit. et labori hodie intolerabili subiungit.
et officium demandat ei qui de facto est vt in primo vel in medio loco constitutus
est. et non primum constituit. q. si vigeat officium non posse administrari nisi
primum locus potestatis habeatur. placet. sed tunc alio modo struendus est
iste locus. hic hoc verbum non nisi officium commendat. Proinde recte fecerunt
patres sancti qui hunc locum ad officium pertinere dicunt. nam hoc nemo potest negare.
¶ Si Petro hic sunt commissa omnes oues/ q. ipse non omnes pauit. vt b. Augustus: dicit
et actum liber euidenter demonstrat. et sic Christo inobediens fuit. Nec potest
dici q. licet p se non pauerit/ tamen p alios subordinatos. Primum vt dicitur q.
possim? reddere non esse dicitur Petro. pascere p alium. sed ipse met in persona ipsius
pascere tu. tamē hoc putat quod nec apostolus vllus nec Paulus saltem a Petro
sunt subordinati. qui multo plures oues pauerunt q. Petrus. ideo verbi
intelligentia ex tota scriptura et circumstantia rerum gestarum petenda est. q.
hec auctoritas non ad solum Petrum pertinet. aut non ad officium oues.

¶ Tertio si per ista verba probatur primatus/ incertus et nullus erit primatus?
q. non possit primatus nisi sub conditione dilectionis. nec enim oportet scripturam

Ioan. vlti.
pascere oues
meas?

Galatis. 2. c.
Cum vidisset. m.
credidit fuisse
euangelium primum
que admodum
facto circa ista

dūpere in diuersas ptes. sed magis cōtinuare. Ideo q̄ cum sit incertum quis
 diligit Chūstū. incertū quoq̄ erit nobis quis sit pastor noster. Et si et non est
 necessaria dilectio. nec nobis necessariū erit agnoscere pastorem. Rectus ergo
 dicit q̄ hoc verbū sit preceptū datum vniuersis prelatis ecclesie vt cōtempnis
 dignitate. etiam ipso p̄tinatu tandē vsta et morte sepe impendat pro
 omib: Chūstī quia est hic et laudabim⁹ eum: Transeo ea que ex Thysostomo
 actū de vertice collegij et quō Petro tradita sit presidentia orbis terrarū qz
 omnia concedo: q̄ sit p̄tinus in honore sed nō solus in administratione saltem
 De casu Petri Sala: z. Vbi iterū egre: d. d. odiosi m̄stiar: (iure diuino.
 titulū Dussitū obiecte. Nullū esse dominū spūalem. v̄ chulem qui sit in pctō
 morali. Si dicerem Petrum ideo non esse prelaturū qz peccasset mortaliter.
 Rādeo hoc nō agebatur et ad Bombū est ista disputatio. scito et optime scito
 q̄ prelatus malus non sit reſciendus: Ideo et ego damno Dussitū articū
 lum. Sed hoc voluit q̄ Petrus quādo in causa fidei prebuit scandalū. si non
 fuisset emendatus p̄ Paulū merito debuit amoueri a prelatura. nam heretic⁹
 pastor aut is qui simulat in periculū fidei graniter peccat. Nam hac simulatiō
 one Petri sanctus p̄ibat fides Chūstī. vt Paulus dicit. ideo potius fuisset
 faciendū. nisi emendat⁹ fuisset Petrus. vt Petrus p̄ nullo haberet nedum p̄
 sum: pontifice. peccatū mortale nocet p̄sone ipse. sed heresis nocet p̄sone cō
 muni et cōmunitati. Ideo gratias ago d. d. q̄ saltem hoc dicit ex hac disputa
 tione q̄ edificare sup petram. sciat sub esse prelato sine bono sine malo. Nam
 hanc sententiā edificatiōnis et petre fateor prius ignoratā. qz dixit etiam si ces
 cidisset Petrus mortaliter adhuc mansisset petra. i. p̄tinus et prelatus.
 Quod dicit olim episcopus non fuisse confirmatos nisi prestita scheda fidei
 admittit. sum contentus. verum nihil ad ius diuinū. nihil em̄ derogo pontifici
 quid quid tribuit ei. Post hec adduxit Nicolāū Cusanū et excusauit Anas
 cleum s. vtrum q̄ nō fuerit et necessaria tanta scientia tam sancto viro fateor.
 Verum tam non summo pontifici: siue sancto siue non sancto turpe est Euangella
 ignorare. cum sit pastor ouī et docto: Euangelij. cum autē Cephe interpretur
 per Johannē Euangelistā. c. i. dicentem. Tu es Simon tu vocaberis Cephe.
 quod interpretatur Petrus. quādo ergo filius tonitru sic tonat. qui nouit om̄ia
 linguas. merito debet tacere vanitas terrentium. siue sit Nicolaus Cusanus
 Chaldens. v̄ Debieus. non q̄ respēdā egre: d. d. qui dixerit Petrū idem
 valere sicut caput domus Chaldaice auctore suo Cusano. sed q̄ laudem im
 perritū disputatōe qui audeat se cōmittere in harenam theolo: nec tantū p̄
 in Euāglio studuerit. vt p̄tinū caput in Johāne legerit Euangelista. Si r̄ nō
 hz in lib: suo quid est Cephe. q̄ ignosco legat tū cap. i. ad Corin: et inueniet.
 Quod de articulis Bohem: non vult iudicare. licet nunq̄ distat me sugilla
 re. et ego de eis transeo nihil dicens nisi q̄ Grego: Ariminēsis: z. re. p̄batū
 ab egre: d. d. ego a p̄bo. est em̄ totus aliud nihil q̄ August: et diuina scripty:
 resistens quidē omnibus doctorib: scholasticis. num maxime Aristoteli. sed nō
 dum ab oīdo cōfatus est. Consentio cum d. doctor: q̄ concilio statuta in ijs
 que sunt fidei. sunt om̄i modo amplectenda hoc solum m̄stī refero. quod et
 referuandū est. conciliū aliquādo errasse et aliquā posse errare. p̄sertim in ijs que
 non sunt fidei. nec habet conciliū auctoritatē nohoꝝ articuloꝝ condendo: ū in
 fide. alioquin tot tandē habebimus articulos quot hominū opinionē.
 Quod in fine sanctū Franciscū iuduxit debere nos summo pontifici obedire.
 m̄stī: p̄ra quē dicit. Item transeo istas criminationes de fratrib⁹ medicantib⁹
 miser iste etiam habitus cruciat egre: d. d. Ego p̄ mea sententiā. p̄nuncio vel
 le. nō esse nullū ordinem mendicantiū. Ecce hec habui que responderem ad
 obiecta egre: d. d. super p̄positione. 13. quare nūc finita r̄fisione. restat vt et ego
 moueam aduersus egre: d. d. que me mouent.

Joan.

¶ Dicunt omnes Ectus se obiectis velle respondere quasi et ipse respondens factus esset. **¶** Adde: **¶** Sic hoc pacto nuncq̄ finienda disputatione, accusans Ecclesiam petulantia, que solet singula etiam verba aucupari, corrigi, p̄i? virgula dicitur, ut Clementissimū Georgi intresset cuius nutu et pio scripto concessum est Martino impetere Ectana p̄ eodem que cōtraria est huic iam discessu.

¶ **Martinus.**

1. Cor. 3.

¶ Contra sententiā Egregij, d. d. viderur id militare q̄d satis fortiter transiit in cōfutando et scribitur p̄me. 3. **¶** Com: vbi Paulus detra hēns psonam cōtibus apostolis dicit. Quid est Apollō? quid Paulus? quid Cephe? ut in p̄ quos credidistis, vbi Paulus p̄osus vult tollere occasione p̄tentiōis et se hēntis, negat vllam ecclesiam ad vllū apostolorū p̄tinet, sed esse omnia omnibus communita, vnde in fine. 3. ca. dicit. Omnia vestra siue Cephe, siue Apollō, siue Paulus, vos autē Christi. **¶** Nec valet casus qua dicitur eos nō de principalitate sed singularitate psonarū cōtendisse, cum manifestus textus sit, q̄ de dignitatibus psonarum p̄tenderūt, q̄d aliū p̄ferebāt omnibus Petrū, aliū Paulū, aliū Apollō aliū vero solum Cephe istum. **¶** Confirmat per illud Gala. 2. vbi similitudine contentione seducti Galate p̄p̄timitate Petri cōmendatam Paulam et doctrinā eius velut indigniorē reliquerūt. **¶** Contra que longo textu probat nō vll ad rem p̄tinere Petri maiestatem v̄l aliorū apostolorū dicens se neq̄ ab hōie, neq̄ p̄ hominē esse missum ad eos, nec vidisse quidē Petrū, nec didicisse ab eo, sed omnia sine Petro habuisse et tradidisse. **¶** Si ergo anctoritas Petri fuit necessaria et ius diuinū, erit Paulus in hoc loco manifeste impius et blasphemus. **¶** Ut qui nolit etiam a deo p̄ hominē missi videri, et p̄osus rep̄at anctoritatem petri. Tertio r infra clarius, vbi dicit mihi qui videbant nihil p̄ulerunt et quas les aliquādo fuerūt nihil mea referi. **¶** Deus enī psonam hominis non accipit. **¶** Ecce hic clare dicit q̄ qualitas petri et aliorū apostolorū nihil sua referat, quod esset impiissimū dicere, si qualitas Petri iure diuino fuisset seruanda. **¶** Eadem impietate diceret, De? psonā hōis nō accipit, cū ius diuinū, et ea que sunt iuris diuini erūt sub eterne malitiorū pena p̄cipiat. **¶** Quare videt primarū ius et maiestas vel quocūq̄ notē censet Petri psona seu q̄tias nō statim iure diuino.

Bald. 2.

¶ **Eccius.**

¶ columnę: esse i preno.

¶ Dum reuerendus pater contra me inducit tres beati Pauli anctoritates viduum ab aduersariis sedes apostolice ventulatas, et per apostolice sedis defensores enodatas, facile ei respondeo annexendo malos suos quibus dogma suum n̄stituit palliare, et hominū os et oculos oblitare. **¶** Dico primū, De non transiisse sicut imponit locum apostoli prima ad Cor. 3. **¶** Quis ipse false adduxerit cum Paulo et Apollō Cepha, q̄ textus ab initio non habet, sed in fine meminit Cephe, sed statim glossa interlinearis fatetur eum maiorē omnibus: **¶** Non ergo suo capite sed sanctorū accipiat sacram script: reuerent pater. **¶** Et dico solutionem datam fuisse optimā et infrangibilē et fact: reuerent parris quo simpliciballudat nihil facit, testis est b. Hiero: lib: contra Iouin: anū Col. 18. **¶** mibi, vbi expresse dicit supra Petrū edificatā ecclesiam, ibi fortiter transiit reuerent: pater et nihil dicit, et infra, vt capite cōstituto schismatis soleretur occasio, ergo q̄ apostolis Paulus voluit cauere schismata, p̄tentiōes p̄ hoc primatū capitis non abstulit, q̄ schismata melius tolli non possunt, nisi per caput. **¶** Unde nec verbum facit nec apex ad ppositū de negatiua prima, quare false auspicatus est hodie me vix duos adduxisse sanctos patres et eos ambiguo, cum certos et indubitos adduxerim Augusti: Ambrosi: Hiero: Chrysostor: Leonē, Bernbarez. **¶** Quod autē laudat me amplexat ambas Aug: sententias lib: 1. retract: c. 21. **¶** Et affirmat se ipsam facere idem.

¶ Regault, d. **¶** Harsid se fecisse, vt sup̄ prestat est

¶ Qd vero scdo loco inducit Paulū ad Galatas quasi ille scripsit p̄tra petri volens Galatas cōfirmare in fide et toto ibi p̄cessu ostendat se equalē fuisse petri

et alijs. q. nō ab hoīe. neq. p. hoīem accepit. **Dico** q. si reuerens: p̄ tam disti-
 gens esset veritatis inquisitor. sicut p̄mittit. didicisset vera fundamenta & intelli-
 gentiā scripturaz. vt non opus esset ita sacrauer cum in tanto p̄sensu dicere. se
 vñ velle resistere mille. ita habet veritas & negociū in aplatu & ordina digni-
 tate. Apli om̄es fuerūt equales hoc sacra scriptura. hoc si p̄ses voluerūt. pa-
 lam dicit Hiero: & nō respēdisse Perrū si sciret se imparē. ita Anacletus cans
 In nouo. dicit ap̄los inequali p̄tate doratos. ita Cypria: ita & alijs. **Tū** ergo
 Paulus affuerit designatus ap̄lus a Ch̄so. ingenuē dixit se non ab hoīe. neq.
 p. hoīem accepisse. & q. Jacobus & Petrus sibi nihil cōtulerunt. oīa est ita ad
 aplatū referenda sunt. Aliud vero est de p̄tate regim̄is & administrationis.
 vbi cōcor est sc̄toꝝ p̄sū sentētia. conciliū cōtra Joannē Duf ad ip̄m Perrū
 vñ modū p̄matū p̄tinuisse nō ē recte vtitur sacre scripture testimonijs. sed
 eas alio sumi trahit pro suo arbitrio. contra quā s. spiritus efflagitat. quod est
 hodie ponderabat Paulū dixisse nihil referre ad eum quales fuerunt. non hoc
 quod volebat reuerendus pater. sed hoc feat Perrum & Jacobum & ceteros
 fuisse sc̄toꝝ et minus peritos. anteq̄ cum dño ambulassent. & sic deus per so-
 ham non accipit. **Sed** inquiet vt est cordaculus. hoc est cōmentū Eccianū.
 legat Ambrosiū eodem loco qui sententiā Pauli nō corrupens ingenuē testat̄
 ecclesiā fundatā: supra petra quare nisi firmiora adduxerit. rogo ab instituto
 desinat. Nū hodie dū dixisset arti: esse vñsiliticū obedientiā ecclesiasticā nō esse
 exp̄ssam ancto. itate scrip̄sacra. Rūdit breuib. articulū nō esse hereticū. Pat̄
 tem punctum agere cum reuerendo patre et dicere. **Iste** est articulus damna-
 tus. et ipse tenet eum. itaq. tenet articulum damnatum et reprobatum.

* **Item** quero si articulus nō est hereticus. vel est temerari⁹ vel seditiosus. vel
 offensi⁹ pla: aurū. vt cūq. dederit ipse pater. est vel temerari⁹. vel seditiosus.
 de heresi suspect⁹. plas offer: anres. p̄ra theologici institutū. **Quī** q. colore
 pauonico omet verba Ch̄isti Matth. 16. Quia Ch̄sus om̄es interrogauerat
 discipulos. et ita Petri pro om̄ib. r̄spondit. quis hoc negat? Sed de sua farina
 addidit. p̄terea Perrū pro se et alijs aplis dictū. Tu es petrus. s. h. p. qd tanq̄
 cōmentū Lutherani non recipio cum s. patribus.

De Chyso: mirū quā facit iniuriā sancto patri. q̄si legitime et sc̄dm des-
 creta concilij. Ace: fuerit destitutus. cum exploratū sit ab historijs. post Eu-
 sebiū Antiochenū credo schismaticū cū alijs Roma: ponti. rebellib⁹ Ch̄isā
 nos ep̄s fuisse expulsos qui a prima sede refugij h̄rentes ab impijs schisma-
 tics repulsum passi sunt vsq. ad tpa theodosij Ch̄sianis. imperatoris. **Abi** tūc
 schismatici. 30. annis sedē occupassent s. Grego: Nazan: Cōstantinopoli ep̄s
 copatū accepit nō ambitioe. sed ne alijs schismatici succederent.

* **Sanc̄** s̄o Chy: iniuria p. Epiphaniū pulsus Aristio schismatico substi-
 tuto Ro: pon: auctoritate regressus est. **Rec** valet q. r̄ndus p̄ tūc Ro: pon: et
 sc̄toꝝ sibi adherētes calūniat q̄si de facto. nō de iure p̄cesserint illos schisma-
 ticos. **Qd** nudis suis verbis ait & tot sc̄toꝝ etiā a d. p̄re cōmendatos Ro: pon:
 nō p̄sensisse. **Nū** sine causa sc̄toꝝ illos p̄ses ante mille ānos viuentes r̄ndus p̄
 tā incipit ambitioē insulare. a q. v̄tuo a tot sc̄toꝝ ab oī ecclia h̄nt sunt imunes
 ita captiosus est & simplicib. illudat. q. b. Grego: noluerit se cōmentū et v̄sem
 pastore appellare. nā platynā tanti fecit pudie. **hystorie** vt dicebat sc̄toꝝ? **ver-**
 ritate. tam platynam p. suo arbitrio reijcit qd vbiq. existimat sibi licere.

habiti

Decretū allegat p. se. si alleget resp̄ndit. & dū text⁹ ap̄rissim⁹ etiā Leonis cans
 Ita dñs. 19. dicit: cū sitib⁹ habeat sibi. s̄rios. gloss: acceptat. sic p̄ci Denelopes
 vt p. locū dicit. cū dñā potiri nō poterāt. ancillas se q̄bant. **Certū** est sc̄toꝝ h̄q.
 ponti: scripsisse se v̄ses ep̄s. vt S̄t̄⁹ vt victo: & vt in Calcedonenē p̄silio a ccla-
 gnata fuit Leon. v̄tut Leo scripsit: cōmentens p̄sarcha. **Quis** h̄silitat⁹ & Ch̄si
 Ro:az sequētes ponti: ab eo nōie sibi tparāt. melius se seruos seruoꝝ fatentes.

* **Beda** i homilia. e. lect. **Nā** sunt generalit̄ interrogatis oib⁹:
 petrus respondit vno q. oib⁹: ita quod petro dñs respondit
 in petro oib⁹ respondit.

Et ne crederent velle se tollere episcopoy auctoritate. vt dudum ad illa fidei
 sancti: Thomas lib: de impugna: fidei de epistola Augustini facit vobis dicit
 auditorib: negotiū vt verba legatis. verba audita facere Innocentius ante cent
 tum et mille annos dixit esse veterum more consulendum pontificē in iis que
 sunt fides. Ita dictum contra Danicheos voluit reuerend⁹ pater translātare
 in hōium suū. at hoc non faciet. si epistolā Augusti legat. in qua non seriem
 vniuersitatis episcopoy. sed Roma: pontificū enumerat ab ipso Petro vsq;
 ad tempora sua. **S**olutionē p me datam de. 20. annis dicit p me non pbatā.
 acutus est disputator: reuerend⁹ pater: hoc nondum sciri debere ridentem p
 bare suam solutionē: semp arbitratus sum ridentem offerre solutionē oppo
 nenti improbandā. **D**ebilis fuit Hercules sauis si alieno Marte nititur. q̄ vero
 tanta laborat impudentia. vt audeat illustris: orationib: et reuerendis patris
 nitatis: vestris suggerere quasi primū caput Iohannis non legitim. insignis
 pfecto temeritas: cum puer nondū decennis demptis pberis biblam totam
 legerim. sed hoc nihil ad rē quantū quisq; legerit. **D**ixi Anacleitū defendēdo nō
 vsq; adeo insitam fuisse interpretationē eius Cephas. i. caput. non ignoas
 q̄ Kephalē grece caput fecit. sed quia apud Joannē quōd heri vidi apud Aug
 fecit caput domus: que omnia in rsum trudit reuerend⁹ pater. de quo indident
 ordinandi iudices. **N**at illud prestantius q̄ auctoritate pasce oues tantis am
 bagib: inuoluit. solum vt hōies videntes faciat non videre. mitro q̄ tam ricti
 culam attulit expositōne a se fictam. **S**ed ad alium eius sensum veniam. vbi
 multa dicit. at ego non singularitari studens: que est mater errorum. s. p̄m ses
 quartus sententiā et sancte mariti ecclesie accepti verbū Pasce. q̄ cum pastore
 tibi cōstituerit et primatū dederit vltis ecclesie. Ita Gregorius Chysofostomus
 legerit ita Ambrosius: Luce vlt: heri p me non allegatus. ad quos pulchre pter
 grediens nihil dicit reue: pater. **V**erū attulit Augusti: sententiā cuiusmodi des
 beat esse pastor: quē et ego admitto et credo quēlibet fidelis orare vt summus
 pon: quilibet Princeps. quilibet prelatus. quereret honorē dei et subditoy sa
 lutem. q̄ hoc sit verissima pastura: p quam sicut hic participant in terris. etiā
 eleuant vt regnent in coelis. **Q**uare Augusti: non aduersa. non pugnātia. sed
 talia dicit: ex quib⁹ prelat⁹ intelligere debet: qualis sua sit institutio. **N**ec valet
 quod reuerendus pater adduxit sub conditōe et cōmissas oues. cum nulla ibi
 adhibeat cōditio. nisi sua paternitas aliud habeat euangelisū q̄ ego. **A**t qua
 lis debeat esse pastor: significans Chyristus dilectionē et amorē dei a Petro que
 rit: et sic eum pastore totius ecclesie fecit. sicut canit. s. mater ecclesia. et reuerend⁹
 pater orat vel legit. **T**u caput ecclesie pastor ouium rē. quare iure dūmo ha
 bemus hoc loco debere prelatū diligere deum. habemus Petri cōstitutum
 pastore ouium. sicut. s. Gregorius. Ambrosius et Chysofostomus: etiam grecus intel
 lererit. **N**on refert p̄renis ratiuncula in diuersum a reuerēdo patre inducta.
 Petri non omnes pauisse. qd̄ nostro noīe agitur et nos fecisse dicimus. **S**icut
 Kleinens. 21. vlt: dist: restatur petri ordinasse presbyteros. episcopos et dia
 conos. qui p vniuersum orbem terrarū Euangelisū seminarent. vt legit in cano
 illis. Ro. vel. Si. dist: Unde missus a principali sicut fuit. s. Paulus. non cogit
 mitti ab ipso vicario: tamen Petrus ascendit cum Tito. ad Salā. et et con
 tulit cum Petro Euangelisū qui dederunt ei dexteram societatis. **P**orro q̄ eius
 sit subesse Ro: pōtissis. o somnia. o verborū portēra. nunq̄ hoc fuit mentis mee.
Chris em edificat ecclesiaz: nō hī q̄ subūt. subditi em edificare eccleie esse debēt.
Que Gregorius Ariminea. cui⁹ sūa mihi displicet. et placet. nihil iam ad p̄pos
 sitū. **N**olo q̄ in ista diuertit a descendere. sed vt acceptim⁹. defendam⁹ articlū
 cōstā: p̄sū ē vob. et q̄cūq; huc dixerit errare et vitati et bonoy p̄sū dixerit.

κεφαλῆ

Paul⁹

Bar: Luthberus.

Anteq̄ ad auctoritates a me oppositas veniam breuiter discurre que egres
d. d. de besterna et hodierna respōsione mea cōmiserunt. Ubi inter cetera tanq̄
cōsumptis om̄ib; armis desperans. In vnū articulū Constantinū: cōditiū extres
mū fiducie presidū collocat. et odiosissime reperit et incultas quasi nō abunde
satis supra ad ipsam sit r̄sum. Dicam tñ ad huc semel.

Quando articulus de op̄ibus hom̄m inter damnatos recensetur. et a sancto
Paulo et Augustino assertū deinde p̄ Gregoriū Arminen: p̄ om̄es vniuersitas
les vsq; hodie defendit nō mouebo: odiosissime in cationib; b̄m? articuli ponē
egre: d. d. p̄bauret conciliū non posse errare, non errasse. aut etiā non errare.
cum conciliū facere ius diuinū non possit. ex eo q̄ natura sua non est ius diuinū
nū. Ideo neq; hereticū est nisi qd̄ tra ius diuinū est. hec p̄ isto art. nō.

Quod Chrysostomū legitime destitūtū carpit nō intellexit me. cū clare dixer
rim hodie potestate ordinandi et destituendi episcopi fuisse legitimā in beato
Cypriano et Theophilo: quanq̄ an bene tum vli sint an male hac potestate
legitima n̄ h̄i disputauerit. Sufficit mihi q̄ citra auctoritate Romā: pontificis
tor sancti et celeberrimi viri Grece catholicissimi non schismatice potestatem
habuerūt ordinandi et destituendi episcopos. Eleuat etiā egregie q̄ anti
quos sanctos insinulauerim ambitionis. nec attendit q̄ dixi etiā in apostolis
hanc fragilitatē fuisse p̄ite Chryst.

Quod Platynā tra nūc magnificat aduersus sanctū Grego: mea auctoritas
re. satis claret cuiuslibet v̄l modestiter ingenioso qd̄ concludat. Ego est̄ ex pla
s r̄na hysto:ias accipio et non amplius. q̄ aut̄ idem Platyna rationes quas dā
adduct. respō: p̄pter auctoritatē Grego: r̄iam.

Item illud trans eo q̄ Sixtus. victor: scripsere se v̄les p̄ntifices. et Zeont aca
clamarū sit in concilio Calcedonensi. de quo hodie satis dictū est. Illud ob
seruandū q̄ sequētes ponit: dicit egre: d. d. h̄i h̄i r̄as formā in Chrysto sequū
tos sibi tēperasse ab hoc nō tē qd̄ ego aliter intelligere nō possum quā q̄ causa
humilitatis sure diuino detraxerint mendaces et inobedientes facti fuerint. si
ius diuinū est. hoc est. p̄ceptū fuisse eos v̄les pontifices Innocentij respon
sū suam ep̄stolā ad Augustinū reperens dicit veterem modū fuisse consulendi
Roma: pontifices in his que sunt fidei. Optime dicit et placet presertim in la
rina ecclesia. sed quid fidei et p̄matu: hoc est quid ad ip̄osum?

Causatus est etiā q̄ exegerim ab eo p̄bationem solutionis de. zo. annis
dupl̄citer desit egre: d. d. primo q̄ ipse fuit opponens sem̄ quattuor dies et
hac hora solum cepit esse respondens. Deinde non exegi vt p̄baret solutionē.
sed translatum p̄matū cum Petro.

Exertens se etiam de Lep̄d̄ q̄ Petrus interpretat apud Johannē ad huc
p̄sit in eo q̄ Petrus etiā significet caput domus quasi videlicet Johannes
gre: r̄sp̄atur? Enā gelū. nō grece sed Caldate sit loquut. ne forte itelligerēt

Verbum pasce sic accipit vt cōstitutionē v̄lis pastoris scire vellet ad hoc
Grego: Ambrosi: Chrystosto: heri non allegatos ad quos ego nihil dixerim.
Dicam t̄ nunc si fuit oblitus et simul oppono regulā diui Augustini. q̄ omnū
scriptoꝝ dicta iudicanda sunt p̄ diuinā scripturā. cuius est maior auctoritas. sed
toim̄s generis humani capacitā non q̄ dam̄nē illustrat: patu: sententia. q̄
q̄ eos imiter qui proxime scripture accedunt. et p̄e om̄ib; si aperta fuerit scrip
tura eam ipsam amplector. Cum ergo clarum sit pascere vt vocabuli et vsu
in vobis est gregem. non oportet vocabulū equiuocare et simpliciter sensum sine
scripture non scire nisi docere. curare oues. sic petrus accipit vlt: Pascite qui
necessitate relinquere. Dissoluit etiā q̄ dixi esse conditionē in verbo Chrysti.
S̄ diligis me. q̄ ego arbitrer non modo conditionē. sed et pactum esse inter
Ch̄m et Petrum dum ille dicit Diligis me et hic responder. Amo te. om̄itō

dialectica in qua exercitatus est d. d. Et cōmitionē cōditionalē Si uelle au-
ditre quid diceret ad Decretalē de elec. c. significasti. Ubi paschalis pontifi-
ficis. sicut hucusq; contendit. dicit enim ad sentium.

¶ At rationē meā sic confutauit q; Petrus non omnes pauert q; inquit q; nō
nomie agit et nos fecisse dicitur Quamq; non credo per hoc d. d. uoluisse
satisfactā rationi mee. cum dicere non possit Paulū nomie Petri predicasse. qui
contra ad Ro: primo apostolū se dicit pro nomie Christi. q; ex eo contjcio. qz
dicit petrū auctore Clemente ordinasse episcopos. presbyteros. diaconos qui
p totum orbem Euangeliū seminarēt: inter quos Paulū non numerat. Sed
hoc uidetur ad rem facere q; missus a principali non cogit mitti ab ipso uis
caro. Hoc admitto si fuerit primū pbatum Petrum esse vicarium. Nāc uero
non minus Paulus est vicarius q; Petrus. ut iam dictum est. q; nomie Christi
sit apostolus et sic tot vicarij quot apostoli.

Nunc ad propositum.

¶ Ad auctoritatē Pauli pime Corin. 3. primū. dicit Cephe non esse de textu
ab initio. Sed in fine memorari. ubi glossa fateatur Petrū maiore omib; leuis
culū hoc est. transeo. cū in principio primi cap: vtiq; ponatur Cephe.

¶ Secundo dicit aliud nihil q; q; nec uerbū nec apert de negatione primatus sic
in textu. 2 sic uult solutā istam auctoritatē. Adicit tamē auctoritate Hierony:
August: Ambro: Chy: Bernhar: Leo: 2c. dicentū Petrū esse petrū. contra
que dico et replico hoc scdm dictū nihil est ad oppositū 2 sup facte disputatū
an Petrus sit petra. Similiter 2 illud non soluit q; dicit nullū uerbum. nullū
aptem esse de negatione primatus. q; si etiam Hiero: cōstituat caput ut occasio
schis: tollatur. satis robuste spugnat text⁹ apertus qui tollit caput ut occasio
schismatis tollatur. Dicit em̄ quid Paulus? quid Apollo: uosē solum Chri-
esse caput quo uere tollitur omne schismatō est mihi satisfactū sic ad rātionem.

¶ Ad auctoritatē Salazar. 2. dicit quidē apostolus officē equales quod et
Hiero: 2 can: In nono. restant. Sed aliud esse potestatē regimini 2 admints
stratis his tribus uerbis Soluere tantā auctoritatē est mihi satis mirabile.
sed et nec intelligo quid uelit quō distinguat regimē 2 admīstrationē. Qd aūc
dicit Paulū ascendisse cū Tito ad Petrū ut conferat Euang: cum eis. clarum
est textu precedenti et sequenti. ut et Hiero: ipse exponit. nō hoc fecisse Paulū
ut consuleret Petrū super Euangeliū. qd iam plus. 14. annis pdicarat 2 nō
ab homie accepisse iactauerat sed ut pseudapl⁹ ois obscureret: Salata a cōs
firmaret eadem esse que ipse et ceteri apostoli predicassent.

Ecceius.

¶ Qd reuerend⁹ pater articulū Johan: Hus de obedientia ecclⁱasticā pmisset
alteri articulo de opibus humanorū actiū auctoritate Siego: Armit: qui per
omnes uisitas defendat. que adhuc in eo loco in nulla uisitate fuit
in plurimis fuerim audiui defensam. pete tñ a me ut pbem ei cōciliū nō posse
errare. nescio quid sibi uelit ista petitio an tacite laudabile 2 cōstantensē cons
ciliū uelit hñe suspectū. hoc dico uobis reuerē: pater si creditis conct: legitime
cōgregatū errare 2 errasse estis mihi sicut cethicus 2 publicanus. Quid sit hoc
relicus in p̄stita non discutiam.

¶ De Chyso: non uult eius expulsionē se iustificasse sed ordinatōne epōst
a Niceno cōcilio institutā laudasse placet mihi p. f. Chyso: reuerētis. Et semp
Ro: ponti: in diuersis nationib; diuersos p̄miserūt modos epōs eligendū tamē
ex Siego: Nazari: 2 Chyso: restituto satis liquet interuēnisse auctōritatē
Ro: ponti: qd s. Athanasius Alexandin⁹. s. Paulus 2 alij orientalis ecclⁱ: epi:
restant. qui se ad Ro: pon: p̄ restitutōne ptulerūt. Qd in aplⁱs quocq; quid b̄s.

mane fragilitate fuisse assignat nontinus. sed cum publico fungerent officio
absq; iudicio z causa tam sanctis vris non est detrahendum.

De platina dicit se recipere eius histore auctoritate et ego neq; auctoritate
et platina adduci sed histore iam. **Ad Innocentem** p[ro]lam r[ati]o e[st] nihil facere
ad. positu[m] q[uo]d de latina illu[m] probat eccl[esi]a z non de alia. Sed q[uo]d hec est glossa
Zuberana nulla auctoritate fulcita vel p[ro]uisione. ea facilitate p[ro]eno q[uo]d adducit

De 20. annis r[ati]o me fuisse opponente tam triduo. debere vtiq; fuisse nisi
reue: p[ro] suis causelis aliq[ui] fecisset ex opponente r[ati]o e[st]. no[n] em[im] hoc opposuit
argumentu[m]. sed ipse posuit. et certe cathedra illam Petrus non secum sumpsit
ad Romam sed p[ri]matum transtulit.

De s[an]cto pascere vult dimittere Grego: Ambio: Chyso: Quia simplex vere
bu[m] no[n] debeat equiuo: r[ati]o. dico quis hoc ignorat verbu[m] pastoris esse nome[n] offi[ci]i
cu[m] bono: z eti[am] oneris. Un[de] z p[re]latio[n]is accepit officiu[m] z simul pasce[n]di on[us].

De p[re]latio[n]e no[n] recipio allegata p[ro] reuerentia: p[ro] q[uo] nec Chyris sicut ipse semp[er]
Anberet h[er]e p[ro] ditione iunxit pasture. nam sic error confirmaret Dussitas q[uo]d
non offi[ci]o in charitate non episcopus p[re]latus pastor zc.

De ca[us]a signifi[ca]ti de electio[n]e scio Berfoni z alios doct[os]: p[ro]derare in materia
an p[re]latu[m] sit supra papa[m]. sed q[uo]d verba decretalis no[n] sunt adducta. nihil possum
dicere. sed co[n]cilio nolens me huc allegare p[ro] p[re]latu[m] p[ro] ditione accepisse p[ro] q[ui]tate.

De Paulo qui p[ri]matu[m] Petri no[n] agnouit sed fuerit apl[us] Cl[em]entis. o[mn]es sus
mus Chyris arbitro: t[ame]n Petro p[ri]matu[m] nullibi abfuit regim[en]is. sed z mo[r]is
turus vt in epla de transitu apl[os] scribit Petru[m] valedixit vt caput eccl[esi]e. que
epla an sit b. Dionysij vel minus incertum habeo.

Paulu[m] dixit vicariu[m] Chyris sed non g[ra]ualem. nam eti[am] in Apocalypsi ponunt.
duodecim fundate eccl[esi]e. z tam[en] fundamentu[m] aliud scz p[ri]ncipale Remo ponere
poret. q[uo]d quod positum est scz Chyrisum.

De scdo exist no[n] esse ad p[ro]p[ri]etate[m] Petri sit petra z est totu[m] negotiu[m] nostru[m].
t[ame]n solutione[m] pudic[am] me data[m] ad qua[m] me retuli ipse retulit cu[m] exp[re]ssim sit de
tra Paulu[m] in p[ro]bare p[re]sentionem. sed nescio q[uo] ingenio reue: p[ro] arbitret p[ro]terea

Paulu[m] negasse p[ri]matu[m]. vt tolleret sebisina. forte no[n] fuit in p[ro]uincia que caruit
p[ri]ncipal[ite]r. fuisse em[im] triu[m] exp[re]ss[um] quot dissentione[s] p[re]sentio[n]es z dissidia emergit. vbi
no[n] est p[ri]nceps z caput inter causas diiudicans z agnoscens. Et mirabile videt
et si tam paucis v[er]bis scz apl[us] z regim[en]is t[ame]n velim soluere auctoritate[m]. p[ri]ncipal[ite]r
cipia in qua[n]titate sunt m[en]ta in virtute m[en]ta. Si Re: pate: illa duo m[en]ta
vocabula apl[us] z regis capitis p[ri]ncipalis z secundarij attēdisset. dudū pug
nates vt sibi videt scire scrip[er]e z serm[on]e p[ro] p[ri]ncipal[ite]r reconciliaasset. quib[us]
neglectis necesse est exotica z aliena sequi dogmata.

Die Julij octua. Martinus.

Ad aucto[r]itates a me inductas Paulu[m] ad Corin: et ad Galatas egred. di
more suo nihil r[ati]o e[st] nisi q[uo]d ingeminat p[ro] p[ri]ncipal[ite]r Constanti: z Dussitas. p[ro] que non
solman[us] m[en]ta aucto[r]itates. Na[m] sicut dixi p[ro] p[ri]ncipal[ite]r alia statuit lege sacra z
tuis z celebr[is]. Ideo quantu[m] ille n[on] fuit suo. t[ame]n ego meo z dico sicut heri dixi q[ui]s
s[er]u[us] vt alleget p[ro] p[ri]ncipal[ite]r habet ius diuini. de q[uo] solo questio est. ideo p[ro] p[ri]ncipal[ite]r

Sebo vt eladeret aucto[r]itates pon[er]e q[uo]d solueret aduertit (nihil ad p[ro]p[ri]etate[m].
duntaxat: apl[us] z adm[en]istratio[n]is. que q[uo]d h[ab]eant arbitrio est repta. neq; in sa
entis i[us]t[is]. neq; in s[an]c[t]is: eas infer p[re]sentib[us] habet. no[n] sum p[re]sent[is] e[st] m[en]ta esse red
ent[is] p[re]sent[is] q[ui] apl[us] no[n] vt ipse cu[m] suis sentit dignitatis nome[n] suu[m] sed officiu[m].
vt clar[us] est apl[us] ad Ro: z vbiq; vbi se dicit accepisse g[ra]m z apl[us] ad obe
diendu[m] fidei. Est em[im] apl[us] nunc[us] s[an]c[t]i. z Apl[us] seu apl[us] offi[ci]u[m] s[an]c[t]i vbi z sic in
sacris l[itte]ris apl[us] sive adm[en]istratio fere idē erūt. nisi adm[en]istratio[n]es intelligat
p[re]sentio[n]es fo[r]tes de reb[us] p[ro] p[ri]ncipal[ite]r. q[uo]d no[n] est p[ro] p[ri]ncipal[ite]r adm[en]istratio apl[us].

Sebo vt eladeret aucto[r]itates pon[er]e q[uo]d solueret aduertit (nihil ad p[ro]p[ri]etate[m].
duntaxat: apl[us] z adm[en]istratio[n]is. que q[uo]d h[ab]eant arbitrio est repta. neq; in sa
entis i[us]t[is]. neq; in s[an]c[t]is: eas infer p[re]sentib[us] habet. no[n] sum p[re]sent[is] e[st] m[en]ta esse red
ent[is] p[re]sent[is] q[ui] apl[us] no[n] vt ipse cu[m] suis sentit dignitatis nome[n] suu[m] sed officiu[m].
vt clar[us] est apl[us] ad Ro: z vbiq; vbi se dicit accepisse g[ra]m z apl[us] ad obe
diendu[m] fidei. Est em[im] apl[us] nunc[us] s[an]c[t]i. z Apl[us] seu apl[us] offi[ci]u[m] s[an]c[t]i vbi z sic in
sacris l[itte]ris apl[us] sive adm[en]istratio fere idē erūt. nisi adm[en]istratio[n]es intelligat
p[re]sentio[n]es fo[r]tes de reb[us] p[ro] p[ri]ncipal[ite]r. q[uo]d no[n] est p[ro] p[ri]ncipal[ite]r adm[en]istratio apl[us].

Sebo vt eladeret aucto[r]itates pon[er]e q[uo]d solueret aduertit (nihil ad p[ro]p[ri]etate[m].
duntaxat: apl[us] z adm[en]istratio[n]is. que q[uo]d h[ab]eant arbitrio est repta. neq; in sa
entis i[us]t[is]. neq; in s[an]c[t]is: eas infer p[re]sentib[us] habet. no[n] sum p[re]sent[is] e[st] m[en]ta esse red
ent[is] p[re]sent[is] q[ui] apl[us] no[n] vt ipse cu[m] suis sentit dignitatis nome[n] suu[m] sed officiu[m].
vt clar[us] est apl[us] ad Ro: z vbiq; vbi se dicit accepisse g[ra]m z apl[us] ad obe
diendu[m] fidei. Est em[im] apl[us] nunc[us] s[an]c[t]i. z Apl[us] seu apl[us] offi[ci]u[m] s[an]c[t]i vbi z sic in
sacris l[itte]ris apl[us] sive adm[en]istratio fere idē erūt. nisi adm[en]istratio[n]es intelligat
p[re]sentio[n]es fo[r]tes de reb[us] p[ro] p[ri]ncipal[ite]r. q[uo]d no[n] est p[ro] p[ri]ncipal[ite]r adm[en]istratio apl[us].

Sebo vt eladeret aucto[r]itates pon[er]e q[uo]d solueret aduertit (nihil ad p[ro]p[ri]etate[m].
duntaxat: apl[us] z adm[en]istratio[n]is. que q[uo]d h[ab]eant arbitrio est repta. neq; in sa
entis i[us]t[is]. neq; in s[an]c[t]is: eas infer p[re]sentib[us] habet. no[n] sum p[re]sent[is] e[st] m[en]ta esse red
ent[is] p[re]sent[is] q[ui] apl[us] no[n] vt ipse cu[m] suis sentit dignitatis nome[n] suu[m] sed officiu[m].
vt clar[us] est apl[us] ad Ro: z vbiq; vbi se dicit accepisse g[ra]m z apl[us] ad obe
diendu[m] fidei. Est em[im] apl[us] nunc[us] s[an]c[t]i. z Apl[us] seu apl[us] offi[ci]u[m] s[an]c[t]i vbi z sic in
sacris l[itte]ris apl[us] sive adm[en]istratio fere idē erūt. nisi adm[en]istratio[n]es intelligat
p[re]sentio[n]es fo[r]tes de reb[us] p[ro] p[ri]ncipal[ite]r. q[uo]d no[n] est p[ro] p[ri]ncipal[ite]r adm[en]istratio apl[us].

κτ οστος
λη

Euanescit q̄ principis illud q̄d m̄ntm̄ in quāttate sc̄ctat̄. 2 facta adm̄ro: q̄
d̄ns egregius sacras literas tra exhorret: 2 faciem eorū fugit diuertens in istos
p̄niculos humanorū inuentos. Proinde adhuc stat auctoritas ad Cor̄inth̄: q̄
pro schismate tollendo Paulus tollit p̄sonam Petri. Pauli. 2 Pollo 22. 2 solū
Christū relinquit: sibi relicto ministerio duntaxat verbū: q̄d est vere ap̄stolus
et administratio ecclesie. Nec valet q̄ hanc robustissimā auctoritatē vult d̄ns
soluere frigida ista similitudine. q̄ puincia sine capite exposita sit schismatib:
et periculis multissimam non dabitur ecclesia sine capite. quādo dabunt̄ multi
Ep̄scopi sine papa. quādamodū videmus fieri in federat̄: vbi eo pulch̄tus ad
ministrant respub: quo minus habent cōmune caput. nam hoc est ad oculū
q̄ regnū Francie Anglie Britānie Gallie et infinitorū in mundo sunt sine cō
muni capite. et tamen non collidunt quolibet regno suo rege contento. Quod
si in ijs sp̄alib: fluctuantib: tot diuersis ingenijs et morib: hom̄n non habentib:
bus neq̄ in celo neq̄ in terra cōmune caput stat pax et concordia terrarum.
quanto magis id fieri potest in sp̄ualib: rebus p̄stantissimis hoc est vna fidei
eadem charitate: eisdem morib: predictis hom̄ibus. Deinde cōmune caput
in celo habentib: sicut apostolus dicit. Una fides vnus d̄ns ad Ep̄b: Quare
si decem essent pape si mille essent pape. non ideo schismata fierent. quare peto
adhuc d. d. velle auctoritatē Pauli meli⁹ soluere similiter et illā ad Galat̄:
p̄sonam hom̄is 22. vbi Paulus reijcit quidquid in petro et apostolus p̄sonatū
esse potest: seu qualiscūq̄ vt dicunt: nondū est tacta necum soluta quibus ve
sistam disputationē addo et illud q̄ Paulus. 1. ad Cor̄inth̄: 12. deservens 2 fere
pus ecclesiasticū. primo loco apostolos. sc̄do p̄phetas. tertio Doctores 2 fere
postremo loco gubernatōes. quas d. d. administrationes vocat: recenseat. Et
primas Petri tanta res et tam necessaria esset inre diuino. Insufficienter: vbi
scripsisset Paulus ecclesiam. vt qui principalissimū q̄d in ea est omisit. Insup
2 hoc adhuc stat q̄ nec Petrus nec vnuerſi apostoli Barth̄a ordinare potu
erunt actuum. 1. Nec ei administrationē dare. ideo Ro: pontifex plus s̄bitat̄
rogat administrationē cōferende p̄ totum orbem. quā in suo p̄cesore apostolo
non inuenit. Similiter sentio de ordinatōe Pauli et Barnabe act. 13. sp̄us. si
non Petrus aut ecclesia segregauit. Ideo gloriatur nō immerito se nihil minus se
fecisse cereris apostolis. Sed et illa auctoritas adhuc Petri arctius stringit
qua scribit ad Gala: qui opatus est petro in apostolatū circūcisionis. Opatus
est et mihi inter gentes. 2 infra. Dederūt mihi dextera 2 Barnabe societas ve
nos in gentes. ipsi aut̄ in circūcisionē. tantū vt pauperū memores simus. Quia
auctoritate si vellem nihil non posset d. d. cogere aut vllus hom̄nū apostolatū
Petri latiorē esse q̄ in Iudeos sure diuinet p̄ hoc om̄es auctoritates quibus
nititur. p̄sce ones meas 22. et tu es petrus 22. referendas esse ad terminos s̄
apostolatū. quē ad modū Christus clare Johannis. 10. Quis gentium se
cernit ab ouib: Iſrl̄. dicens. habeo adhuc alias oues que non sunt ex hoc
ouili. et in fine q̄d et d. d. heri tetigit Apocalyp. 21. describit̄ Hierusalē noua
cum duodecim fundamentis preter illud fundamentū capitale Christi. et t̄
ibi nihil differente ponitur inter fundamenta duodecim q̄d om̄i facienti erat̄
in scripturis. vt duodecim boues. 3. regi 4. maris encl. item duodecim Zetim
culi throni Salomonis. duodecim lapides Jordans et similia. in quib: om̄is
b⁹ profus om̄imoda equalitas om̄i apostolorū descripta est. Nec potest vlla
sinequalitas in p̄rtatū p̄batiure diuino. Nec sint dicta pro ista cōd̄nsē quā
ego vsq̄ hodie vrsissimā credo. immo certe sc̄to. nec spero posse eam vnq̄ cōs
nelli. Quare rogo d. d. egre: ex quo nullā adhuc possit auctoritatē d̄ns in
p̄ofusa sententia. saltem dissoluat aliquas clare sine diuerticulis. alioquē

non habeo eum pro recte sentiente de scripturis theologo. et relinquo. immo refero ad iudiciū non inuide neque vulgi. sed ordinandoꝝ iudiciū. et cuiuslibet prudentis lectoris candidos auditos.

Cecius.

Questio quid reuerent: pater velit q̄ ab initio sermonis dicit me nihil r̄d̄isse & tamē in eius p̄cur̄sa solutiōes meas heri datas multas & robustissimas n̄it̄ē infingere. an s̄ila sibi consent ipse viderit.

Quando q̄ auctoritate concilij Constantiensis non vult se artari. viderit ipse: videant Iudices q̄ iuste fecerit. Ricenas Synodū non respicio in ijs que sunt fidei. atq̄ mores respiciūt. vt ordinatiōes episcopoz p̄ qualitate tempoz & locoz eorum mutari possunt. Postulat ex me vt ius diuinū ei afferam. q̄d et si sepius in resolutio tamen mea illud non habet. sed d̄t̄at̄at q̄ reuerendus pater q̄d in cōclusioe mea nego. tamē fateor p̄m̄atū Ro: pontificis esse de iure diuino sc̄m̄ allegata p̄ me. Deinde reprobat̄ur solutiōe dicit distinctionē meā humano arbitrio inueniā quasi nō liceat in theologia distinguere. sicut Zirri⁹ voluit Athanasū irridendo. nam nimis licere tenet dicit filium esse creaturā. p̄ illud Pater maior: me est. q̄d dilucens Athanasius distinguēdo Pater maior me est secundū humanitatē. sed nō secundū diuinitatē. q̄ sacras scripturas nō distinguit Zirius. eam nō recepit. & ita in errore p̄t̄inaciter mansit. Sic in p̄stita cum qui eludant sacram scripturā vitam eternā habebunt. Diversos passus scripture conficendo in sacris literis Iudicis admittat. distinctiones dande alijs p̄ferat̄ sepius in sacris scripturis. sepe eis equalis reptur. ad contrarietate vitandā necessariū est distinctionē ponere. sacre scripture conformē Sic et Hieronymus: inuit et Cyprianus p̄ me allegant. et epistola. 9. qui et equalitate apostolatus fatent. et tamē p̄m̄atū Petro tribuūt q̄d fieri non potest nisi ad diuersa referas: placet mihi ap̄tatum dicere officiū. ita tamen q̄ etiā dicat hoc nomen. sunt em̄ ista notā & honoris et oneris vt dixi. q̄d apostolus ad Ro: indit car. 1. 10. quō euangelizabūt nisi mittant. De administratiōe iterū assentior reuerent: p̄f. illam sc̄z in t̄p̄alib: esse multo inferiorem q̄ illa in sp̄ualib: Deum optimū rogem⁹ vt episcopi nostri illud agnoscat. et sp̄ualia non p̄ vicarios & optima per seipsos administrēt Denotauit q̄ administrationē regimini in sp̄ualibus p̄t̄at̄ur. nec obstat q̄ reuerendus pater dicit sic se posse fingere Jobans cancellariū. Barcū sigilliferū r̄. q̄m̄ vt August: ait liberis verbis vtunt p̄f. nobis vero ad certam regulā loquit̄ fas est ideo talia oportet afferre que sunt loz equalitate: alterū membrū regimini in Petri p̄m̄atu. Unde fateor robustissimi: esse auctoritate Pauli. sed que mihi nec in vna litera aduerf. cōtemp̄ sit reuerent: pater simile p̄ me adductū de schismatib: in p̄uincia p̄fide carente. q̄m̄ iam ita sit in regnis fidelū Hispanie Gallie. Anglie. Ungarie. que sunt sine captiue: tamen stat par q̄ cōcordia. inter illa miror quō reuerend⁹ pater tantarū cecidū. belloꝝ. p̄fioꝝ. iam fuerit oblitus que non potest ignorare. Dicere nolo tam diuturnū dissidiū & p̄petuum odium inter Gallos et anglos. Odii etiam inueteratū inter Gallos & Hispanos. qui toties p̄o regno Neapolitana cum maxima Christiani sanguinis effusione bella gesserūt. & vitā tandem par esset stabilis et p̄manens. Unā in fidem. vnum dominū Christū agnosco cum apostolo. sed Ro: pontificē vt Christi venero: vicarium. Stat ergo prior solutio iuncta & valida meo saltem exiti iudicio. de quo doctores Indicent.

Quæretur obseruand⁹ pater dicit verba Pauli p̄ me non tacta Deus perfero nam hōis non accipiet sic minus soluta. forte obaudiuit. q̄m̄ tam ex Ambro: Hierony: aduixi eouandē verboꝝ sententiā. Jobānes em̄ & Petrus ideote

Quis officium sumus cecidit dixit Eca.

excl.

fuerant et analphabetici in lege. Paulus contra doctus fuit presertim super multos
 coetaneos suos. ut desce testatur. noluit ergo Paulus reparare quales fuissent
 Petrus et Johannes: quia persona hominis deus non accipit. Ita enim elegit presertim
 catolicus sicut doctum scribam. sed per hoc primatus non tollit. sed acceptio personarum
 deo non imputatur. etiam si unum alteri pelegerit. ut de Cornelio Petrus facebat
 in veritate cooperari: non est acceptio personarum: apud deum solum et inducta per re: presertim.
¶ Apostolus citat prima ad Corinthios: 12. qui corpus mysticum describens refertur
 apostolos. prophetas. doctores et novissime administrationem. dico egregie quidem
 apostolum descripsisse. sed primatum sibi nec negasse nec astruxisse. Inualidum est ergo
 argumentum hinc Paulus huiusmodi primatus non meminit. ergo primatus non est
 in ecclesia. tum quod presertim scilicet locum ab auctoritate negat non valere. tum quod etiam
 in sacra scriptura: uno loco non expressum. iuxta Augustini doctrinam libro de doctrina
 Christi: ex alio loco accipit debet. sicut nos fecimus. pariter inter ceteros ad
 illud Apocalypsis: 21. factio: 12. sunt fundamenta. sunt illa etiam figurata per duos
 decem boues per 12. leum per 12. Iap: Jordans. sed in his numerus duodenarius
 apostolorum asserit. primatus ob hoc non negat. Ego autem eum locum ob hoc includit
 quod oporteat passus sacre scripture per cordes ostendere. et cum apostolus unum fundamentum
 mentum Christi posuisset et nemo aliud ponere posset. Petrus per hoc fundamentum
 ecclesie negari non debere. quod Johannes et ipse sanctus. duodecim posuerit fun-
 damenta. quod nisi distinctione acceptis de fundamento fundamentorum. 1. punctum
 pali de fundamento substituto seu secundario Paulum et Johannem non per cordibus.
¶ Secundo loco inducit Petrum non potuisse ordinare Gattiniam. sic scriptum sancti
 segregasse Paulum et Barnabam. Rideo cum apostolus fuerit episcopi non memi-
 nit me reperisse in sacra scriptura ordinatos a Christo episcopos. cum in ultima
 cena primum eos ordinaverit sacerdotes. quare et illud in Petri referre possumus
 quod ad episcopos ordinacionem. attamen. quod apostolus officium a solo deo tributum
 admitto. non mirum quod divinum postularunt presertim. sortes enim miserunt non vulgari
 more sed ut sacer Dionysius testatur fors illa fuit spiritus sancti visibilis apparitio.
 Unde locus ille per primatum Petri factus. quod primatum sibi concessum executionis est.
 In diebus illis exurgens Petrus in medio fratrum etc. Sicut et de Saphira et
 Anania. sicut in excusatione apostolorum non essent multo repleri. sicut in ratione
 et defensione coram concilio Judeorum et alijs in actis apostolorum contentis. ubi regimine
 suppositatis exerceat. Unde Gattiniam credo apostolum a deo factum et a sancto Petro
 episcopi ordinatum. Sic et de Paulo dudum cessi quod apostolum a solo deo acceptio
 abundantius eum laborasse alijs fateor. Sed ad tertium ventam quod videt magis
 facere ad propositum inter alia per rene: patre adducta. qui cooperatus est Petro ad
 Galatas. Et dico Paulum non promulgasse ibi ius divinum: sed narrasse factum quod
 et Petrus in actis apostolorum. Sed ad tertium ventam quod videt magis
 in Antiochia ubi presedit et similiter Rome. ubi tandem martyrio a Nerone glori-
 tili coronatus est presertim et docuit. simul cum Iudeis ad fidem conversis et conver-
 tendis. Unde clare liquet Paulum factum tunc narrasse. Petero quod sancti Paulus
 non meminit officii regimini vel primatus presertim. sed executionis apostolus.
 secundum quem apostoli diversas sortiebantur presertim. in quo et Petrus alijs
 apostolis equalis fuit secundum Anaclethum canon in nouo secundum Hieronymum contra Ios-
 uim: et super epistola ad Galatas secundum Cyprianum in Epistola. 9. ad Corinthe: papam libro. 4.
¶ Qua de re sacra scriptura intelligenda est cum effectum aduertamus quando
 de officio apostolorum loquitur. et quando de regimine potestatis seu presertim
 non refertur quod rene: pater adhuc negat me adduxisse ius divinum pro primatu et
 non dissoluisse auctoritates per eum inductas. quod idem dicerem de eo. attamen
 nullus ex sanctis patribus ita intellexit auctoritates per rene: patrem in
 ductas ad negationem primatus Petri super alios. sicut ipse inducit. Contra
 vero plurimam sancti patres intellexerunt auctoritates per me inductas loquitur.

Non est vox
 dixit Marti:

Euangelij cōtinueret. Er̄t em̄ sermo inter discipulos q̄ discipulis non moreret
 cum audissent Christi dicentē. si volo illum manere quid ad te tu me sequere.
 Ideo manifestissimū est q̄ de genere martyrii ⁊ passionis imitatio ista intelli-
 genda sit. Quare ego rogo d. d. omittat noua adducere ⁊ p̄ferim ea que nō
 faciunt ad rem. cum ⁊ ego possem inducere illud act. 8. vbi apostoli miserunt
 Petrū et Iohannē tanq̄ inferiorē ⁊ act. 15. Iacobus sermone Petri ⁊ consilij
 maui et mirauit. sed noluit bec et similia inducere. cum iam dudū cōcesserim
 primatū honoꝝ Petro. solumq̄ negauerim primatū potestatis sup̄ ceteros
 apostolos. Nec est em̄ illa p̄sona. Imo et primatus honoꝝ quā deus non re-
 spicit. vt sup̄ius induit. non aut̄ illa p̄sona p̄secutoris ⁊ paup̄tatis. vt Ambrosius
 referente doctore exposuit. Dico: em̄ melius de magnifica qualitate Paulum
 interpretari qua p̄seudap̄t̄ ad Galatas tanq̄ ab auctoritate Petri subtrahere vol-
 uerunt. sum em̄ cōtentus optime q̄ d. d. suā p̄positionē p̄ auctoritates Hieroni
 Ambrosii Bernhar̄i Leonis p̄firmasti. p̄cipue sup̄ hāc auctoritate. Tu es pet-
 rus. modo mea sententia vt in precedentib; dictū est eisdem et maiorib; aucto-
 ritatib; ⁊ magis ad intentionē loquentib; confirmatio habeatur. referens
 bec queq̄ ad iudicium vt supra.

Uccius.

Renerend⁹ pater recludit hodie conclusa. ⁊ ea que velut accessoria ⁊ emble-
 mata in cōclusionē adiecit. Corondē. reperit vt p̄ncipalia ⁊ adeo metamora-
 phosin curat. vt ignoꝝ an in opponētē vt r̄sidentem sit transformat. Iad rem
 breuib; . Nunq̄ somnauit illam p̄sequentiā Petrus predicauit q̄ fuit primus.
 Deist̄ credulitatē meā de Matthea im̄ p̄bat et tñ rationē meā nō diluit. Mat-
 theas et ceteri apostoli fuerunt episcopi et non fuerunt ordinati a Christo nec
 seip̄os ordinauerunt. quare nō nisi a Petro fuerunt ordinati. quē Christus p̄
 seip̄o constituit. quare meū credat vel ad illud respondeat. De excussione pet-
 ri impone mihi nunq̄ cogitatū q̄ primatū sepauerim ab opib; administra-
 tiōis alioꝝ apostolorū. nunq̄ fuit mentis mee. immo allegaui b. Gregoꝝ alioꝝ
 episcopos uocatos in p̄tem sollicitudinis. nō in plenitudinē p̄tatis. De Bern-
 super transitu Petri sup̄ mare. dicit nihil facere ad primatū. de quo m̄t̄oꝝ
 dicere possit si Bernb; legit. nā ex intentionē Bernhar̄i uoluit p̄bare ex hoc p̄
 matū Eugenij sup̄ alios. et totum mundū debere ei esse subiectū. non sic aliq̄
 episcopis vel apostolis. De statere ex litera sequenti uult elicere oppositū. q̄
 tamen non fecit. sed Christus murmur ap̄torū cōpescuit. At ego non meo
 capite. sed sanctorū patrū uerba sacre scrip̄. accipio. nam ex hoc b. Ambrosius
 uoluit denotari Petri reliquis sup̄iorem futurū. q̄ ⁊ Augustinus in quest̄. Eū
 gestatur expressissime. questio mihi non occurrit. quare nostro sensu non in-
 nitamur. sed sanctis p̄rib; De fidei defectibilitate transijt pater adducens
 illud Augustini q̄ fides quā Petrus negauit latro in cruce seruauit. et ego
 de illo dicto transeo. Sciat. tñ reuerend⁹ pater q̄ sancti Cyprii uerbis
 Inu. 9. uoluit nullas hereses Rome vel in alijs ecclesijs exortas. sicut p̄dicte
 q̄ in Ro: sede fuerunt ducenti. ⁊. 12. pape. et tamen ante eorū amotionē nullus
 definitus ⁊ sententiā ferendo in fide errauerit. Ad Theophilū quē p̄ suo natura
 negat. siue alicuius uel auctoritatis uel rōnis inducta. m̄t̄oꝝ q̄ Ecclesiasticos
 p̄ses ita contemnit. qui sophistis est admodum insensū. Augustinus inducit qui
 Theophilo non aduersat Ch̄m loquentū de genere martyrii. sed doceat vbi
 Augustinus ordinē magistrū negauerit. cum ibidem tracta. 1. ⁊ 4. de Petro
 fateatur eum fuisse abundantiore gratia vnum eundemq̄ primū apostolū. Et
 in epistola. 62. in Ro: ecclesia inquit semp̄ apostolice cathedre uiguit p̄ncip-
 atus. quare non me roget vt conclusionē nostrā quā reputo ueram. non des-
 fendam. suaq̄ adduxit de Petro misso in Samariā et per hoc primatū ab eo
 ablatum. quasi nesciamus aliquid mittere seip̄sum. vt filium uel a patre et a se

Col. 1. Christus est caput corporis ecclesie: qui est p̄ncipiu / p̄maginib;
 ex mortuis: ut sit in oib; ipse p̄ncipiu tenens. Ipse: q. d. et nll;
 aliud. pronome. n. ipse. excludit actu uoluntate alij: quā suo ante-
 cedenti. ut in p̄d. 99. Scitote: qm̄ dñs ipse est deus: ipse fuit nob.
 Ipse: q. d. et nll; aliq̄ Matt. 3. Ipse baptisabat uos in fl. et yma.

ipso missam non noniter ista ventilar cepertit. sed omnia danda fuerunt soluta
 per Alphanu. Johanne de tur: cre: et alios. q si Petrus Jacobo cessit Hiero:
 solimis in petro. et loci z senectutis rōnem hīs pumatū petro nō aufert. sed ve
 videat aliquid facere tribuit pumatū honous Petro. forte velint ambizioso. cū
 ex me auclerit Cyprianū. Hiero: z Anacleti. apostolos equalis fuisse honois.
 Ergo pumatū honois reuerend⁹ pater tribuit Petro quē sancti patres nes
 gant. contra primariū regimē negat Petro. quē concors sanctorū patrū sens
 sentia z concilij Constantiē Petro tribuit. Desinat ergo oro gloriari se ptra
 tam sanctorū patres. ptra tam celebre cōciliū se maiorib⁹ auctoritatib⁹ nitū.
 q sepe ostenderit auctoritates p eum Inductas. pumatū non negare alicuius
 sancti patris sententia. Quare potius cū grecis sero sapientib⁹: velut de Tro:
 lanis dicitur tandē sapiat Roma: pontificem verum Chisti vicariū. pimum
 in orbe tenere locum. sicut greci spsi impator patriarcha et pimates hoc cons
 senti sunt z obedientiā fecerunt Roma. ecclesie anno. 1 4 39 22. Nouemb: 15. z
 sic fiat par in dieb: nostris que omnia vt supra cōmitto iudicio eorum. quorū
 interet et intererit. soli deo gloriā.

Bart:

¶ Non displicent omnia ferme que loquutus est egre: d. d. precipue illud Aug:
 q apostolice cathedre principatus viguit semp in ecclesia Roma si addidisset
 et vnum verbū scz principatus potestatis super omnes episcopos. et Bernbar:
 credo torquere textum de ambulante Petro super mare. cum sequenti mans
 feste fidei tribuant ambulationē illam. non pumatū dicente Chusto cū sub
 mergeret Pet⁹ modice fidei quare dubitasti. z q cupit vt credam secū aplos
 ceteros fuisse ordinatos episcopos a Petro apostolo. modo non placet obles
 qui. cum omnes fuerunt episcopi equaliter Petro. vt textus per. Petru induc⁹
 probat de Juda. Et episcopatu eius accipiat alter hec de isto.

Eccius.

¶ De episcopatu q etiā Judas fuerit episcopus iuxta illud psal: z episcopatu
 eius accipiat alter. dico episcopatu ibi vsurpari pro apfatu et non pro ordine
 episcopali Nam apud plerosq dubiū est an Judas etiā fuerit sacerdos. sed
 hoc nō ad rem. exiit tñ Judas buccella sumpta quare dum in cens Chfus
 ordinauerit discipulos sacerdotes Judas non fuit episcopus consecratus.
 Cōmitto hec iudicanda vt alia.

De Purgatorio.

¶ Contra nonam conclusionem argumentat Eccius
 ¶ Non solū apud Theologistas sed etiā in sacra scriptura. in sanctis pfbus
 habet q vita hec presens sit status z termin⁹ merendi z demerendi. quare ex
 istenes in purgatorio amplius mereri nō posse z sic non maiorē grām accipe
 hoc ita esse pbo p Jerimi: 25. reddā eis scdm opa eoz. et scdm facta manū
 eoz Ita etiā Paulus ait omnes nos manifestari oportet ante tribunal Chfi.
 vt referat vniquisq ppria corpis put gessit siue bonū siue malū. scientes ergo
 timore dñi vobis inuademus. Adde Hierony: vt gradatim descendā eo loco
 apf m intelligentē. hoc dicit inq hōitu in mundo possit pegrinamur a dño cō
 uersationē bona id agamus. vt et in futuro placere possim⁹. nō vt quidā putat
 q posteaq̄ ex cesserimus e corpe ibi aliquid opantes pmereamur. Idem fatef
 glossa ordinaria. Frustra q̄ hō post corpe sibi hoc pmittit qd hic comparc nes
 glet. Ita etiā intellexit Ambro: solum facta corpis alibi pmitti. Ex quib: lls
 quer cū grā augeat ex meritoz rfdentia. et anie in Purgatorio nō poterūt all
 quid opari meritorie. ex allegatis nō poterit etiā in eis augeri grā. Subscribit
 pmissime b. Aug: in Ench: c. 1 09. z 1 10. z repetit eadē vba pncipaliter q̄st: z
 de 8. vulticij quest: post mēta. Quocirca ait hic omne meritū compa q̄ possit
 post hanc vitā releuari quispiā vel grauari. nemo aū se speret qd hic neglexit.
 cū obierit apud deū pmereri. Cessat q̄ post mortē meritorij opis auctio. cessat
 et grante auctio meritis respondeus.

C Martinus.

¶ Opposuit egredi d. d. duas diuine scripturæ auctoritates et quattuor sanctorum patrum Prima Hieremie. ubi deus dicit Reddam eis scdm opa eorum. inter alios et egredi d. d. q. nec et similia arbitretur contra me pugnare. cum ego in Bello luto: lo meo multo plures adduxerim in hanc formam et exposuerim quod nihil contra me pugnent. Aut eque contra purgati pugnat. cum enim dicit scriptura tota proius nihil habeat de purgatorio. sed omnia loquatur vel de inferno. vel celo. volo hoc hac vna responsione ad omnes auctoritates respondisse. q. non faciant ad ipsorum sequenter et expones omnium patrum. nisi expresse meminerint purgatorij. nam credibile est q. quando tractant scripturas sanctas. sensum eandem scripture sancte sequantur. Ideoque alijs rationibus et auctoritatibus docere oportet animas esse certas. et non auereri eas in charitate.

C Cecilius.

¶ Cum reuerendus pater plures se allegasse dicat auctoritates in resolutione et exposuisse. vidimus. vidimus quoque glossam suam ad textum nihil facere. qd iam ostendemus. hoc quoque non accipimus in sacra scriptura nihil haberi de purgato. qd dicitur quidem Grecis et Piccardis esse fauorabile. verum Christiane fidei ad pacem quam dicit adducta nihil facere ad ipsorum quod continet respondit. Apud dicit unumquodque recepturum scdm q. in corpore gessit. dñs pater dicit homines recipere etiam scdm qd in purgatorio gessit Augustinus dicit. Omne meritum hic est parat et dñs pater contradicit. enim in purgatorio meritum comparat. Hieronimus dicit postquam e corpore excesserim. adhuc in purgatorio nos promereri. Ambrosio iudicent iam illustrissimas orationes. excellentes et prestantes vestre autem me inducunt nihil faciant ad ipsorum que directe nihil dicitur per Hieronimum. peto ergo q. vere soluat vel ostendat. quod ad ipsorum nihil faciat nec meret quod et ego plures sum et adducturus auctoritates. ut manifestarium sit hoc non esse theologitarum. sed verorum theologorum.

C Martinus.

¶ Ego qui credo fortiter. immo ausim dicere scito purgatorij esse facile punit deo: in scripturis de eo fieri mentionem quemadmodum illud Martini inducit Gregorius in dial. Ad remittit neque in hoc seculo nec in futuro. volens peccata quodam remittit in purgatorio admittit et illud Zacharæ: z. Scitum est et salubris cogitatio pro defunctis exorare etc. Sed hoc volo q. in vniuersa scriptura non habeatur memoria purgatorij. que possit stare in presentie et vincere. nam et liber Zacharæ cum non sit in canone. pro fidelibus potens est. pro principibus nihil facit et dicitur Gregorius: facillime elidit. q. neque hinc neque in futuro peccata remittit. i. nunc.

¶ Ad replicam d. d. dicam nihil aliud quam quod iam prius dixi. idem enim repetit. Ideo et dicit enim in sacris literis nihil haberi de purgato: ideo non posse eas. (Idem rñdeo. neque expositiones earum ad negotium purgatorij aptari. Reddit autem aut bonum bonis. aut malum malis post mortem. Reddunt sunt qui in purgatorio sunt. de quibus dicte auctoritates non loquuntur. quibus neque redditum est bonum neque malum. et sic purgatorij per medium auctoritatum semper transit.

C Cecilius.

¶ Quod se excusat. credere se et scire purgatorij esse bene accepto et punit non. sed q. negat in sacra scriptura purgatorij. perari. hoc tantum saluum et grecanicum res spino. in ipso manes. quancumque nec illud nec alia multo maiora propter et per nos et principes convinci possint. ut de Arrio et alijs patribus. Sit q. propterea illud dicam non reperit in scriptura q. contra principem convinci non possit. est oino captiosum.

et religioni nostre aduersum. ¶ De libris Machabeoz: quos dicit facere p[ro] his
 delib[er] sed non esse in canone. et hoc inq[ui]s falsum est. q[ui]a em[en]d apud hebr[eos] in
 canone n[on] fuerint. t[ame]n ecclesia recepit eos in canone vt p[ro]f[ess]i d[omi]ni p[ri]us Augusti: lib[er]
 de ciuitate dei testat[ur] lib[er] 8. et sanctus Ipho: in suis decretis p[ro]stitutione inierit qua
 ecclesia lib[er]os illos in canone recepit. ¶ Ad in suo p[ro]posito persisterere vult tenerent[ur]
 pater allegata p[ro] me n[on] facere ad p[ro]positu[m] que t[ame]n de directo ei p[ro]stant. ¶ P[ri]o em[en]d
 q[ui] dicit auctoritates illas respicere celu[m] v[el] infernu[m] n[on] inuat. q[ui] de directo faciunt
 mentione[m] de statu merendi et demerendi. et hunc statum diffiniunt morte terribi
 tari. ¶ Contra renes pater nullo sancto doctore inuictus aude[re] ania[m] a corpore
 existitiorer m[er]itu[m] merendi progare. et merita purgatorij in celo remunerari.
 et ap[osto]lica clamat sententia solu[m] remunerari opa que h[omo] in corpore gessit. quare
 dicta in resolutione sua p[ro]p[ri]a sed tanq[ua]m insufficientia acceptare non potui. vt
 illas contraxerates prius aperiat.

Martinus.

¶ P[ri]mo q[ui] egred[er] d. d. dicit non ideo aliquid negandu[m] esse de scriptura. q[ui] p[ro]p[ri]a
 naces quia n[on] possint. op[er]e et verissime dicit. sed loquor ego de his p[ri]ncipib[us]
 qui nos n[on] auctoritate et p[ro]p[ri]o saculo p[ro]fodere possunt. Euidens em[en]d est lib[er]u[m]
 Machabeoz: p[ro]uere ad veteris testam[en]ti q[ua]m q[ui] sanctus Hiero: cano: hebreoz p[ro]scripserit et
 eos solos lib[er]os valere in p[ro]tentione qui de canone sunt definiti sitq[ue] in hac sua
 sententia receptus. facile n[on]o telo verberabimur nisi fidelib[us] p[ro]sua deamus.

¶ Sec[un]do p[ro]bat lib[er]u[m] Machabeoz esse receptu[m] in canone. p[ro]tendit ad equiuocatione[m]. et
 facile p[ro]babitur. Scio q[ui] ecclesia recipit hunc lib[er]u[m] et hoc dixi. sed non potest
 ecclesia plus tribuere auctoritat[em] aut firmitatis lib[er]o q[ui] p[ro] seipsum habeat sicut
 et ceteroz patru[m] opuscula app[ro]bat et recipit. sed non ideo p[ro]bat aut meliora
 reddit. transeo ergo ista que in multis dicunt canon et canon.

¶ Tertio dicit auctoritates inductas directe facere mentione[m] de statu merendi.
 et eundem morte terminari. r[ati]o ideo sicut prius q[ui] nihil de purgatorio meminerit.
 sed t[ame]n de celo et inferno. ideo moyses ad celu[m] n[on] meret moyses ad infernu[m] non
 meretur. et sic terminat verusq[ue] status merendi. alioquin possit esse[m] auctos

et statibus euidentissime probari purgatorium.

¶ Quarto dicit me nullo auctore in. in et progare tim meredi. ¶ It[em] merita purg
 gatorij remunerata asserere. fateor. hoc em[en]d feci vt disputare et audire meliora q[ui]
 ego nouerim. Ego em[en]d nihil de purgatorio nomi nisi anias t[ame]n parti iuuandas

op[er]ib[us] et o[mn]ib[us] n[on]is. p[ro]p[ri]us h[ab]uisset doceret si que plura de ipso possunt tracti.
 Quare ap[osto]lus p[ro]tra me induc[er] q[ui] solu[m] opa in corpore gesta remunerent. reliquie
 ad purgatoriu[m] accept[ur] est a d[omi]no d. quom[od]o iam dixi n[on] posse accepti. sed solu[m] ad celu[m]
 v[el] infernu[m]. ista relatio si obseruet p[ro]p[ri]a q[ui] n[on] pugnet d[omi]no aut dem[er]abit purgas

Mona Julij Eccius.

¶ P[ri]mo cu[m] d. p[ro]f[ess]i dicit auctoritates inductas n[on] intelligi de purgatorio placet
 q[ui] ad hoc q[ui] meritu[m] solu[m] in hac vita q[ui] purgatoriu[m] excludit in hac vita. Deinde
 certu[m] est Augusti. in Enchi: loqui etiā de purgatorio q[ui] ibide[m] p[ro]bat anias sus
 fragijs vniuz releuari. Et Hiero: increpat eos qui putant anias exuras m[er]i
 tionē. qui purgatoriu[m] asserit. Etate vlti. ¶ Ad vero dicit p[ro]clusionē suā esse disputa
 tionē. q[ui] n[on] h[ab]et de ea magna fiducia. miror plurimu[m]. cu[m] iam post annu[m] illam
 veniauerit et magnifico titulo disputationē in scripserit d[omi]no nos et veteres erro
 res. nam quoq[ue] recitoy theologoz nec stulto vniuersim asfirmat. ac p[ro]empti

Aug[ustin]i. in illo li. 8. de ciuitate. eundem tim maxie in p[ro]p[ri]o aduersatimo n[on] potuit
 equiuocare. discendo q[ui] n[on] fuerit in canone apud hebreos. sed apud ecclesiam.

¶ Deinde exploratū est. cu[m] plura essent Euagelia scripta auctoritate ecclesie quat
 tuor: in canone recepta. et sic lib[er]os Machabeoz receptos testatur p[ro]logus. tamē ab
 ecclesia inter diuinoz voluminu[m] annotant bistorias. Sed melius ad rem.

Quasi se fundat in hoc qd purgatorij non sit in sacris literis expressum. Ita
quod est consiliij Florentini decretū. qd et greci abnegato errore assumperūt.
Deinde plures loci sacre script: ut illud. Transiunt⁹ per aquā & ignem et per
duxerūt nos in refrigeriū. Illud Ecclesiastes. 4. de carcere et cathenis egredietur
ad regnum. Illud Matth: dixit dñs. Esto consentiens et. ne in carcere mitis
taris. amen dico tibi non eris inde. donec reddas novissimū quadrante. Et
per carcerem intelligit locum purgatorij. ex quo homo non liberat nisi plene
satisfecerit. sicut interpretat beatus Grego: in loco ridente sup Lucam. Ratio
tamen Grego: quā reassumit beat⁹ Bernbar: ser: 66. sup Canticus est valida.
qd Chūs inuauat aliqua peccata remitti in futuro seculo. sed apertissimus testis
est p̄lma ad Cor: 13. Si cuius opus arserit detrimentū patiet. Ipse autē salu⁹
erit. sic tamen quasi p̄ ignem. Et dies domini declarabit. qd in igne reuelabitur
Et vniuersi scilicet opus quale sit ignis p̄babit. et ibi de stipula. sero 22. vbi beatus
Ambro: dicit apostolū expresse loquūtū de Purgatorio. Idem testatur glossa
interlinitaris glossa quod ordinaria. subseribit beatus Hiero: lib: 2. contra
Ioviniam: beatus quoq; Grego: de purgatorio accipit qd & beat⁹ Bernbar:
super Canticus facit. et ne quis obijciat mihi Augusti: in enchir: 67. qui & de
igne presentis seculi verba illa posse intelligi ait. legat eundē cōp̄terius ibidem
et quest: 2. de 8. Dulcē q̄ questio: et reperiet Augusti: illa verba apostoli sicut
sunt manifestissima accipere quoq; de purgatorio. Quare nedū in libro Da
cbabeoz. qd vsq; ecclesie sufficeret. sed & in alijs scripturis purgatorij asserit
nisi Gregorius. Ambro: Augusti: Hiero: Bernbar: sint de numero theologos
etaz. nescio alioquin quō reuerend⁹ pater possit fateri se scire esse purgatorij.
cum litere sacre scripte valide velint inniti. et cū clariss: sint scripture testimo
nia pro notioris theologis. Ipse nec enim locum in scriptura assignare dicat.
Ecclesiastes. 11. et si ceciderit lignū ad Austrū aut Aquilonē. ad locū ubi cecid
derit ibi erit Blossa ordinat: i. locum quē hic tibi p̄paraueris tunc habebis. qd
in domo patris mei. ait Chūs. mansiones multe sunt. certa mansio morienti
deputat. vltra quā suis meritis in purgatorio ascendere nequit. Sic Damasc
lib: 2. c. 4. testatur. Scire autē oportet qd hoc est in homib: mors. qd in ange
lis casus. et declarat hoc quo ad terminū merendi. Sic sapiens Ecclesiastes. 9
Quidquid potest manus tua instanter opare. sicut ad illum sensum allegante
decurit ad Sal: 6. Nolite errare de⁹ nō irrideat. q̄ em̄ hō seminauerit. hec & meret
quontā qui semināt in carne sua de carne merent corruptionē. bonum autē factis
entes non deficiamus. ergo tempus habentes opemur bonū ad omnes. glossa
qd homo seminauerit scz p̄ntis vite labore. Non ergo in purgatorio seminant
merita. sed in p̄nti vita qd & Chrysostom: cōfirmat p̄ illud Johānis. 9. me opant
oportet opa ei⁹ qui misit me. donec est dies. venit em̄ nox qd nemo opari pot.
Dies ait Chrysostomus est p̄ntis vite Ideo Augusti: hortat nos debere opari p̄nti
viamus ne per noctem p̄ueniamur. Accedat testis etiam b. Ambro: volens
apostolum loqui de tpe p̄ntis vite nobis concessē. vt iuste cōuertemur. Quare
egregius psaltes ait psal: 103. Eduxit homo ad opus suum et ad operationem
suam vsq; ad vesperā. Postremo. expressa est illa Augusti: sententia p̄ter suā
ad Petri. tempus adquirendi vitam eternam in ista t̄m̄ vita deus hominib:
dedit. Hiero: quoq; lib: 3. sup illud ad Gal: 6. Unusquisq; omnis suum portabit
bit. ostendit quō homies meritis suis inuenti in hac vita. sed vocati ante tribu
uat quod sit in morte. tūc nec Job. nec Noe. nec Daniel possint stare pro quo
quā. sed vnusquisq; portabit omnis suum. nam vt pulchre b. Bernbar: docet.
in cuiusq; boīs morte p̄culare fiet de eo iudiciū. qd fieri non possit si ad hoc

terminū haberet merita sua in purgatorio cumulādi. et gratiā augendi. qd vt p
prouo: Zachari: inquit adequabit gratiā gratie. gratiā glorie reddet in pro
portione ad gratiā fidei. qd si etiā testimonia illa nō essent ita clara. que tñ sunt
aptissima. hoc vnū deberet reuerendū patrē in pposito absterre. qd theolog
absq; theologico fundamento p suo arbitrio non existens iudex. nec iudicis
asserit animab: exuentib: terminū merendi vult plongare. quare quo ad istā
peticulam concludendū viderar animas in purgatorio satis pati et purgari a
delictis. sed maiorem gratiā non mereri.

¶ De scdo principali quo negat anias in purgatorio esse certas de salute. hoc
iterum arbitror nulla sacre scripture auctoritate fundatum. in presentia
tamē qd sint certe de salute adduco illud Apoca: 5. Audi in dextra sedentis sup
thronū zc. Et nemo inuenit est dignus aperire libru nec in celo nec in terra nec
subtus terram. In inferno indubitate nulla est dignitas libru apendi. quare
de purgatorio loquit. in quo etiā sunt aliqñ sancti vtri mra culis cornuantes.
sicut de sancto Paschasio testat b. Siero: 4. dialo: z historia de sancto Ses
lerno Colonensi episcopo. natione tamē Sueuo: Illud idem aserit z infra z
omnes cantabant in celo. in terra et subtus terram. Sed de salute quasi despe
rantes non cantant. quare eo ipso qd sacra anima tantū ibi esse aserit animas
certas de salute affirmat. Pretera in can: misse. vbi pro defunctis in purgato
rio oratur. ita dicimus. Vemento die famuloꝝ tuoz qui nos pcesserunt cum
signo fidei z dormiūt in somno pacis zc. Ipsis z omnib: in Christo quiescentib:
Siero supra sacratissimū misse canonē ante quiescūt in Christo. quō possunt
esse in tali turbatione z horore quasi desperatiōis. sicut declarat reuerēdus pf
in suo resolutione conclusi 4. vsq; ad 20. non em̄ video quō in tali horore tres
ante purgandē possint dici dormire in somno pacis. qd predicta omnia paci
aducferent. Sed tunc a veris Chrsitians recte censentur in pace quiescere dū
secure expectant terminū sue purgatiōis. hec sunt prim que me mouerunt. et
hodie mouet ad dissentiendū re: ppi parat⁹ est stare iudicio z informandi alioꝝ.

¶ Martinus.

¶ Tra p ordinem Egred. d. copiosissime contra me psequit⁹ est. Primū eas
nonē scripture cōprehendere libros Machabeoz. deinde purgatoriu probari
etiā alijs locis scripture. tertio conatus ostendere animas esse certas de sa
lute sua. Respondeo. de primis duobus nulla est inter me et dñationem suam
cōtrouersia. ideo non erat necesse tot auctoritates colligere ad eam rem quam
forte constantius affirmo qd ipse. vt qui me scire pessus sim esse purgatoriu.
sed hic vertitur Scopus an posset probari anias in purgatorio mereri z grā
tiam in eis augeri. tamen transeamus per ordinem.

¶ Primo dixit auctoritatib: hert adductis statim meritū solum in hac vita. z
excludi in futura vita. qd ipse intelligit purgatoriu. z sic aptat auctoritates ad
purgatoriu. ego aut concedo de futura vita vel inferni vel celi. Adduxit etiam
August: in enchirilo quentē de purga: z Hierony: increpantem eos qui exitas
animas mereri asserant. vtrūq; concedo. me etiam reprehendit qd dixit me
disputare hanc ppositionē quasi non habens fiduciam de ea: qui magnifico
titulo scripserim ptra novos z veteres errores me disputatuz. sententiā rechs
vtrū nec stulto vtrūq; affirmari ac ptemptim eos theologistas notariim.
dico sicut hert dixit me adhuc nihil scire de negotio aniarum z purgatorij z hoc
appellem errorem. qd quidā audent asserere qd ignorant. z opiniones patrum
vt beati Thome Bonauen: et similitū quas ipsi nō asseruerat. non theologos.
articulos fidei pronunciant. hos ego appello theologistas et non theologos.
Optimōes tractari debēt in scholis. in popolu pdicari vba z opa dei. Psal. 8.
Cell enarrat grām dei zc. Non ergo ego damno opiniones optimoz pñm.

De igne purgatorio.

sed resisto fabris illis qui ex opinionibus hominum nobis constāt articulos fideles
quod non est boni theologi officium. Quod canonicē ego equitū ocacherim contra Aug:
libris 8. c. 26. coegit me diuus Hiero: Item Euseb: in histo: eccle: recensēs 2 an:
tiq:uoz auctoritates. ideo stat equo catio. cū aliter August: aliter Hiero: de an:
tiq:uoz: de canone sentiant: et p̄sequens nullā robur argumētū in p̄sentie
rekerū est. an prologus Hieronymi inter diuina volumina libros Dacha: bo:
enunūerare non meminit. Transeo illud q̄ quattuor: Euang: auctoritate floren:
recepta sunt. hec em̄ erit alia materia. Post hoc dicit cōtra p̄sulum Floren:
q̄ purgatoriu non sit in scriptura exp̄ssum. Rūdeo conciliū nō potest facere
de scriptura esse q̄d non est de scriptura natura sua. sicut nec ecclia potuit facere
cetera Euangelia. etiam si approbauit Euangelia. Quare uideam? auctoritates.
Primo illā Psal: 67. Transiui p̄ ignem 2 aquā. Rūdeo non ualet ad pur:
gatoriu. loquit̄ de p̄secutionib: sanctoꝝ. sicut in multis alijs locis psal: 16. Igne
me examinauit. Itē. 25. Cre renes meos et cor meū. 2. Petri. 1. Hodicū si nūc
oporet cōriscari in varijs tentationib: ut p̄batiō fidei vestre multo sit p̄cipio:
sior auro q̄d p̄ ignem p̄batur. Et breuiter tropus est iste uulgarissimus scripto:
ture: Per ignem et aquā intelligi tribulationes: ideo nimis heret in literis et
syllabis: q̄d misibi imponit. d. d. quāt ignem p̄ purgatorio accepit. Item et illud
ecclie: q̄ aliquis de carcere 2 catenis egredit ad regnū: Satis est clarus text:
de uanitate huius mundi disputantis: q̄ casu uersente is qui nunc seruus est
sit rex: 2 qui rex est sit seruus. his et similib: auctoritatib: si cōtra negātes pug:
naremur. nihil nisi ludibriū de nobis 2 ecclia aduersarijs facerem. quāq̄ ego
libentissime oīa hec admitto et si qua sunt similia. Tale et illud est Barth:
Esto consentiens aduersa: tuo ne tradat te tortoꝝ. 2. Ubi p̄ carcerem dicit in
telligi p̄ Ambrosiū locum purgatorij. libenter admitto. sed q̄ alij patres in oīs
uerisim̄ exposuerūt. p̄sertim August: de inferno et nunq̄ egressuro exposi:
sit auctoritas dubia. fidelibus suadens resistens non puniens. Et id ta cēdē q̄
fiente aduersario et dissentiente. uolens dissentientē damnabiliter 2 cōtra L. h:
p̄ceptū peccare. que p̄tinent ad infernū non ad purgatoriu. Rationē Grego:
p̄sentente Bernhar: dicit esse ualidam q̄ deus remittit aliquā p̄cā in futu:
ro. Rūdeo uerū est apud fideles: sed inualida apud resistentes. Post hec dicit
esse a p̄tiss: textū p̄sima Corin: 3. si cuius. ipse saluabit. sic tamē quāsi p̄ ignem
et Ambro: et Hiero: glossa ordina: 2 interliniarē. Grego: Bernhar: intellexisse
apostolū de purgatorio. licet August: alicubi de p̄catis seculi igne eadē uerba
posse intelligi dicat. Rūdeo adeo non est aptiss: hic textus ut ego hodie fatear
cum mltā excussertim. me adhuc nescire germanū sensum Pauli. ita uariantes
interditibus. quāq̄ p̄ me libens admittā de purgatorio. uerum cum ap̄to
aptissime dicat. Op̄ uisusculi q̄ p̄ ignem p̄bati. in quo igne dicit reuelandū
diem dñi. que declaret vni⁹ cuiusq̄ opus. ut sunt apta uerba. meo tenet iudicio
uideret loqui de igne p̄sagratiōis et extremi iudicij. Aut ut August: tropo:
logice de igne p̄secutionis sp̄alis. qua maxime p̄batur fides et fidei doctrina:
et quecūq̄ super hec edificant. Quare adhuc nihil habet ex sacris literis ma:
nifestum de purgatorio: q̄d in contentione ualeat. Non ergo beatiss: patres de
et ignorantias suas de statu animarū pro articulis sanxerūt sicut faciunt the:
ologistē. Quiratur dñs doct: quomodo possim scire esse purgatoriu. 2 ego nec
unū locum habēā p̄ me in script: cū hec ut dicit articl: scripture testimonia. p̄
neoterics rheologis facere putet. Respondeo non est necesse confiteri qua uis
nouerim purgatoriu uel quecūq̄. Deinde hec testimonia clariss: p̄ purgato:

7 Cor. 3.

torto sunt adducta non pro statu animarū in purgato. **¶** Nam illa auctoritas
 Ecclesi. in quocūq; loco ceciderit lignū siue ad Austrū siue ad Aquilonē ibi
 erit. ubi glossa ordinaria intelligit locum quē hic tibi preparaueris. habebis. nisi
 do quo ingento ad positum ducatur. Si em̄ per locum preparatū & humidā
 intelligit purgatorū. manendū erit eternū in purgato. si aut̄ intelligit q̄ si
 hic preparaueris. i. merueris tunc non facit ad auctoritatē Ecclesi. Quia ubi
 de merito loquit. sed de morte hominis. **¶** Transeo illud q̄ Thibustus dicit. In dos
 mo patris sui esse multas mansi: et q̄ certa mansio moientis deputatur ultra
 quam ascendere nequit. totum pro me est. Scio q̄ vnicuiq; mansio deputatur
 post mortē. sed non statim puenit ad mansionē post mortem. nisi mansionem
 iterum p purgata cepit. et sic mouentes ab eterno regno excludit. **¶** Item et
 illud Damasci. Hoc hominib; mors qd̄ angelis casus. **¶** Respondeo si ergo post mor-
 tem ceciderit in purgatorū sequit̄ q̄ eternū purgabit. aut oporet Damasci
 fieri & omnia precedentia intelligi de duab; vltimis mansionib; damnationis
 et beatitudinis. et non de purgato. **¶** Ita et illa Ecclesi. 9. quodcūq; poterit
 manus tua instanter operare: nec ratio nec sensus apud inferos est: quo tu p̄
 lum de inferno citra memoriā purgatorū loquit. **¶** Johannē Capistrā libenter
 admitto. sed extra cōtentionem. **¶** Nam q̄ apostolū Gala. 6. dicit contra nostrā
 sententiā loquit̄ q̄ hō seminauerit in carne: nec metet̄ illud. **¶** Johannis. 8.
 Venit nōr qm̄ nemo poterit operari qd̄. **¶** Ambrosio de presentis tps̄ vita exponit:
 quō meremur. clarū est q̄ nihil facit ad rem. apostolus em̄ non de purgato.
 sed de extremo iudicio loquit̄. **¶** Thibustus p noctem salua tamē reuerētia Thys
 sum famdū lux suam mūdū volens q̄ extra fidē Thibisti nemo possit bene operi.
 tamē Thysos: admitto: q̄ respicit ad extremū iudiciū. **¶** Auctoritas. psal. 103.
 Exibit homo ad opus suum vsq; ad vesperā. permittit̄ trahi figuratiuo sensu
 ad vitam & mortem hominis: sed genuino sensu et qui pugnet in cōtentione loq;
 quitur de admirabili dispositione dei: q̄ hōiem ita disposuerit q̄ homo exeat
 ad vesperam diē naturalis ad opationes suas. **¶** August. recte sentit cap. 3. de
 fide ad Petrū. temp; adquerendi vitam eternam esse datum hominibus tamen
 in ista vita. quia vt viri semp ad futuram vitam respiciunt. nō ad purgatorū.
¶ Et Hierosolū Gala. 6. Unusquisq; portabit onus suum. et bene ostendit q̄
 homines meritis suis inuent̄ in hac vita: sed vocati ante tribunal. quod fit in
 morte tunc nec Job nec Daniel possunt stare pro quocūq;. **¶** Respondeo qd̄ auct
 oritas est robustissima contra egrē d. d. q̄ si verum est hōiem in morte vocari
 ante tribunal. et tunc nec Job nec Daniel possunt stare. frustra orat ecclesia
 pro mortuis. et sic negat̄ purgatorū. **¶** Quare de tribunali nouissimo loquit̄
 Hierony: post finitū purgatorū. **¶** Bernhardū etiā induxit q̄ in hominis morte
 agatur particulare iudiciū. qd̄ non fieret si haberet terminū adhuc merendi.
¶ Respondeo quidquid sit de particulari iudicio cōsequentiā non valet. **¶** Transeo
 auctoritatē Zachariē ad equabit grām gratiē: q̄ tropologicō et bono sensu
 exponitur. sed non proprio. **¶** In fine huius articuli dicit etiam si non essent tam
 clara hec testimonia. hoc tamen deberet me absterere theologū q̄ sic absq;
 fundamento p meo arbitrio: cum nec iudex. nec assessor fuerim. et tamen antea
 cum nec ipse iudex. nec assessor fuerit. et tamen animabus certum statum iuxta
 opinionem suas definit absq; fundamento: presertim cum id nolit esse opinia
 nem dubitaret. (quod libentissime tolerarem.) sed certam scientiam.

Loqui

Hora sc̄da continuā: dīspūtatīo p̄ eundem. d. B̄artīnū
qui dīxit se declaraturum recte et candide
de scripturis sentire.

¶ Et quia mea sententia nō satis intellecta videtur egre: d. doctor quantum
possum ap̄tius me expono. q̄ scripture ⁊ sancti patres antiqui in suis senten-
tijs respiciant futurā vitam: qua vel saluant vel dānantur anime. nihil de pur-
gatorio inferm cogitantes: ideo multe ille auctoritates: que abnegant statū
merendi post hanc vitam: non p̄tinent ad purgatoriu. q̄d si adhuc non intellē-
gitur: fingat purgatoriu nullū esse. sicut non fuit eius cogitatio in mentibus
eorum: tunc adhuc stabunt ⁊ vere erunt omnes auctoritates Inducte: q̄ ante
mortem est vita merendi. Deinde non sic de meritis loquor: animarū in purga-
to: q̄ aliquid opentur: sed q̄ recipiant gratiā ampliorē: cum apud omnes conflet
culpam nō remittit etiam venialem sine augmento gratie. ⁊ in purgatorio calis
pas remitti scribat diuus Grego: in dialogo: 4. Et recitat dist: 25. c. qualis.
Sic tamē hoc assero: vt p̄ opinione habeam: immo vt fatear: p̄ ignorantia.
Soli deo credo cognitū esse statum antiā ⁊ in purgatorio.

Apoct. 5.

¶ Ad terciū principale de scientia salutis earū. vbi induxit primo Apocalyp:
quantum cap: q̄ nemo inuentus est nec in celo nec in terra nec subtus terram.
qui dignus esset ap̄ire libru. volens p̄ subtus terrā intelligere purgatoriu. vt in
quo et aliq̄s s. vtri fuerunt: sicut Paschasius ⁊ Severinus. Dico q̄ hec glossa
auctoritatē nō habet: ideo eadē facilitate cotemnit qua probat. Fateor quidē
sanctos in purgatorio fuisse. immo nullū in purgatorio esse nisi sanctū. Posset
ergo contentiosus dicere: subtus terram esse idem q̄ infernus: vel quodlibet
aliud. vt q̄d nec demones. nec hōtes. nec angeli possint ap̄ire librum. sicut dicit
trina rex machina colere deum. Et apud ap̄m tam celestia q̄ terrestria q̄ in
ferna genu flectere. Siquidē et demones p̄remiscunt. immo vt in eodem libro
modus est. Subtus terrā: feat etiā mortuus. vt dicit in alio capitulo. Terra
dedit mortuos suos ⁊ infernus dedit mortuos. Qd aut sequenter Inducit oza.
cantabant in celo ⁊ in terra et subtus terram. desperantes autem non cantare
posse. Respondeo nō dixi antiās desperare vñq̄: sed q̄ vna ecclie sententia eas
dem est pena infero: et purgato: iij. dixi eas similes esse desperatis: quō legi-
tur ⁊ in hac vita quidā tentati fuisse desperatōe: vt in psalterio in multis locis
He auertas faciem tuā a me: ⁊ assimulabor: descendenti⁹ in lacum. Deinde
cantare dño non semp est letari et gaudere. Imo canticū nonū est canticū cru-
cis. hoc est laudare ⁊ portare deū in medijs tribulationib: atq̄ adeo in morte.

¶ Quod tercio adduxit can: misse vbi p̄ defunctis orantes dicimus. Domine
in somno pacis et quiescūt in Christo. Non videt vt dicit: quō possint dici vbi
intre in somno pacis: si sint in tali turbatiōe tremore et inquietudine maris: ideo
interpretans hanc quietem pacis: dicit: q̄ expectat secure terminū sue purga-
tionis. R̄spondeo non satisfacti mihi hec glossa. et idem p̄ idem p̄batur. nā esse
eos inquietos. p̄bat id q̄d sequit in canone. Ipsis dñe ⁊ ossib: in Christo quis
escensit: locum refrigerij lucis et pacis Indulge. et illud q̄d omnes oramus.
Requie eternam dona eis dñe. Item dona eis pacem: q̄d non potest intelligi
dona eis expectare secure terminū sue purgationis. q̄d d. d. interpretamus est
esse pacem. Rectius ḡ meo iudicio requiescunt in pace quo ad corpus: Dora
intre em in sacris literis in pace: significat quiescere in sepulchro. ⁊ sic patet. q̄d
egre: d. d. non p̄bavit scientiam salutis eo: ū. immo quodāmodo tollit penas
purgato: iij. dum eis tribuit pacem.

¶ Ecclius.

¶ Quia nobis p̄stitūtū est arcum temp⁹ hanc materiā hodie finendi. vt pro
qualitate materie solutiones nihili refutare non possim. ⁊ alia puncta purga

alqd

totū attingere pauca quedā afferā : vt facile agnoscat vitasse renerem : patre
 materie nostre medullā z dimerficula quesuisse. Unde primo cum Augusti in
 dixisset Dñe meritū hic compas. et q nemo speret qd hic neglexit cum obles
 rit apud deum pmereri. similiter et Hierony: dicit se vtrūqz concedere. sed que
 tunc est ista obstinatio: si Augustinū concedit. Dñe meritum hic compas: vt
 dicat gratiā in antab: certam in purgatorio augeri: necqz valet in pñtia collyriū
 suum ad omnes auctoritates: quas dicit non loqui de purgatorio. Nam beatus
 August: illud idem dixit cum de animab: in purga: tractaret z in Enchir: in
 libro de cura p mortuis agenda c. 1. Nam post mortem non possumus agere
 qd prodest: sed recipere qd egimus. In hanc em incidit Augusti difficultatē.
 quō suffragia mortuis pdesse possunt: qz nihil mererent: recurrit ad hoc vt in
 vita meruerint: qd eis post mortem pdesset. quare frustra nitebat me instruere
 de sensu suo. quē satis bene accepit: nec p sua stuncula sua quidē momenti habz
 apud Christianū. qz ventalia nō remittant sine augmento grē. prober hoc Be:
 pater. nulla auctoritate hoc est factum. imo est falsum: cum pctm ventale dei
 offensam non faciat ex dei misericordia: non opus est noua gratia in eius delez
 tione: sed sufficit q aliquis pro eo satis patiat. Qd vero secūdo loco excusat se
 de errore. qz nō video vnā literam adductā p dñm patrē p sua noua doctrina.
 ideo merito debet reputari suspecta: cum recentiorū theologorū sententia tot
 ponit sacre optinones Thomē vel Scoti sicut articulos fidei. de quo mihi
 non constat. Ego non Thomā vel Scotū sed clariss: ecclesie lumina scū sacra
 scriptura adduxi. viderit ipse quos Theologistas incuset. Tertio ad August:
 dicit de libro Zachabeo: fontore opponendo beatū Hiero: At Hiero: nullibi
 negat libros Zachabeo: apud ecclesiam esse de canone bible. quin in prolo
 go hoc pñter asserit: fuisse annotatū inter diuinorū voluminū historia. quare
 opusculis sanctorū pñm in can: Romana. 15. dis: non debuit equiparari: cum
 vero et opposuissim de concilio Floren: respondet conciliū nō posse facere ali
 quid esse de scriptura: qd non sit. hoc quidē verū. sed quid hoc est: consiliū tam
 laudabile tanta temeritate paminare: vt hoc absurdum decernat. Cum vero
 doctiss: fuerit in eo concilio vtrū malo credere concilio: qd spū sancto regitur:
 quā dño Lutherō. non q consiliū faciat aliquid de scriptura: qd non sit: sed q
 credā consiliū melius habere sensum z intelligentiā scripturarū decernēdo hoc
 esse de scriptura: qd in scriptura repitur: Euanida est sua excusatio posse repiri
 sem p expositionē: ita qz textus allegatus non valeat in pentione cōtra pñtia s
 ces. nam illud esset om̄ herentorū latibulū: qui sem p aliquē expositionis fucū
 possent afferre. quib: penderent catholicas veritates in scriptura sacra nō esse
 expresse. Ita hodie adhuc perfidi Arrij duraret heresia: qz homonisa ex sacris
 literis tam expresse. pbari non posset. quin in pentione pñtia s fucō
 non euaderet. Similiter bene nouimus ecclesiam non posse facere. Euangelsa:
 tamen ecclesia facit: vt relictis Akodem: Bartolo: Thomē z aliorū Euange
 līs quattuor duntaxat indubitātā fidem adhibeamus. in quo ecclesie iudicio
 standū est in Euangeliorū Doctrina assumens auctoritates p me inductas ab initio voluit
 et expositiones. Doctro assumens auctoritates p me inductas ab initio voluit
 pter necessitatē hoc factū: qz z ipse crederet purga: esse: non meminit: qz ex tot
 auctoritatib: terminū merendi in presenti vsta statuentib: voluit se euoluere:
 q purgatoriu ex sacris literis non pbaretur. qd dictū ne Picardi et alij scibz
 matt: pro se arripent: qui non sciunt purga: esse. sicut d. pater. merito fuerat
 a me confutandū: dimissis aliquib: duos salte cōspiciamus locos. Matt: 5.
 Voluit p carcerem intelligi purgatoriu. qz et August: qd minime me latebat
 p carcerem infernū intelligit. Adde vltra dñm patrē Chrysost: intelligere pre:
 sentem vitam. sed rectiorē esse Ambrosij sententiā. vel saltem nou ptemendā.

Concliu
Florentinu.

Matt: 5.

De igne purgatorio.

qui p carcerem purga: intelligit. verba Christi hoc indicant debere istum sola
uere vsq; ad nouissimū bodrantē. sed in inferno nulla est solutio: sicut nulla est
redemptio. Nec facis additus ad Ambrosij expositionē reuelare potest: qm
carcerē trucidans peccauerit mortaliter. Quonia et ppter peccata venialia et
ppter peccata mortalia sū contrita in purgatio puniunt qd ex Machabeis
accipim? dum inquit. Sancta et salubris est ergo cogitatio p defunctis eor
vt a peccatis soluant. hī est qui occisi fuerant et pro quib? Judas Machab:
oblatōes fecit. peccauerat mortaliter ppter spolia idolōrum: qm credant pena
tulisse in ipsa cede. iuxta glossam ordi: ibidem. et illud psal: Cū occideret eos/
querebāt eum. ¶ Quarto dum apertissimū Pauli apostoli locum prima ad
Cor. 5. adduxissem que August: Ambro: Hiero: Grego: Bernb: Hiero: Isidorus
cum glossa ordina: intelligūt de igne purgatorij fatebitur reuerens pater se gera
manū sensum huius loci non habere. ideo cōtempst tot patrib? nouā et in illa
sententiā: apostolū loqui de igne conflagrationis: q; apostolus meminert dicit
dicit. et q vntus cuiusq; op? ignis probabit. Ego qui semp audiri antiquos: ob
maxime sanctis credi debere: sanctorū patrū exosculor sententiā: et nouā illā
glossam: et verba dīsi Lutheri non accipio. nisi pber sacre script: auctoritate.
Nec iuuant ea que ponderat in presentia: que et sancti patres bene legerunt.
Quāuis em̄ peculiariter dies iudicij extremi dies dñi dicatur vt Bernb: quosq;
memint? sū in cuiusq; homis morte cum iudicij fitōis dñi dicit potest. nec
tam exactā et captiosam accipiat distributionē vt sophsē facere solent in vos
cula vni? cuiusq;. Sed de his accipiat qui stipulā lignum et fenem inspecticō
rūt. sicut 2 August: complicat distributionē Iohannis primo: Illūiat omne
hominē veni: in hunc mun: Unde maucta est apostolica sententiā eos qui sup
fundamentū edificat lignum. fenū. stipulā saluos fieri: sed p ignem purgato
onis: vt sic nullū malum maneat impunitū. Ad illud Ecclesiastes de casu ligni:
respōdet. Si loquat de purga: sic pbat perpetuo animā manere in purgato
Dico optime sensisse glossam p lignum intelligi hōiem. hinc et Ezechielis. 31
rōnale creaturā feat. Omne lignum paradisi 2. et p casum morte. Nec tamē
sequit ideo ppetuo remanere in purgatio. sed vt egregie exponit beatus Hiero
per Austrū bonum: per Aquilonē malū et damnationē feat: quare sapiens
non loca illa intellexit. sed statim qm in casu vel est bonus: et ita pseruabit sine
augmento gratie ob peccatorū deletionem. si est malus p durabit malignus.
¶ De mansione apud Iohannē dicit statim post mortem certam ante deputatā
mansione. quō 2 erit certa si fiat accessio maioris gratie. Nam tunc necessario
accedet altior mansio. consecratā quoq; esset eū qui ad purgatio descendere
cum plurib? ventaltib? melius habere q; descendente cum paucis: vt mortem
Addo q mortū et damnabile esset orare p mortuis: et plus pdeser eis si in pe
nis purga: p durarent ppter maioris gratie accessionē. sicuti alicubi scripsit
mend? pater. Antiam alienis suffragijs liberatam minus beati q; si per se sit
purgatio satis paterebitur. Quod est non solum contra sacram scripturam.
Sancta 2 et salubris cogitatio 2. sed et contra obseruantā et pietatis officij
ecclesie quā mortuis impartiri debemus. vt b: August: pulcherrime lib: de cura
loqui de purga: qm sic perpetuo durarent in purga: et ego sentio nec Damasc
renū nec alias auctoritates sonare de purgatio. qm alioquin mlti obessent
et dño patri pdeserent. at cum de presenti loquant vltimā qua terminū con
tinent. scz mortē. quare non aliam accipio expositionē q; aucto: ipse vellet qui

de termino merendi in loco allegato loquitur: Ita et de alijs dicere possum.
 neq[ue] simili obliigatione increpari possum: sicut reverend[us] p[ater] q[uo]d auctoritate
 sanctor[um] patrum et sacre scripture cursum 2 merendi terminu[m] cum morte finiam[us].
 ipse a[ut] nulla sulcus sacre scripture auctoritate eis terminu[m] posuisset. pro
 gat contra Augustinu[m] contra Hiero: quauis sue sit modestie. et hanc dicat sens
 sententia[m] suam esse opinionem. sed tunc no[n] debuit oppositu[m] vocare errorem. Ne auct
 oritate Hiero: conatus est eam in me retorquere. nec Age nec Job nec Danis
 et stare pro quoq[ue] post mortem. quia ibi de extremo loquat[ur] iudicio. q[uo]d tamen ex
 litera non conuincit. Non solum em[en] in extremo iudicio: sed statim etiam post
 mortem vnusquisq[ue] onus suum portabit. Postremo ad aliam accedens pars
 sticula. Resp[on]dit ad illud Apocalyp: q[uo]d p[er] subterra[m] intelligat infernus. At tunc
 sequens de cantico stare nequit: q[uo]d demones et damnati no[n] cantant: sed blas
 phemant et etulant. Quare p[er] Sub terra[m] necessario purgatoriu[m] et non inferos
 intelligere potest. quauis non negem in sacra scripture etiam demonu[m] fieri me[n]s
 stione[m] in inferis: in apostolo celestia terrestria. sed hoc nihil ad Rhombu[m]. Ap[osto]l[us]
 portant a[ut]e[m] glossam super illo verbo cantat: q[uo]d sit crucem portare 2 in tribus
 lationib[us]: deum laudare. qua[m] glossam vt a d[omi]no patre hoc loco fictam. ea facile
 tate coremmo. immo Johannes non patitur sic se exponi: q[uo]d inquit cantabunt
 in celo. in terra. modo si in celo non portant crucem. nec in tribulationib[us]: laudat
 deum. q[ui]a abstergit deus sic offem lachryma[m] ab oculis eoru[m]. Nam non est vllus
 labo: et dolo: 2. Q[uo]d si etiam daretur expositio sua et esset vera. sicut tamen
 h[ic]e repugnare. adhuc hoc p[ro]positum non rumperet. nam laudantes deum in
 tribula: post mortem certissimu[m] haberent future beatitudinis signu[m]. cum dam
 nati contra p[ro]summatu[m] odio dei in p[er]petuam p[ro]u[er]p[un]t creatois blasphemiam.
 Quare anime purgande de salute secure cantant et deum laudant terminu[m]
 purgantis expectantes. Tu vero induxisses can: misse. quo eos dormire in
 somno pacis asserit. non patitur illatione[m] meam. si in somno pacis. ergo sunt
 secure de salute. et no[n] in horrore: tremore: pauore et quasi desperatione. Bonem
 duplicem adduxi. Primo q[uo]d sequat[ur]. vt eis locum refrigerij luctis et pacis indul
 geas. Secundo q[uo]d frequenter oramus Requie[m] eterna[m] dona eis d[omi]ne. et dona eis
 pacem. Ideo aliam glossam dedit. q[uo]d dormiant somnu[m] pacis sez quo ad corp[us].
 non contentor. nec obreccionem nec noua sua glossa: que nullam habet app[ar]e[n]s
 tiam. nullum quoq[ue] fundamentu[m]. Nam dicit can: memento eorum qui dor: et
 infra. 2 omib[us] in Christo quiescentib[us]. Non dicit in sepulchro quiescent: Porro
 quid refert ad animam corpus habere pacem: vel minus: siue a mari lacretur:
 siue a feris laceret. que ad modu[m] d. August: testatur. Et quis homi[n]i patit corp[us]
 et anime 2 exangue dormire in pace? Unde distinctioes in neotericis theologis
 non libenter admittit. 2 tamen egregie h[ic] de pace distinguit corpus 2 anime.
 Quare verior amplectanda est sententia: animas purgandas 2 dormire in pas
 ce 2 quiescere in Christo. Unde quies illa 2 pax tur batione[m] anime horrorem. 2
 quasi desperatione[m] excludit. cum inquietissime sunt anteq[ue] hac turbatione
 mentis agitantur vt quasi desperent. Ad inducta vero non impendio respons
 demus. Quare nos et obsecrare deum: vt det eis pacem: no[n] pacem qua[m] modo
 habent securitatis: sed de salute: sed pacem eterna[m]. q[ui]a pax est vt Scribare
 cessatur et a culpa et a miseria. Per ergo Dens animabus in purgatorio pas
 cem a pens. sicut conuulsi eis gratiam contra peccata. Quare adhuc vera et
 inconcussa est veritas. animas in purgatorio non quasi desperare de salute.

¶ Martinus.

¶ Contra solutiones replicat egre: d. d. ex Augusti: dicente Officium meritū hic comparatur. atq; agente de purgatorio q; post mortem solū recipiam⁹ qd egl⁹ mus. Hūdeo breuissime ergo nō est purgatorū. aut purgatorū erit qd recipit pro vita p̄terita. quare patet Augusti: non posse de purgatorio intelligi. nō est hoc egerunt in vita p̄terita vt purga: reciperent. quāq; et hec auctoritas mihi patrocinet q; meritū quo merent iuari hic meruerūt. ego aut fator. intelligere me nō posse quō iuuent ante in purga: et liberent absq; villo munere gratie per solam ablationem penarū. intelligat qui potest.

¶ Deinde dicit hoc falsum esse ventalia non remitti sine augmento gratie. ¶ Quando q; vult: d. d. q; ventalia possunt remitti absq; augmento gratie non cōcedo donec probet. immo est contra xp̄ssum textū ad Ro: 7. Salas. s. Vbi apostolus dicit. Venundat⁹ sum sub peccato: quis liberabit me de morte corporis huius: r̄spondet. Gratia dei p̄ Iesum Ch̄stū. Tertū est aut apostolū non fuisse in peccatis mortalib: Cetera relinquo future disputatiōi infer egre: d. d. Andrea: et Iohannē Ecc̄sū. Et hoc erroneū est q; ventale peccm̄ deum nō offendat: cum displiceat deo officium mundū: et reprober eum qui minima soluerit. Matth. 5. nec pb̄auit d. d. sufficere q; factis patiuntur.

¶ S̄do criminali q; nec vnam litteram p̄ mea sententia induxerim. cum ipse p̄ recentiorū sententia tot scripture et patrum induxerit auctoritates. Respondeo magis mihi suscipit eius sententia: quo plures induxit. q; per capillos et oborto collo adduxit. sicut in p̄cedentib: satis dixi. Vm̄⁹ peccat qui dubitat in cogitationib: suis q; qui dubia sua verbis diuisis nititur statere.

¶ Dicit etiam nō constare sibi quī p̄ articulis fidei opinionēs Thomę vel aliorum statuerit q; ecclesie lumina cū scriptura adduxerit. monet q; vt videam quos appellam theologistas: dixi hodie et iterum dico. p̄mitto opinionēs esse opinionēs. neminēq; hoc v̄stio verdo: sed trahere repugnantē scripturā in alio numerisam pro p̄firmandis opinionib: et in hoc pertinaciter stare: hoc dico theologistarū esse officium.

¶ Ad aliud de canone librorū vbi n̄r̄us Hiero: et concilij Floren: auctoritate. manuit credere concilio qd a spū sancto regitur: q; mihi ser gratias ago: Pie em̄ sapit nunq; voluit mihi credi. sed respondeo breuiter. conciliet ipse p̄sumum Hiero: sibi qui in plago galeato Dachabeorū libros et nōnullos alios manserit feste inter apocrypha recenset qua auctoritate sit vt mihi liber Dachabeorū sit gratis et pb̄atus: sed cōrentiosis pateat ad repulsam. Satis hodie de p̄silio dixi. immo vt ipse met d. d. dicit. concilij non errat. si aut errat non est cōstitū. et vt meo sensu loquar. credo concilij et eccliam nunq; errare in his que sunt fidei. in ceteris non est necesse non errare.

¶ Qd vero exclamat latibulū hoc esse hereticorū. qui hac fiducia quassibet et p̄positiones auctoritatū refutarent. vel reciperent. Hūdeo. quare hoc non sunt conquesti sanct⁹ Augusti: Hiero: alijq; victoriosissimi hereticorū triū pb̄p̄ros: sed donatis ambiguis locis studuerunt certis et apertis locis pugnare hoc factam⁹ et de animab: in purgatorio. Ad rem Ad auctoritatū solutiones dixi a me cōtemp̄tos esse Augustinū Ambro: Bern: Hiero: Grego: Iūdo: cū glos ordi: hoc p̄ modestia immo molestia Ecc̄iana dixit: nimis cupidus mouendū inuidie. Dixi hodie non esse cōtemp̄tos a me et iterū dico. ¶ aut meam glossam et igne in q̄ reuelabit dies dñi. qd et si potest trahi ad purga: vt dixi. et sic sententiam d. doctoris non reprobaui: Purgatorij scz esse. non tamen potest hac intelligentia op̄lari os contentosum.

¶ Item v̄ illud Matth. 5. de carcere non p̄empti pro Amb: osij sententia. qd addit d. d. verba Ch̄stij indicare: debere solui vsq; ad nouissimū quadrantes.

Martinebeorū
lib. *

ideo de inferno intelligi non debere. **H**ideo hoc satis elucet p dnu Hiero qui
 aduersus Heludiu hanc dictione donet recte exponit: vt non cogatur scire
 qd Ambrosio cum d. d. hic ponit. nam et sic Martine. scribitur de Joseph. nec
 cognouit eam donec peperit filium suu. 2 tñ non sequit: qd post partum cogi
 nouit ea. ita hic no sequit qd sit exiturus post solutione. sed soluet 2 no exiit.
 Qd aũ cõstituit qd non peccauerit mortaliter dissentiens aduersario. atqz
 et mortalia non sint contrita et ventalis purgant in purga: dico qd hic textus
 non loquit de contritis mortalib; nam contritã mortale iam no est mortale
 et penitens iam non est dissentiens aduersario suo. Ergo de dissentiente 2 sic p
 manente loquit Christus. **T**ranseo illud de casu ligni apud Ecclesiasten. vbi
 Dico: dicit intelligere p Austrã statum bonum; 2 p Aquilonẽ statũ malum.
 concedo vtrũqz et nihil ad purgatoriu.

De mansione apud Johannẽ certã vbi argutat in hũc modũ. quõ fiet certã
 si fiat accessio gratie cui debeat altior mansio? potest idem argui de quolibet
 fidelis post baptismũ: cui est certa mansio ab eterno pdestinata. Deinde in purg
 gatoris existentes sic ordinati sunt; vt hoc modo ad certã mansione veniant.

Illud etiam humanũ argumentũ nihil concludit qd sequeret descendere cum
 gatoris existentes sic ordinati sunt; vt hoc modo ad certã mansione veniant.
 illud etiam humanũ argumentũ nihil concludit qd sequeret descendere cum
 gatoris existentes sic ordinati sunt; vt hoc modo ad certã mansione veniant.
 illud etiam humanũ argumentũ nihil concludit qd sequeret descendere cum
 gatoris existentes sic ordinati sunt; vt hoc modo ad certã mansione veniant.

Damascentũ transeo cum termino meriti 2 remitto ad precedentia.
 Item iterum me carpit qd nullo fulcit testimonio prorogo terminũ meriti
 ipse aũ nitatur multis et neget. **H**ideo nullis nititur 2 ipse nisi violenter intels
 lectis. vt satis dictum est.

Sapere etiam me in verbis meis volens dicit me appellasse sententiã meã
 opinionẽ: ergo male oppositũ appellauerim errorẽ. dico sicut prius. Non so
 lum opinionẽ sed 2 igno:antiã appello meam sententiã 2 errorẽ appellauit non
 opinionẽ sed qd opinionẽ p veritate statuunt.

Deinde auctoritatẽ qd opinionẽ p veritate statuunt.
 Deinde auctoritatẽ de Roe Job 2 Daniel dicit non valere tñ pro extremo
 iudicio nec possim hoc cõtinere ex litera; relinquo hoc iudicio melius senten
 tis. Cũ textus manifeste habeat qd pro hoie ad tribunal qd in morte sit rapto.
 nec Job nec Dani: orient. qd omisio de iudicio extremo intelligi oportet. aut sal
 tem non de purgatorio qd mortuus in purgatorio orant Roe Job Daniel et
 non laudent: sed blasphemant deum.

Ad auctoritatẽ Apocalyp: recte dicit qd demones in inferno. (oẽs eccle.
 non laudent: sed blasphemant deum.)
Reliqua exclusus tpe doctor Martinus vult signare in scheda et ostẽdere dño
 d. d. ois notarijs. obtulit aũ sequenti loco infra scripta. **Q**d demones in
 inferno non laudent sed blasphemant deum scio. sed qd ideo subitus terrã sig
 nificet purgatoriu in quo cauent anime: non sequit. primũ qd sunt in tribula
 tionib; 2 penis. nec dum absterlit de omni lacrymã ab oculis eorum. d. d. aũ
 negat cantare esse in tribulationib; laudare deum: Ideo cõtra seipsum loquit:

dum motus terra in purgatorio laude ponit simul et penas in quibus non latet
 nego aut et ego qd anime deo cantent qz habent certissimū signū beatitudinis
 hoc em signū certissimū fuit pbandum. Deinde ego sub terram non dixi scire
 solum infernū, sed et alta quecuqz sub terra sunt, in quibus omnis laus dei abun-
 dat. Omnia em sunt plena gloria et laude dei, qui laudabilis est in omnibus opibz
 suis, alioquin oportet d. doctorē non solū purgatoriu p subtus terram intelli-
 gere; sed etiam aliquod quartū p subtus mare cum eodē Apocalypsis. s. etiā
 subtus mare rectet et omnia que in eo sunt, rectius ergo creaturas omnes hoc
 quaternario intelligimus scatas. qz ea que dñs Eccius imaginat.

Quod aut in tribulationibz laudare deum sit cantare probo non esse a me fictū.
 vt d. d. dicit qz Moys. dicit gloria mur in tribulationibz. et Psal. 41. In die mā-
 gnae dñs misericordiā suam et nocte. (i. tribulatione.) canticū eū. et Jacobi 5.
 tristat aliquis oret equo animo et psallat. Itē benedic dñm in omni tpe. Quis
 inquit tpe etiam aduerso. Contra vituperat ille de quo Psal. Confitebit tibi
 cum benefeceris ei. Fateor aut hoc me nō dixisse de damnatis subtus terram.
 sed vt excluderē sententiā d. doctoris volentis qd cantare sit tantū de beatis
 dñis securitate in purgatorio.

De canone misse non est contentus qd dormire in pace ad corpus reuerti qd dicit
 canon: In Christo quiescentibz non in sepulchro quiescentibz: Porro quid res
 ferat ad animā corpus in mari aut aere versari ac non quiescere: Item quia
 (.inquit.) corp⁹ exante dicat dormire in pace? **R**espondeo nihil ista arguta valet
 nam quiescentes in sepulchro aut vbi libet scdm corpus actati vere quiescunt
 in Christo, hoc est vt Apocalyp. 4. requiescat a laboribz suis, videlicet qd se
 parata animā a corpe iam nō laborat in corpe in varijs huius mundi molestijs.
 alioquin quō Christi corpus in sepulchro negabit dormire in pace, et quiescere
 in deo, cum in tot locis de eo sic loquat scriptura, et cantet ecclesia. In pace in-
 tidipsum dormiā et requiescā, et Psal. 17. et caro mea requiescet in spe. Itē Apo-
 calyp. 4. beati qui inuuant in dño. Item Stephan⁹ actuū. 8. obdormiuit in
 dño, qd sine dubio de corporali morte tropo scripture dicitur. Si Eccio nō dōs
 mit corp⁹ exante sinat queso illud dormire suscitaturō deo et scripto: auerōitari

In fine dicit forar a nobis pro pace: non quā habent, sed quā habere a mis-
 seria penarū contingat purgatis **R**espondeo hoc est peticio pūncipij qz pag illa
 securitatis quā habeant nondū est pbata, relinquit ergo qd in pena sunt, et vt
 ab hac soluant et pacem habeant oremus.

Hec omnia sic volo dixisse vt ostendā me ignarū esse eorum que in purgatorio
 agat deus, nimis eos audere qui hui⁹ ignorantie impatientes, potius fingere
 volunt sua qd cōfiteri se ignorare, mea pbare nō possum, sed nec illi sua, quare
 recte mea conclusio id tm̄ voluit esse nec scripturis nec rōnibus pbatum aīas
 certas esse saltem omnes de salute sua: et gratiam in eis non augeri sufficit qd scilicet
 tuis eas pati et nos debere eis succurrere. Cetera deo relinquenda soli.

Acta sunt hec. 10. Julij presentibus et.

Ecclus p schedā rñdit. 11. Julij.

Solutiones reuerēt patris apparent mihi insufficientes potissimū qd Aug⁹
 dicat nō loqui de purgatorio cum maxime id agat: scz de purga: Neqz negā-
 dum est aīas defunctorū pietate suorū viuentiū releuari: cum p illis sacrificiū
 cum mediatoris offerretur: vel Elemosyne in ecclesia sunt, sed hec eis profuunt
 qui cū viuere vt hec sibi postea pdesse possint meruerūt. Est em viuendi mo-
 dus nec tam bonus vt non requirat ista post mortē, nec tam malus vt ei non
 p̄sint post mortem. Quocirca hic omne meritū comparatur quo possit post hanc
 vitam releuari quispiam vel granari. Inuicē Latere et dic Augustinū hic non
 de purgatorio loquutum.

Aug. i en-
 theridion.
 c. 63.

¶ Preterea non pbat ad deletionē peccati venialis requirit augmentū gratiæ: fateror: augmentū gratiæ tollere aliquando venialia: sed etiā veniale tollit factis passionē. vnde apostolus allegat⁹ Ro: 7. Nō loquit de veniali peccato. porro si loqueret⁹ factis passionē non excluderet. at de ei⁹ cōsensu velut imminente nihil dico in pñtia. Veniale fateror offendit sed venialiter: qz hominē in odio dei nō constituit: nec inimicū dei facit: qz alioquin cū gratia staret: ideo in purgatorio babent quidē peccata venalia citra inimicitā dei.

¶ At qz causat me torquere auctoritates p capillos ad ppositum. disperem si tota disputatiōe vel vnam adduxerit auctoritatē tam pñtensem. sicut ego hic adduxi. Sed hoc iudicent iudices non Lutherus.

¶ Indignat⁹ cur non z Augusti: z Hiero: causati sint hoc latibulū hereticorū qd dixi. Bone deus si non vbiqz clamer Augusti: z Hiero: cōtra Pelagianos: Cyprianus z Ambro: contra Arrianos z Nonationos: eos p arbitrio Interpetari sacram scripturā. ¶ Peti⁹ qz pbem meam sententiā. cum suam pbare non possit. meam vero pbatam iudicū relinquo iudicē.

¶ De donec alia est ratio Hieronymi ad Helptidum: qz aliunde probatur ex scriptura Mariam semp mansisse virginē. igitur donec ibidem non dicit consummationē. quod hic non potest facere.

¶ Porro de rōtibz meis gratia breuitatis non moror. Sed qz dicit me certū fecisse ex dictis suis qz anime suffragiis viventiū liberate minus deentur. male mihi imponit. nec em̄ mihi somnia fingo: repletur em̄ in dilutiōe ad notatiōnū mearū noluisse paschale sua sibi minus premia. ideo maluisse arde. sed missa hec facio z iudicibz cōmitto. ¶ Porro non nego quā in tribulationibz: quā laudet deum. sed hoc loco accipi non potest qz in celo cantare eos dicit z ab illis absterse deus omem lachrymā zc. Unde liquet lectori quō sententiam meam inerat. Unde anime in purgatorio cantant secundū Iohannē deo. z quero causam. explicet nisi certitudinis glorie: quare falsissime pmissit qz cōtra me ipsum loquar. Unde non nego bonos gloriari in tribulationibz: z cantare sed negavi illam glossam quā ipse finxit qz cantare sit in tribulationibz: deū laudare. alioquin angeli non caperent deo et beati.

¶ Quod errorem patientissimū defendere conatur scz anima dormire somno pacis scz quo ad corpus zc. qm̄ anima separata a corpore non laborat in corpore varijs molestiis: vide vafricem qui cum soluendo ad corpus retulisset in sepulchro quiescentes. Jam se transfert ad quietem anime a laboribus corpis sed beus bone vir. Est hoc quiescere a laboribz: qz videlicet non in corpore molestias patiatur: tamē incompabiliter molestias sentiat extra corpus.

¶ In anima quid suat si quiesco a febre. et infestor calculo? **¶** De Christi quiete aliud est: resurrectionē absqz corruptione expectante. bñ ergo qui movent in dño. sed quis diciturus est corpus beatum nisi per redundantiā anime in corpus. Sic de beato Stephano qui in dño obdormiuit.

¶ Demā inquit me petere principū. sunt in pace z tamen eis pessimus pacem: et quia idicula est referre pacem habitam ad corpus: sequit illam esse in anima scientia securitatis. Nō ait se sus pbare non posse: reputo verissimū. cōtra alij sua pbant: quibz perfinax et ceruicosus etiam demonstrationibz: non adquiescat. quin semper contenderet nō esse demonstrationē. velut Grego: Arminesi: et Petrus Aliaeci: Aristoteli faciunt in rationibus de primo motore in. 7. z 8. p̄physicorum. quare cum cōmuni concludo sententiā z in purgatorio gratiam non augeri. et eas certas esse de salute.

ergo fides ecclesie sit indefectibilis qua Christus rogavit ut non deficeret
 Luce. 22. 2. politicus est se nobiscum esse omnibus diebus usque ad summationem
 seculi Marti. 28. Non est admittendum ecclesiam cum animarum pernicitate tanto tpe
 errasse: quod decreta summorum ponere ab omnibus communione ecclesie sancte habere
 debita sunt acceptanda. ut ait Gregorius can: preceptis. 12. dist: Item can: omnia
 decretalia. 24. quest: 1. cum multis concordantibus. 2. pontifex modernus sub
 pena excommunicationis late sententem definitur indulgentias esse utiles ad penam peccatis
 debita ipsi qui charitate surgente membra sunt Christi delendam. Et quod huius
 modi remissio ex merito Christi et sanctorum auctoritate summi pontificis quasi contra
 boni operis. nec dicere indulgentiam Christiano esse utiles esse insanire. quod nihil
 aliud est quam dicere totum clerum in ecclesia tanto tempore insanivisse.

Martinus

¶ Duodecim argumentis impugnat egressus. d. d. conclusionem meam vnde dicitur
 Ad que prout fideam: Primo dicitur illud quod insania esse dixi haberi indulgentias
 bonas Christiano: effectus eas vicij boni operis. Dico ergo quasi prophetas
 ipsas tractantes boni que de se non erant malefisi quod malam fiduciam aduersus
 que nec precepta nec consilia sunt nec necessarie ad salutem: imo remissioes
 sunt bonorum multorum operum haberi pro bono Christianorum: Cum omne bonum nomen
 et necessarium ad salutem prebentur sit in preceptis et consilijs. imo amplius
 dico. quando saluberrima dei lex teste Ezechiele et apostolo Paulo Ro: 7. non
 est bona hominum: imo occasio peccati. sola autem gratia bonum est Christiano.
 quanto magis indulgentie que nedum cum gratie sed nec cum legis vilius
 bonitate vilo modo comparari possunt: cum sint nihil et punitio quedam bonorum
 operum haberi debent pro bono: Non quod noxias aut periculosas arbitretur ut dicitur
 in his que respiciunt animarum salutem: recte dicitur sed tales non sunt indulgentie
 que respiciunt animarum salutem: recte dicitur sed tales non sunt indulgentie
 que respiciunt animarum salutem: recte dicitur sed tales non sunt indulgentie
 que respiciunt animarum salutem: recte dicitur sed tales non sunt indulgentie

¶ Quod autem Cyprianus dicit deum non permittere quod maior pars cleri dicitur esse
 erroris videtur ipse quid dixerit. Certum est quod tempore Brriane perfidie maior pars et
 eorum quod dicitur et doctorum virorum errant in tanto articulo fidei. adeo
 ut nullus catholicus episcopus ferme resideret in cathedra sua.

¶ Quod dicit in concilio generalibus et trecentis annis habitis indulgentias utiles et
 pias Christianis. et in concilio wienensi approbatas. quas Urbanus. 4. pro
 reverentia venerabilis Eucharistie in fidelibus excitanda largitus est. Hinc
 nunquam negant esse utiles indulgentias sed non Christianis. hoc est feruente agentibus
 Christi secundum nomen suum amantibus et querentibus: ipsi enim ingrata est remissio
 operum: grata vero impositio operum. Secundo dico quod in his rebus non est respicienda
 persona vilius sive Concilij sive pape. sed quid dicat. presertim quasi hic et
 de indulgentia: ut in re non necessaria non est periculosus ceteris tamen paribus: hoc
 est si sciant eas esse non necessarias nec in eas confidant.

¶ Ad secundum de Concilio generalis et Innocentij. qui intulit per dispositionem hospitalitatis
 ut in remissione peccatorum offerret gratia subsidia etc. Dico me adhuc non in
 gentias: atque si esset idem dico sicut prius.

¶ Ad tertium de Lugdunensi Concilio in quo approbata dicitur et limitatio preteritis
 preteritis indulgentiarum inferiorum prelatorum. Admitto totum. quod autem sequitur Si essent in
 utiles non fuisse necessarij collatione vicij operis minuire in inferioribus prelatibus.
 Dico indulgentias esse vocatas a me vicij operis secundum quod impugnat sum a
 d. d. conclusio mea. 4. 2. in Resolutoio. ubi sic dicit. Ad quod venie sint male et noxie
 sed quod abusus puerius nocet: dum tale opus non facerent nisi venie essent. Sic enim

finis opus huiusmodi sit ipsa venia. et clarissimū est q̄ raro hōies contribuere
nisi indulgentie pmitterent. Ideo semp̄ ibi est periculū saltem vitiosi opus.

¶ Quarto inducit laudab: Constanti conciliū q̄ inter errores ceteros dānas
uit contemptā indulgentiar. **¶ Bideo** nunq̄ ego contempsi aut commendā
esse docui nisi contemp⁹ intelligat hoc modū q̄ incōpabiliter meliora postus
rius eisdem expensis facere quib: indulgētie redimunt. vel q̄ sunt indulgentie
ipse. quare prerogativa melioris nō est contemp⁹ dererimus Sicut aurū non
est contemptus ligni aut feni 2 si prestanti⁹ **¶** Idem ad quintū vbi Seronem
inducit indulg: concessioem non esse parūpendendā. Adde in suo genere.
seu sicut ipse dixit ceteris partib: Nec credo hanc sententiā d. d. satis placere. q̄
indulgēti sunt suscipiende in fide spe et chari: cum tenuerit satisfactioem impleto
2 remitti posse etiā ijs qui sunt extra gratiā. Admittere q̄ fructuosior sit opatio
inmens indulgentijs q̄ altera non inmens ceteris partib: mō cetera illa paria
recte cōparentur. Sicut non nego meliorem esse posse vnam orōem dñicam
2 aliā q̄ officē horas canonicas vnius sacerdotis.

¶ **Sexto** inducit beati Grego: ante non gentos annos. Pascañū ante. ccccxx
annos dedisse indulgēti: quāntis recitante wilhelmo Altridictorensi aliqui con
tradixerint sancto Grego: **¶ Bideo**. Non dū habeo fide dignam historia de in
dulgētijs Gregorianis. tamen quidquid scio ideo sequit indulgētijs esse aliud
q̄ indulgentias. hoc est remissiones bonorū operū quas nemo bonas porre
appellare Christianis quantūlibet sancta Concilia vel quālibet sancti eas des
derunt vel approbarunt ideo d. d. non solum contra me agat solus nōb: aucto
ritatū. sed 2 ipsius rei veritate.

¶ **Septimo** suscipiat eas esse ideo boni opus viciū q̄ sunt satisfactorie. Dico q̄ nō
sunt satisfactorie sed remissiones satisfactoris. nec habende vt opus satisfac
torū. ideo male hoc argumento p̄antur opib: satisfactorijs quasi ideo merita
nostra misuant si indulgentie relinquunt. imo p̄tium verius est merita augmē
tum indulgentie relinquūtur.

¶ **Octavo** dicit consensu fidelū receptum annū Jubileū Bonifacii 8. **¶** **Cle: 6.**
¶ **Sixto** **¶ Bideo** quis scit si consensus fidelū eam receperit. nec est Bonifacius
tante opinionis vt quidquid gesserit: statim p̄ re bene gesta habendū sit. pes
sertim in re non bona nec necessaria ad salutem. qui 2 alia monstra p̄petrauit
que in rebus necessarijs malum exemplū prebuerūt.

¶ **Nono** q̄ dederūt Ro: ponti: consensu Christianissimorū regum 2 principum
indulgentias pro passagio. Dico sic p̄uis non est mtra culū q̄ deus hec p̄tem
nar 2 sicut agit et agere que impinentia sunt ad salutē: qui in h sup nos vigilat
vt doceat vitia. vt apostolus Titum. 3. dicit hoc est p̄cepta sua 2 consilia.

¶ **Decimo** arguit fidem ecclesie esse indefectibile 2 Christiū nobiscum. ideo ecc
clesiam non potuisse errare tanto tpe cū animarū p̄ntie. Dico non tota eccles
sia errauit. Deinde si etiā erraret in ijs reb: nihil (temp de Christianis loquor.)
non est p̄iculum (salua fide) variari opinionēs et errare in tpalibus non tollit
ecclesiam Christi.

¶ **Undecimo** decreta Ro: pon: acceptāda esse p̄tendit. **¶ Bideo** sine dubio sunt
acceptanda sed tamen cum iudicio vt habet dist: 22. ca: Anastasio q̄ Roma
us pon: hōies fuerūt et hōies citrū se habuerūt errare et potuerūt. Deinde nullū
est decretū q̄ p̄cipiat indulgētijs redimere nec est vsq̄ hodie. q̄ indulgēti
tiam validiorem aperte declarauerit.

¶ **Ultimo** de moderni pontificis definitione esse videlicet vitiles indulgēti. 2 de
merito Christi et sanctorū acceptas. **¶ Bideo** nec ipse satis exprimit. nec probat
vel vna syllaba que dicit. De qua re copiosius in actis meo Augusten: dicit
Nō sequit q̄ totū clerū in ecclesia tanto tpe infansisse: cū interm temp fuerint
quibus 2 displicerint. qui 2 dixerint satis p̄uatim indulgētijs. vt restat

vulgatissima puerba Indulgentie sunt ple deceptiones.

So.

Ecceius.

Acepti reuerendi patris sententia in multis misrore et equabilioribus verba
pclusionum prederent, aut alia sua scripta mihi videbant scire, neque mei est ma
rituti indulgentiarum pclamationes aut abusus defendere, sed ve
ritate et quantu indulgentie ronabiliter date possunt, pdesse tutari, et vt sim bies
uis, no discuto de excusatide sine pclusionis, at cum assumit indulgentias non
pceptas, no necessarias esse, fatemur, sed in hoc toto meo exili iudicio apparet
esse difficultas nostre dissensionis principaliter, qz reuerendus pater dicit indulg
tias vel dante vel admittente memini me repperisse: qm sic indulgentie esse
vere nocive pculose, et danabiles: Cum sic pculia et summi ponti: remitteret hoc
bona opa et vel sic ho no mereret tanta beatitudine: qd est Santia salutem, vel
homo decepti remissione bonorum opum ad purga: mitterentur penas hic no dis
tintas, ibidem sustineret, qd reuera danabile est, vnde omni vlt dante vel admit
tentia indulg: vnus cōsensu est indulgentias non esse bonorum opum remissiones
sed remissionem esse pene tpalte p peccato cōtrito adhuc debite et no solute. Si
cuti Leo modernus papa expresse in pfato decreto desinit qd Sixtus, 4. ante
in suis Resolutionibus dicit indulgentias non esse bonorum opum remissiones
vulgari affirmat no volentibus implere canones penitentiales, et in eode resos
luto dicit canones penit: pgrs impositos, qd vni alioquin sinenū omnes vira
penitentia agerent, vnde infelicissime essent Indulgentie si essent bonorum operu
remissiones. **S**olutio ad primu rfidit indulgenti: no attinere ad antia salutem,
cu pfecto maxime interfit saluti antia: an salutem pmoueat vel impediant.
Interest etia fides nostre an papa vt Christi vicarius penas peccato debitas
facta recompensatione p merita Christi et sanctorum possit remittere et delere. De
Cypriano obiectum mihi qd occurrebat Cyprianu legenti qdus no plene mihi
psteran sicut in Grecia ita et in alijs regidib: Ecclesie maioris vni clerici fuerit infecta
chari: Christi sequat, hoc certe dicta Locutorum destruit et indulgentias largi
tione, qz non nisi Christi fidelib: et ritis et pmissis sub pmuni forma pcedunt, qre
comuni sententia indulgentie non sunt bone malis: qz eas non consequunt sed
bonis et vere Christianis.
Non accepto qz, p. dictu Seneca hic vsurpat, no attendu quis sed qd
dicat: quonia maxime in ijs que sunt fides attendere oportet ena qhs dicat, et
psilu legitime congre: est ab omni Christiano audiendum.
Dicit errorem non periculosum si hic de indulgentiis errer, at mihi dntu videt
cum periculosi errores fuerit iudicari, qui sacris ordinibus vna fratru mendican
tum ab initio detraherunt.
Ad Innocentij in gnali cōcilio pstitutione dicit se no intelligere quod valeat
vel indulgentie sine remissio pctōu, disco vt semp no dabo tam solenne psilium
et legitimu potuisse errare: cu a spu s, no derelinquat et remissio pctōu intellige
da sit quo ad pena: qz nome pcti no semp p culpa, sed etia p pena culpe debis
ta vsurpat, sicut apud Machabeos vt a peccatis soluant, qd de culpa nequit
intelligi mortali, sed de pena culpe debita. Et si indulgentie dicant varijs ab
soluant a pena et culpa: eas psequentes nullus existimare debet indulgentias
remittere culpa: sed qz papa pcedit vt a culpa mediante sacramento penitentie
a deputatis commissarijs absoluant, et deinde indulgentias, s. penatum remissio
opes consequantur.

Hic p̄tinua-
uit Eccles
hora secūda
die. 11. Jus
lī. 1519.

Quod vero se excusat q̄ dixit indulg: esse victum boni optis q̄ et ipse voluerit
ceteris paribus opus bonū cum indulgetijs esse melius q̄ sine indulgentijs.
sed sicut fieri soleat q̄ ita hōies indulgentias redimant vt bona opa illa sine in-
dulgētijs non facerēt. Quis pleraq̄ super illo dicto afferri possent 2 in simili
quādo victus p̄pter amicitia victorū veniūt ad oblatiōes 2 offerentiā plus q̄
intuitu mortuorū: attamen mihi apparet mellior iudicio semper saluo hoc non
esse vitium boni operis. P̄mū ex eo quia sacrum consiliū 2 indulgentias vult
excitare homines ad bona opa. Secundo q̄ esto q̄ tale quid faciant. vel ex his
deant p̄pter indulgentias p̄sequendas: t̄si ista opa ex illo fine non infirmantur
qm̄ finis iste indulgentiarū non discrepat a fine ultimo. ita q̄ penarum remissio
p̄gruenter in deū ordinat: alioquin p̄scindendo subordinatiōē finis paucis
ma vel nulla essent bona opa.

Que cōtempnū indulgentiarū per Cōstantiense consiliū improbatū dicit
reuerendus pater se illas non p̄tempnisse fateor ingenuē. si eo semp̄ fuisse vltis
moderamine sicut se hodie exposuit 2 forte eius interpretatiō est standū. Et in
p̄scientia sine foro: tamen scriptus eius sermo vulgaris aliam exhibet intelli-
gentiā laicis. sed hoc nihil ad me. Ad Berfonē respondit admittendo. tamen
arbitrat̄ Berfonē mihi aduersari qui indulgentias tunc vitales reputat: q̄ si sic
spe 2 charitate p̄cipiunt q̄d ego alias tenuerim posse fieri satisfactiōē in p̄cō
mortalī: dico 2 ipsum Christianissimū Cancellariū hoc tenere aliquem posse
satisfacere de infuncta penitentia in peccato mortali: alioquin impudentissime
agerent confessionū auditores durantes imponendo p̄nam. sed an quispiam
indulgentias in peccato mortali consequatur nihil ad rem. ratio diuersitatis
est obuia: q̄m indulgentie non solent concedi nisi contritis 2 confessis. ideo nō
mirum si peccatores harum non sunt capaces: q̄ indulgentie t̄m valent bonas
sum sonant. Sicut t̄m reuerens pater ordē d̄ficam Laici t̄m valere sicut bonas
canonicas clerici. si cetera sunt paria. illud non admitto.

Que b̄s Gregorius dicit se nondū receptam vidisse histōriā. at tam p̄stantissima
fama. sicut b. Augustinus lib: de trid: de Alexandria inquit hoc negare non p̄mit-
negat aut̄ indulgentias esse satisfactorias: sed solū sunt remissiones bonorum
operū. In hoc credo principalit̄ nos dissentire 2 magnam p̄tem cōtroneise hic
fundari. At p̄ius memini indulgentias esse non remissiones bonorū operū. vt
credit reuerend⁹ pater: sed remissiones penarū peccati debitarū. Unde homo
vere Christianus accipiens indulgentias non minora sed plura facit bona opa
q̄ si non consequeret̄ indulgentias. Sic aut̄ intelligo indulgentias esse satisfactorias
sicut papa Sixtus. Clemens. 8. papa modernus declarauit. non q̄d
p̄sequutus indulgentias satisfaciat sed q̄ nullum malum manet impunitū. et
nullū peccatū manet inultum. (can: sicut p̄mi de penit: dist: p̄tima.) Ita vica-
rius Christi dispensator eius thesauri vbi homo. p̄ poena peccati non reddit
equivalentē ipse ex thesauro sibi cōmissio merito Christi sufficientissimo illud res
cōpensat. 2 pro satisfaciat. Quare p̄cessi in p̄uorib: indulgentias de se nō debet
culpā. sed penam. q̄ sit talis remissio penarū in indulgentijs et non remissio
bonorū operū. pater p̄ illud Esaiē. Spūs d̄it sup̄ me eo q̄ ueniret me ad annū
standū mansuetis misit me. vt mederer contritis ac predicarē captiuis indula-
gentiā 2 clausis apertionem. Christiani eadem verba de se assumēs pro verbo
Indulgentias remissionis nomē accepit. Sic theophilus ait vt beatus Theobaldus
em̄ renarrat. nā p̄ius ab inferis ante d̄m tenebantur donec uenit qui p̄dicaret
captiuis remissionē. Deinde cōtendit reuerens pater merita augeri p̄dicaret
dulgētijs. hoc ego nō video. q̄m vt dixi non redimentis vel reliquētes indula-
gentias aliq̄m istam pecuniā in bonis conuictiā uolunt cōsumere: non merita
augere: fateor q̄ aliq̄m posset quis facere maius opus merito: totū cū illa p̄
quis q̄ si redimeret indulgentias non oportet speciuocari.

enumerat

¶ De Jubileis celebratis non vult admittere accessisse consensus fidelium, et
suspecta Bonifacii. 8. vita potest suspectū facere et⁹ Jubileū. dico satis magis
num esse populi cōsensum. q̄ ex toto Christiano orbe in Jubileo Christi fides
les confluit. quōd alias cōsensum fidelium pbare possit non video. q̄ consensu
p̄nicipū dicit pro passagio et cruciatiōe a summo pontifici indulgētiās datās: Res
ponder parum cōficere si hic errauerint in re nibili. quasi nihil esset Christi fi-
deles decige et vnanime Christianorū principū et regum cōsensum in tam fals
lācem descendere fidelū deceptiōe.

¶ Preterea nullū ait esse decretū expressum et clarū sup indulgētis. Oppono
et declaratiōe Sixtinam. et tam nouissime declaratiōe modernū pontificis.
Abi inquit Ro: ecclesiā quam relique tanq̄ matrē sequi tenent. tradidisse Ro:
pontifici clauigeri successore et Ihesu Christi in terris vicariū potestate cla-
ulū. quātū est aperire tollendo illius in Christo fidelib⁹ impedimenta culpā
fey et penam p peccatis actualib: deleam. culpam quidē mediante sacramē-
to penitentię: Penam vero tpalem p peccatis actualib: scdm diuinā iusticiā
debitam. mediante ecclesiastica indulgētia posse p rōnabilib: causis eisdem
Christi fidelib: qui charitate iungēte sunt membra Christi siue in hac vita siue
in purgatorio indulgētias ex supabundantiā meritorū Christi et sanctorū et
tam p vniū q̄ p defunctis apostolica auctoritate indulgētiā pcedendo. thes-
saurū meritorū Christi et sanctorū dispensare et Abi clare determinat cum se-
quentib⁹ indulgētias non esse remissiones bonorū operū sed remissiones pes-
narū. que fiat cōpensatiōe facta meritorū Christi. et q̄ rōtinabar ecclesiā tot
annis totam non errasse. Rūdit non totam ecclesiā errasse: q̄ semp interea fue-
rit quib: hoc negotiū fuerit suspectū hinc vulgatū illud. Indulgētie sunt pie
deceptiones fidelū. Ad qd dico. Nā alicuius rei habenda est ratio non quod
quisq̄ dicat sed qd boni, docti, honesti, et optimi statuunt audiendū est. quot
ess fuerunt pbatisset honestiss: viri per totum Christianū orbem in trecentis
annis et horum aliqui in cathalogū sanctorū relati non tamen indulgētias hoc
pacto pbauerūt. Et si abusus eis sicut in omī re displicuerit. Thomas scrips
est Bonauentura Albertus Carmelita. Bernhardin⁹ et alij magni viri. Alex-
Berfon Capistranus et. qui tamē indulgētiarū concessiōe non reprobauerūt.
Quare nihil refert q̄ Johann wickleff et Ulrich Kalreisen in Angliā: dñō Jos-
banni de wessalia. qui tamē hoc retractante Haguntie. Bohemis indulgē-
tiarū concessiōes non placuerunt. Quare cōcludamus indulgētias rōnabiliter
datās ad dei bonoriē et fidei exaltatiōe nō esse inutiles Christi fidelib⁹ deuotis
non solum mentib: sed eas cum humilitate et gratiarū actiōe acceptentib: abus
sibus reiectis et repulsis. vt sic potius de tanto munere deo gratias agamus q̄
vt illud supbe cōtemnamus semp in animo habentes optimā indulgētiā esse
peram p̄ritiōnem. Tamen offiō si hodie exposita sententia sunt mens reue-
patris maluisse vt illud clare dixisset et simplicib: non dedisset occasiōe aliud
cogitandi: q̄ nemo est oīm auditorū: qui sensum hodie datū intellexerit in cō-
clusiōe vnde dicitur Dicere indulgētias esse bonū Christiano est insanire. Sunt
em̄ verissime operis boni vicium. Et sum bene contentus de sua expositiōe
quantum ad me attinet.

Martinus.

¶ Contra solutiones meas opponit egregi: d. d. primo indulgētias non esse
remissiones bonorū operum nec se vidisse qui hoc assereret. Sequi etiā ad hoc
indulgētias esse vere p̄culosas noxias et damuabiles. esse potius eas vno cōs-
sensu dantiū et admittentiū remissiones penarū p peccatis debitarū. Rūdeo
satis admiro: quid hec verba d. d. velint. cum sine dubio p penas pro peccatis
debitas intelligant omnes labores satisfactoris que tertia pars est penitentię:
inter quos certe sunt bona opera Elemosine, orōnes, ieiunia, vigilię et similia.

De indulgentiarum concessione.

ad qd est expressus textus lib: 5. c. Cum ex eo. ubi papa dicit p indulgentias in
dulgentieneruari pñalem satisfacione Et officia bulle indulgentiaru ferme hac
clausula habent. de infunctis penitentis relaxamus. Sed age dato qd essent
pene et non opa: dico penes esse remitti penas qd opa: cum vira passiva et pe
nosa plus pñficiat aut piofit qd mere activa. vt apostolus. z. Corint: 11. cum in
firmo: tunc fortio sum. Purius est em opus qd solo deo opante nobis par
entib: pñficiat qd qd nobis coopantib: efficitur. iuxta illud Deuteror: 22. Ego
pcurtam z sanabo. occidam z viuificabo quare ad sensum egrado. d. plura ab
surdia sequunt ex indulgentijs qd ad meū sensum z sane nescio an verissime dicit.

¶ Secundo nō potest cōcordare qd dixi indulgentias solum pigris esse dadas z
canones similiter tantū pigris impositos. dico nō memini me dixisse canones
esse pigris impositos. si aut dixi sensus meus est qd strenui et feruere sine peo

¶ Tertio contendit eas esse necessarias ad salutem quia expedit nosse an pro
moueant nec ne ad salutem.

¶ Et si non fateat necessarias esse ad salutem expedit tamē scire pmovent sa
litem nec ne. Respondeo nec hoc est necessariū scire. sed si nocerent saluti. Non em
est necessariū scire non necessaria ad salutem.

¶ Item qd interest an papa per merita Christi possit remittere. nescio an inter
sit. De meritis Christi postea.

¶ Post hec dicit meā sententiā destruere dicta Cōciliorū z indulgentiarū lat
gitiōem que in unius forma cōcedunt contritis z confessis. Respondeo non ideo de
struit meā sententiā dicta Cōciliorū: qz sunt contriti et cōfessi qui pigri sunt ad
soluenda satisfactiōes quos scrip: etiā infirmos vocat. z ppter hos damnāde
non sunt indulgentie. ¶ Reprehendit etiā in me qd usurpauit dicit Seneca. non
quis sed quis dicatur. qd in his que sunt fidei attendere oportet etiā quis dicat.

Respondeo hoc nō est ad ppositum. quia materia indulgentiarū nō est materia
fidei. Deinde in materia fidei multo maxime opus est attendere non quis sed
quid dicat. quia non est respectus psonarū habendus: sicut manifeste pmonet
Matth. 7. z 24. Attendite a falsis pphetis. qui veniunt ad vos zc. Item multi
veniūt in noīe meo dicētes. Ego sum Christus. z Johānis. 10. Quis moe voce
meam audiunt. Proinde etiam summo ponti: non temere credendū est vt sine
regula Johānis apostoli. Charissimi. pbate spūs vtrū ex deo sint.

¶ Dicit deinde periculum esse in errore indulgentiarū: ex eo qd periculosus error
habitus sit eorū qui ordinib: mendicantiū ab initio detraxerūt. quidquid sit de
detractorib: per hoc non pbatur error periculosus in indulgentijs. nec moe
error est qd ordines mendicantiū vt sacerdotes ecclesiarū errorem iudicauerūt.

¶ Per idem ad id qd dicit Conciliū non errare qz regitur a spū sancto. ¶
¶ Addo ego sez in hīs in quib: regitur a spū sancto. In reb: fidei. Et vt ali
quando dicam non dixi errasse in concilio in dandis indulgentijs sed postea.

¶ transeo illud qd remissione peccatorū intelligit remissionē penarū. cū sepe pctm
p pena accipiat Machabeor. 20. Ego nō sepe inuenio pctm pro pena accipi
nisi forte vbi de Christo scribit qd peccata nostra ipse portauit. qd tñ z ipsum
nō ausim dicere simpliciter pro pena accipi. Sed hec extranea.

¶ Confutaturq; illud qd ventas dixi esse vicium quia dicit esse subordinatiōis
finium in opib: ideo si venie referant in deum nō viciant opus. Respondeo deo
exemplū demonstrandi. dixi emi hodie raros inueniri qui tñ darent gratis et
ppter deum: quantū dant pro indulgentijs. Et fructib: ergo cognoscerit eos.
Imo si audiant melius se posse facere qd redimere indulgentias qd pbabile est nals
las esse redempturos indulgentias.

¶ De contemptu indulgentiarū dicit si fuisset vsus hoc moderamine standum
est eius declaratiōem. Verum vulgaris sermo aliam indicat lacta intelligentiā

Respondeo, videat diligentius eundem sermonem egred: d. d. inueniet me expressis
verbis d. esse non esse cōtinnendas indulgentias: sed relinquendas liberas.
nemine esse absterrendū. sicut neminem vigedum. esse videlicet pigro: ōi solatia:
quare sine mea culpa hāc declarationē et hanc moderatā sententiā nō intelligūt.
¶ **Transco** illud de Bersony vbi dicit aliud esse satisfacere in peccatis et redi
fessis: et contritis pmitit indulgentias. Illic vero et ipse Iohānes Berson secum
sentiat. **Dico**. relinquēdo hoc tanq̄ extra capacitātē intellectus mei. vere em̄
non capio quō peccator possit satisfacere in peccatis et non etiā possit recipere
licentiā non satisfactiendi. cum plus videatur requiri ad operum perfectionē
quā ad omissionem.

¶ **De Grego**: et si historia non habeatur recepta tamen famam dicit non p̄
mittere negari. **Dico** sane temere nemo credat. et **Transco**.
¶ **tandem** ad id redeo q̄ indulgentie sint satisfactio: et nō remissiones bonoꝝ
operū. sed penarū. fortassis contendimus in equiuoco q̄ satisfactoriū d. d. ap̄
pellat q̄ p̄mittit virtutē indulgentiā. vt non satisfaciāt et hec p̄missio non sa
tisfactionis pro satisfactorio habeatur. Ego satisfactorium appello q̄ implet
satisfactionē non omittit.

¶ **adduxit** etiam auctoritatē Esa: 66. vbi **Christus** Zu: 4. legens ex **Italia** dicit.
ipsi dñi sup me eo q̄ vixerit me. predicare captiuis indulgentiā. vbi **Christus**
remissionē dixit. **addidit** Theophilū qui exponit q̄ anime tenebant rē. donec
venit qui predicaret captiuis redemp: q̄ illa auctoritas nihil faciat ad rem ipsa
verba et consequētia textus declarant: **Christus** ibidem dicit. Hodie im̄
pleta est scriptura hec in aurib: vestris. **Desinde** q̄ loquitur de vero anno **Jub**
ileis. hoc est. de plenitudine tēp̄s. de corona anni benignitas: et nō de remissionib:
penarū. sed de remissione peccatoꝝ. de qua tota scriptura loquitur cum **Jub**
ileis Bonifacianus tanto post tempore cepit. Item q̄ neget augeat merita
relictis venis **transco**: q̄ non p̄ hoc confutat q̄ aliquādo pecuniā eandē vo
lunt cōsumere in cōmunijs.

¶ **De Jubileis** celebratis dicit satis magnū esse populū p̄sentum. q̄ ad indul
gentias fideles in toto orbe consumunt. excepta tamen **Italia** et **Roma**. nec vlt
det quō alias possim pbare cōsensum fidelū. **Respondeo** eum cōsensum ego
probarem esse fideliū qui re p̄fecta et veritate indulgentiarū exposita fides
les ad cōfluendū moueret. nunc vero cōfluunt ignorantēs quid et quare.
eum maior pars credat se rem necessariā et meritoriam facere.

¶ **Post** hoc de passagijs et cruciatīs arbitratur egred: d. d. non esse rem parui
momenti tot fideles decepti p̄sertim magnates. **Radeo** nec est res magni mo
menti quāquidē et diuus **Hierō**: **Hartb**: 23. de sanguine **Zacharie** ap̄be: dicit **Ad**
dānam⁹ erroiē qui de pietate fidei descendit. Ita et hic error est sine dāno ante
ego dixi nullū esse decretū sup indulgētis opposuit **Sixtinū** et **leoninū** nouiss
mā vbi declarant virtutes indulgētis. **Dico** hec alia questio est. ego dixi nullū
lū esse decretū q̄d p̄peret indulgētis redimere. ideo non esse necessarias.

¶ **In** fine ad p̄verbū illud indul: sunt pie fidelū deceptiones. per q̄s volui nō
totam eccliam errasse. dicit non esse audendū q̄ quisq̄ dicat sed q̄ boni et
boni viri statuunt. **Runc** vero aliquid etiam in sanctorū catalogū relati non
impobant indulgentias. **Respondeo**. nec ego sane. hoc tamen addo q̄ eccles
sia accipiens optinōes. non facit ideo ex optinōib: veritates **Ideo** ad istam
Zeonis. 10. declarationem dico sicut in actis dixi. non probari nudis verbis.
p̄sertim hominum indulgentias esse de thesauro **Christi** sumptas et solnere
penas iudicia dāna requisitas licet optinōe nō damniē. **Nā** vt dicā q̄d sentio:

Et usq; in fine vni
quidē adimplet:

no vni
quidē
adimplet

eum Christi merita siue accipiunt vt suffragia: siue quocūq; mō & noie. in bilio
 minus sunt merita Christi. nec ppter vsum vel applicationē meram opibolam
 subeunt. Si autē sunt merita Christi gratia & veritas sunt. iuxta illud Psal: 243
 vniuersē vie dicit misericordia & veritas. & Johannis primo. Gratia & veritas p
 Iesum Christum facta est. ibidem. Vidim⁹ plenū gratiē & veritatis. Quare etiā
 si angelus de celo aliquid p̄naserit non credā esse in manu vilius hōis gratiam
 et veritatē dare. hoc est merita Christi dispensare. non tamen resisto pontifici.
 sed ad declarationē in actis me refero.

Eccius.

Quia vt dixi magna pars dissensionis iacet in eo an indulgentie sint remissio
 nes bonorū operū vel penarū. vbi in meā p̄tem dixi descendere ecclesie docet
 et Ro: pontif: Qui hacten⁹ de indulgentiis scripturāt. sed hoc refellit acute & docte
 re: p̄f. Quia remittere penā est remittere labores satisfactorios: iter q̄s sūt bona
 opa p̄ra decretū Innocē: In ca: cū ex eo de penitentis ne p̄nālis satisfactio
 emeriet. Dico bene remitti labores satisfactorios: sed non p̄ter bona opera.
 Quis est oratio. ieiunium & c. sint satisfactorios: tamē sunt bona opa: etiam si ipe
 non satisfactam. Accedit q̄ satisfactio non solum sit labore bonorū operū sed
 etiam satisfactorios. Quare pleriq; volunt non debere cogi filium confessionis
 ad satisfactorios in se recipiendū: iuxta illud p̄mune. Delictū est vt confessio: filium
 cum parua penitentia mittat ad purgatoriu: q̄ cum magna ad infernū. Nec
 mirum si pontif: plenarias rescuit indulgentias ad satisfactorios penitentis
 eluendas si passim a p̄elatis stant. Sic p̄tula bullę de inunctis penitentis
 que scdm iusticiā diuinā iungi deberet: vt doctores ecclesie de indulgentiis
 scribentes declarant.

Porro q̄ argumentat̄ pelus esse remittere penas q̄ opa non accipio. q̄ no
 tanto pene p̄funt vt homo instruat bene opari: sic vtr⁹ in infirmitate p̄fici
 sed hoc ad iudices. & q̄ errare in indulgentiis animab: periculosum vt bodie in s
 dixi. ideo ecclesie non errant si solum pigros contritos volūt recipere indulgentias
 Certe ad Carthusianos venire non debent. In materia fidei dicit maxime at
 tendendū quid dicatur. Ego autē auctoritatē reputo in theologia p̄sentissimā
 et quod audire p̄cipitur sedentes supra cathedrā Moysi. ideo quis dicat at
 tendere debemus vt captiuem⁹ intellectū: iuxta p̄ceptū apostoli in obsequiū
 fidei. p̄terea concilia habita sunt vt eorū auctoritate errores exterminarent.

De mendicantibus transeo.

Quō vero ait consiliū in ijs in quib⁹ regitur a spū sancto non errare. dico ego
 antiquorū patrū sequutus sententiā: semp debere p̄sum p̄siliū regi a spū sancto
 q̄d in non p̄stat de opposito scz de illegitimitate cōgregationis.

Sed adhuc fortiter stat reuerentia: pater in vicio boni operis q̄ dans pecuniā
 p̄ter indulgentias nō datur⁹ quasi hoc sit viciū boni operis. Querēt a reue
 patre si ipse cū suis fratrib: habet anniuersariū alicuius principis vel nobilis
 cū. 30. missis: q̄ dant bone presentē. alioquin non habitur⁹ anniuersariū. an
 hoc sit viciū boni operis.

De indulgentiis ab eo nō p̄emptis iudicent⁹ qui sermonē vulgarem legerint.

Porro reue: p̄ factus interpres me⁹ dicit indul: forte sic factas esse satisfactorios
 tonas. q̄ p̄ter istas aliquis satisfacere nō teneat. non iste est sensus meus sed
 q̄ hō debet p̄ peccatis etiā p̄tritis satisfacere de suo. & p̄ indulgentias satisfactorios
 facit de alieno q̄ sum: pontif: dat ei de thesauro ecclesie. vnde soluat. vt sic iuxta
 p̄mune patrū sententiā etiā in indulgentiis p̄ctm non manet impunitū. saluo
 eo q̄ etiā de p̄sio satisfacere nō possit. non a ccedentib⁹ Christi meritis.

De sensu fidelium credo neminē esse tam stultū qui credat rem esse necessariā
 indul: in iubileo: est existimet iter Romanū esse mercatorū. nec hic errat. ita est
 opus p̄ q̄ quis & ledit indulgentias meritorū: & tū ipas indul: nō esse meritorios.

Martin⁹ dicit. Eccius
 & sic non erit
 salua oīs ca
 ro tā in cu
 culla quā ex
 tra

¶ Deinde de verbis Sixtine et modernis pontificis non facio vim, quia cathedra Petri sequitur et eius sententia: qui in ea sedet quod in heresim quod ab illis plapsum non fuerit. Scio enim non probare sed definire: quod ut Chyristi vicarii definendo arbitror esse indefectibilis fidei. Sed hec omnia eorum committo iudicio quodrum interest. paratus errata expungere si que ostendantur.

¶ Iussit Martinus addere
Et ego

Quoddecima Julij Argumentatus est Ecclesi Respondete Martinus De Penitentia.

¶ In nomine tuo dulcis Ihesu.

¶ Contra conclusionem reuerentis patris et preter sermonis sui de penitentia per defensibile optimo patrum predicanti infedo probare penitentiam veram incipere a timore etiam pene. et quod bene quis se preparat discutendo recogitando etc.

¶ Primum quod talem modum predicandi obseruauit dominus Ihesus et eius precursor sanctus Johannes Luce enim .17. filius prodigus genuit typum penitentis secundum Augustinum de questio: Euang: Ambrosii lib: 2. de penit: 3. Chyristo: Hiero: et alios. sed eum ita ponit nobis Chyristus quod in se uerius dixit quantum mens enarij in domo patris mei abundat panibus: ego autem hic fame perco. surgam et ibo ad patrem meum et dicam illi. Pater peccavi in celum et coram te etc. Hic dominus Chyristus modum penitentis describens exponit primo motum penitentem primum: magnitudinem scilicet abundantiam panibus: et timore pene scilicet hic fame perco. quibus gradus: euenctus penitentiam veram cepit meditari scilicet: et dicam pater peccavi. et hoc Basilius explanat. Tres sunt sibi penitentie gradus: mercedis spes suppliciorum timor et bonitatis paternalis sincera dilectio. et sic antequam fiat amicus dei qui existit in misericordia Ihesu primum seruus. Sic Johannes incepit a timore: et gentes ut gentes timina uiperarum quis morderat uobis fugere etc. Sic etiam in toto actu est veteri legalibus historijs prophetis hoc ubique reperit. Sufficiat adducere unum locum Psal: 88. Si autem dereliquerint filium eius legem meam: et in iudicijs meis non amabulauerit. Si iusticias meas perphauerint. Et mandata mea non custodierint. uisitabo in uirga iniquitates eorum et in uerberibus peccata eorum. cum peccauerint. Quare presdicatores sacra ueritate scripturam hactenus bonum habuerunt modum de penitentia paranda: recogitando grauitatem peccatorum: eterni supplicij etc. Accedit ratio Dionysiaci: quod sic de? res administrat ut imago ad superiora per media ducat. Quas res cum peccato: sit in timore: quia non est dignus pane quo uescat: uolens ascendere ad superiora gratia faciat per medium timoris. Bene esset perfectioris quod aliquis timoribus capessenda. sed quis est hic et laudabilis eius? Imo b. Augustinus perbat modum predicandi nostre tempestatis docens expresse nullum puenire ad charitatem et ad ueram gratiam nisi procedente timore non filiali sed etiam seruilis. Augustinus: extract: 9. Ergo incipiat timor: quod incitium sapientie timor dicitur. Cum autem ceperit charitas habitare: pellit timor: qui et locum preparauit. quantum enim illa crescit ille decrescit. et quantum illa sit infertor: timor: pellit foras. maior charitas: minor timor. minor charitas: maior timor. Si autem nullus timor: non est qua intrat charitas. (Dat compassionem.) Sicut uidemus per seram introductionem quo sunt. seta prius intrat: sed nisi creata non succedit unum. sic timor: prius occupat mentem: quod ideo intrat ut introducere charitatem. Allegat illud Psalmi. uertisti luctum meum in gaudium. Et infra Senz sententia dicitur est de scripturis. nam qui sine timore est: non poterit iustificari. opus est ut intret prius timor: per quem uentat charitas. Timor: medicamentum: charitatis sanitas. Ex istis a primum liquet: quod penitentia est medicina ista: et timor est medicamentum secundum Augustinum: et charitas non intrat nisi per timorem. ideo bene presdicat penitentiam a timore incipere. Et non accipio quod relictum per ab Intro resolutionum

Ecclesi.

refert reue: p[ro]p[ter] Stru[m]ptu[m] vocem quasi cellus demissam. Penitentia[m] incipere
 ab amore & dilectione: nam huc expresse reuertat b[ea]tus Ambrosius: bonus amara[m]
 medicina[m] in ep[isto]la ad Studiu[m] ubi pena p[re]scribit[ur], debet esse penitentia[m] p[ro]p[ter]: vbi
 remissio donat[ur] gra[ti]a est. precedit p[en]ita sequit[ur] gra[ti]a. neq[ue] ergo penitentia sine gra[ti]a.
 neq[ue] gra[ti]a sine penitentia. debet esse penitentia prius d[omi]nare p[en]it[entia]m: vt gra[ti]a possit
 illud abolere. Illud idem testat[ur] Chrysostomus: toto libro de cordis copunctis: Et
 Romilia. 80. de peccat[is]: Et sermone. 29. Ad doct[ri]na[m] lib[er]o: lib[er]o: 2. de summo ho[m]i[n]e
 Capit[ulo] 12. Copunctio cordis est humilitas mentis cum lachrymis exortens te
 recordat[i]o[n]e peccati & timore iudicij. Et toto libro de contrit[us] cordis. Et speculo
 p[ro]p[ter] Aug[ustinu]s: nihil aliud agit timore horat[ur] p[ro]p[ter] timorem volente[m] penitere vt reco-
 giter tres abyssos sc[ilicet] p[ro]p[ter] timorem suorum penarum & iudiciorum dei. Sic b[ea]tus Bernar-
 dus sup[er] Cantica serm[on]e. 2. alia pluribus locis Gregorij moralib[us] lib[er]o: 2. c. 5. & sic sup[er]
 cap[itulo] 29. Job lib[er]o: quodq[ue] 2. sup[er] Ezechiel: vbi Romilia. 19. inquit. Scriptu[m] est.
 Intus sapientie timor: dilliceditat[ur] p[er]cul dubioq[ue] a timore ad d[omi]n[u]m ascendit. no[n]
 aut[em] a sapia ad timore[m] reditur. Prop[het]a q[ue] de celestib[us]: ad una loquebat[ur] cepit
 magis a sapia & descendit ad timore[m]. Sed nos qui a terrenis ad celestia tendis
 mus: colde gradus ascendendo numeram[us]. vt a timore ad sapia[m] puenire va-
 leam[us]. Idem lib[er]o: 1. sup[er] Ezechiel: dixit duas esse pennas: sc[ilicet] timore[m] & penitentia[m] que
 tegere corpa dicunt[ur]. p[ro]p[ter] timore[m] ad vna p[er]icul[um] de timore v[er]o
 habere conclusum. bene p[ro]p[ter] timore[m] n[on] p[er]stat[ur] & sup[er] iudiciorum p[ro]p[ter] timore[m] penitentia
 a timore incipiat: & q[ui] nitunt[ur] sermonib[us] suis in populo timore[m] dei seminare: vt
 sic semen diaboli extirpet. iuxta illud Origenis lib[er]o: 3. sup[er] Job. bonus est timor
 p[ro]p[ter] timore[m] iudiciorum que nisi demon expulerit no[n] poterit seminare semen p[ro]p[ter] timore[m]. Et q[ui]
 deinde p[ro]p[ter] timore[m] est penitentia no[n] incipere ab amore & dilectione iusticie. Quia
 si sic inciperet: fateri: ea esse laudabilior[em] et p[ro]p[ter] timore[m] q[ui] a timore p[er]ne incipet
 at fragilitas n[ost]ra id non patit[ur] cui d[omi]n[u]s Ihesus et p[ro]p[ter] timore[m] p[ro]p[ter] timore[m] p[ro]p[ter] timore[m] p[ro]p[ter] timore[m]
 mo[r]e p[ro]p[ter] timore[m] tanq[ua]m grad[us] quo verum iusticie amorem consequamur.

Martinus

Non est iste modus scripturas dignas feliciter intelligendi vel interpretandi:
 si ex diuersis locis diuersa decerpant dicta nulla habita r[ati]o[n]e vel p[ro]p[ter] timore[m] vel
 collat[i]o[n]is. immo iste est canon errandi vulgarissim[us] in sacris literis. Op[er]e
 ergo theologu[m] si nolit errare vniuersam scriptura[m] ob oculos ponere: et p[ro]p[ter] timore[m]
 trijs edere. et sicut duo Cherubin aduersis vultib[us] v[er]isq[ue] diuersitatis co[n]s[er]u-
 sensum in medio p[ro]p[ter] timore[m] inuenire. alioquin cuiuslibet Cherubin vult[us] lege
 diuertet sequace oculu[m] a p[ro]p[ter] timore[m] iusticie. vera Ch[ri]stianit[er] intelliget[ur]. Proinde n[on]
 q[ui] mibi egred[er]e. d. remotior v[er]is est a sacris literis q[ui] hodie. atq[ue] eo magis q[ui]
 edcludendo fatet laudabilior[em] & p[ro]p[ter] timore[m] esse penitentia[m]: si ab amore iusticie
 inciperet. sicut ego sapio q[ui] si a timore p[er]ne inciperet. quasi no[n] conanda[m] sine
 laudabiliter vt Johanes ait dignos fructus penitentie agam[us]. Na[m] hoc p[ro]p[ter] timore[m]
 no[n] accipio: q[ui] dicit fragilitate[m] n[ost]ram obitare quo n[on] ab amore iusticie penit[entia]
 tentia incipiam[us]. si scdm fragilitate[m] n[ost]ram agenda[m] est: et scriptura exponenda
 nunq[ua]m penitebimus: sed de die in diem peiores siemus. Quare anteq[ua]m iusticia[m]
 suis obiectis primo declaro metipsum.

Omnia bona vita necesse est vt instina[m] p[ro]p[ter] aliquam legem. ideo lex p[ro]p[ter] timore[m] est
 penitentie cuiuslibet boni optis. quare et in penitentie ante o[mn]ia op[er]e vel reuelari
 vel suggerit lege[m] p[ro]p[ter] timore[m] fecerit: & scdm qua[m] facere debet. lege aut[em] manifesta
 aut in memoria[m] reuocata mo[r]e sequit[ur] augmentu[m] p[ro]p[ter] timore[m] desit gra[ti]a. Quia natu-
 raraliter odit volu[n]tas legem. vt sunt exp[re]ssa testimonia Pauli ad Ro[m]anos 7. ad Galatas
 3. Lex intravit vt abundaret delictu[m]. Galatas 3. Lex p[ro]p[ter] timore[m] transgressio[n]es pos-
 sita est. Ideo b. Augustus de sp[iritu] & lit[er]a. c. 3. Neq[ue] em[en] lib[er]at b[er]it[er]u[m] ante gra[ti]a[m] quida[m]
 q[ui] valet nisi ad peccandu[m]. no[n] aut[em] ad penitendu[m]. vt d. d. dicit. (hoc em[en] Delat[ur] g[ra]t[ia]
 q[ui] est.) sequit[ur] Augustus: Et cum cepit cognosce[re] se no[n] latere q[ui] faciebat[ur] est null[us]

sp̄s sanct⁹ dīstuderit charitatē in cordib⁹ nostris | non diligit, non suscipit nō bene vult. sibi clariss⁹ dicit August⁹: q̄ lex dei non potest diligi nisi accepta gra sp̄s s. ū aut nō diligit lex. s̄ritum eius peccatū non oditur, ergo impossibile est penitēre ante dilectionē legis, hoc est qd̄ Ro: 4. apostolus vult Lex tram opat hoc est mōstrat peccatū sed non dat gratiā vt odiat peccatū. Ideo manet odiū legis et dilectio peccati: quantūlibet p̄ increpassiōes fornicas aut intrinsecas homo concussat timore feruul⁹ nam est abstinēt ab ope peccati: non tamē abstinere potest ab amore peccati, hoc ⁊ Chriſt⁹ Johānis, 6. docet vbi dicit Rescatorū intuitus penarū possunt terrere peccatorē, sed nunq̄ faciunt penitentiē.

Respondeo ergo ad obiectionē primā de filio pdigo. Lucae. 15. vbi incepit penitentiā a recordatiōe magnitudinis premij: dicens abundāt panib⁹ mercena ⁊ rē ⁊c. Dico q̄ hic filius pdigus incepit vere ab amore iusticie ⁊ q̄ cōuers⁹ in se cognouit primo bonū: et ex cognito bono intellexit suum malū. hanc autē cōuersiōne sui in seipsum non habuit ex fragilitate sua | aut ex timore pene sicut ipsemet d. d. dicit q̄ timor pene post premioꝝ magnitudinē mouerit, ergo non incepit a pena ⁊ timore, habuit autē eam ex trahente inhsu patre et dilectionem inspirante paterne domus. dum dicit quanti mercenarij in domo patris mei. nam cum prius vīssset in peccatis bonū. nec cognouit nec dilexit: nec peccatū odit. cū tñ nō possit Ignorare pctā. q̄ necessaria fuit alia affectio. i. amor boni

Secundo induit Johāne baptistā: Lucae. 3. q̄ incepit a timore dicens. quis monstrauit vobis fugere ⁊c. **R**espondeo aliud est predicare penitentiā; aliud incipere penitentiā, aliud est predicare bonū opus, aliud incipere bonum op⁹. Predicator monet, terret, allicit ⁊c: sed nihil sequit nisi gratia mouerit voluntatem. Item dico ad Psal: 58. Ustrabo in vīrga iniquitā: eoꝝ ⁊c. percuti potest peccator, sed nisi gratia cooperetur nihil pficitur. vt Iberenē. 5. pcussit eos ⁊ non voluerunt. Et Isaac primo a planta pedis vsq̄ ad verticem non est in eo miror egre: d. d. q̄ oblitus laminis nature Aristoteles audeat statuere alicui virtutis initium in timore vigente; cum ille tot verbis tam receptissimis. 3. Epicorum persuadere conetur opsistere esse voluntarium opus bonum et libera voluntate fieri. Et voluntas certe aut amor est: aut soror amoris. In de etiam dicitur opsistere opus bonum fieri per liberum arbitrium. Adde et illud q̄ Chriſtus nunq̄ peccatores coegit timore ad penitentiā: sed suauiter allicit quoscumq̄ vocauit vt Zachēum. Da gata postolos: ⁊ oēs. Sicut et apud Hieremā. carz. dicit. perpetua charitate dilexi te: ideo attraxi te misse rans tui.

Dico q̄ timor dñi quidem necessarius est: sed sitialis. q̄ sine amore impossibile est ferre conuersionē sui. in qua terret conterit ⁊ humiliat peccator. iuxta illud primo regum. 2. Dñs deducit ad inferos et reducit. Credo autē etiā ipius egre: d. doctoris sententiā ⁊ oīm scholasticorū doctoꝝ mecum esse. ⁊ cōtra obiecta eius pugnare: cum omnes consentiāt conuersionē opsistere fieri in charitate: et debet esse bona et meritoria penitentiā. qd̄ ego sane intelligo cōuersionē fieri mouente ⁊ impante charitate. vt sic sit volūtaria hilaris amorosa penitentiā. Ideo licet Johāne increpauerit Iudeos ⁊ terruerit: non ideo sequit penitentes incipe etiā a terrore. Aut si incipit a terrore (nisi accesserit gra) hys potente sunt verus q̄ penitē.

Ad dicit dñs. d. rōnem q̄ de⁹ res sic administrat: vbi a p̄ media ducat ad supiora. qd̄ aptant ad timorem volens peccatū esse timorē meū. timorem meū. a amore supius. qd̄ ego transeo et non accipio. **D**icit etiam esse perfectionis si hō possit se mere dei obtinere ⁊ amore suscite erigere ad gratiā capessendā. sed quis est hic et laudabit⁹ eū. Respondeo. nec timore nec amore potest se homo erigere ad gratiā capessendā: sed gratia presentis et mouet ad meritum dei obfuturum et amorem suscite.

penitens

¶ Ad Augustinū qui doceat precedere timorē ante gratiā & intrante charitate
 pelli timorē. Dico si recte intelligat admitto. hoc est. q̄ penitentiā nondū est in-
 cepit. q̄m timor precedit charitatē. sed intrante charitate incipitur penitentiā. In
 amor iusticie & odium peccati. Si autē charitas non intraret: timor non oparet̄
 nisi maiora peccata quare ista similitudo fere et lini pbatur mihi. modo nō in-
 telligat q̄ timor inducat charitatē: q̄d ex ipsius. d. d. verbis capio: q̄ nisi exatē
 fella non succedit linum hoc est. nisi timor. qui impedit penitentiā verā impellat
 per intrante charitatē: nunq̄ vere penitet. vt sic dixerim. Ambrosiū Inductū in
 epistola ad Studiū q̄ p̄cedit penitentiā: & sequit̄ gratiā & alia. Item Iudiciū de
 summo bo: Item tres abyssos recogitandos peccatorū: Bernbar: sup can:
 Gregoriū moralib: & alios patres: qui docent a timore ascendendū ad sapiētiā
 etiam et penitentiā a timore incipiūt. libenter admitto: sed non contra apostolū
 Paulū. de lege et timore legis docentē intelligo. Dico & ego habita charitate
 simul moueri hōiē ad timorē: de se sic incipi penitentiā a timore in charitate:
 alioquin stat firma sententiā: q̄ timor penam habet: bonū non opatur: Sed
 odit legē. Non ergo egred: d. d. concludit penitentiā nō incipere ab amore nisi
 de quantūlibet bonus sit timor pene ex origine. non enim timore pene sed timore
 dei penitendū est. q̄ ille sit seruus nō mansurus in domo: hic autē fallus & beres.
 Ideo illud puerbioꝝ. .i. Principiū sapientiē sit: dñi non admitto intellectū de
 timore pene: qui ante gratiā torquet hōiē infructuose. cū expresse dicat timor
 dñi non timor pene. Timor pene portus est principiū insipientie. Uideat ergo
 egred: d. d. vt non in vnum chaos cōfundat timorē seruicū. et timore fallālem. ne
 sibi ipse scripture et patrū intelligentiā p̄cludat.

¶ Eccius.

¶ Reuerend⁹ pater fūco verboꝝ conat̄ se euoluere ex tam expressis sacre scrip-
 ture et sanctorū patrū auctoritatib: et vt hoc vobis p̄uaderet auisus est dicere
 me longe fuisse alienū a sacre scripture intelligentiā. hoc loco diuerticulū q̄rens
 de Cherbini se respicientib: Sed iudicent quorū interest vter rectius sentiat de
 sacra scrip̄tū vt suas solatiōes impunctissimas excludat. Duo frequē adductū
 quoz in sermone recitādo sc̄dm viā p̄mittē nō memini: nec vllus p̄dicatorū q̄
 meminere negant. Et hūc quoq̄ timorem inquantū disponit ad veram peni-
 tentiā p̄ueniri in spiratōe diuina. nam indubitatū est apud Chustianū cōtra
 Pelagū p̄sidiam q̄ salutis nostre initiū deo inspirante habem⁹. quare non fuit
 necessariū hoc afferre vel ob hoc modū p̄dicandi resp̄ndere. In vno si videt
 michi equiuocatiōe falli: q̄ hanc gratiā qua deus p̄uenit corda hōim in onēdo
 credit esse charitatē: cum sit aliud gratiā dei munus. et p̄ hoc resoluta est v̄
 August: de sp̄ et lit. sententiā. contra improbos Pelagianos. Alterū q̄ dicit
 timorem esse infructuosum nisi a cedente charitate. quis hoc vnq̄ vel Schol:
 lasticoꝝ vel predicatoꝝ negant. qui ofies apostoli Pauli ad corinth: de chari-
 tate sequunt̄ sententiā?

¶ Porro q̄ laudabiliorē dixi penitentiā: que ab amore incipit: assumptis nos
 debere illam facere. iuxta illud Iohannis facite dignos fructus penitentiē. nam
 si sc̄dm fragilitatē nr̄am esset agendū: nūq̄ penitēsim⁹. Dico nos quoz posse
 facere dignos fructus penitentiē: etiam si a timore incēptimus & ad charitatem
 oblitus. cūm bt̄us Grego: lib: z. super Ezech: expresse declarauerit p̄petuam
 descendisse de sapientiā ad timorē. sed nos eosdem gradus ascendēdo a timore
 ad charitatē p̄uenimus: Sicut multa alia fragilitati nostre p̄donant̄ mentem
 suam declaraturus ostendit: quō dilectio legis p̄cedere debeat penitentiā. q̄ p̄
 legem abundauit delictum. et ad Gala: 3. 22. Dico verū est vt s. August. con-
 tra Faustū lib: z. z. restatur peccatū factum vel dictū contra legem: ideo non
 esse peccatū si nō esset lex. p̄hibens. sed sicut legis transgressiōe abundat delictū

ita legis observantia augetur meritum: quare omnino ista diuertentia ad pro-
fium non conferunt et solutiones datas esse contra sacre scripte intelligentiam
post prandium manifestabimus.

Hora secunda Continuuat Eccius
semiplenam orationem.

Prosequimur
hodie cepra

Renerendus pater ad illud de filio prodigo rñdit precessisse amorem iusticie
iuxta illud 2 conuersus in se: q: memoriã paternẽ domus habuerit. sed hoc nõ
dicit obieci. q: cõuersio illa fuit facta cõtemplatione pene. dum neminẽ ha-
beret qui eum siltiqua satiare: durante em̃ pecuniã non conuertebat in se sed
famelicus est cõuersus in se. Accedit qd b. August: ast verba eius fuisse verba
penitentis est cõuersus in se. q: si cõuersus in se fuisset amore iusticie:
iam penitentia incepisset contra Augusti: Quare solutio sua propositum non
infringit. et Basilio manifeste reluctat.

Ad Johannẽ rñdit aliud esse incipere: aliud predicare. 2 alias dixit pdicatores
res terrere sed non facere penitentẽ per penarum cruciatũ. Iterum euanida est
solutio q: si Johannes predicauit certe intendebat fructũ sue predicationis. et
2 quia insinuauit eis timorẽ: signũ est hoc pacto penitentia auspicari. Et nostri
predicatores predicant: quõ incipiant sciat deus.

Porro q: penitentia inritum gratie tribuit. et nostri predicator et doctores
nanq: negauerunt q: deus aspirando preuenit.

Peterea. Aristotelẽ nõ vult acceptare in scholis theologis et tamen aucter
eum mihi opponere. sed dico pstantẽ esse ethnicoꝝ sententiã. sistendo in timore
pene non esse pfectam virtutem. iuxta illud. Oderunt peccare mali formidine
pene. Ode: pec: boni virtutis amore 2c. nec opus virtutis debet esse coactum
sed lib: salud rñ est lib: arb: aducl: aliud est lib: arb: cogi. fateor: Chrius bñuolis
vbis vocauit apostolos Zachẽ. Magdalenã. sed ipsi aliquãdo durus vos
care factum Pauli nobis innuit. de quo Augusti ñ ait. 23. quest: 4. can: quõ:
cul Chrius vin intulit: quẽ cogitẽ in Euangelio de uocatione ad cenã dicit
Compelle intrare. Sicut plurib: verbis beatus Gregorius in Homiliis profes
quit. Taceat ergo queso reue: pater solum benivolentẽ afferens uocationem.

Peterea solum timorẽ siltalem necessariũ arbitrat penitentẽ de quo plurimũ
miro: cũ hodie me ad verã scripturarũ intelligentiã mouerit q: seipsum primõ
non emendauit. nam 2 b. August: in loco hodie allegato super Johanne loq:
quit de timore seruili quẽ foras mittit charitas. et de illo dicit loquit sapientem
Inticiũ sapientie timor dñi. et ita de timore seruili intellexit glossa sup Psal:
Inticiũ sapientie 2c. Heterus iudiciũ tanua est conuersionis ad deũ. et est glossa
Cassiodori. Sic glossa sup illõ apostoli ad Ro: 8. Nõ em̃ accepistis spiritũ
seruilitatis in timore. dicit timorem seruilem esse bonum et a deo. Sic Paulus
restitur siltum bonum .i. ad Timotheũ. 4. peccantẽ corã õib: arguet 2 ceterẽ
timorem habeant. Ita August: super Psalmis ait. et Longobardus eum res
narrat in 3. Timor seruilis est: cũ p timorem gehenne continet se homo a pec-
cato quo pferentiã iudicis et penas metuitet infra. bonus est iste timor: 2 vtilis
licet insufficientis: q: quẽ paulatim fit consuetudo iusticie. Sedã quoq: exponit:
Inticiũ sapientie timor dñi. scz seruili: quare aliud querat sibi patrociniũ 2 aliã
det solutionẽ. qm̃ ista sanctis patrib: non cõcordat. Qd si timor dicitis sanctorũ
fiare habebit aduersum se sacre scripte locos. nam dum timor dñi est inritum
sapientie. ad huc charitas foris pellit timorem. sed timor siltalis iuxta dauid in
eterũ pmanet: et in seculũ seculi. Quare alius est timor: quo sapientia inritã
alius est qui cum aucta pmanet. Unde cum reueren: pater negat timorẽ indu-
cere charitatẽ. expresse sancto Augusti: tradidit qui in loco allegato hoc postu-
at timorẽ: scz seruile esse inritũ sapientie: et p charitatẽ iterũ expellit.

D scribit

sententie Augustiniane mellissimus Bernhar: ser: 2. sup Canticles. que videntur
 tatis gratia non adduco. sed etiam plus dico charitatem non sic expellere timorem
 sicut vinum incompabile aliud: sed successu ad augmentationem gratie minuit
 timorem seruile. et aucta gratia timore omnino aufert. Nec refero quod ponderabat
 bodie dñs pater. Timor dñi non timor: pene est intrin sapientie: qm̄ 2 timor pene
 et timor: reuerentie uterq; est dñi. et uterq; est a dño: sola media timendi sunt
 diuersa vt. Beda 2 alij per longobardū inducti testant. preter Augusti: prius
 citatū 2 satis liquet ex verbis Christi. si nihil aliud haberem⁹ Matth: 10. nolite
 timere eos qui occidunt corpus: animā autē nō possunt occidere: sed portus est
 mere eū qui potest animā et corpus pdere in gehennā. si est timor seruilis esse
 damnabilis sicut dicit reue: pater. cur Ch̄us nos ad eū inuocaret: et Augusti:
 2 alios ita intellexisse confesso in iudiciū eorū quoz intererit.

¶ In sup dicit scholasticos omnes cōcordare q; cōtritiō nullus sit vtilitatis nisi
 fiat in charitate. hoc quidē verum: sed secundū Augustinū ad charitatē nō p̄
 uenitur nisi p̄ timorē. timor medicamentū est charitatis sanitas. Unde nō accē
 dēte charitate omnes bene nouerūt timorē illum insufficientē. p̄pterea in via illū
 cōstituant non in termino.

¶ Ad rationē ex b. Dionysio sumptā transit. sed non aperit d. pater cum
 peccatū sit imū 2 charitas supius qd̄ sit mediū puenienti a peccato in charita 2
 tenet p̄fecto aliud dare nequit q̄ Basilius Beda August: Bernh: timorē in:

¶ Deinde assumit gratiā puenire timorē 2 amorē. q; si loquit de gratia moriō
 nis diuine: quia deus nos asp̄rando puenit: fateor: quidē tunc. si autē loquit de
 gratia charitatis: illud non accepto. q; illius que recte sapientia in scripturis
 appellat intrin est timor dñi: q̄uis timor: iste absq; charitate sit in fructuosus.

¶ Porro q; Ambrosiū Grego: 2 alios doctores admittit sed nō contra aplm̄
 de timore legi: nescio quas offundit nebulas. dicat clare. aut isti sancti patres
 p̄ me allegati repugnēt dictis apostoli: vel minus. si repugnāt dicto apostoli
 hoc ostēdat: qd̄ nunq; fieri posse arbitror: cum in sacris scrip̄: fuerint exercitiō
 tissimū 2 spū sancto repleri: apostolū Paulū eque bene intelligentes sicut nos:
 si non repugnāt dictis Pauli: sicut eorū sententiā 2 pdicatoris modū cōtritiōnis
 et penitentię p̄fatum docentes nō improbet. nec ab hōib: p̄corib: huiusmodi

timorē seruile vtilē 2 quasi necessariū mediū excludat. Non releuat eum q; 2
 istimat habita charitate moueri mentē ad timorē: qm̄ hoc esset cancrino morē
 retrogradū. cōtra vñ Grego:ij sententiā lib: 2. Homil: 19. sup Ezechiele. qd̄ 2
 stat p̄culdubio: q; a timore ad sapiām ascendit: non autē a sapientia ad timorē
 reditur. habz ergo timor: penam: que charitate aucta minuit 2 totaliter absor
 berit. Preterea ob r̄pis angustiam alia in eodem sermone cōrenta que tamen
 omnino ventrent discutiēda nisi hodiernus dies p̄fixus esset ad hāc materiā ter
 minandā. sicut est p̄ctus de sigillata peccatorū cōfessione in spe. vti meminit

Chrysost: sup cap. 12. Matth. de puncto q; scholasticū ponant tres pres p̄
 uitentię: scz contritiōnē. confessiōnē 2 satisfactiōnē. quas prius posuit Chrysost:
 sermone. 29. de peniten: De duplici mō cōfiteudi sacerdoti. magna 2 alia deo
 cū alijs punctis que omnia prolixe possent tractari et excuti. sed factō iam fun
 damento totum simul sermonē. et ea que adduxi pro parte mea confesso in iud
 dicitum iudiciū eligendorum.

¶ Martinus.

¶ Sperabā Egre: d. doctore p̄faturū meas solutiōes p̄sertim ea que p̄ fun 2
 damentis ex Paulo in duxerā de lege: que ante charitatē non opatur nisi tram
 2 auget p̄ctm̄. Taceo q; disponat ad gratiā quē a timorē seruile fructus
 legis tram opatur et auget p̄ctm̄. At ipse hec fortiter transiens candē cōmū
 lenā recantant ac nobis hoc nō succū sed medullā scrip̄: contendit persuadere.
 discurrem per singula.

peccatū

net

100

Postea dicit non fuisse necessariū afferre q̄ int̄m salutis nostre sit ex deo in
spirite. Abi z timore disponētē dari intelligit. **R**ideo hec plane offia sunt et s̄
ronca p̄ter verbū Pauli qui dicit impossibile esse legem impleri immo pctā
non augeri nisi sp̄s sancti diffundat charitatē in cordibz nostris. **H**as aucto
ritates tam exp̄ssas oportuit cōfutatās et illam beati Augusti: c. 3. de sp̄u et
non bene viuatur. vadat q̄ cum suo seruilis timore qui nō opatur nisi odiū legis
z dei. z cum int̄ria vocat̄ disponens ad gratiā.

Iuuenit etiam equiuocationē gratie aliam esse charitatē / aliam donum quo
p̄mū mouemur. transeat hec distinctio nihil ad p̄positum: est elusio verborū
Pauli. Clarissimus est textus Pauli. nisi gratia z charitas faciat nos diligere
legem: lex semper tram opatur. hoc donum autem quo p̄mū mouemur non
diliger legem sed charitas spiritus.

Tercio cōcessit timore esse infructuosum sine charitate: hoc nullū negasse
Rideo cur q̄ docēt infructuosas penitētias z resistunt mihi fructuosam docēt.
Nelliquo hanc esse offiō subuersam cū tot opusculis Augustinus. z si Aug:
non faceret tot fulminibz: tñ vnus Paulus cōcludit opa quecūq̄ ante charitas
tē esse peccata z damnabilia z indisponētia ad gratiā. **E**t p̄ hec dicta ferme
ad omnia sua replicata r̄dideri potest. Ipse quidē p̄ more suo dicta scripture dis
tine temp̄ ad dicta patrum. immo trahit ad intelligentiā suam quā habz in
patribz: cum potius contra scripta patrū debeant conferri. Et indicat ad dicta
illam penitentiā. sed dicit nos posse etiam dignos fructus penitētie facere: si a
timore inceperim⁹. hoc sc̄m b: August: sic expono. Si pctā peccatis addi
derimus: cum vt sep̄us iam dictū est quiddam ante sanatā p̄ gratiā voluntas
tem sit fructus male arboris sit. que non potest bonos fructus facere: ergo per
timore seruile nunq̄ peruenitur ad charitatem.

Quinto innotuit Gregorio sup̄ Ezechiele qui descendat de sap̄tētia ad timorē
rem sed nos contra: descendere a timore ad charitatē. docēt sic **R**ideo q̄ dicit
Grego: non debet excludere charitatē nec excludit a timore incipientē penitentiā
sicut d. d. intelligit. sicut nec a charitate excludit om̄is timor seruile: p̄sertim
in hac vita: cum charitatis officii sit expellere timore seruile. atq̄ id tota vita
et inducere timorem fitalem.

Sexto ad auctoritates Pauli q̄ lex p̄ter transgressiones posita est z angel
delictū. dicit nihil esse ad p̄positum et me diuerticula quesuisse. adducēs Aug:
contra faustū lib: 22. peccatū esse dictū vel factum contra legem dei. **N**escio
quid velit d. d. non est hic disputatio quid sit peccatū. Ideo sup̄suis verbis hoc
temp⁹ p̄dum est. **S**copus iste versat̄ q̄ auctoritate Pauli timor seruile nō
possit esse nisi pctm: z augere pctm p̄ virtutē legis si desit gratia. Et sic aucto
ritates Pauli non sunt diuerticula: sed fulmina cōterentia snām d. d. vsq̄ ad
puluerē. nō ego ex hōibz angelos facti. oblit⁹ fragilitatis. sed doceo ne deos
facere ante gratiā. **Q**uō conuersionē suā pdigt factā dicit p̄templatiōē penē
nego. ad p̄batōē q̄ neminē haberet qui eū aliquis sattuaret. **D**ico nisi int⁹ su
tia. **N**emo venit ad me nisi pater meus traxerit eū. **Q**uō August: dicit verba
eius fuisse verba p̄siam meditantis nondum agentis. **S**pero q̄ p̄ me faciat. q̄ si
nondum agentis oportet de p̄fectione ad extra intelligi.

Idem ad Basilid dicit. **D**e verbo Iohannis bap: dicit euandam esse
soluōē q̄ dicitur aliud esse p̄siam docere / aliud incipere. **R**ideo Salua res
lacria egreco. docē: non videt Paulū intelligere nec virtutē legis cognouisse

¶ **¶** Rex enim docet quidam sancta iustitia et bona: sed sola gratia incipit, facta est et proficit. Ergo etiam si Johannes timore docuisset esse initium penitentiae non ideo sequit penitentiam incipere a timore, sicut si insinuaret quodlibet bonum opus per terrores et minas: non ideo incipit opus bonum a terrore et minis sed a charitate.

¶ **¶** Indignat quod Aristotelem et obicerem in scholis theologicas: quem tamen non acceptarim. fatetur: minor est quod ut valeat in theologica schola: cui seductor: fides suum Aristotelem desipit: qui penitentiam a timore et non libera voluntate incipiunt. Nam distinctione de libero arbitrio: coacto et inducto transeo, non enim verum est quod liber arbitrio: nunquam cogatur ad bonum: aut cogi etiam possit. Si autem cogitur in diversa rapitur: et coactione sui odit. sola autem gratia trahitur: hoc est: vere liberum efficitur. ut Augustinus contra Julianum libro: 2. et in multis locis.

¶ **¶** Ubi Christus dixit vocasse apostolos et Magdalenam blando tractu. contra operam ponit Paulum vocatum esse durus et in Evangelio insimul esse servum et copularetur intrare. Primum factis admittit: quod cum nos exemplum Pauli solemus ad ducere pro defendenda gratia: ipsi nobis elabunt dicentes hoc esse miraculolum factum non facere regulam. hic tamen egre: d. d. quasi non per miraculo habens pro regula inducit. sed hoc dimitto. Dico non potuisse Paulum intus ex corde converti nisi trabente gratia. ut beatus Augustinus contra epistolas Pelagii docet gratiam dei facere ex nolentibus: ac resistentibus: volentes et sequaces. Ita et illud in evan. soluit quod servus potest compellere verbis sed nisi dominus libet: nisi loquitur.

Et Et: loquitur

¶ **¶** Ad illud Augustini intelligentis servilem timorem in verbo Salomonis Intuitu sapientie timor dicit et illud glosse Psalmi: 110. Verus iudicium sanua est conscientia ad deum. Despondeo si ad sit gratia: alioquin servilis timor sine gratia (neque enim Augustinus excludit.) non operatur nisi iram. oportet enim quod Augustinus pugnet: sicut vere non pugnat: cum Paulo dante omnia que sunt extra gratiam. Glosam sup illud Rom. 8. non accepistis spiritum servitutis in timore. dicentem: esse servilem timorem bonum potius rejicerem: tamen expresse contra textum loqueretur: apostolus enim dicit. Non accepistis spiritum servitutis in timore: dante eum. aut dico. quod glossa textum non exponit.

¶ **¶** Illud apostoli ad Timotheum argue coram omnibus: ut de cetero timore habeant d. d. ad servilem timorem adaptavit. quod reliquum. ego de filiali timore accipio donec aliter probet. Sed aut Augustinus: magistro recitante libro: 3. dicit timor servilis est: cum per timorem gehenne continet se a peccato: quo penitentia iudicis quo penas metuit etc. Continet inquam se a peccato externo timor: intus tamen auget odium iusticie gehennam committentis. et infra. bonus est timor: et utilis licet et insufficientis: que paulatim fit consuetudo iusticie. hoc est: meo iudicio consuetudo desperandi et odendi deum si excludatur gratia. verum autem est si inclusa datur gratia. Non est ergo necesse ut deum altam solutione nisi d. d. egre: primum pbauerit sanctos per se loqui de servili timore exclusa gratia: aut charitate non habere negotium in expellendo timore servili. Quare que consequenter inducit de expulsiōe timoris. de iudicio sapientie. et quod expellat charitas timorem: succellit per augmentum gratie. ex precedentibus: factis intelligunt. Sup est robustissima auctoritas Matthieu. quam unam sufficere putat. Nolite timere eos etc. sed timete eum etc. ideo non esse servile timorem: damnabile ad quem Christus nos invitavit. Bideo primum si hoc vult d. d. dicitur precedentibus: ubi timor servilis insufficientis ens dicit. ideo eque absurdum est dicere Christum nos docuisse insufficientiam. Dico enim ego non esse sibi servile timorem dicit. quod et filialis timor: timor offendere deum et separari eo. Atque etiam si de mero servili timore loqueretur: non dum intelligit exclusam gratia. timor inclusa. cum teste apostolo et Augustino: omnis lex et doctrina sit litera requirens spiritum.

Ibi loquitur aptus de timore inordinato: quod malefactorum timore pene infligendi per iudices roeretur.

¶ **¶** Consensit etiam scholasticos vere dicere peritiam non valere extra charitatem

SA.

rim. sed non cofutavit. fiat ergo eoru ipsoꝝ auctoritas contra eos. nisi p̄futes
p̄tione in charitate esse id qd a charitate incipit fieri.

¶ Illud Augustini bene placet qd timor est medicamentu. charitas est sanitas
timor: sed in charitate imperfecta et charitas perfecta.

¶ Ratione illam ex Dionysio sumpta de timo. medio et summo dicit me tran
sisset non aperuisse qd sit media inter peccatu timu et charitate supioꝝ. fateor
me libenter transisse. vt qui credit ipsi dno doctori satis esse p̄spectam hac ra
tionē nihil esse ad ppositum. Dionysius est loquit de ordinib: infinitis. in medijs

infirmis.
"

et summis. at ego prolixus nullu habeo mediū inter pctm et grām. Sicut nec
ebrius qm dicit. Qui non est mecu cōtra me est. et iterū. aut facite arborē bonā
aut facite arborē malam. sed et ipsum d. d. credo id ipsum asserere. qd gratia et

peccatu apud Scholast: inmediate opponunt. Non accipit d. d. qd gratiam
dixi puenire amorē et timorē. nisi loquar de gratia pume mortante. r̄ideo ego
cum apostolo et August: sentio. qd nisi lex diligat. (qd est charitatis et nō pume
motionis.) non bene viuūt. ergo nec deus timet nec colitur.

¶ In fine instruit aduersus me conuētū syllogismū aut Ambro: Grego: alijq
repugnant dicitis ap̄li vel non. si sic qd offendā. si non vt stem corū sententie.
R̄ideo et p mediū transeo non repugnat dicitis ap̄li. et sto eoru sententie. nō aūt

Eccliane intelligentie. imo erroꝝ. non em̄ excludunt charitatē a timore sine ser
ritate mouerit mentē ad timorē. satis miror sine scorpionē sine cancrū istum cū
gentilis ille poeta dixerit. Res est sollicita plena timoris amorē quasi ignorem.
et amor: fons et caput est. omniū affectuū. Ideo em̄ timet pena et infernus ser
uulter: qd diligit vita et voluptas pueriliter et seruulter. Ad hunc timorē et amo
rem extirpandū diffundit charitas deus qua amemus aliam vitam et timeam

¶ Transijt d. d. de punctis in sermone meo signatis et de toto sermone confus
tando. dico breuiter habet calamū et papyrū aggressa sum cū fiducia. videbit
an sermone cofutauerit: vt se ipsum triserit. hoc relinquo iudicio ordinandoꝝ.

Ecclus.

¶ Quia ob t̄pis angustiam ridere non possum ijs que reue: pater adduxit. res
fero in me ad iudices. me nihil transiisse neq; fuisse de mente predicatorū aut
doctoꝝ legem adimpleri sine charitate. neq; aliquos docuisse infructuosam pes
nitentia: Sed quōd p timorē seruilem ad fructuosam pueniat. et qd magnifico
verboꝝ apparatu recessit ab hodierna solutiōe. qd dixerat sapientē loqui de t̄
moꝝe filiali. iam vero admittit loquentē de timore seruili non tamē excludendo
gratiā. qd nec tertus nec sancti doctoꝝ patiunt. Nam per sapientia intelligit
charitatē: ita in initium esset ante initū: totus quoq; August: non laborat quō
timor: seruilis. cum charitate sit initium charitatis sed quomodo timor: seruilis
p̄mo occupet mentem. et p̄mo ingrediatur et sic inducat charitatem. quod
etiam est de mente Gregoꝝi improbantis reditum cancrinum vbi reue: pater

Dart: non
recessi r̄idit.

¶ Gregoꝝio. Scorpionē mihi adducte. Res est sollicita r̄. Omnes ergo sancti
doctores hodie citati volunt timorē seruilem esse initū charitatis ad intelligēs
tiam sepe da tam. et quā predicator: solent dare de quō refero me ad iudices

Tertiadecima Julij. M. D. CCCC. XIX. hora sc̄da.

Circa materia conclusionū quarte et quinte.

¶ Recurrende pater qd temp⁹ nobis prefixū est nimis arctū tamē tangēdo fuit
dam negotiū aliqua obiter attingem⁹. illud sc̄z qd quilibet sacerdos absoluat
a pena et culpa cōtra p̄munē vsurū totius ecclesie. Et qd in sermone vulgari et
p̄clusionē dicitis. Et nulla scriptura p̄bati diuinā iusticia aliquā penā vt satis
factionē et postulare a pctōie. Et illis imitor: qd in absolutiōe sacramentali cala

Ecclus.

De sacerdotu sacerdotali absolutione.

pa remittit simultanee. sed pena pctō debita eterna cōmutat̄ in t̄palem. hoc illi
quet ex sacre scripture traditōe. et scōz patrū vñ. et vt beuio: sim̄ p̄p̄e hoc
voluit Ambrosius super Lucā. Hiero: lib: 1. contra Iovinianū. August: q. 1. de
octo Dulcic̄ questionib: 2 p̄tineret Ambros: Lu: 5. testat̄ falsa cōfōe penam
pcti dissolui. Scriptura est in promptu qm̄ pctm̄ Ade culpa etiā remissa p̄na
m̄ in tota posteritate. quare transeunte culpa remanet pena. etiā rōnem t̄gite
August: tract. 1. 2 4. sup̄ Matt: 2. glossa. 2. Regū. 12. Similiter de Dauid. 2
Re: 24. vbi Dauid penituerat 2 p̄cussat̄ cor eius. peccati dicit valde in hoc
facto. sed pero vt transferas iniquitatē serui tui. modo pctm̄ non trāsserit quo
ad culpā q: vt p̄beta ait Antā ipsa que peccauerit morte moriet̄. restat ergo
vt pctm̄ quo ad penā transferat̄. Sic p̄ p̄betam Naran dicit̄ Dauid. trāssus
ut deus pctm̄ tuū. vbi glossa Deus delictū delet sed inultum nō deserit. aut em̄
hō in se penitens punit. aut deus cū hōe vindicans peccatū. Et vt ad scōs pas
tres ventianusa quib: vsus et p̄axis ecclie p̄ncipaliter ab aptis delinuat̄
est. Nam p̄mo nullū pctm̄ manet impunitū 2 pena est ordinata culpa quas
rōnes tangit August: 2 refert Gratianus (. sicut p̄mi de penit. dist: 7.) Nam
deus malū fieri non pateret nisi illud p̄ iusticiā ordinando melius stare in mōdo
faceret. inquit ergo August: lib: de penitētie medicina. Non sufficit mores in
melius cōmutare 2 a factis malis recedere/ nisi etiā de ijs que facta sunt scōs
fiat deo p̄ p̄te dolorem p̄ humilitatis gemitū/ p̄ contriti cordis sacrificiū. Et
mofynis cooptantib: 2c. Non em̄ dictū est vt t̄m abstinētia a pctis sed et de
peccatis inquit de p̄care d̄m vt tibi dimittant̄ 2c. Sed si rene p̄ sicut in 2es
soluto 2o 2 alias meo quidē sensu facere nititur satisfactōes illā fieri ecclie sed
deum talem penā nō requirere. et quā deus requirat hō nō auferat. Cōtra ego
oppono P̄mo q̄ August: in Enchi: inquit c. 71. loquit̄ de orōne d̄tica. Delet
om̄ino hec orō minima 2 quotidiana pctā. delet 2 illa a quib: vita fidelis scōs
lerate gesta sed penitendo in melius mutata discedit. Vbi cōstat ordē d̄tica
delere venialia 2 etiā mortalia non quo ad culpā sed quo ad penā. q: penitēdo
mutata que mutatio August: intelligi nequit nisi de mutatione pene eterne in
t̄pale. Eos qui fuerūt a quadragesimo annis non adduco. huc wilhel: part:
wilhel: altitudo: qui t̄d pleno ore affirmant. Ccedat Cypri: in epla ad fidem:
vbi sic ait. Legim⁹ has tuas chariss: frater quib: significasti de quodā presby:
tero Victorē q̄ et añq̄ plenā penitentiā egisset 2 d̄no deo in quē deliquerat sa:
tisfecisset temere Therapius collega p̄prope pacē dederat. hic s. Cyprianus
non dicit victoriē ecclie non satisfecisse: sed d̄no deo. Idē Cypri: ad Cornelii
papā de hereticis ait. Elaborant vt opus suū diaboli malicia p̄sumant. ne vult
neratos diuina clemētia in ecclia sua curet. Miserorū p̄ssimā mēda cloz fraude
corrūpunt: ne deo indignanti satisfiat. Aptissime sacer martyr hereticos in:
intelligentiā non idonee tractem. de quo iudicent hodie designati iudices vt
recti⁹ de fide 2 sacra: scriptu: sensu sentiat. atq̄ quantū ego video vincti si sa:
crarū scriptu. tractatores in hāc sententiā descendūt. Ad quid em̄ ecclia vellet
imponere tale onus graue penitentib: cum d̄sis 2 caput ecclie illud non eriges
ret: quā rōnem in annotatōib: tetigi non t̄m fuit mea sed Chrysostomi. sicut re:
fert Bracia: 2 6. quest: 7. can: allegat Homo. cui graue pōdus p̄te imponis.
aut p̄ssimā reijciet aut dum sufferre nequit scandalizat⁹ amplius peccat. Des
inde est erram⁹ p̄ssimā inmodicā imponentes/ nonne melius est p̄pter misericor:
diā rationē reddere quā p̄pter crudelitātē? Vbi em̄ p̄ssimā largus est vlt
pensator non debet esse tenax. Si deus benignus vt quid sacerdos vult esse
austerus? hoc p̄ confessorib: Idē Domitia. 31. ait super epla ad hebr: eo q̄ pctm̄
p̄fessione minuit. sed non minuit quo ad culpā: q: imp̄tū est vt d̄no: atq̄ deo
dimidiā sperare veniā. ergo minuit quo ad penā. Adde Grego: 4. in qua: cap

De sacerdotu sacramentali absolutione.

¶ Quarto Augustinū p. Gratianū relatum q. deus non pmitteret malum fieri nisi p iusticiā illud ordinando melius stare faceret. **¶** Dicitur d. d. q. has 7 similes auctoritates ita p. sarnat. cum nemo eas negat aut d. rium sapia ego em hoc solum impugnavit semp; q. virtute claviū tactant solui penas p iusticiā divina requisitas. hoc em non credo esse verum. nec p. babitur. non em dixit ad Petru: qd ego ligo tu solues. sed qd cumq. tu solueris solutum erit.

¶ Quinto illud de penitentie medicina non sufficit mores in melius cōmortal nisi etiam satisfiat deo de ijs/que facta sunt p penitentie doloem. p humilitatis gemitū. p contriti cordis sacrificiū. hec omnia ego q. maxime volui semper. ut quid ergo p indulgentias ista tactant remitti? Si non sufficit mores in melius cōmutare? divina iusticia has requirat satisfaciētes. frustra ergo gloriatur d. d. q. non dictum sit q. tñ abstineatis a peccatis: sed de p. erentis deprecare dominū. et sic patet q. adhuc nulla scriptura contra me adducta est. quanq. ego possem multo fortiores inducere contra me.

¶ Post hec adducit Augustinū enchiridionē: delet offitio hec oratio misilia 7 quod d. aiana peccata: delet et illa a quib: vita fidelium scelerate gesta / sed penitendo in melius mutata rē. hoc est qd dicit peccatorē post cōversionem tenent ad crucem 7 passiones vite scdm qd deus intulerit: quas non possit homo solvere. et iterum hec auctoritas pro me facit.

¶ eos qui a cccc. annis fuerunt non adducit et placet. Ad Cyprianū epistolā ad fidum vbi damnat Therapitū q. p. p. p. pacem dederat victorū anteq. plenam egisset penitentia et dño satisfecisset. Ecce inquit nō ecclesie sed dño nō satisfecisse dicit victorem. **¶** Hideo legat 7 conferat Cyprianū bene d. d. et inuenerit eos etiam quos pacti dederant ideo datos esse pacti etis p. p. p. ces et martyria expeditius sustinerent. que ipse p. multas epistolas exponit esse penas et flagella pro peccatis a deo inflata. quare victor: hoc modo non dicit satisfecisse deo: 7 tamē satisfecit. q. ecclesie quā nos vult audire deus) satisfecit. hoc em habet verba Chulsi q. ecclesia debet imponere penas q. dicit qd cōing ligaueris et hoc modo possem admittere deum requirere penas. quas ecclesia possit solvere. q. pacti fecit cum illa.

¶ Altera auctoritas Cyprianū ad Cornelii: qua iterū scribit hereticos impetire peccātes ne indignati deo satisfactant. quāq. Cypri: ibi de penitentib: nō loquit sed de hereticis: qui tanq. iusti 7 quasi bene fecissent excusauerūt 7 dederunt se in peccatis suis. tamen rñdeo sicut ad p. rōem.

¶ Post hec addidit rationē ad quid ecclesia vellet onus imponere penitentib: si illud dās non extigit. 7 longā auctoritatē allegat Capitulū. q. inducit omnia transeoz discop ecclesie mandatū est vt castiget 7 iudicet peccatores qd si non fecerit deus irremissibiliter faciet. iuxta sententiā Pauli supius adductā p. imā **¶** Rom: 13. 7 sic non potest solui.

¶ Item idem Homilia. 31. sup. hebreos peccatū cōfessione minuit. Et quo verbo colligit d. d. in hūc modū nō minuit quo ad culpā: q. impiū sit a deo sperat dimidiā veniam. ergo quo ad penam admitto totum secuudū p. d. c. t. 7

¶ Jam illa auctoritas Grego: 4. moza: aut em nos hoc sēdo insequimur aut ipse iudicando. vix aliud ap. l. us p. me adduct potuit. Similiter 7 illud Hiero: c. mensurā admitto quod tamen Hieronymi esse dubito.

¶ Admitto totum q. canones non satis p. r. figunt: ideo relinquo arbitrio sacerdotis. addo 7 ego multo magis arbitrio dei: qui solus est ponderator: sp. s. et iudicet non ignarus neq. iniquus indicat.

¶ Placet et illa auctoritas. August: c. nullus. Ita impartitur a deo largitas misericordie: vt non relinquat iusticie disciplinā. p. r. p. me 7 p. dño. d. valere trāleo.

¶ Et Isidorus Gula non satis grauis auctor: in his rebus: Placet tamen q. p. p. m. t. n. s. i. s. t. a. c. t. i. o. n. e. t. a. n. t. u. d. i. q. u. o. p. e. n. s. a. r. i. i. i. d. i. c. i. o. d. i. c. t. a. t. / n. o. n. h. u. m. a. n. o. e. r. g. o.

nullo minus remitti potest humano iudicio. cum clavis potestas non debeat operari: nisi prior sit clavis scientie: que sciat quid et quantum soluat. Apud deum productis omnem esse penam quam culpa ex Augustini: concedo: salua tamen auctoritate Pauli Ro: 7. dicentis. Non inuenio in me hoc est. in carne mea bonum. cuius sententia est. penam et peccatum simul finit. hec de prima conclusionem contra aliam dicit: esse manifestissime falsum. et preter vsum totius ecclesie: quilibet sacerdos debet absolue a pena et culpa penitentem. Et hoc probat primo ex dictis. i. ex nihilo. Secundo per rationem: quia sacras potestates sit quoddam iudiciale: et ad iudicium ferendum potestatem nisi dicitur. Jurisdictione autem esse coartata in infero: ubi prelati ad tollendam confessionem: tam in peccatis quam in peccatis. Secundo in detestationem et crimina: alioquin quilibet villanus sacerdos esset episcopus archiepiscopus et papa. Unde de iudicacionis fecerit hoc quod pretendit: scilicet criminum detestacionem et suspensio ablati et dico duo. Primum me necesse videri in hodiernum diem: an coartatio istius iudicacionis. hoc certum est longe factus euenisse: Nam peccata crassissima etiam retinenda in maioribus curijs. que in proprijs parrochijs possent pube: tunc puniri si seruatus esset modus: que instituerunt apostoli: et seruauerunt sancti patres vsque post Nicenam concilium. Vbi definitum esset longe post seruatum in Diocesi non potest inserere: et vnusquisque peniteret in sua diocesi. De quo existat cum alijs peccatis iustissima epistola Cypriani ad Lome: Ro: pontifice. 3. Nam cum statutum sit ab omnibus nobis et equum sit pariter et iustum: vt vnusquisque causa illic audiat: vbi est crime admissum. et singulis pastoribus: portio gregis sit adscripta: quomodo regat vnusquisque et gubernet: Ratioque sui actus domino reddaturus. oportet vsque eos fallaci temeritate committere sed agere illic causam suam: vbi et accusatores habere et testes sui criminis possint. Quomodo enim de his qui in Africa peccauerunt et ad Ro: pontifem conuenerunt. Et sic patet vsum primitiue ecclesie de ligandis et soluendis peccatis: huiusmodi autem vt apostolus a ceterum. 20. ostendit idem sit episcopus diuino: Longe vtilior esset ad corrigenda peccata modus. si quilibet sacerdos in sua parrochia ligaret et solueret penitentem. quod exemplum monstrat apostolus 1. corinth. 5. vbi cum Corinthiis presbiter spiritu tradidit fornicarium satibaneolum: si ergo ipse non fecissent Quo vero iure: aut qua ecclesie felicitate hic modus diuino iure prescriptus: et in tantum tempore roboratus sit sublati: viderint alij. ego quidem negare non possum: quod ad oculum videmus: ita fieri: ita statui. quod tam peccantes quam peccata reseruentur et vni ante sex vel septem pastores sedm sub et super imponant. Sed an ita debeat fieri aut expediat: non diffinitio: Sed quod inferior tenetur obedire restrigenti et verantiquamquam nullo iure diuino: superior tamen vt dicit conclusio mea) grauisime peccat: si reseruet occulta peccata sine ratione et huiusmodi causa. immo adhuc dubito et quantum capio credo sine temeritate huiusmodi occulta peccata debere reseruati aut posse. Optas audire probationem istam et papa esset: ac sola concordia coherere vt Cyprianus Et sicut vsum prius ecclesie huiusmodi reseruationis: non satis curio. hoc scio: quod probatus fuisse reprobatam istam reseruationem in primitiua ecclesia et institutione apostolorum. et nunc quomodo vt miseris vna ecclesie experientia docet) esset vtilissimus et saluberrimus ad cohercenda peccata: et tollenda detestabile confusione omnium episcoporum. quam hodie videmus. qua causa autem sit suo tempore mutatus transieo. Mutabilem inuenio mirabilem relinquo. hec in arbitrium iudicium. hora transiit.

1A

Quarta decima die Julij mane hora septima
 continuauit Eccius preter pactum.

P

¶ Eccius:

¶ Reuerendus pater ab initio satis gloriante per me adducta
quasi sibi minime obfens; que maxime aduersant; nam ipse voluit in sermone
vulgari nō fieri cōmutationē pene eterne in penam tpealem. 7 opinioni cōmuni
contradicit; quasi non possit pbari deum exigere aliquam satisfactiōē preter
orationē crucis. et in sermone latino collaudat dictum vulgariū vltra om̄s
quoniam doctrinā doctorū scholasticorū de penitētia datam. *Nymmer thuen die
hochste pueß.* Optima penitētia noua vita secundū glossam eius *Addiderit
talem p̄suasiōē ipse 7 p̄pugnator;* q̄ si auerterit se impius a iusticia sua 7c. *Et
ad nouā penam impurat;* quō dicitur non recordari et patet. cōclusio sua ma
nifeste dicens peccare sacerdotem qui non absoluat a culpa 7 pena. huic errori
ego dixi sanctorū patrū auctoritatib; quibus ipse voluit illudere 7 audientes
fascinare quasi apud eum solū esset ptās interpretandi sacra scripturā. *Unde
bene adduxi contra eum Augusti;* Non sufficit mores in melius cōmutare 7 a
malis factis recedere 7c. *Ubi est liquidissimū doctrinā ex sermone allegari esse
falsam;* q̄ noua vita non est optima penitētia. cum non sufficiat sc̄dm Augusti
et bene etiā doctrina illa improbat p̄ b. Ambrosiū; lib; 2. de penitētia. c. 5. *Ap̄t
sc̄dm Chyssi magisteris docuerūt p̄ssiam. et infra qui em̄ agit p̄ssiam non sō
lum diluere debet lacrymis peccatū suū sed etiā emendatorib; factis operire
et tegere peccata sua.* Clarissima sancti p̄s̄s verbal; emendatorib; factis agē
do penitētiā tegere debemus peccata. *At cū auctoritates forent expressissime
deum non remittere pct̄m impunitā; confugit ad mirabile penarū distinctiōē;
qui tñ solitus est scholasticos ob distinctiōē v̄sum improbare. et dixit penam
qua deo vult pct̄m punire nō posset auferri p̄ hōiē vel p̄ papā. q̄ est oīm falsi
sissimū 7 ptātis clantum annullatiū;* nam in p̄ssā facta cōmutationē peng certē
hō potest soluere illam penā p̄ ipsum ap̄m per reueren; patrē inductū. c. 1. *concl;
11. Si nos ipsos iudicaremus non vitz iudicaremur a dño. quare si nos p̄s̄
hac pena satisfacimus. deus p̄ peccato a nobis aliam nō exigat. alioquin p̄s̄
phetam illud q̄ nos punirem; si deus vellet punire; tam bis puniret idipm.
¶* *Preterea. Clara fuerunt Cypriani verba Chyssi; Gregor 4. Hiero; q̄ pena
intincta a sacerdote in satisfactiōē est pena deo debita; et ita videri; q̄ nō im̄
pletur at p̄ssam intinctā a Cypriano dicitur nondū satisfecisse deo. q̄ 7 Deo
odorus in suo p̄ssali. quē sequit quasi ad verbum. Seda idipsum testat. Quis
forte nec h̄ auctores sicut nec Iudous et satisfacit. Unde quidquid dicat oīes
auctoritates om̄es facere p̄ eō tñ necessariū est q̄ corde dissentiat. Cū be aues
soluendo a pena 7 culpa; tunc Ep̄s peccasset nō absoluentes Victorē a pena 7
culpa. et om̄es sacerdotes peccarēt p̄ orbem Chyssiānū absoluentes extra in s̄
dulgēntias. Neq̄ releuat in eo q̄ debeat crucem portare 7 hanc penam erigat
deus. Quia ista crucis portatio nō est aliud q̄ vita Chyssiāna. sicut ipse reuer
pater docte exponit. sed cū hoc oportet de p̄teritis satisfacere 7 dñm deo
precarī de p̄teritis. *De Reservatiōē casuū conclusio mea nihil habet. tñ refer
uatiōes moderatas credo esse vtilēs q̄ etiam p̄clari in monasterijs exp̄ant.
fateo; ingenue me esse in voto Serbons in consilio Constantensi interpellatū
p̄ delenda im̄modica reservatiōē casuū. 7 potissimū displicere mihi illa reservati
tio. sicut 7 dño patri q̄si habet auaritiā comitem. i. pecuniarū penā annexam.
¶* *Ecciam non dicit rursū si sacerdos in sua parrochia esset ep̄s 7 papa; certe
apparet mihi si esset illius pulcherrimū ordinis Hierarchie corruptio q̄ etiam
esset eccleie im̄modica. Sed manē in p̄s̄sali. q̄ pct̄m non manet impunitā
sc̄dm Augusti; Grego; quare satisfactio merito tertia pars p̄ssie asserit 7 plene
p̄bavit Augusti; in Enchi; p̄ orbem dñicam nos satisfacere a scelerate gestitiōe.
¶* *Et vt vere dixit bert reuelon; pater; Deus fecit pactum cum ecclesia. si ecclesia non**

facit. deus facit. Ergo habeo positi Scholasticorum et predicantium quod oportet
vel nos satisfacere: aut deus exiget. quod si per orationes nostras vel bona opera factis
facimus? cur illud non possit fieri accedente virtute clauium quas deus non frustra
sine sponte ecclesie contulit. Et cum iuxta Gregorij sententiam can: de cetero. z. q. 7.
nisi episcopi sunt vocati in premissis sollicitudinis papa habet plenitudinem potestatis.
p indulgentias ab eo dadas factis sit poenitentia pro peccatis debite. solutione ex thes
sauris ecclesie facta: et post Sixtum declarauit papa modernus scriptendo sub
pena excommunicationis ita doceri teneri et predicari quare si reuerent: pater contra
docent. predicet vel disputet iam est anathemate percussus. Placuit tamen mihi quod
ultra clauem potestatis heri posuit clauem discretiōis: cum tamen plures clauis potestatis
Scholasticos doctores neget. Concluz: 7. resolutio: hęc voluit omnino ad hęc ve
futuri iudices aptius intelligerent: que nostra esset controuersia in hoc puncto
quod si reue: pater stat sententie doctorum per me allegatorum non aduersabitur nec
Scholasticis nec predicantibus: nec mihi. quare si voluerit etiam sententiam suam
p informatione officiorum iudicū poterit clarius exprimere.

Martinus.

Ad istas sententias et ineptias d. d. heri factis respondi: repetit enim eadē et velut
ridiculus citaredus chorda semper oberrat eadem. Scd scopum controuersie
non attingit: non enim questio est an deus peccatum inultū dimittat. quod factis coepit
non probant. sed an papa vel ecclesia remittat: quas penas deus exigat. de hoc
mihi probauit: quod restituo iudicio iudicum et omnium auditorum.
Tertio obicitur hodie scripturę sanctas. ideo fito in eius probatione besterna:
prima. ex Genesi. 30. ca: vbi probantur penas requirit a deo. quas ibi scriptura
ostendit irremissibiles. Doleo quod d. d. ista p funde penetrat scripturas sicut tunc
pula aquas. immo videtur fugere a facie earum sicut diabolus crucem. quare
saluis reuerentijs patrum pfero ego auctoritatē scripturę quod p mēdo iudicibus futuris.

Eccius.

Quia impactis monachus scurrilla quedā addidit preter grauitatē theolo
gicam de quo integri viri iudicent: an recte induxerim contra eum iudices in
dicabunt. sed hanc fuisse materiā nostrā patet ex Lon: 4. dicere deū remittēdo
culpam remittere penam et. hoc erat saxum p nos voluēdū et quod presertim aucto
ritatē sacre scripturę patrum: quasi ipse vel alterū oraculū Apollinis solus habeat
scripturarū intelligentiā. ultra sanctos patres. et apparenter inducit aucto: ita
tē heri p me citatā. Dico duo: Primo me adduxisse in eū finem: vt ostenderet
eum simpliciter auertisset se ab iniusticia sua: deum adhuc recordari non quo ad
culpam: sed quo ad penam. quod facit p Scholasticis et predicantibus.
Secundo cum reuerent: pater reflectit auctoritatē illam contra me: quod pene iste
deus peccato hęc impositae sunt irremissibiles a papa et hōie. verū est et fateor: quod
iste sunt pene: que non solum consequuntur psonam: sed etiam psequuntur naturā:
et ergo non est mirū quod iste pene sunt irremissibiles ab hominibus p hoc nō. pbat
penas psonales p peccato debitas non esse a papa vel sacerdote remissibiles.
Et in his remitto me ad iudices paratus mutare sententiā si me aliter ad me
loquor docuerim.

Finita sunt hec. 14. die Julij hora octaua
presente frequenti concione
auditorum.

Soli Deo bono: et gloria. Anno. D. D. M. f.

Contra S. Luther & D. Bodenstein:

in Lipsensi studio has disputabit positiones Eccius,

xxvij. Iunij. M. D. xix.

- i. Neq; dictis sacrae scripturae, aut sanctis patribus, Augustino & alijs cōcordat, D. & magistrū nostrū Iesum Christū dicendo pōnitentiā agite, voluisse omnē fideliū vitā esse pōnitentiā. vñ & de sacramē tali pōnitentiā illud v̄bū idonee pōt intelligi.
- ij. **C**Et si pctā venialia sint quotidiana, tñ iustū semp peccare in omī ope bono, etiā bene moriendo, negam⁹. Sicut erroneū dicimus, iustū, manēte iusticia, peccare posse mortaliter, aut ī puero: post baptisimū alienae voluntatis peccatū remanere.
- iiij. **C**Astruentē, pōnitentiā non recte inchoari detestatione peccatorū, recogitādo grauitatē peccati & penaē. et qđ faciat magis peccatorē, tanquā Euāgelio et sc̄is patrib⁹ p̄rariū, non dicimus audiendum.
- iiij. **D**icere, deum remittendo culpam, remittere pōnam: & non cōmutare in pōnam aliquam temporālē satisfactoriā, per canones & sacerdotis iniunctionē, in parte vel toto declaratā, vt sacrae scripturae, & vsui ecclesiae repugnans, existimamus.
- v. **Q**uēlibet sacerdotem: nullo p̄lato dempto: suo subdito pctēti, posse remittere, aut debere, p̄nas & culpas: ita quod p̄latus non plenarie absoluens a p̄na & culpa, peccet, velut vsui sanctae matris ecclesiae aduersum, non acceptamus.
- vi. **A**nimas in purgatorio non satisfacere pro peccatorum pōnis, a quorū culpis absolutae, hic non satisfecerunt: reputamus erroneū, sicut non est sine errore, qui non credit deum a morituro requirere aliam, quam mortis p̄nam.
- vij. **E**rrat, qui liberū arbitriū hoīs, negat dñm actiū hoīs. ex eo quia ip̄m habeat se actiue ad malū, ad bonū vero tantū passiue sicut nō est sine errore, qui fidē quolibet crimine corrupti, cōtra scholast. existimat. nec sine maxio errore, qui nulla contritionis habitatiōne, in sola fide, quē absolui, procaciter p̄dicat.
- vij. **E**x imperfectione charitatis vel fidei, in aña mortui, fieri horrorem & quasi desperationē, quib⁹ in purgatorio afficiant. et quod illū horrorem ex timore mortis incurrāt, quo quasi inuiti moriant, non recipim⁹. quia veritati & rationi contrarium.
- ix. **C**itas in purgatorio mereri maiorē grām: aut eorū p̄mia minui, si alienis meritis liberentur. aut non esse certas de salute. aut suffragia nostra nolle, vt fidei nostrae & omī rationi aduersa, negamus.

D. Iohannis Eckii. 13. positiones.

Meritū passionis Christi, non esse thesaurū Ecclesiæ, ex quo de-
 tur indulgentiæ: quia veritati & apostolicis decretis obuians: nega-
 mus. sicut clauē selle thesaurum ecclesiæ, imperitissimū opinamur.
 Meritis quoq; sanctorū nos adiuuari pie credimus.

Dicere, indulgentias nō expedire, est error, dicere itē, indulgētias
 esse vicium aliquod opis, quo ipm minus valeat, error est pessimus.
 Quare & hūc errare sentim⁹, qui dicit, se teneri i probare indulgētias,
 quia dñs dicit: ppter me deleo iniquitates, non propter pecunias.

Papam non posse remittere pœnam, pro peccato debitā, p indul-
 gētias, error. Immo erroneū est, eū nō posse absolvere a pœnis anias
 in purgatorio existētes. **D**īm aut maxie nō recipim⁹: qđ morituri,
 infirmi, legitie ipediti, nō crimia publica hñtes, indulgētis nō egeant.

Rhomanā Ecclesiam non fuisse superiorē alijs ecclesijs ante tem-
 pora Syluestri, negamus. Sed eum, qui sedem beatissimi Petri habuit
 & fidē successorē Petri & vicariū Christi generalē semp agnouim⁹,
 & qđā ab his pendeant.

Contra nouos et veteres errores: defendet

Martinus Lutherus, has positioēs sequentes, in studio Lipsen: in

Cottidie peccat omis hō, sed & cottidie pœnitet: docete Christo:
 Pœnitentiā agite. Excepto vno nouo quodā iusto, qui pœnitētia non
 indiget. cū etiā palmites fructíferos cottidie purget agricola coelestis.

In bono peccare hōiem, & peccatū veniale, nō natura sua, sed dei
 misericordia solū esse tale. aut i puero post baptismū peccatū reman-
 ens, negare, hoc est, Paulum & Christum semel conculcare.

Qui opus bonū aut pœnitentiā, a pœnō detestatiōe, ante dilecti-
 onē iusticiæ incipi, nec i eo peccari, asserit, hūc inter Pelagianos hæ-
 reticos nōeram⁹. Sed & cōtra sacrū suū Aristotelē desipere, pbam⁹.

Deus mutat pœnā æternā in tpalē, scz crucis portādā. cui⁹ Ca-
 nones aut sacerdotes, nec statuēdæ, nec auferēdæ, habēt vllā p̄tatem.
 quanq̄ id ab adulatorib⁹ noxijs seducti, p̄sumere possint.

Quilibet sacerdos debet absolvere pœnitētē a pœna & culpa, aut
 peccat. æque peccat superior p̄lat⁹, si occulta sine causa reseruat ras-
 tionabilissima, quantūlibet vsus Ecclesiæ, idest, adulatorū, resistit.

Forte satisfaciūt anīæ in purgatorio p peccatis. Sed quod deus
 a morituro plus, q̄ voluntariā mortem requirat, vanissima temeritas
 te asseritur, quia nullis modis potest probari.

Neq; quid fides, neq; quid cōtritio, neq; quid liberū arbitriū sit,
 D. Martini Lutheri. §. conclusiones. P iij

ostendit se nosse, qui lib: arbitriū, siue bonorū, siue malorū dñm esse balbutit. aut non sola fide verbi, quem iustificari. aut fidem non tolli quolibet crimine, somniat.

viiij. **V**eritati & rationi cōtrarium est quidē, inuite morientes, deficere in charitate. ideoq; pati horrorem purgatorij, modo veritas & ratio sit idem, quod opinio Theologistarum.

ix. **A**nimas in purgatorio esse certas de salute sua, nec gratiā in eis augeri, scimus a theologis asseri: sed miramur doctissimos viros, quod huius fidei suæ rationē, nec stultæ verisimilē, reddere possunt.

x. **M**eritū Christi esse thesaurum Ecclesiæ, & sanctorū meritis iuduari, certum est. Esse autem thesaurum indulgentiarū, nemo, nisi fœdus adulator, extrauagantes a veritate, et fictæ quædā Ecclesiæ praxes aut vsus, simulat.

xi. **D**icere, indulgētiās esse bonum Christiano, est insanire. sunt enī verissime operis boni vicium. et improbare indulgētiās debet Christianus, ob abusum. quia domin⁹ dicit: Propter me deleo iniquitates tuas, non propter pecunias.

xii. **P**apam posse remittere omnē pœnam pro peccatis debitam, huius & futuræ vitæ. & quod indulgentiæ profint non criminosis, somniant secure indoctissimi sophistæ, & pestiferi adultores. non tamen vel nutu possunt ostendere.

xiii. **R**omanam Ecclesiam esse omnibus alijs superiorem, probatur ex frigidis, Ro: Pont: decretis, intra cccc. annos natis. cōtra quæ sunt historiæ approbatæ M c annorum, textus scripturæ diuinæ, et decretum Niceni Concilij, omnium sacratissimi. ❧

Subscriptas Conclusiones, Andreas Caroloftadius, aduersus dominum Ioannem Eccium defendet Lipsiæ, die xxvij.

Iunij. M. D. XIX.

i. **C**ū D. Ioan: inficiat omnē oim fidelij vitā, esse penitentiā, aut pœnititudinis indigā, Iudæus est, sub Christiana pelle, occlamas, si iustus dei filius est, descēdat de Cruce. nescitq; hāc vitā, diē crucis pferēte.

ii. **P**aralogizat itidem sic. Vita fidelium, non exprimit pœnitentiā sacramentum, ergo non pœnitentiā.

iii. **V**t dñi Ioannis eliciatur scientia, sustinebitur & hæc. Omnis fidelij vita habet pœnitentiā sacramentalē, quā cōiecturalibus circūstancijs ex Cypriano & Bernhardo sum assecutus.

iiii. **D**ominus Ioānes mirū ducit, quod de pœnitētiā pcepta, me trāstulerim, ad pœnitētiā, quæ flagella & pœnas patit, sed nō mirat pœnitentē pphētā, in flagella & dolores paratū, nec sese ignorantē sese.

M. Andree Caroloftadij. In conclusiones.

- D**ñs Ioan: Oēs iustos pœnitere audacter negās, negat qđ cōfiteē v.
 ecclesia. est qđ anathemate p̄cussus, asseuerās iustos viæ, nō esse p̄cō/
 res proprie. Ex cōmunicatus autē quomodo ecclesiam defendet?
- M**inuta peccata sunt vera, pœnitenda, & dolenda peccata vi.
 omē peccatū minutū, quod hō non iudicat, est dānabile. ideo qđ vii.
 non sufficit dissensus, sed accedere iudiciū oportet, quīs sint delicta,
 p̄pter quæ scribit. Delicta quis itelligit. Itē, Delicta mea oñde mihi.
- P**eccata cottidiana, quog; nec oriē in terra veritas, nec cōpensatiōe viij.
 debitorog; sit remissio, mortalia sūt. Ad stupeū pensuz sophistag; haud
 dñs Ioan: scholastica dogmata quadringētis annis (stupescam.
 disputata, cōtra antiquiorē veritatē p̄ducens, nouū ius cōsuetudinis ix.
 & p̄scriptiōnis adinuenit, haud priori sæculo cognitū. Videlicet,
 qđ & errores, & p̄cā possunt p̄scribi. Cauete vobis ideo patres an/
 tiquis & tu Augustine, quod Donatistas falsis rōnibus, nō vicistis,
 sed illaqueastis. hic est nouus ille tutor, qui noua tutela defēdit eccle/
 siam. in qua, licet sint doctis. ipse tamen defensor doctior.
- D**einde, Prophetæ, Apostoli, et tu Christe Saluator, cauete; quod x.
 improprietate sermonis vestri, eo subuecti sumus, quod in quolibet
 opere bono, nos peccare putamus.
- L**iberū arbi: ante grām p̄ spiri. S. infusam, nihil valet, nisi ad pec/
 candū. hoc autē terrenū nō credit impostor me?, quō crederet, si dice/
 xi.
 Immo volūtas nostra, quæ non regit a diuina vo/ (rē cœlestia.
 xij.
 lūtate, tanto citi⁹ a p̄pinquat. iniquitati, quāto acrius intendit actioni.
 xij.
Dñs Ioan: cū sua maxima suog; disputatog; p̄t facere qđ in se ē,
 id est, obicē & impedimentū ad grām tollere. hoc est, lapideum cor
 xiiij.
 emollire: cōtra Ezechielē, & iam p̄dictā conclusionē Ambro:
 xiiij.
Dñs Ioan: non videns, quomō bonum opus sit totum a deo, &
 dei opus, adhuc scripturā, per velamē Moysi legit & accipit.
 xv.
Postremo, nemo nō intelligit eruditionē D. Ioan: in Theologia, q̄
 xvi.
 ificiat auctoritates de p̄destinatiōe, p̄tinere posse ad opa coronāda.
 xvi.
D. Ioan: Bern: dicentē. Tolle lib: arbi: et nō est qđ saluet, cōtra me
 iudicio Ecclesiasti: p̄uidet. facit autē se oib: studiosis suspectū dep̄uatorē
 xvij.
D. Iordicēs, salutē ita in canonib: cōsistere, si quis piā ex lib: arb: sa/
 cultate fecerit, quæ iubent, Iudaizat. & secundo legem iusticiæ, suam
 iusticiam constituit. ✠
- O**riginem tam iustæ pugnæ, in Defensioē nostra aduer/
 sus D. Ioannem adita, spectare licet.

750257

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 20 horizontal lines, with some lines appearing to be numbered on the left margin.]